

Ruimte voor Ambitie

Begroting 2023

Meerjarenraming 2024-2026

Opheusden, 11 oktober 2022

Bespreking in gemeenteraadsvergadering van 10 november 2022

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
Voorwoord van het college	3
Leeswijzer	9
Programmaplan.....	13
Programma 1 Bestuur en dienstverlening	14
Programma 2 Openbare orde en veiligheid	20
Programma 3 Fysieke leefomgeving.....	27
Programma 4 Economie	44
Programma 5 Wmo, jeugdzorg en participatiewet.....	50
Programma 6 Onderwijs, sport en welzijn.....	64
Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB, onvoorzien	76
Paragrafen	90
Paragraaf 1 Lokale heffingen	91
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicomanagement	98
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen	110
Paragraaf 4 Financiering.....	120
Paragraaf 5 Verbonden partijen.....	127
Paragraaf 6 Grondbeleid.....	139
Paragraaf 7 Bedrijfsvoering	142
Paragraaf 8 Duurzaamheid	153
Financiële begroting.....	156
A: Het overzicht baten en lasten en de toelichting	157
B: Uiteenzetting financiële positie en de toelichting	164
C: Het overzicht van lasten en baten per taakveld	176

VOORWOORD VAN HET COLLEGE

Aan de raad van de gemeente Neder-Betuwe,

Hierbij bieden wij u de Begroting 2023 en Meerjarenraming 2024-2026 aan. Deze begroting is het eerste planning en controldocument waarin het Coalitieakkoord 2022-2026 Zorgzaam – Duurzaam – Koersvast is verwerkt. In de begroting staan onze beleidsvoornemens voor de komende jaren, de financiële vertaling daarvan voor het jaar 2023 en een financiële doorkijk naar de jaren daarna.

In artikel 189 van de Gemeentewet staat dat u er als raad op toeziet dat de begroting sluitend is. Dat betekent: reëel en blijvend in evenwicht. De begroting die wij u voorleggen, voldoet aan die wettelijke eis: alle jaren sluiten met een overschot. Daarmee blijven we op de vorig jaar ingezette route met een solide, duurzaam gezonde financiële positie. Het doet ons goed dat wij u dit jaar een begroting kunnen voorleggen met ruimte voor ambities, terwijl de lastendruk voor onze inwoners ten opzichte van het landelijk gemiddelde daalt.

Wat is er nieuw in deze begroting?

In de kaderbrief van juli 2023 stond dat we u in deze begroting zouden voorstellen om de indeling in programma's gelijk te houden aan die van de afgelopen jaren. Die indeling past bij de opzet van het coalitieakkoord. De opzet is in de afgelopen jaren goed bruikbaar gebleken en het vasthouden hieraan voorkomt een (tijdrovende) herinrichting van de financiële systemen. Binnen die indeling hebben we een aantal veranderingen doorgevoerd die de kwaliteit en de leesbaarheid van de begroting ten goede komen.

De ambities en doelstellingen zijn geactualiseerd

Binnen de begrotingsprogramma's worden, net als voorgaande jaren, de eerste twee W-vragen 'Wat willen we bereiken' en 'Wat gaan we daarvoor doen' beantwoord. De antwoorden op die vragen waren tot vorig jaar volledig gebaseerd op het Coalitieakkoord 2018-2022. In deze begroting zijn de antwoorden daarom geactualiseerd – op twee manieren:

- Op basis van het Coalitieakkoord 2022-2025 Zorgzaam – Duurzaam – Koersvast zijn voor ieder begrotingsprogramma een beperkte set ambities geformuleerd. Deze ambities zijn voorzien van doelstellingen en activiteiten uit het coalitieakkoord. Daarbij staat ook het jaartal waarin deze ambities aan de orde zijn.
- Nieuw is dat de doelstellingen en activiteiten niet alleen afkomstig zijn uit het Coalitieakkoord, maar dat deze ook verbonden zijn met doelen en voornemens die de raad eerder heeft vastgelegd in visies en beleid, zoals de Visie Sociaal Domein, de Omgevingsvisie, het Programma Wonen enzovoorts.

De weergave van de ambities is ook aangepast. De eerste en tweede W-vraag staan in een tabel. In de komende jaren willen we deze weergave verbeteren naar een structuur met het karakter van een doelenboom. Op die manier kunnen gemakkelijker onderlinge relaties worden gelegd tussen activiteiten en doelen, omdat het regelmatig voorkomt dat we met een activiteit bijdragen aan meerdere doelstellingen. Ook wordt het daardoor gemakkelijker om aan te geven of doelen en activiteiten afgerond zijn.

1.1 Communicatie

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Een optimaal ingerichte website als communicatief sterk middel om zoveel mogelijk inwoners snel op weg te helpen, juist ook op het vlak van de zorg voor onze inwoners (sociaal domein)

- Een modern ingerichte website, klantgericht, toegankelijk en gebruiksvriendelijk.

Tijdige en proactieve communicatie met inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers

- Vaststellen van een nieuw communicatiebeleidsplan, waarbij de raad in de kaderstelling van het beleid wordt betrokken.

- Optimaliseren van openingstijden van het Klantcontactcentrum (KCC) vanaf 2020.

De begroting en jaarrekening zijn digitaal eenvoudig toegankelijk en begrijpelijk voor inwoners

- Digitaal ontsluiten van de begroting en jaarrekening (LIAS).

Ontwikkelingen?

Weergave in Begroting 2022-2025

1.1 De gemeente is communicatief en participatief

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
De gemeentelijke dienstverlening is optimaal en goed toegankelijk	We zorgen voor optimale bereikbaarheid van het klantcontactcentrum en de gemeentewinkel. Bij afwijkende openingstijden is informatie hierover goed te vinden.	continu
	We investeren in de optimalisatie van afhandeling van vragen en klachten ook die via sociale media binnenkomen.	continu
	Waar dat relevant en passend is, bieden we meer diensten digitaal aan.	2023
De gemeente informeert haar burgers tijdig, actief en toereikend over activiteiten, beleid, rechten en plichten	We monitoren ook via sociale media wat er leeft onder burgers en hebben de omgeving goed in beeld.	continu
	We communiceren helder en begrijpelijk en zoveel mogelijk op B1-niveau.	continu
	We leveren maatwerk per doelgroep door keuzes te maken in on- en offline kanalen, taal en toon.	continu
	We bouwen aan relaties met intermediairs bij specifieke doelgroepen (sleutelfiguren).	continu
	We werken cross mediaal bij algemene boodschappen en crisiscommunicatie voor een zo groot mogelijk bereik.	continu
We zorgen voor een vindbare en toegankelijke, up-to-date website met het keurmerk drempelvrij.	continu	

Weergave in Begroting 2023-2026

Met deze nieuwe opzet van de eerste twee W-vragen leggen we een goede basis om straks in bestuursrapportages en jaarstukken duidelijker verantwoording aan u af te kunnen leggen over het complete werkterrein van de gemeente.

De taakvelden in het sociaal domein zijn opnieuw ingericht

Gemeenten werken met wettelijk verplichte taakvelden in de begroting. Zo is het mogelijk om gemeentelijke begrotingen met elkaar te vergelijken en realisaties mogelijk te maken. In de afgelopen jaren werkten de gemeenten met een beperkt aantal taakvelden in het sociaal domein: vrij grofmazig en niet altijd even bruikbaar voor een heldere verantwoording van colleges aan raden. Deze zomer hebben de ministeries van Buitenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) een nieuwe, meer verfijnde, indeling van taakvelden voorgesteld. Hierbij zijn de vijf taakvelden voor individuele voorzieningen Wmo en Jeugd opgedeeld in negentien nieuwe taakvelden. Verder hebben twee bestaande taakvelden een nieuwe naam gekregen om te verduidelijken waarvoor deze bedoeld zijn.

Ten opzichte van de Begroting 2022 zijn de budgetten daarom opgedeeld en opnieuw ingericht conform de nieuwe taakveldindeling. Dat heeft budgettair gezien een neutraal effect. Wij wilden de middelen zo realistisch mogelijk toerekenen aan de nieuwe taakvelden, maar de tijd tussen aankondiging en opname in de begroting was relatief kort. Het Rijk heeft 2023 aangemerkt als overgangsjaar. 2023 gebruiken wij om te monitoren of en zo ja in welke mate bijstelling van de geraamde middelen op de nieuwe taakvelden nodig is. Meer hierover vindt u terug in begrotingsprogramma 5 Wmo, jeugdzorg en Participatiewet.

De beschrijving van de verbonden partijen is aangescherpt

Net als in vorige jaren zijn in ieder begrotingsprogramma de verbonden partijen opgenomen die aan dat programma verbonden zijn. Nieuw is dat duidelijker omschreven wordt welke bijdrage die verbonden partij levert aan dat begrotingsprogramma – in plaats van een algemene omschrijving van de activiteiten waaraan die verbonden partij werkt. Die activiteiten zijn immers al gedetailleerder en actueler opgenomen in de eigen planning & controlcyclus van die verbonden partij zelf.

De beschrijving van de verbonden partijen in paragraaf 5 geeft vanaf dit jaar duidelijker het verloop van het vermogen weer over drie boekjaren. Daarmee sluiten we beter aan bij de regelgeving uit het Besluit begroting en verantwoording.

Paragraaf 7 Bedrijfsvoering is aangevuld met twee nieuwe wettelijke verplichtingen

De gemeente heeft te maken met een aantal nieuwe wetten, die ervoor zorgen dat er twee nieuwe vaste onderwerpen zijn opgenomen in paragraaf 7 Bedrijfsvoering.

- De Wet open overheid (Woo) schrijft voor dat bestuursorganen in hun begroting vanaf 2023 aandacht moeten besteden aan de beleidsvoornemens rond de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording vanaf 2022 verslag doen van de uitvoering ervan. Daarnaast krijgt de gemeente in 2023 te maken met de Wet elektronische publicaties (Wep) en de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv). Daarom is in programma 7 het onderdeel 'Digitaal toegankelijke en transparante overheid' toegevoegd, waarin wordt uitgelegd hoe de gemeente hiermee omgaat.
- Vanaf het boekjaar 2023 is het college wettelijk verplicht om verantwoording af te leggen over de rechtmatigheid van haar uitvoering. Dat oordeel wordt nu door de accountant gegeven. Over wat dit betekent voor de organisatie, is in paragraaf 7 het onderdeel 'Rechtmatigheid' opgenomen.

Paragraaf 8 over Duurzaamheid is toegevoegd

Hoewel dit wettelijk niet verplicht is, kiezen we ervoor vanaf dit jaar een paragraaf 8 over Duurzaamheid toe te voegen aan de begroting. Dat doen we vanwege het integrale karakter van de klimaat- en duurzaamheidsopgave, die vrijwel alle programma's van deze begroting raakt. In paragraaf 8 hebben we voor de overzichtelijkheid voor uw raad de belangrijkste onderdelen op het gebied van duurzaamheid verzameld. Deze paragraaf zal de komende begrotingen verder worden ontwikkeld, waarbij ook centraal gerapporteerd wordt over de financiële cijfers. Overigens stellen wij u in begrotingsprogramma 3 Fysieke Leefomgeving voor een bestemmingsreserve te vormen voor de financiering van deze opgave in de komende jaren.

Wat zijn de belangrijkste voorstellen in deze begroting?

Deze begroting is een omvangrijk document en er is een grote hoeveelheid voornemens, doorrekeningen en ambities verwerkt. Voor de overzichtelijkheid lichten we hierna de belangrijkste voorstellen uit deze begroting toe.

1. We stellen voor behoedzaam om te gaan met de forse bedragen die het Rijk ons in mei heeft toegezegd.

In deze begroting vindt de formele financiële doorvertaling plaats van de Meicirculaire 2022 – die een fors positief effect heeft op onze financiële positie. In de raadsinformatiebrief hierover (RIB-43, in juli 2022 op uw raadsagenda) gaven wij al aan dat we een risico zien in dat financieel perspectief. Het Gemeentefonds lift 'trap op' nu mee met het flinke uitgavenpakket van het Rijk voor de komende jaren. Maar er is een reële mogelijkheid dat het Rijk in de nabije toekomst besluit tot inperking of uitstel van uitgaven. In dat geval gaat onze Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds ook weer mee 'trap af'. Om te voorkomen dat we in dat geval in de knel komen met geplande uitgaven, stellen we voor om behoedzaam te zijn met het inboeken van de voordelen uit deze circulaire. In deze begroting stellen we u dan ook voor om een stelpost behoedzaamheid op te nemen ter hoogte van € 750.000 voor de jaren 2023 en 2024, aflopend naar € 500.000 voor 2025.

Overigens is in deze begroting de septembercirculaire van het gemeentefonds nog niet verwerkt. Dat is gebruikelijk. De septembercirculaire verschijnt meestal op een te laat moment om in het meerjarig perspectief te kunnen verwerken. We analyseren de effecten van de septembercirculaire zo snel mogelijk en verwerken die informatie in een raadsinformatiebrief. Daarmee kunt u bij de begrotingsbehandeling beschikken over alle informatie die nodig is om een afgewogen besluit te nemen.

2. We stellen voor een aantal heroverwegingen te herzien in het licht van het nieuwe financiële perspectief en de praktijk van de realisatie

Vorig jaar heeft uw raad besloten tot een aantal heroverwegingen waarmee de Begroting 2022 en de Meerjarenraming 2023-2025 sluitend gepresenteerd konden worden. Een deel van die heroverwegingen zou vanaf 2022 en een deel vanaf 2023 gerealiseerd moeten worden. Het financieel perspectief van de nu voorliggende begroting biedt – zelfs wanneer we hiermee behoedzaam omgaan – de mogelijkheid om de noodzaak van deze heroverwegingen kritisch te bezien. Wij stellen u in dat licht in deze begroting voor om een aantal heroverwegingen niet door te laten gaan en per 2023 in te trekken:

- Halveren bijdrage aan opvang van (zwerf)dieren
- Niet meer meedoen aan Boomfeestdag
- Vertragen verleden van lichtmasten
- Halveren bijdrage aan Laanboompact alleen in 2023
- Taakstelling op de ambtelijke organisatie

Daarnaast blijken in de praktijk niet alle heroverwegingen realiseerbaar voor het vorig jaar vastgestelde bedrag. Daarom stellen we u in deze begroting voor om het bedrag van twee heroverwegingen te verlagen:

- Verhogen inkomsten toeristenbelasting
- Efficiëntere inzet Avri in het beheer openbare ruimte

De uitleg van deze voorstellen treft u aan onder de vraag 'Wat mag het kosten' in de bijbehorende begrotingsprogramma's

3. We stellen voor een stelpost op te nemen voor beleidsvoornemens en nieuwe ambities

In deze begroting leggen wij u een aantal meerjarig uitgewerkte voorstellen voor nieuw beleid en ambities voor. Zo is in deze begroting de financiële doorvertaling van de uitbreiding van het Pantarijn opgenomen, evenals de nieuwbouw van de nieuwe VCOG-school in Kesteren, de herinrichting van jongerenontmoetingsplek de Ples en de overige voornemens voor de uitvoering van de motie 'Jongerenwerk en veiligheid', de doorvertaling van het Meerjaren Baggerplan, de uitbreiding van het collectief preventief aanbod, de vorming van een bestemmingsreserve voor Duurzaamheid en de start van het traject om lokale verenigingen en stichtingen te ondersteunen.

Tegelijkertijd hebben we te maken met onduidelijkheid van het Rijk over onze inkomsten op de lange termijn. En we kunnen op dit moment nog geen meerjarig effect doorrekenen van de realisatie van het Multifunctioneel Centrum in Dodewaard, overige onderdelen van het Integraal Huisvestingsplan voor onderwijs (IHP), de Randweg Opheusden en een aantal andere ambities uit het coalitieakkoord.

Omdat deze begroting wel budgettaire ruimte biedt voor nieuwe ambities, stellen we voor om een stelpost op te nemen voor nieuw beleid en nieuwe ambities, oplopend van € 1.250.000 voor 2023 naar € 1.500.000 in 2026. We houden hiermee expliciet ruimte in onze begroting voor de realisatie van voornemens die ten goede komen aan onze gemeente en gemeenschap. De voorstellen hiervoor leggen we u voor in de Kadernota 2024, in juli 2023.

4. We stellen voor om de ambtelijke organisatie te versterken door de formatie daarvan incidenteel en structureel uit te breiden

In het afgelopen jaar hebben raad en college elkaar meerdere keren gesproken over de personele krapte in de ambtelijke organisatie. Eind 2021 leidde dat ertoe dat het college met het management afspraken heeft gemaakt om tijdelijk prioriteiten te stellen in werkzaamheden. Uw raad heeft in 2022 twee keer een besluit genomen om budget beschikbaar te stellen voor tijdelijke formatie-uitbreiding. Ondertussen zijn onderzoeken uitgevoerd naar de oorzaken van de personele krapte. De uitkomsten van die onderzoeken bevestigen de disbalans tussen de hoeveelheid werk en de beschikbare capaciteit.

Zoals beloofd, maken we in deze begroting inzichtelijk wat voor de komende jaren nodig is om de organisatie op peil te brengen en blijvend te versterken. Dat voorstel is in paragraaf 7 Bedrijfsvoering uitgebreid toegelicht en omvat vijf onderdelen:

1. een investering in de organisatie door een structurele formatie-uitbreiding,
2. een verdere versterking van de organisatie door de formatie tijdelijk voor drie jaar uit te breiden,
3. vanaf 2023 vorming van een jaarlijks wendbaarheidsbudget voor het snel en tijdelijk oplossen van knelpunten en onverwachte ontwikkelingen,
4. vanaf 2024 een jaarlijkse groei van de formatie om de groei van de gemeente bij te houden,
5. inzet van middelen uit de meicirculaire 2022 voor versterking van de formatie voor de uitvoering van enkele specifieke taken.

5. We stellen voor om de onroerendezaakbelasting (ozb) te indexeren met een lager percentage dan het huidige inflatiecijfer

Bij de vaststelling van de Begroting 2021 heeft uw raad besloten dat de onroerendezaakbelasting (ozb) de komende jaren jaarlijks wordt geïndexeerd met het inflatiepercentage. Het inflatiecijfer loopt de afgelopen maanden echter hoog op; onze inwoners zien hun dagelijkse uitgaven flink stijgen. In deze tijd vinden wij het daarom niet wenselijk om ook de ozb met het huidige inflatiecijfer te laten meestijgen. Daarom stellen we in deze begroting voor om het inflatiepercentage voor de ozb aan te houden uit de meest recente meicirculaire: 3%. Daarmee kunnen we er bovendien voor zorgen dat de lastendruk voor onze inwoners ten opzichte van het landelijk gemiddelde opnieuw lager wordt.

6. We gaan er in deze begroting van uit dat de Omgevingswet per 1 januari 2023 in werking treedt, maar dat de raad hierover in december nog de (financieel) benodigde besluiten neemt

Door de komst van de Omgevingswet verandert een deel van de gemeentelijke legesstructuur. De inwerkingtreding van deze wet op 1 januari 2023 is echter nog niet zeker. De Eerste Kamer besluit hierover op 15 november – dus na het moment waarop uw raad deze begroting behandelt. Uitstel van raadsbehandeling is niet wenselijk, wettelijk is immers vastgelegd dat het college de door de raad vastgestelde begroting vóór 15 november aan Gedeputeerde Staten van Gelderland stuurt.

Om dubbel werk te voorkomen, zijn we in deze begroting voor de leges uitgegaan van de situatie zonder Omgevingswet. Wanneer de Eerste Kamer besluit dat de wet inderdaad op 1 januari 2023 in werking treedt, leggen we uw raad voor de cyclus van december een besluit voor over de legesverordening waarin de Omgevingswet is verwerkt. De financiële effecten worden verwerkt in een begrotingswijziging bij die legesverordening. Op deze manier vindt alsnog tijdige verwerking in de begroting plaats.

Wat is het financieel effect van deze begroting?

Op hoofdlijnen ziet de financiële positie van deze begroting er als volgt uit.

Hoofdlijnen financiële positie gemeente Neder-Betuwe					
	begroting	begroting	Meerjarenraming		
Bedragen x € 1.000,-	2022	2023	2024	2025	2026
Geraamd resultaat bestaand beleid	84	-920	-435	-854	-854
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen		466	-1.172	-2.261	722
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	84	-454	-1.607	-3.115	-132

Tot slot

We leven in een woelige tijd. De afgelopen jaren volgden de crises elkaar in rap tempo op en het ziet er voorlopig niet naar uit dat het rustiger wordt. Het vertrouwen van de samenleving dat politiek en bestuur voor al die vraagstukken een goede aanpak kiezen, daalt. En het zijn onzekere tijden voor onze inwoners, die onder andere te maken hebben met verlies van koopkracht en woningnood. En er komen grote veranderingen op hen af op het gebied van klimaat, energie en stikstof.

Onze begroting laat zien dat Neder-Betuwe onverminderd ambitieus is. Tegelijkertijd zijn we ons ervan bewust dat de toekomst zich - ook op relatief korte termijn - lastig laat voorspellen. De kans is groot dat er in 2023 ook onverwachte grote gebeurtenissen zijn, die er wellicht voor zorgen dat we onze plannen (al dan niet tijdelijk) moeten aanpassen. Er wordt ook de komende tijd veerkracht van ons verwacht.

Wij zien uit naar de raadsbehandeling van deze begroting. Uw raad mag zich in het werk gesteund weten door het besef dat velen u wijsheid toewensen en met ons bidden om kracht en Gods zegen voor u.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Neder-Betuwe,

De secretaris,

Gerrit Stam

De burgemeester,

Jan Kottelenberg

LEESWIJZER

De begroting is voor de gemeenteraad een belangrijk instrument om zijn kaderstellende rol in te vullen. In de begroting geeft de raad aan wat hij het komend jaar wil doen om bepaalde doelen te bereiken en wat dat mag kosten. Daarmee vormt de begroting een duidelijk kader waarbinnen het gemeentebestuur en de organisatie het komend jaar moeten werken.

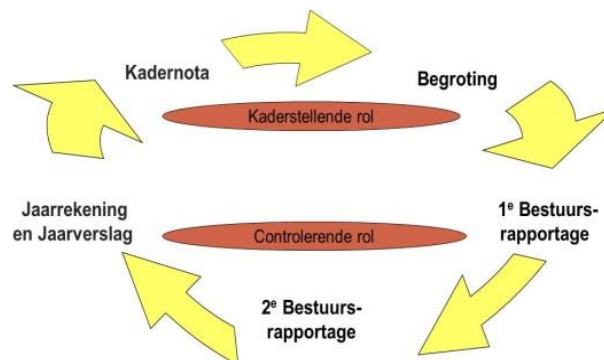
Deze begroting is niet alleen bedoeld voor financieel specialisten, maar voor iedereen. Het gaat immers om het gemeentelijk huishoudboekje dat ieder moet kunnen volgen. Deze leeswijzer geeft aan hoe de begroting is opgebouwd, wat waar te vinden is en welke relaties er liggen met andere documenten uit de planning en control cyclus.

De planning en control cyclus

De planning en control cyclus bevat ieder jaar een aantal documenten die elkaar opvolgen.

- De kadernota vormt een uitwerking van de bestuurlijke agenda. Deze is koersbepalend met financiële en inhoudelijke kaders voor de daarop volgende begrotingsjaren.
- In de begroting worden de voornemens van de kadernota concreet gemaakt. De begroting is een wettelijk voorgeschreven product, waarmee de gemeenteraad het college toestemming geeft om uitgaven voor bepaalde doelen te doen.
- Na het vaststellen van de begroting geven bestuursrapportages een tussentijds overzicht van de stand van zaken van de financiën en de uitvoering van beleid.
- De jaarstukken bieden tot slot verantwoording over het gevoerde beleid en het financiële beheer.

Schematisch ziet dit er als volgt uit.

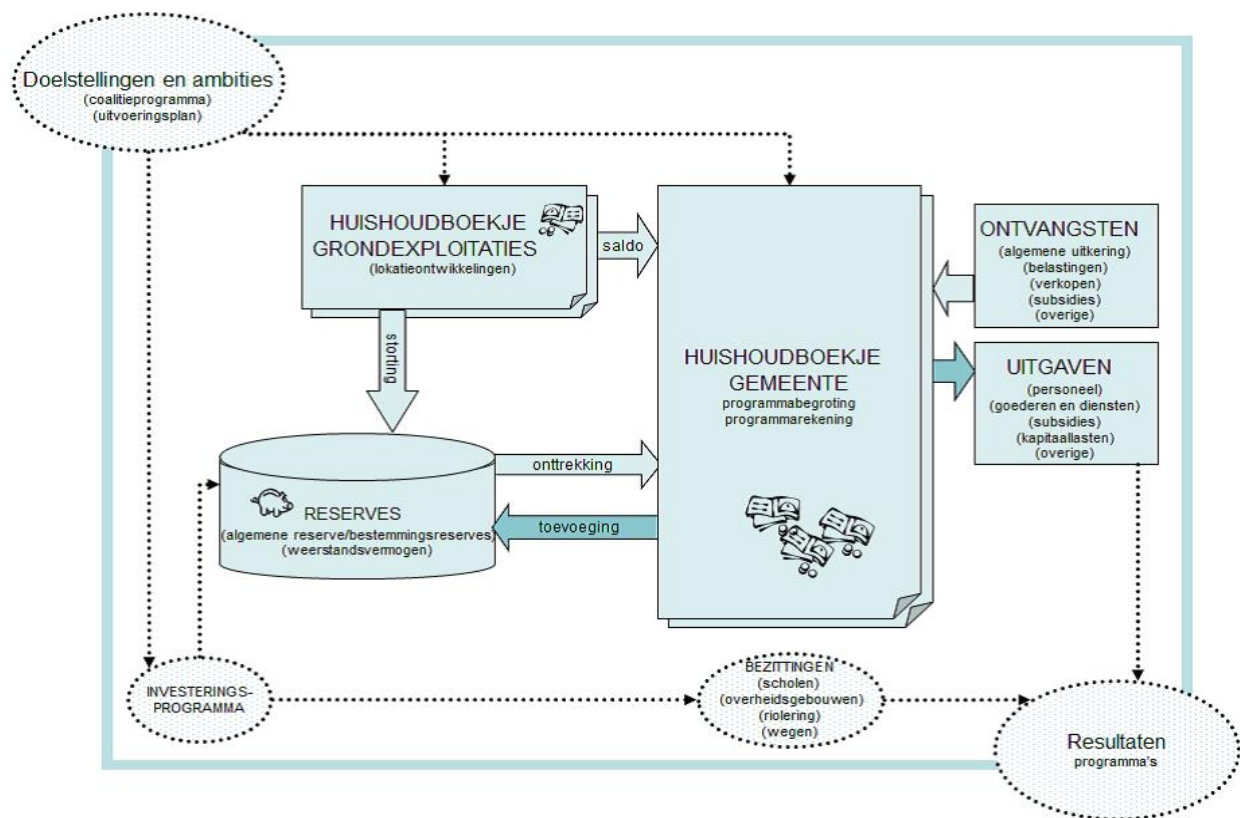
Voor het boekjaar 2023 is geen kadernota opgesteld, omdat er relatief weinig tijd zat tussen de afronding van het coalitieakkoord en het moment waarop de kadernota gereed had moeten zijn. Daarnaast was een aantal grote ontwikkelingen nog niet zodanig (financieel of inhoudelijk) uitgekristalliseerd, dat die op dat moment al rijp waren voor besluitvorming. In de kaderbrief is de raad geïnformeerd over de route naar de begroting.

De begroting

De raad geeft het college in de begroting financiële en inhoudelijke kaders mee voor het beleid en de uitvoering daarvan. Het uitgangspunt voor deze kaderstellende rol in deze begroting is het Coalitieakkoord Zorgzaam - Duurzaam - Koersvast voor de periode 2022-2026.

In de begroting geeft de raad aan welke doelen hij wil bereiken en welke maatschappelijke effecten hij beoogt. Om deze maatschappelijke effecten tastbaar te maken, worden er doelstellingen aan gekoppeld. Tot slot benoemt de begroting wat de gemeente gaat doen om deze doelen te halen en hoeveel dat mag kosten.

Het overzicht geeft de relatie aan tussen (maatschappelijke) doelstellingen van de gemeente en de financiële vertaling daarvan. Uitgangspunt in het schema zijn de maatschappelijke doelen, die we als gemeente willen bereiken. Deze staan beschreven in het Coalitieakkoord Zorgzaam - Duurzaam - Koersvast. De financiële vertaling van al deze wensen en doelen staan in de blauwe blokken.

In de begroting als huishoudboekje van de gemeenteraad staan de baten en lasten voor het komende jaar. Naast het huishoudboekje kent de gemeente ook 'spaarpotjes' in de vorm van reserves. Deze kunnen vanuit de begroting gevuld worden, bijvoorbeeld bij overschotten of door bewust ergens voor te sparen. Alle uitgaven die de gemeente doet – via de begroting of via investeringen – dragen bij aan het realiseren van de doelstellingen en het behalen van maatschappelijke effecten. De begroting en de meerjarenraming zijn opgezet volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten (BBV). Naast deze bron zijn ook de kaders en criteria zoals genoemd in de Gemeentewet, de Algemene wet bestuursrecht en het Provinciaal Beleidskader Financieel Toezicht belangrijk. De opbouw en indeling van deze begroting zijn uitgangspunt voor de andere documenten in de planning en control cyclus, zoals de bestuursrapportages in 2023 en de jaarstukken over 2023.

Indeling en opbouw begroting

De indeling en opbouw van de begroting is zoals genoemd gebaseerd op het Besluit begroting en verantwoording provincie en gemeenten (BBV). De indeling van de begroting start met een voorwoord en een leeswijzer. Verder bestaat de begroting uit drie delen: 1. het programmaplan (programma's) inclusief de algemene dekkingsmiddelen overhead, vennootschapsbelasting (vpb) en onvoorzien, 2. de paragrafen en 3. de financiële begroting. De eerste twee delen (programmaplan en paragrafen) worden in het BBV ook wel de beleidsbegroting genoemd.

1. Programmaplan (programma's)

Het eerste deel uit de begroting is het programmaplan. Hierin staan zes programma's, waarin alle gemeentelijke activiteiten en aandachtspunten op een bepaald beleidsterrein zijn verwoord. De indeling van de begroting in programma's is bedoeld om de kaderstellende en controlerende rol van

de raad te ondersteunen. Om de indeling van de begroting zo goed mogelijk bij te laten dragen aan een integrale en samenhangende uitvoering van het coalitieakkoord is er gekozen voor zes programma's.

De programma indeling is net als voorgaande jaren als volgt:

- Programma 1. Bestuur en dienstverlening
- Programma 2. Openbare orde en veiligheid
- Programma 3. Fysieke leefomgeving
- Programma 4. Economie
- Programma 5. Wmo, Jeugd en Participatiewet
- Programma 6. Onderwijs, Sport en Welzijn

Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien.

Opbouw van de programma's:

In de missie staat de overkoepelende programmadoelstelling. Een missie maakt meteen duidelijk waar het programma over gaat. De kaderstellende beleidsnota's zijn alle beleidsstukken, die bij dit programma horen en die de gemeenteraad heeft vastgesteld. Deze nota's zijn openbaar en op www.nederbetuwe.nl beschikbaar. (In de begrotingswebsite is het mogelijk om op het betreffende beleidsstuk te klikken, dat dan opent als een PDF).

Een programma bevat een of meerdere ambities. Per ambitie staat beschreven: *Wat willen we bereiken?* en *Wat gaan we daarvoor doen?* Daarnaast zijn per ambitie de actuele ontwikkelingen weergegeven.

Onder *Wat willen we bereiken?* staan de bestuurlijke doelstellingen. Deze zijn gebaseerd op het coalitieakkoord en al eerder vastgestelde beleidsnota's en kunnen gelden voor meerdere jaren. Onder *Wat gaan we ervoor doen?* staan de prestaties die nodig zijn om deze doelstellingen te halen. In de bestuursrapportages en het jaarverslag legt het college hierover verantwoording af.

Per programma is vervolgens aangegeven of er verbonden partijen zijn die een bijdrage leveren aan de doelstellingen van dat programma. Ook voor die verbonden partijen zijn actuele ontwikkelingen opgenomen.

Per programma wordt ook de vraag *Wat mag het kosten?* beantwoord. Op programmaniveau geeft de raad immers toestemming voor de budgetten. Daarnaast zijn de verplichte beleidsindicatoren per programma opgenomen. Waar deze niet ingevuld zijn is op dit moment nog geen informatie beschikbaar.

Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien.

De opbouw van dit programma wijkt iets af van die van de beleidsprogramma's, maar telt financieel wel mee voor de begroting. In dit programma staat welke algemene dekkingsmiddelen er zijn en wat het verloop daarvan is voor de komende vier jaar. Algemene dekkingsmiddelen hebben geen vooraf bepaald bestedingsdoel.

2. Paragrafen

Naast de programma's zijn acht paragrafen opgenomen. Deze gaan over onderwerpen, die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. Ze bevatten een dwarsdoorsnede van de programma's vanuit bepaalde thema's waaraan politieke of financiële risico's zijn verbonden. De paragrafen gaan in op de bedrijfsvoering in brede zin.

In de paragrafen staat de 'hoe vraag' centraal:

- Hoe gaan we om met heffingen en leges? (paragraaf 1)
- Hoe worden risico's beheerst en welke effecten hebben deze op het weerstandsvermogen? (paragraaf 2)
- Hoe onderhouden we onze bezittingen en de openbare ruimte? (paragraaf 3)
- Hoe lopen de geldstromen en is onze vermogenspositie? (paragraaf 4)
- Met wie vormen wij verbonden partijen en hoe zijn de afspraken geregeld? (paragraaf 5)
- Hoe is ons grondbeleid vormgegeven? (paragraaf 6)
- Hoe is de bedrijfsvoering geregeld en wat kost dat? (paragraaf 7)
- Hoe realiseren we onze klimaat- en duurzaamheidsopgave de komende jaren? (paragraaf 8)

3. Financiële begroting

De financiële begroting bestaat uit het overzicht van baten en lasten, een uiteenzetting van de financiële positie en het overzicht van de baten en lasten per taakveld. Het overzicht van baten en lasten geeft de werkelijke baten en lasten van het vorig jaar, het lopende jaar en de komende begrotingsjaren weer. Eigenlijk is het een samenvatting van het deel *Wat mag het kosten?* dat per programma is opgenomen.

De beschrijving van de financiële positie bevat een verwachte balans en geeft inzicht in het verloop van de reserves en voorzieningen en het EMU saldo. Het EMU saldo is het financieringssaldo van een overheid die lid is van de EMU (Economische en Monetaire Unie).

PROGRAMMAPLAN

Programma 1 Bestuur en dienstverlening

Missie

Bestuur en organisatie staan ten dienste van een samenleving die voortdurend in beweging is. We staan voor uitdagingen die we alleen succesvol kunnen aanpakken als hiervoor een breed draagvlak bestaat bij inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. We hebben oog voor de groeiende afstand tussen burger en overheid die in Nederland te zien is. Zorgvuldige communicatie, participatie en een goede dienstverlening zijn daarom belangrijk. Dit verbindt de gemeente met de samenleving en zorgt voor transparantie, vertrouwen en een goede onderlinge relatie. Door de omgeving goed te betrekken zorgen we voor betere plannen en beleid.

De opgaven waarvoor wij staan houden niet op bij onze gemeentegrenzen. Daarom werken wij nauw samen met onze buurgemeenten, gemeenschappelijke regelingen en als dat nodig is ook met gemeenten en organisaties op regionaal en provinciaal niveau. Neder-Betuwe heeft een stevige positie in de regio.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- [Visie op Communicatie & Participatie Gemeente Neder-Betuwe \(2021\)](#)
- [Participatie en Inspraakverordening gemeente Neder Betuwe \(2015\) \(bijlage 1\) , \(bijlage 2\)](#)
- [Verordening burgerinitiatief Neder-Betuwe \(2016\)](#)
- [Implementatieplan Klantcontactcentrum \(2014\)](#)

Ambities

1.1 De gemeente is communicatief en participatief

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
De gemeentelijke dienstverlening is optimaal en goed toegankelijk	We zorgen voor optimale bereikbaarheid van het klantcontactcentrum en de gemeentewinkel. Bij afwijkende openingstijden is informatie hierover goed te vinden.	continu
	We investeren in de optimalisatie van afhandeling van vragen en klachten ook die via sociale media binnenkomen.	continu
	Waar dat relevant en passend is, bieden we meer diensten digitaal aan.	2023
De gemeente informeert haar burgers tijdig, actief en toereikend over activiteiten, beleid, rechten en plichten	We monitoren ook via sociale media wat er leeft onder burgers en hebben de omgeving goed in beeld.	continu
	We communiceren helder en begrijpelijk en zoveel mogelijk op B1-niveau.	continu
	We leveren maatwerk per doelgroep door keuzes te maken in on- en offline kanalen, taal en toon.	continu
	We bouwen aan relaties met intermediairs bij specifieke doelgroepen (sleutelfiguren).	continu
	We werken cross mediaal bij algemene boodschappen en crisiscommunicatie voor een zo groot mogelijk bereik.	continu
	We zorgen voor een vindbare en toegankelijke, up-to-date website met het keurmerk drempelvrij.	continu

	We werken toe naar een nog meer transparante en actief openbaar makende overheid door een gefaseerde invoering van de Wet open overheid (Woo), de Wet elektronische publicaties (Wep) en Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wembv).	2023-2025
De gemeente werkt samen met burgers, bedrijven en partners voor begrip en draagvlak	We betrekken belanghebbenden of vragen hen te participeren bij gemeentelijke initiatieven.	continu
	We stellen duidelijke kaders en zijn helder over doel/impact van participatie.	continu
	We delen actief informatie over gemeentelijke initiatieven en zijn transparant over de resultaten van participatietrajecten.	continu
	We delen actief kennis met initiatiefnemers over mogelijke participatieaanpak en -methodieken.	2023

Ontwikkelingen voor 2023

Voor het bereiken van bovenstaande ambities gaan we het volgende doen in 2023.

We versterken de gemeentelijke dienstverlening

Voor 2023 werken we verder aan optimale bereikbaarheid. We starten met de implementatie van een nieuwe telefooncentrale voor ons klantcontactcentrum. Vanuit de implementatie zullen we ook inzicht krijgen in kwaliteit en kwantiteit van de telefonisch dienstverlening. Dit inzicht is het startpunt voor het verder ontwikkelen van digitale dienstverlening. We brengen in 2023 in kaart welke E diensten we nog meer kunnen aanbieden.

We streven er naar om in 2023 onze processen zodanig in te richten dat we nog meer integraal naar de vragen van onze inwoners kijken en beantwoorden.

We voeren de visie op communicatie en participatie verder uit

In 2021 heeft uw raad de visie op communicatie en participatie vastgesteld. Hoofdpunten uit de visie zijn dat de gemeente wil minderen met zenden en nóg meer luistert naar signalen uit de omgeving. Dat de gemeente de samenleving betreft bij ontwikkelen van plannen en hierbij faciliteert, inspireert en verbindt en voeling houdt met wat de informatiebehoefte is in de samenleving. Kortom de gemeente wil (nog steeds én meer):

1. doelgroepgericht communiceren;
2. vanzelfsprekende participatie voor betere plannen en zorgvuldige besluitvorming;
3. een communicatieve en participatieve organisatie zijn waarin medewerkers optimaal toegerust zijn om communicatie en participatie te integreren in hun werk;
4. zich positioneren bij regionale initiatieven en laten zien wat ze in huis heeft: een gemeente waarin het goed leven, wonen en werken is (profileren).

Om bovenstaande doelstellingen te realiseren zijn in de visie vier actieprogramma's uitgewerkt met meer dan twintig actiepunten, eenmalig en structureel van aard. In 2022 is een aantal actiepunten opgepakt, in 2023 gaan we verder met het implementeren van de visie, in ieder geval met het doorontwikkelen van de communicatiekanalen en het bouwen van een online participatieplatform voor burgers. Voor dit platform is bij het vaststellen van de visie budget beschikbaar gesteld. Op het platform kunnen burgers kennis nemen van, en belangrijker nog, participeren in lopende en aanstaande projecten. Dit platform kan in een latere fase ook worden ingezet voor burgerinitiatieven.

We implementeren nieuwe wetten om een meer digitaal toegankelijke en transparantere overheid te worden

Vanuit de landelijke overheid wordt in de laatste jaren steeds meer nadruk gelegd op transparantie en digitale toegankelijkheid van overheidsorganisaties: burgers en bedrijven hebben recht om te weten welke informatie over hen verwerkt wordt en op eenvoudige toegang tot overheidsdiensten.

Drie belangrijke wetten op dat terrein zijn dit jaar in werking getreden of treden binnenkort in werking:

1. de Wet open overheid (Woo), die overheden verplicht om behalve op verzoek ook pro-actief een aantal categorieën informatie te openbaren;
2. de Wet elektronische publicaties (Wep), die de publicatie van formele besluiten regelt;
3. de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv): deze wet verplicht ons om voor alle diensten en producten een digitaal kanaal in te richten.

In 2023 gaan we verder met implementeren van bovengenoemde wetten.

1.2 De gemeente is toekomstbestendig, zelfstandig en daadkrachtig

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
We zetten ons in voor een goede samenwerking met buurgemeenten, de regio en verbonden partijen	We blijven actief bij het ontwikkelen en benutten van kansen in de regio.	continu
	Waar nodig overleggen we met buurgemeenten en regionale organisaties om beleidsmaatregelen onderling af te stemmen, gezamenlijke standpunten in te kunnen nemen en/of belangenbehartiging van de regio mogelijk te maken.	continu
	We beleggen taken bij gemeenschappelijke regelingen en andere samenwerkingsverbanden wanneer dit de dienstverlening ten goede komt, de kwetsbaarheid vermindert en/of de kwaliteit en efficiëntie van de uitvoering vergroot.	continu
	We dragen bij aan de opgaven en doelstellingen uit de Regio Deal FruitDelta Rivierenland	2020-2023
We voeren beleid, wetgeving en regelingen verantwoord uit	We bekijken periodiek of de bestaande procedures nog bijdragen aan een goede, rechtvaardige, efficiënte en rechtmatige uitvoering.	continu
	Nieuwe wet- en regelgeving voeren we in op een manier die past bij de schaal en de samenleving van Neder-Betuwe.	continu
We nemen in crisissituaties onze verantwoordelijkheid	Als het Rijk een beroep op ons doet in tijden van (stikstof-, energie-, vluchtelingen- of andere crises), zijn we bereid onze bijdrage te leveren.	continu
	De gemeente ondersteunt mensen in nood en stimuleert en faciliteert waar nodig particuliere initiatieven om vluchtelingen op te vangen.	continu

Ontwikkelingen voor 2023

Voor het bereiken van bovenstaande ambities gaan we het volgende doen in 2023.

We blijven intensief (boven)regionaal samenwerken

Regionale samenwerking is en blijft belangrijk, zeker ook omdat de regio steeds vaker de rol heeft van spin in het web tussen overheden, bedrijven, kennisinstellingen en inwoners. De uitdagingen voor gemeenten - en dus voor Neder-Betuwe - zijn soms groot en overstijgen vaak de gemeentegrenzen.

In deze begroting vindt u samenwerking - vooral op de schaal van Rivierenland - op tientallen plaatsen terug. Zo is 2023 het eerste jaar waarin nieuwe contracten met Wmo- en jeugdzorgaanbieders ingaan en het tweede jaar van uitvoering van het Regionaal Economisch Ambitiedocument, dat via het Regionaal Stimuleringsfonds zorgt voor cofinanciering van initiatieven die aansluiten bij de opgaven. In die regio wordt onder andere ook verder gewerkt aan de opzet van de Regionale Energiestrategie 2.0, de uitwerking van de stikstofopgave, de aanpak van laaggeletterdheid en het vergroten van de zichtbaarheid van het cultureel en historisch erfgoed. In 2023 start een nieuwe lichterij in het Traineeship dat de rivierenlandgemeenten samen vormgegeven hebben. Met de gemeenten in het Rijk van Nijmegen werken de rivierenlandgemeenten samen rond beschermd wonen en maatschappelijke opvang.

Op diverse beleidsterreinen en taken werken we daarnaast via verbonden partijen samen met andere gemeenten. Deze verbonden partijen, zoals Avri, GGD en Regio Rivierenland zijn ieder meer gedetailleerd beschreven in de respectievelijke begrotingsprogramma's en in paragraaf 5 Verbonden Partijen.

We passen beleid en regelgeving aan op de Omgevingswet

Naar verwachting treedt per 1 januari 2023 de Omgevingswet in werking. Die vervangt een groot aantal landelijke wetten en regelingen, maar brengt ook weer nieuwe regels met zich mee, zoals vier nieuwe Algemene Maatregelen van Bestuur. We actualiseren daarom (grondslagen en verwijzingen in) onze eigen regelgeving, zodat die ook onder de Omgevingswet geldig blijven. De geactualiseerde regelgeving leggen we begin van 2023 aan uw raad voor. Meer over de Omgevingswet vindt u in begrotingsprogramma 3 Fysieke leefomgeving.

We zetten ons in voor de opvang van vluchtelingen en huisvesting van statushouders

Sinds 19 april 2022 hebben wij in samenspraak met stichting Ruth twee opvanglocaties voor vluchtelingen in Kesteren en sinds 24 mei 2022 is er een derde gemeentelijke opvanglocatie in IJzendoorn, waar op het moment van samenstellen van deze begroting 140 Oekraïense vluchtelingen worden opgevangen. Daarnaast worden in veel particuliere opvanglocaties Oekraïense vluchtelingen opgevangen. De gemeente verstrekt leefgeld en voor de Oekraïense vluchtelingen in de particuliere opvanglocatie een bijdrage voor de wooncomponent. Daarnaast organiseert de gemeente leerlingenvervoer, sportactiviteiten, fietsprojecten, enzovoort. Voor de organisatie van de opvang en alle activiteiten en coördinatie in IJzendoorn huren we extra capaciteit in.

Het Rijk heeft toegezegd dat de opvang van Oekraïense vluchtelingen de gemeente geen geld hoeft te kosten. Een en ander kan budgettair neutraal georganiseerd worden. Via bestuursrapportages houden we uw raad op de hoogte van de ontwikkelingen in de baten en lasten.

In 2022 hebben het Rijk en de veiligheidsregio's de gemeenten opgeroepen om een bijdrage te leveren aan het oplossen van de crisis in de asielopvang. We onderzoeken de mogelijkheden die we hebben om extra huisvesting van statushouders te realiseren in Neder-Betuwe.

Overige ontwikkelingen

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen overige ontwikkelingen.

Verbonden partijen

Regio Rivierenland

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

Regio Rivierenland is een samenwerkingsverband van acht gemeenten in de Betuwe, Bommelerwaard, Culemborgerwaard, Tielerwaard en het westen van het Land van Maas en Waal. De gemeenten die in de GR deelnemen zijn Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel.

Regio Rivierenland is opgericht om gemeenschappelijke belangen van gemeenten op diverse gebieden te behartigen, onder andere op het gebied van verkeer & vervoer, economische zaken, ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en onderwijs.

Daarnaast voert Regio Rivierenland via dienstverleningsovereenkomsten voor de gemeenten taken uit die door samenwerking effectiever, efficiënter en/of minder kwetsbaar uitgevoerd kunnen worden. Voorbeeld daarvan zijn leerplichttaken, sociale recherche, leerlingenvervoer, Wmo-vervoer, inkoopondersteuning (in het algemeen en specifiek voor de uitvoering van de Wmo en Jeugdwet) en inburgering.

Regio Rivierenland is het overheidsonderdeel van FruitDelta Rivierenland, een overkoepelende samenwerking tussen overheid, ondernemers, onderwijs/onderzoek, organisaties en ondernemende inwoners. FruitDelta Rivierenland heeft als doel om de economische speerpunten Agribusiness, Economie & Logistiek en Recreatie & Toerisme te stimuleren en te versterken.

Een actieve samenwerking in Regio Rivierenland vormt hiermee een belangrijke voorwaarde voor Neder-Betuwe om zelfstandig en daadkrachtig te kunnen blijven opereren.

Ontwikkelingen voor 2023?

De samenwerking in Regio Rivierenland strekt zich uit over een breed aantal onderwerpen: van economie (onder andere recreatie, toerisme en arbeidsmigranten) tot mobiliteit (onder andere Rijnbrug en het Verenfonds), energie (Regionale Energiestrategie) en zorg (onder andere Wmo en Jeugd). De samenwerking vindt u dus op verschillende plaatsen in onze begroting terug. Drie belangrijke ontwikkelingen voor het komende jaar laten we hieronder zien.

Gebiedsagenda

In 2021 is Regio Rivierenland op verzoek van de provincie gestart met het opstellen van een Strategische Gebiedsagenda, die de opgaven aan elkaar verbindt van de zogeheten Pentahelix, de vijfvoudige samenwerking van overheden, ondernemers, inwoners, organisaties en onderwijsinstellingen. De Gebiedsagenda gaat over het sneller en breder realiseren van doelstellingen als brede welvaart, een duurzame economie en een goede leefomgeving.

De ontwikkeling van de Gebiedsagenda heeft mede vanwege de coronapandemie enige vertraging opgelopen. De Gebiedsagenda zal naar verwachting begin 2023 voor besluitvorming aan de gemeenteraden worden voorgelegd. Daarna kan met de provincie overlegd kan worden over de toewijzing van financiële middelen voor de uitvoering ervan.

Versterken samenwerking rondom ruimtelijke kwaliteit

Nadat de portefeuillehouders Ruimte in 2021 constateerden dat het belangrijk was meer regionaal af te stemmen rondom de aanpak van het stikstofvraagstuk, is in 2022 besloten deze samenwerking verder te intensiveren. Het Rijk stuurt namelijk inmiddels aan op een integrale, gebiedsgerichte aanpak van het stikstofvraagstuk. Maar ook de Gebiedsagenda en de landelijke regie op vraagstukken rond Ruimtelijke Ordening en wonen vragen om meer afstemming.

Door het overleg rond onderwerpen als stikstof, energie, water, klimaat, wonen, mobiliteit en bedrijvigheid te intensiveren, is een goede afstemming mogelijk voor deze gemeentegrensoverschrijdende onderwerpen. Bovendien kan daarmee de inbreng worden afgestemd voor de "Gelderse puzzel".

Nieuwe inkoop Wmo en Jeugdzorg

In 2021 en 2022 is gewerkt aan de voorbereiding van de nieuwe regionale inkoopstrategie voor Wmo en Jeugdzorg. De nieuwe contracten met zorgaanbieders gaan in per 1 juli 2023. Meer hierover is opgenomen in Programma 5 Wmo, jeugdzorg en Participatiewet.

Wat mag het kosten?

Programma: 1	BESTUUR EN DIENSTVERLENING					
	Rekening		begroting		Meerjarenraming	
Bedragen x € 1.000,-	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Lasten	2.903	3.173	2.873	2.846	2.847	2.847
Baten	-436	-336	-346	-346	-346	-346
Geraamd resultaat bestaand beleid	2.467	2.836	2.526	2.500	2.500	2.500
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen						
Lasten			87	87	87	87
Baten			-5	-5	-5	-5
Saldo nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen			82	82	82	82
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	2.467	2.836	2.609	2.582	2.583	2.583

Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen

Actualisatie urencalculaties en kostendekkendheid leges met effecten voor alle taakvelden die onder dit programma vallen. (Structureel nadeel € 82.000)

In het kader van het jaarlijks samenstellen van de urencalculaties en het bepalen van de kostendekkendheid van leges is de beschikbare ambtelijke capaciteit op een juiste wijze toegeschreven naar de betreffende taakvelden. Dit is gebaseerd op de meest recente rijksnotities in de BBV. Het gevolg is dat binnen al de programma's een verschuiving in ambtelijke uren heeft plaatsgevonden. Daarnaast is de kostendekkendheid van leges geactualiseerd, wat heeft geresulteerd in een actualisatie van de legesopbrengsten en bijkomende kosten. Het effect voor dit programma van deze twee onderwerpen bedraagt structureel € 82.000 nadelig.

Investerings

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen investeringen.

Mutaties in reserves

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen mutaties in reserves.

Programma 2 Openbare orde en veiligheid

Missie

In Neder-Betuwe is het fijn wonen en leven. Veiligheid is een belangrijke voorwaarde om in vrijheid te kunnen leven. Het gaat hierbij zowel om de harde cijfers als het gevoel van veiligheid. We versterken onze veiligheid door in te zetten op het tegengaan van ondermijning, het versterken van onze politiecapaciteit, het voorkomen en bestrijden van mensenhandel en het tegengaan van uitbuiting van arbeidsmigranten.

Deze missie komt overeen met de vastgestelde visie in de Integrale Beleidsnota Sociaal Domein. De ambities en ontwikkelingen binnen dit programma komen deels terug in de nota of de bijbehorende uitvoeringsplannen.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- [Integrale Beleidsnota Sociaal Domein "Samen verder op de ingeslagen weg" 2021 - 2024 \(2021\)](#)
- [Uitvoeringsplan Meedoen en Samenleven \(2022\)](#)
- [Uitvoeringsplan Optimaal Ontwikkelen en Opgroeien \(2022\)](#)
- [Uitvoeringsplan Gezond en Vitaal \(2022\)](#)
- [Kadernota Integraal Veiligheidsbeleid 2019-2022 \(2018\)](#)
- [Jaarplan Veiligheid 2022 \(2022\)](#)
- [Veiligheidsstrategie 2019-2022 Oost-Nederland \(2019\)](#)
- [Meerjarenbeleidsplan 2019-2022 politie Oost-Nederland \(2019\)](#)
- [Regionaal Beleidsplan Veiligheidsregio Gelderland-Zuid 2020-2023 \(2019\)](#)
- [Regionaal Risicoprofiel Veiligheidsregio Gelderland-Zuid 2020-2023 \(2019\)](#)
- [Regionaal Crisisplan Veiligheidsregio Gelderland-Zuid 2020-2023 \(2019\)](#)
- [Generiek Rampbestrijdingsplan VRGZ \(2018\)](#)
- [Preventie- en Handhavingsplan Alcohol Neder-Betuwe 2022-2024 \(2021\)](#)
- [Eerste wijziging Algemene Plaatselijke Verordening Neder-Betuwe 2021 \(2022\); Bijlage 1; Bijlage 2;](#)

Ambities

2.1 Neder-Betuwe is een veilige gemeente om te wonen en te leven

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Samen met onze inwoners wordt het gevoel van veiligheid versterkt	Het ondersteunen van initiatieven gericht op buurtpreventie	continu
	Het volgen van het landelijke beleid t.a.v. vuurwerk en ontwikkelen vooralsnog geen eigen beleid voor een vuurwerkverbod.	continu
	We zetten ons in voor het behoud van de zondagsrust, o.a. ten aanzien van de openingstijden van winkels, het houden van evenementen en (infrastructurele) werkzaamheden	continu
Het middelengebruik (alcohol, roken, drugs) onder onze (jonge) inwoners neemt af	We onderzoeken de mogelijkheden van de toepassing van het IJlands preventiemodel in onze gemeente	2023
	We zetten in op betere naleving van leeftijdsgrenzen en openingstijden bij alcoholverstrekkers	continu

	Dit draagt ook bij aan de realisatie van ambitie 5.2: Inwoners van Neder-Betuwe leven gezond en zijn vitaal	
Voor ondermijnende criminaliteit, uitbuiting en mensenhandel is in Neder-Betuwe geen plaats en we bestrijden dit hard, realistisch en effectief	Het actief aanpakken van productielocaties van verdovende middelen en monitoren van leegstaande gebouwen binnen onze gemeente	continu
	Het verhogen van de (digitale) weerbaarheid van onze samenleving	continu
	We werken samen met bedrijven om mensenhandel en arbeidsuitbuiting actief tegen te gaan	continu

Ontwikkelingen voor 2023

Voor het bereiken van bovenstaande ambitie gaan we het volgende doen in 2023.

Samen met onze inwoners versterken wij het gevoel van veiligheid

De Kadernota Veiligheid 2019-2022 en de bijbehorende jaarplannen Veiligheid vormen de rode draad van de activiteiten die we uitvoeren in het kader van het Veiligheidsbeleid. De focus ligt met name op integrale samenwerking, inzet van preventiemaatregelen en op beleidsontwikkeling van actuele prioriteiten op het gebied van ondermijning. Op het moment van schrijven zijn de voorbereidingen gestart voor de nieuwe Kadernota Veiligheid 2023-2026. Uw raad wordt hierin actief betrokken.

We willen onze jeugd beschermen tegen middelengebruik door preventie en handhaving

Uw raad heeft op 9 december 2021 het Preventie- en handhavingsplan Alcohol gemeente Neder-Betuwe 2022 - 2024 vastgesteld. Vanuit de kaders en richtlijnen in dit plan werken we aan het beschermen van de jeugd onder de 18 jaar tegen de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik. Hier wordt uitvoering aan gegeven middels regelgeving, toezicht en handhaving op de Alcoholwet en door educatie en bewustwording. Zo zetten we in samenwerking met IrisZorg en de GGD in op het werken aan alcoholpreventie op scholen volgens wetenschappelijk onderbouwde richtlijnen voor verslavingspreventie. Hierbij is ook aandacht voor roken en drugs. We richten ons ook op sportverenigingen en op het bereiken van ouders. Dit doen we onder meer via communicatie over de risico's van alcohol (met name onder de 18 jaar), de Alcoholwet en alcoholregels. Om het effect van afzonderlijke handavings- of preventieve interventies te versterken worden deze zoveel mogelijk in samenhang ingezet. Daarnaast zetten we als gemeente in op gerichte persoonlijke hulpverlening bij verslavingsproblematiek door onze partner IrisZorg.

Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO): we willen het middelengebruik onder jongeren verminderen door het verbeteren van hun leefomstandigheden

We onderzoeken hoe we de leefomstandigheden van jongeren positief kunnen verbeteren om er daarmee aan bij te dragen dat het middelengebruik (o.a. alcohol, roken en drugs) onder deze groep afneemt. In samenwerking met onder meer het Trimbos Instituut en onze partners op het gebied van (jongeren)welzijn en gezondheid onderzoeken we of implementatie van de aanpak 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)' (gebaseerd op het IJslands preventiemodel) hiervoor het meest passend is en haalbaar voor Neder-Betuwe. Een eerste verkenning hiervoor vindt in 2023 plaats, zodat eventuele uitwerking en implementatie vanaf 2024 kan starten. Dit is geborgd in het Uitvoeringsplan Gezond en Vitaal.

We bestrijden ondermijnende criminaliteit

Het bestrijden van ondermijnende criminaliteit doen we door:

- het aanpakken van drugsproductie- en handel door het uitvoeren van het beleid op grond van artikel 13b Opiumwet en het Regionaal Henneconvenant.
- het vergroten van bewustzijn bij onze inwoners, ondernemers en bezoekers door hen mee te nemen in de actuele problematiek en ze te stimuleren signalen te melden.
- verhoging van gerichte (integrale) toezicht op straat door diverse veiligheidspartners zoals boa's, politie en overige toezichthouders.

We gaan cybercrime tegen met bewustwording en het vergroten van de weerbaarheid

Op landelijk niveau is het aantal incidenten op het gebied van cybercrime toegenomen. Dit vraagt om meer bewustzijnsbevordering bij inwoners om zo slachtoffers te voorkomen. We zetten hier actief op in door middel van diverse preventiecampagnes. Toch is de verwachting dat cybercrime de komende jaren steeds verder zal toenemen. De omvang van de impact van cybercrime wordt steeds groter en om die reden verbreden we de invulling van de aanpak samen met de veiligheidspartners. Bewustwording en het vergroten van weerbaarheid onder de verschillende doelgroepen zoals ouderen, jongeren en ondernemers, krijgen daarbij prioriteit.

We zetten ons in voor een veilig buitengebied

Er is gerichte aandacht voor het buitengebied van Gelderland-Zuid door middel van samenwerkingsafspraken tussen (toezichthoudende) partners, de inzet op bewustzijnsbevordering bij inwoners en ondernemers en hen te stimuleren signalen te melden bij de politie en/of bij Meld Misdaad Anoniem.

2.2 Inwoners van Neder-Betuwe kunnen vertrouwen op goede en tijdige hulp en ondersteuning van de hulpdiensten en BOA's

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
We bevorderen de openbare orde en veiligheid	We zetten in op optimale inzet van onze wijkagenten	continu
	Het college evalueert jaarlijks de prioriteiten voor de inzet van de boa's	jaarlijks
We streven naar behoud van een goed functionerende (vrijwillige brandweer)	Het behouden van de huidige korpsen en hun capaciteit	continu
	We stimuleren het behouden van de jeugdbrandweer	continu
Tijdige aanrijtijden en kwalitatief hoogwaardige ambulancedienst voor onze inwoners	We blijven ons inzetten voor betere aanrijtijden, binnen de normtijd van de ambulance.	continu

Ontwikkelingen voor 2023

Voor het bereiken van bovenstaande ambitie gaan we het volgende doen in 2023.

Inzet van onze wijkagenten en veiligheidspartners op basis van de actualiteiten

Maandelijks voeren we zowel ambtelijke als bestuurlijke overleggen met onze veiligheidspartners en komen de veiligheidscijfers, trends en ontwikkelingen aan de orde. Aan de hand van deze overleggen bespreken wij de inzet van de betreffende veiligheidspartners voor de korte en lange termijn.

We volgen actief de knelpunten bij de brandweerkorpsen in onze gemeente

Dit doen we onder andere in de maandelijkse overleggen met de brandweer. We bespreken dan gezamenlijk de mogelijke oplossingen en denken bijvoorbeeld mee bij het werven van eventuele nieuwe vrijwilligers.

In 2023 worden de effecten van de denkrichting Taakdifferentiatie Brandweer bekend

In opdracht van het Veiligheidsberaad en de minister van Justitie en Veiligheid heeft de Denktank Taakdifferentiatie Brandweer gewerkt aan een denkrichting waarbij vrijwilligheid behouden blijft. De minister van Justitie en Veiligheid heeft in oktober 2021 de Tweede Kamer aangegeven dat het bestaande systeem van vrijwilligheid bij de brandweer Nederland wellicht in stand kan blijven. In 2023 zal blijken wat de exacte effecten van deze ontwikkelingen zijn voor de brandweer.

We toetsen de resultaten (opkomsttijden) van de ambulancedienst

Dit doen we door middel van het opvragen en bespreken van tussentijdse rapportages.

Overige ontwikkelingen

Evaluatie Wet veiligheidsregio's

De Commissie evaluatie Wet veiligheidsregio's heeft onderzocht in hoeverre de Wet veiligheidsregio's (Wvr) bijdraagt aan de beheersing van risico's voor burgers. Daarnaast is onderzocht hoe de aanpak van crises aansluit op de nieuwe trends in crises, crisisbeheersing en brandweezorg. De adviezen van de Commissie evaluatie Wvr zijn in diverse gremia besproken en vertaald naar implicaties voor de praktijk. Uiteindelijk betekent dit dat de betreffende implicaties gefaciliteerd moeten worden via een nieuwe wet. Wanneer deze wet wordt verwacht is op dit moment nog onduidelijk. De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) blijft nauw aangesloten bij de ontwikkelingen. Waar mogelijk wordt de ontwikkeling naar de brandweer en regionale crisisorganisatie vertaald. Dit past ook bij de herziening van het Regionaal Crisisplan 2020-2023 VRGZ.

Beleidsindicatoren

Naam Indicator:	Eenheid:	Bron:		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Winkeldiefstallen	aantal per 1.000 inwoners	CBS	Neder-Betuwe	0,20	0,40	0,20	0,20	0,60	0,60	
			Landelijk	2,40	2,30	2,20	2,20	2,30	2,00	
Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	CBS	Neder-Betuwe	3,30	3,30	3,40	3,40	2,10	2,50	1,80
			Landelijk	5,50	5,30	5,00	4,80	4,90	4,60	4,30
Diefstallen uit woning	aantal per 1.000 inwoners	CBS	Neder-Betuwe	2,40	2,20	1,90	2,10	1,50	1,40	0,80
			Landelijk	3,80	3,30	2,90	2,50	2,30	1,80	1,30
Verwijzingen Halt	aantal per 1.000 jongeren	Bureau Halt	Neder-Betuwe		7,00	8,00	5,00	5,00	12,00	6,00
			Landelijk		14,00	13,00	12,00	13,00	11,00	8,00

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Gelderland-Zuid

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) is een organisatie voor brandweezorg, geneeskundige hulpverlening, meldkameractiviteiten en voorbereiding en coördinatie op het gebied van (gemeentelijke) rampenbestrijding en crisisbeheersing. Dit regionale samenwerkingsverband van veertien gemeenten is gebaseerd op de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) en de Wet veiligheidsregio's (Wvr).

In het Regionaal Beleidsplan 2020-2023 VRGZ staat de ambitie als volgt omschreven: "De VRGZ is dé partner op het gebied van fysieke veiligheid met oog voor sociale veiligheid. Wij leveren uitstekende dienstverlening en worden gekenmerkt als verbinders van veiligheid en staan midden in de samenleving."

De belangrijkste accenten in het beleid van de VRGZ zijn:

- Samenwerking en afstemming
- Risicogericht werken
- Een weerbare samenleving
- Toekomstbestendige veiligheidsregio
- Gevolgen van nieuwe risico's

Ontwikkelingen voor 2023?

Extra focus op een viertal risico's

Gezien de ontwikkelingen die op ons afkomen, onderzoekt de VRGZ een viertal risico's. Het gaat om:

- Gevolgen cyberrisico's
- Gevolgen criminaliteit voor fysieke leefomgeving/fysieke veiligheid
- Gevolgen extreem weer
- Gevolgen energietransitie

Omgevingswet

De Omgevingswet bundelt en moderniseert de wetten voor de leefomgeving. Naar verwachting treedt de Omgevingswet op 1 januari 2023 in werking. Aanvullend aan de al gehouden opleidingen en trainingen wordt onderzocht wat in 2023 nog nodig is om aan de landelijke kwalificatieprofielen en normen te voldoen.

Wat mag het kosten?

Programma: 2		OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID				
Bedragen x € 1.000,-	Rekening		begroting		Meerjarenraming	
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Lasten	2.377	2.606	2.439	2.443	2.440	2.440
Baten	-85	-207	-64	-64	-64	-64
Geraamd resultaat bestaand beleid	2.292	2.399	2.375	2.378	2.376	2.376
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen						
Lasten			114	64	64	64
Baten			-9	-9	-9	-9
Saldo nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen			105	55	55	55
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	2.292	2.399	2.480	2.433	2.430	2.430

Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen

Actualisatie urencalculaties en kostendekkendheid leges met effecten voor alle taakvelden die onder dit programma vallen. (Structureel nadeel € 6.000)

In het kader van het jaarlijks samenstellen van de urencalculaties en het bepalen van de kostendekkendheid van leges is de beschikbare ambtelijke capaciteit op een juiste wijze toegeschreven naar de betreffende taakvelden. Dit is gebaseerd op de meest recente rijksnotities in de BBV. Het gevolg is dat binnen al de programma's een verschuiving in ambtelijke uren heeft plaatsgevonden. Daarnaast is de kostendekkendheid van leges geactualiseerd, wat heeft geresulteerd in een actualisatie van de legesopbrengsten en bijkomende kosten. Het effect voor dit programma van deze twee onderwerpen bedraagt structureel € 6.000 nadelig. Voor een totaal overzicht verwijzen wij u naar de financiële begroting onderdeel nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen.

Taakveld Openbare orde en veiligheid (nadeel € 99.000 in 2023, vanaf 2024 € 49.000)

Versterking boa's (nadeel structureel € 34.000)

In de meicirculaire 2022 heeft het rijk vanaf 2022 structureel middelen beschikbaar gesteld voor extra capaciteit boa's. Wij stellen voor om deze middelen een-op-een in te zetten als extra budget binnen de begroting om de door het rijk beoogde doelstellingen te kunnen realiseren. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u naar de raadsinformatiebrief over de meicirculaire 2022. Het nadeel moet u in relatie zien met het voordeel opgenomen bij taakveld algemene uitkering (AU) onder hoofdstuk Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb, onvoorzien.

Halveren bijdrage opvang (zwerf)dieren (nadeel structureel € 15.000)

Wij stellen voor om de geplande heroverweging in te trekken. De maatschappelijke impact van het verminderen van deze dienstverlening van de opvang van zwerfdieren vinden wij niet wenselijk.

Jongerenwerk en veiligheid (nadeel incidenteel € 50.000)

Op 10 november 2021 heeft uw raad de motie Jongerenwerk en veiligheid aangenomen. Uit de gesprekken met de ketenpartners komt onder meer naar voren dat het wenselijk is om meer ontmoetingsplaatsen te realiseren samen met de jeugd om zo te voorzien in de behoeften van de jeugd en overlast tegen te gaan. In Kesteren is de jongerenontmoetingsplek (JOP) de eendenvijver (de Ples) al aanwezig. De huidige inrichting voldoet niet meer. Als gevolg daarvan zwerven jongeren meer rond door de omgeving. Wij richten deze locatie opnieuw in, zodat deze weer

aantrekkelijk wordt voor de jeugd en de locatie beter toegankelijk wordt. Om meer en betere (sociale) controle mogelijk te maken, vergroten wij het openbare karakter.

Investeringsen

Er zijn geen investeringen voor dit programma.

Mutaties in reserves

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen mutaties in reserves.

Programma 3 Fysieke leefomgeving

Missie

Neder-Betuwe is een veilige, schone, aantrekkelijke en gevarieerde gemeente en staat bekend als hét laanboomcentrum van Nederland en Europa. Wij werken samen met bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties aan het behoud en de ontwikkeling van een duurzame, leefbare en vitale gemeente. De woningvoorraad is kwalitatief op orde en stemmen we voortdurend af op de behoefte. We ontwikkelen de mobiliteit in onze gemeente zo, dat deze de bereikbaarheid, de verkeersveiligheid en de leefbaarheid versterkt.

Klimaatverandering is een urgent wereldwijd probleem. Onder invloed van klimaatverandering ontstaan maatschappelijke vraagstukken. De regierol om deze aan te pakken ligt voor een deel bij gemeenten. We werken daarom integraal aan een duurzame (lokale) leefomgeving en een gezonde leefstijl.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- [Beheerplan duurzaam meerjarig onderhoud gemeentelijke gebouwen 2022-2025](#)
- [Landschapsonwikkelingsplan \(LOP\) Neder-Betuwe 2022-2032](#)
- [Bestemmingsplannen](#)
- [Nota Bovenwijkse Voorzieningen 2018 deel A \(2018\), \(deel B, actualisatie 2021\)](#)
- [Omgevingsvisie Neder-Betuwe](#)
- [Verordening Commissie Ruimtelijke Kwaliteit](#)
- [Programma Wonen 2022-2030](#)
- [Nota grondbeleid \(2016\)](#)
- [Welstandsnota \(2011\)](#)
- [VTH beleid Rivierenland 2022 \(VTH: Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving\), Bijlage 1 \(Risicoanalyse\), Bijlage 2 \(Richtlijn geharmoniseerde sancties\)](#)
- [Verordening uitvoering en handhaving Omgevingsrecht Neder-Betuwe 2023\)](#)
- [Geurgebiedvisie NederBetuwe \(2011\)](#)
- [Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023 inclusief Waterplan \(2018\)](#)
- [Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2021 \(IBOR\)](#)
- [Assetsheet Begraafplaatsen](#)
- [Assetsheet Riolering & Water \(Incl. Baggeren\)](#)
- [Duurzaamheidsvisie Neder-Betuwe 2016-2020 \(2015\)](#)
- [Klimaatnota Neder-Betuwe 2021-2025 \(2021\)](#)
- [Nota Honden\(poep\)beleid 2016 \(2016\)](#)
- [Beleidsvisie externe veiligheid Neder Betuwe 2015-2018 \(2015\)](#)
- [Bodembelastingkaart \(actualisatie 2017\)](#)
- [Neder-Betuws Verkeer- en Vervoerplan beleidsrapportage \(2018\), \(achtergrondrapportage\)](#)
- [Speelruimtenota 2020-2023 \(2019\), \(bijlage 1\), \(bijlage 2\)](#)
- [Vervangingsplan essentaksterfte 2019-2022 \(2019\)](#)
- [Uitvoeringsplan bomen Neder-Betuwe 2019 \(2019\)](#)
- [Beleidsplan huisvesting arbeidsmigranten 2020-2022 \(2019\)](#)
- [Woonwagenbeleid \(2020\)](#)

Ambities

3.1 Wonen voor iedereen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Betaalbaar wonen voor iedereen	We gaan kleinere en goedkopere woningen bouwen.	continu
	We realiseren een woonmonitor.	continu
	We borgen 30% sociale huurwoningen bij elk nieuwbouwproject.	continu
	We proberen een juridische borging te vinden voor de realisatie van betaalbare woningbouw.	2023
	We doen onderzoek naar koopondersteuning voor(koop)starters	2023
Beschikbare woningen voor iedereen	We zoeken naar mogelijkheden voor het verbeteren van de doorstroming op de woningmarkt.	2025
	We doen onderzoek naar mogelijke oplossingen voor woonruimte van spoedzoekers.	2024
	We willen meer levensloopgeschikte of zorgwoningen bouwen. Dit draagt ook bij aan ambitie 5.1.	continu
	We streven naar 50% toewijzing van woningen voor lokale behoefte.	2024
	We doen onderzoek naar woningsplitsing van kavels in het buitengebied.	2024
Vindbare woningen voor iedereen	We zetten een registratie op van verhuurders in de vrije sector.	2025
	We onderzoeken hoe we vroeger kunnen informeren over een sociale huurwoning en de wachtlijst.	2025
	We gaan voorlichting geven over levensloop bestendig wonen aan senioren	2024
	We geven actief communicatie over woningbouw aan inwoners.	2024
Voldoende aanbod wonen dichtbij werk voor arbeidsmigranten	We realiseren 800 nieuwe verblijfsplaatsen voor arbeidsmigranten	2023-2026
	We voeren een inventarisatie uit over het aantal arbeidsmigranten bij agrariërs (short stay).	2023
	We schetsen regionaal een handelingsperspectief en stellen hiervoor een convenant op.	2023
Rekening houden specifieke behoefte woonwagenbewoners	We realiseren acht nieuwe standplaatsen voor woonwagenbewoners.	2024

Ontwikkelingen voor 2023

Realisatie van de woonmonitor

We maken een monitor om de lokale woningmarkt, onze ambities en doelen te volgen.

Vergroten van het aandeel sociale huurwoningen

We willen van 27% naar 30% aandeel sociale huurwoningen om onze lokale inwoners te voorzien van een passende woning. Dit doen we door in elke nieuwbouwproject minimaal 30% sociale huur te realiseren.

Juridische borging realisatie betaalbare woningbouw

Naast de huidige projectovereenkomsten, kan de gemeente ook verordeningen invoeren om juridisch nog beter te borgen dat woningen in het lagere prijssegment gerealiseerd worden en ook beschikbaar gesteld worden aan inwoners die voor woonruimte hiervan afhankelijk zijn. Ook gaat per 2024 nieuwe regelgeving in om de vrije sector huur te reguleren en zo meer betaalbare woningen te borgen. Dit gaan we in 2023 voorbereiden.

Onderzoek koopondersteuning (koop)starters

Regionaal laten we de bestaande instrumenten voor koopondersteuning onderzoeken zodat er in 2023 een keus gemaakt kan worden welke instrumenten we lokaal toe kunnen passen.

Verbeteren doorstroming wooncarrière

Afhankelijk van leeftijd en huishoudenssamenstelling kunnen inwoners behoefte hebben aan een ander type woning. Samen met de woningcorporaties en ontwikkelaars willen we in 2023 afspraken maken over advies of hulp bij verhuizen, maar ook over voorrangsregelingen of afspraken over huurprijzen tussen oude en nieuwe woning.

Onderzoek oplossingen woonruimte spoedzoekers

We zoeken naar mogelijkheden om de reguliere woningmarkt en woningbouw te ontlasten door mee te werken aan passende gebouwtransformaties of het realiseren van passende tijdelijke woonruimte. Een prettig woon- en leefklimaat voor de inwoners blijft hierbij van groot belang.

Communicatie over woningbouw aan inwoners

In 2023 gaan we via de gemeentelijke kanalen inwoners informeren over de actuele woningbouwprojecten waarbij we ook informatie delen over woningtypen, prijzen en eventueel doelgroepen. We zetten ook de sociale media in bij belangrijke momenten als inschrijven huurwoningen en start verkoop.

Realisatie nieuwe verblijfplaatsen voor internationale werknemers

In de gemeente zijn structureel meer verblijfplaatsen nodig om de internationale werknemers die nu bij ons werken te huisvesten. Hier wordt ook in 2023 actief aan gewerkt.

Inventarisatie internationale werknemers bij agrariërs (shortstay)

Voor kortdurend verblijf gelden andere beleidsregels en normen. Vanuit de overheid wordt dit aangescherpt. Wij willen onze lokale agrariërs hierbij ondersteunen. Bij de inventarisatie in 2023 vragen we de benodigde informatie op om dit te kunnen doen.

Invoeren handelingsperspectief en convenant arbeidsmigranten

Regionaal werken we met de gemeenten samen om het goed te organiseren voor de internationale werknemers en de ondernemers. Deze samenwerkingen en afspraken gaan we in 2023 officieel en beter borgen.

Realiseren nieuwe standplaatsen voor woonwagenbewoners

Zoals staat in de landelijke regelgeving realiseren we in de gemeente nieuwe standplaatsen, zodat ook de nieuwe generatie van onze lokale woonwagenbewoners in familieverband kan wonen.

3.2 In onze openbare ruimte is het heel, schoon en veilig en bereikbaar voor iedereen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Veilig en goed onderhouden wegennet	We continueren de uitvoering van het Neder-Betuws verkeers- en vervoersplan.	continu
	We starten met de projectvoorbereiding en de contractvorming en daaropvolgend de gefaseerde uitvoering van de Randweg Opheusden. Daarmee realiseren we ook een betere ontsluiting voor de wijk Herenland.	2023-2026
	We zetten ons in voor vernieuwing / verbreding van de Rijnbrug (en gelijktijdig betere door- en snelfietsroutes).	2023 e.v.
	We doen onderzoek naar een betere ontsluiting van Ochten-Oost en -Noord.	2023 e.v.
	We onderzoeken een goede verbinding voor langzaam verkeer tussen Casterhoven en andere delen van het dorp Kesteren.	2024
Goede bereikbaarheid openbaar vervoer	We lobbyen voor korte reistijden naar de centrumgemeenten.	2023 e.v.
	We zetten ons in voor behoud van goede en duurzame veerverbindingen.	2023 e.v.
	We ronden de herinrichting van de omgeving station Opheusden af.	2023
Effectieve en efficiënte inrichting en beheer openbare ruimte	We gaan uitvoering geven aan het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR).	continu
	Bij nieuwbouwlocaties wordt voldoende rekening gehouden met aaneengesloten speelplekken.	continu
	We starten een communicatiecampagne met het doel het zwerfafval tegen te gaan.	2023
	We doen onderzoek naar het, op een respectvolle manier, behouden van voldoende ruimte op onze gemeentelijke begraafplaatsen.	continu
	We doen onderzoek naar het verbeteren van de kwaliteit van het openbaar groen tegen lagere beheerkosten	continu
	We gaan uitvoering geven aan de 1e fase van het baggerplan voor de B- en C-watergangen.	2023-2025
Sober en doelmatig beheer gemeentelijke gebouwen	We voeren het Beheerplan duurzaam meerjarig onderhoud gemeentelijke gebouwen uit. <i>(Deze activiteiten zijn verder uitgewerkt in Programma 6.)</i>	2022-2025

Ontwikkelingen voor 2023

Werkzaamheden uit het Neder-Betuws verkeers- en vervoerplan

In 2023 werken we aan de accentuering van de maximumsnelheid van 60 km/u. op de Cuneraweg te Ochten en snelheidsremmende maatregelen op de Fruitstraat en Nedereindsestraat te Kesteren. Daarnaast worden actuele knelpunten naar aanleiding van meldingen opgelost en vinden reguliere campagnes en dergelijke plaats.

Lobby Rijnbrug Rhenen

We nemen deel aan de Taskforce Rijnbrug Rhenen. Met de betrokken partijen kijken we onder meer naar de kansen om de verstedelijkingsopgave te benutten voor het verkrijgen van extra gelden voor de verbreding. Ons doel is om te zorgen voor een goede bereikbaarheid van de regio's.

Inzet voor behoud van de auto- en personenveren

In de loop van 2023/2024 heeft het Verenfonds geen financiële middelen meer. Dit betekent dat de gemeente een lagere subsidie krijgt in haar bijdrage aan het exploitatietekort van het veer Wageningen - Opheusden en het voet-/fietsveer Dodewaard-Druten. Gemeenten in de provincie Gelderland (VNG Gelderland) zijn in gesprek over de mogelijkheid van een toekomstig gezamenlijk bestel in plaats van het Verenfonds. Begin 2023 komt hierover meer duidelijkheid. Rekening moet worden gehouden met hogere gemeentelijke kosten voor 2023. Daarnaast moet met de veerexploitanten en de gemeenteraad gesproken worden over de toekomst van de veerverbindingen in de gemeente.

Start nieuwe regionale mobiliteitsfonds

Als alle gemeenteraden eind 2022 akkoord gaan met de verlenging van het mobiliteitsfonds, wordt in 2023 gestart met de uitvoering van het nieuwe regionale mobiliteitsplan. Dit nieuwe plan geldt weer voor een periode van 4 jaar. Een goede bereikbaarheid en een passend (duurzaam) mobiliteitsaanbod zijn een voorwaarde om onze regionale ambities te realiseren. Voorbeelden hiervan zijn de lobby voor de A15, snelfietspaden, het openbaar vervoer en het binnenhalen van landelijke subsidies. Het zijn met name vraagstukken die een regionale of landelijke schaal hebben.

Aanlevering mobiliteitsdata op orde

Steeds meer voertuigen gebruiken dagelijks digitale verkeersinformatie. Het is van belang dat deze informatie actueel en betrouwbaar is. Het (structureel) aanleveren van digitale mobiliteitsdata wordt daarom steeds belangrijker. Het Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat heeft vijf dataclusters bepaald, die concreet ingevuld moet worden door wegbeheerders. Het gaat onder meer om gegevens over de maximumsnelheid, venstertijden, milieuzones, parkeren en bebording. Het doel is om in 2023 deze data op orde te hebben.

Doorontwikkeling en projectvoorbereiding Randweg Ochten

In 2023 willen we werken naar een Voorlopig Ontwerp van de Randweg Ochten.

Randweg Opheusden

We starten de doorontwikkeling en projectvoorbereiding Randweg Opheusden naar een Definitief Ontwerp inclusief een voorstel voor de contractvorming.

Planvoorbereiding van de Nassaulaan, De Leede en Dichterswijk/Romeinsebuurt in Kesteren

We starten met de voorbereiding- en ontwerpfase van deze rehabilitatieprojecten. De budgetten van deze projecten worden nog getoetst op basis van de evaluaties van eerdere rehabilitatieprojecten.

Doorontwikkeling IBOR

Het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR) willen we gaan vertalen in een Meerjarig Investeringsprogramma (MJIP). In Paragraaf 3 Onderhoud Kapitaallasten van deze Programmabegroting 2023 gaan we uitgebreider in op het IBOR en de verschillende onderdelen daarvan.

Vogelbuurt fase 2 gaat in uitvoering

Na een ontwerp- en aanbestedingsfase verwachten we uitvoering te kunnen geven aan project Vogelbuurt fase 2 in Opheusden. Dit na goedkeuring van de begroting 2023.

Vorbereiding van de baggerwerkzaamheden voor B- en C-watergangen

Het gemeentelijk watersysteem moet op diepte worden gebracht om goed te blijven functioneren. Het waterschap onderhoudt de A-watergangen. De gemeente onderhoudt de B- en de C-watergangen. De B-watergangen zijn watergangen met een lokale water aan- en afvoerende functie. De C-watergangen hebben voornamelijk een waterbergende functie. In 2023 wordt de 1e fase voorbereid en aanbesteed waarna we, conform de afspraak met Waterschap Rivierenland, starten met de baggerwerkzaamheden.

Graven oud KNIL-militairen

Na vaststelling in de raad van december 2022 starten wij in 2023 met de uitvoering van de regeling bedoeld voor graven van oud-KNIL-militairen en hun echtgenotes.

3.3 We willen een duurzame gemeente zijn, klaar voor de toekomst

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Duurzame en gezonde leefstijl	We geven eenvoudige oplossingen voor een duurzame leefstijl. <i>(Meer over gezondheid vindt u terug onder ambitie 5.2 Inwoners van Neder-Betuwe leven gezond en zijn vitaal)</i>	2023-2026
	We realiseren meer openbare laadpalen voor elektrisch vervoer.	2023-2026
Verlagen van het energieverbruik	We stimuleren het gebruik van subsidieregelingen voor het uitvoeren van maatregelen die bijdragen aan een laag energieverbruik.	2023-2026
	We voeren onze Warmtetransitievisie uit.	2023-2026
	We zetten ons in voor de bestrijding van energiearmoede bij onze inwoners.	2023-2026
Toekomstbestendige leefomgeving	We bevorderen een groene, schaduwrijke leefomgeving.	continu
	Bij de herinrichting van wijken treffen we klimaatbestendige maatregelen afgestemd op extremer weer.	continu
	We plaatsen meer groen in woonwijken, vooral met bomen.	2023-2026
Circulaire samenleving	We stimuleren hergebruik van verpakkingen (ook door minder gebruik te maken van wegwerpverpakkingen).	2023-2026
	We stimuleren de recycling van grondstoffen.	2023-2026
	We verminderen ons restafval.	continu

Nieuwe energievormen	We stimuleren het overschakelen van fossiele energie naar duurzame bronnen.	continu
	We zetten in om bij windmolens op land minimaal 50% ten goede te laten komen aan de lokale gemeenschap.	2023-2026
	We gaan in overleg om de knelpunten op elektriciteitsnet te verminderen of te verbeteren.	2023-2026
	We stimuleren innovatie samen met lokale ondernemers.	continu

Ontwikkelingen voor 2023

Uitvoeringsprogramma Warmtetransitie

We brengen de CO₂ uitstoot terug door energiebesparing en fossiele brandstoffen te vervangen voor hernieuwbare energie. Daarnaast gaan we inwoners helpen om gefaseerd van het gasnet los te komen. Wij voeren het uitvoeringsprogramma warmtetransitie 1.0 uit met als doel Neder-Betuwe uiterlijk in 2050 van het aardgasnet af te kunnen sluiten.

Afbouwen afhankelijkheid van fossiele brandstoffen

In 2023 verkennen we de kansen om gasgestookte warmte installaties af te koppelen van het gas en daarmee de CO₂ uitstoot en de energiekosten te verlagen. In en op de gemeentelijke gebouwen zoeken we naar energiezuinige oplossingen zoals verdere toepassing van LED verlichting en -waar mogelijk- het aantal zonnepanelen uit te breiden in en op de gemeentelijke gebouwen. Verder wordt de mogelijkheid verkend om een servicevoertuig te vervangen door een hybride of elektrisch aangedreven voertuig.

Maatregelenpakket inwoners energiebesparende maatregelen

In 2023 stellen we een maatregelenpakket op voor energiebesparende maatregelen (precariogelden coalitieakkoord) die we vanaf dat jaar gaan uitvoeren.

Start communicatiecampagne voor duurzame en gezonde keuzes

In 2023 wordt het accent gelegd op de communicatiecampagne [samendetoekomst.nl](https://www.samendetoekomst.nl). De huidige ondersteunende projecten als duurzaamheidsleningen, Energieloket en Centrale inkoopacties lopen in 2023 door. Met deze campagne geven we concrete handvatten (ook financieringsmogelijkheden) aan inwoners en ondernemers voor duurzame en gezonde keuzes.

Verduurzamen openbare verlichting

In 2023 gaan we verder met het verduurzamen van onze openbare verlichting.

Meer laadpalen in onze gemeente

In 2023 zorgen wij voor de verdere aanleg van laadpalen in de gemeente, vanuit de gezamenlijke concessie Gelderland-Overijssel. We zijn daartoe aansloten bij de Gelders-Overijsselse Regionale Aanpak Laadinfrastructuur (GO-RAL).

Uitvoeringsprogramma Klimaatnota

In 2023 voeren we het Uitvoeringsprogramma Klimaatnota uit. Zo begeleiden we projecten met betrekking tot wind- en zonne-energie en zorgen voor een verminderde uitstoot van fossiele brandstoffen door de transitie te maken naar hernieuwbare energievormen. Als regionale deelnemer geven we mede input aan het programma van de Regionale Energie Strategie Rivierenland.

Voorbereiden op klimaatverandering

Wij zijn landschappelijk voorbereid op een veranderd klimaat en beperken daarmee de economische en maatschappelijke overlast en schade. We verbeteren de leefomgeving voor flora en fauna. In 2023 geven wij uitvoering aan de lokale adaptatiestrategie (LAS) en het Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) waarin we maatregelen nemen en ons aanpassen aan een veranderend klimaat.

Nastreven van een circulaire economie

Inwoners, bedrijven en de gemeenten verminderen afval- en vervoersstromen, hergebruiken reststoffen en gebruiken hernieuwbare grondstoffen. We verminderen zwerfafval in het milieu. In 2023 focussen we ons op een circulaire economie. Dit gebeurt in eerste instantie door afval te scheiden en grondstoffen en producten her te gebruiken.

Bestrijding energiearmoede

In 2023 geven wij uitvoering aan de regelingen van de rijksoverheid om energiearmoede te bestrijden en energiebesparende maatregelen te nemen.

Voorbeeldfunctie gemeente

We geven zelf het goede voorbeeld in het maken van duurzame keuzes.

3.4 We zorgen voor samenhang tussen de huidige omgevingskwaliteit en toekomstige functies ter vervulling van maatschappelijke behoeften

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Gezonde en kwalitatieve leefomgeving	De bodemkwaliteit wordt integraal meegewogen. (aanvullingsspoor Bodem Omgevingswet)	2023
	We gaan onze Welstandsnota actualiseren.	2025
	We hebben zorg voor een schone lucht (o.a. stookbeleid).	continu
	We werken samen in de regio aan de opgaven uit de Gebiedsagenda.	2023 e.v.
Omgaan met de schaarse ruimte	We gaan een Programma Buitengebied opstellen.	2023
	De gemeente lobbyt met partners voor een integrale afweging voor de drinkwaterreserveringsgebieden.	2023 e.v.
Planvorming en regels Omgevingswet op orde	We maken een gemeentedeckend Omgevingsplan in fases.	2023 e.v.
	Onze juridische regels gaan we omzetten in 'toepasbare regels': gebruiksvriendelijk en leesbaar.	2022-2029
	De archivering van onze bestemmingsplannen/omgevingsplannen is op orde.	2023
Nuchter natuur- en stikstofbeleid	We zetten in op meekoppelkansen te behoeve van de stikstofreductie.	continu
	We nemen deel aan het provinciaal traject voor stikstofreductie vanuit de regio.	continu
	We nemen deel aan het overleg over stikstof met de gemeenten in de Regio Rivierenland.	continu
Werkende en werkbare digitale systemen	We zorgen dat we aangesloten zijn op het landelijk Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).	2023
	We zorgen voor een stabiele en functionele (regionale) keten van systemen.	2023
	We zorgen voor inzichtelijke regels en een vereenvoudiging van de vergunningenprocedure via het DSO (eenloketgedachte).	2023-2029

Ruimtelijke initiatieven helder en duidelijk	We streven naar een goede dienstverlening door integrale beoordeling ruimtelijke initiatieven.	continu
	We zorgen voor een goede dienstverlening door het inrichten intake- en omgevingstafel.	2023
	We richten het proces van vergunningverlening en vooroverleg opnieuw in naar de eisen van de Omgevingswet.	2023

Ontwikkelingen voor 2023

Regels voor een gezonde, kwalitatieve leefomgeving nemen we op in het Omgevingsplan

In samenwerking met de ODR het opnemen van regels in het Omgevingsplan, die passen bij de lokale situatie en aansluiten bij het beleid in de Nota bodembeheer.

We maken een Programma Buitengebied

De gemeente heeft op verschillende beleidsvelden ambities en opgaven. Het grondgebied van de gemeente is te klein om al deze ambities en opgaven te realiseren. We moeten als gemeente keuzes maken hoe we omgaan met de schaarse ruimte. Om deze keuzes te kunnen maken, zijn we in 2022 gestart met het opstellen van een programma Buitengebied. Ons college is bevoegd om het programma Buitengebied vast te stellen, maar u als raad wordt nadrukkelijk meegenomen. Ook betrekken we onze ketenpartners, stakeholders en onze inwoners bij het opstellen van het programma. De verwachting is dat eind 2023 een concept programma Buitengebied gereed is.

Werken naar één Omgevingsplan

Voor 2030 moet er een gemeente-dekkend omgevingsplan zijn, vastgesteld door uw raad. Uw raad heeft in juni 2021 het Plan van Aanpak transitieperiode vastgesteld. Besloten is we dat het omgevingsplan in deelgebieden opstellen.

- **Planning deelgebied Kernen**

In 2022 zijn we gestart met het opstellen van het omgevingsplan, deelgebied Kernen. Hierbij worden ketenpartners, stakeholders en inwoners betrokken. Ook wordt u als raad betrokken bij het proces met betrekking tot de totstandkoming van het omgevingsplan. De vaststelling van het omgevingsplan staat gepland voor eind 2024. Dit betreft een indicatieve planning, omdat zorgvuldigheid boven de planning gaat. In 2023 willen we met u de Nota van uitgangspunten bespreken en mogelijk ook het voorontwerp omgevingsplan.

- **Planning deelgebied Buitengebied**

In 2023 gaan we starten met de voorbereidingen voor het opstellen van het omgevingsplan, deelgebied buitengebied.

Verbetering van de dienstverlening door het omzetten van juridische regels in toepasbare regels

Met vragenbomen kunnen burgers en bedrijven in het Omgevingsloket nagaan of een vergunning of melding voor hun initiatief nodig is. Voor het maken van die vragenbomen is het nodig dat we onze gemeentelijke regels eerst 'toepasbaar' maken.

Toepasbare regels bestaan uit drie typen: vergunningchecks, indieningsformulieren en maatregelen op maat. Het Rijk levert voor veel activiteiten die gedecentraliseerd zijn reeds toepasbare regels aan (via de zogenaamde bruidsschat). Onze omgevingsdienst ODR maakt voor de toepasbare regels voor de top-10 activiteiten vergunningchecks.

Bij de ontwikkeling van het hierboven genoemde omgevingsplan, worden voor nieuwe activiteiten de benodigde toepasbare regels opgesteld.

Archivering bestemmingsplannen op orde maken

Met de komst van de Omgevingswet is het belangrijk dat de bestemmingsplannen op een goede manier gearchiveerd zijn. Dit is belangrijk, omdat na de invoering van de Omgevingswet de huidige bestemmingsplannen niet meer kunnen worden aangepast, ook niet als het een technische aanpassing betreft.

De huidige website ruimtelijkeplannen.nl, waar de bestemmingsplannen nu te vinden zijn, is ook niet meer toegankelijk na invoering van de Omgevingswet. De 'oude' bestemmingsplannen zijn wel raadpleegbaar binnen het nieuwe Omgevingsloket, als onderdeel van het tijdelijke Omgevingsplan.

Onze dienstverlening is op orde door werkend en werkbare digitale systemen

De Omgevingswet introduceert een nieuw Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Het DSO bestaat uit een stelsel van landelijke- en lokale systemen. Wij zijn daarbij afhankelijk van door het Rijk ontwikkelde stelsel. Om onze dienstverlening te kunnen continueren moeten wij aangesloten zijn op het DSO. Hiervoor hebben wij systemen aangeschaft en geïmplementeerd. Wij zijn aangesloten op de productieomgeving. Het systeem voor het ontvangen en afhandelen van aanvragen en meldingen is door ODR in gebruik genomen. Er vinden nu nog regionale en lokale oefensessies plaats, waarin de systemen worden beproefd en waar nodig verbetering van de inrichting worden doorgevoerd. De onzekere invoeringsdatum van de Omgevingswet hangt mede af van de vraag of het stelsel voldoende stabiel is en werkt. Vooral nog zijn er nog een aantal problemen.

Overige ontwikkelingen

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen overige ontwikkelingen.

Beleidsindicatoren

Naam Indicator:	Eenheid:	Bron:		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Omvang huishoudelijk restafval	Kg per inwoner	CBS	Neder-Betuwe	126,00	120,00	116,00	115,00	86,00	63,00	
			Landelijk	199,00	189,00	178,00	171,00	161,00	170,00	
Hernieuwbare elektriciteit	percentage	RWS	Neder-Betuwe	15,10	14,30	14,20	15,80	17,50	21,30	
			Landelijk	13,10	14,90	16,30	17,60	20,10	26,90	
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	aantal per 1.000 inwoners	CBS	Neder-Betuwe	6,20	3,90	3,40	3,60	2,90	4,50	4,30
			Landelijk	7,30	6,80	6,00	5,40	5,90	6,20	6,10

Verbonden partijen

Afvalverwijdering Rivierenland (Avri)

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

Waarvoor is Avri verantwoordelijk?

In opdracht van de acht gemeenten Neder-Betuwe, West-Betuwe, West Maas en Waal, Maasdriel, Tiel, Culemborg, Zaltbommel en Buren werkt Avri aan een schoon Rivierenland. Dit doet Avri door de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval en grondstoffen te verzorgen. Ook ontwikkelt Avri het gemeentelijke afvalstoffenbeleid en verzorgen ze de voorlichting over afval. Dit alles doet Avri met een sterke visie op circulariteit en duurzaamheid.

Hiernaast beheert Avri voor gemeenten Neder-Betuwe, Buren, Tiel en West Betuwe de openbare ruimte, denk hierbij aan het onderhouden van het groen, de wegen en de riolering.

Ontwikkelingen voor 2023?

Is Avri voorbereid op de huidige maatschappelijke veranderingen?

Met de huidige prijsstijgingen, krapte op de arbeidsmarkt en groeiende maatschappelijke behoefte aan duurzaamheid, ligt er bij Avri ook een grote opgave.

Programma Grip

Dit jaar werkt Avri verder met het Strategisch Koersplan, de herpositionering van Avri, de houtskoolschets en het programma Grip om mee te groeien met de maatschappelijke veranderingen.

Het doel van het programma is het vergroten van invloed op de keten, het verbeteren van het weerstandsvermogen en organiseren van een wendbare bedrijfsvoering. De kostenreductie die over de periode 2021-2025 moet worden gerealiseerd met programma Grip ligt tussen de 4 en 17 euro per huishouden en is voor een gedeelte gericht op schonere grondstofstromen.

Stijgende kosten voor Avri en inwoner

In het meerjarig perspectief voor Nederland gaan we uit van een gemiddelde jaarlijkse stijging van de afvalstoffenheffing met 5%. We zien dat de tarieven voor het verwerken van restafval nu al fors stijgen en naar alle waarschijnlijkheid stijgen deze voorlopig nog door. Door te investeren in het nog beter scheiden van afval door inwoners, verwachten we stabilisatie in het afval aanbod en dus ook de kosten. In 2023 start het CIRTEX project wat een mooi voorbeeld is van een dergelijke investering.

Het programma Grip en de bijbehorende investeringen sluiten aan bij onze gemeentelijke doelen voor een circulaire samenleving en een duurzame en gezonde levensstijl.

Wat zijn de alternatieven voor papierinzameling door verenigingen?

Afgelopen jaar is er een pilot gedraaid met het schoonmaken van ondergrondse containers door verenigingen. Een aantal verenigingen zien deze pilot als alternatief voor de papierinzameling. Om te zorgen dat er een volwaardig alternatief komt voor de papierinzameling voor alle verenigingen, onderzoekt Avri in 2023 met de gemeenten andere mogelijkheden.

De pilot inzameling incontinentiemateriaal was in 2022 succesvol, wat betekent dat voor 2023?

In 2022 is Avri in vier gemeenten gestart met het gescheiden inzamelen van luiers en incontinentiemateriaal. De overige gemeenten in de regio hebben de keuze om aan te geven of ze ook willen gaan voor een gescheiden inzameling. De geplande installatie voor gescheiden verwerking van incontinentiemateriaal en luiers bij ARN BV is gerealiseerd. Het geprognosticeerd tonnage komt in 2022 boven de afgesproken waarde uit. Met eventuele deelname van overige gemeenten in 2023 kan dit tonnage verder worden overschreden. Deze overschrijding zal van invloed zijn op het tarief per ton van de verwerkingskosten. Naar verwachting zal dit in 2023 een prijsstijging betekenen voor de deelnemende gemeenten. In 2023 zal het project dan ook verder worden geoptimaliseerd. Er wordt met name gekeken naar het aantal keer inzamelen en het optimaliseren van de route.

Omgevingsdienst Rivierenland

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

Waarvoor is de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) verantwoordelijk?

In opdracht van de acht gemeenten Neder-Betuwe, West-Betuwe, West Maas en Waal, Maasdriel, Tiel, Culemborg, Zaltbommel, Buren en de provincie werkt de omgevingsdienst Regio Rivierenland aan een prettige, veilige en duurzame leefomgeving. Dit doet de ODR door de vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken uit te voeren op het gebied van het omgevingsrecht. De ODR is klantgericht en adviseert gemeenten en inwoners over leefomgeving, milieu, bouw natuur en energie. De uitvoering vindt plaats via een jaarlijks door het college vast te stellen werkprogramma het regionale VTH-beleid;

De gezamenlijke verantwoordelijkheid van inwoners en overheid voor onze fysieke leefomgeving wordt gedragen door een stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH).

De Omgevingswet bundelt de wetten en regels op het gebied van ruimte, bouwen, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water waarmee uitvoering kan worden gegeven aan het VTH-beleid.

Ontwikkelingen voor 2023?

Waarop ligt de nadruk bij de invoering van de Omgevingswet?

Naar verwachting wordt de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen ingevoerd. De afgelopen jaren hebben de ODR en gemeenten zich hierop voorbereid. Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) ondersteunt de uitvoering van de Omgevingswet en wordt ook in 2023 uitgerold. Een belangrijk onderdeel van de DSO is het omgevingsloket. Dit biedt de ODR, gemeente en onze inwoners een centrale plek waar alle digitale informatie hierover samenkomt. In 2023 moet het omgevingsloket worden doorontwikkeld en geoptimaliseerd.

Hiermee draagt de ODR bij aan ons doel; "We zorgen voor samenhang tussen de huidige omgevingskwaliteit en toekomstige functies ter vervulling van maatschappelijke behoeften". De financiële gevolgen van de Omgevingswet zijn op korte termijn beperkt voor ODR. Voor een deel zijn deze al verwerkt in de werkplannen 2023. Op de langere termijn zit hierin meer onzekerheid vanwege de afhankelijkheid van beleidskeuzes in de nog op te stellen omgevingsplannen.

Hoe versterkt de ODR haar positie op de huidige arbeidsmarkt?

In 2023 blijft er aandacht voor de arbeidsmarkt. Het afgelopen jaar is de druk op onze arbeidsmarkt alleen maar groter geworden. De ODR zet zich in om goede medewerkers aan te trekken en te behouden. Daarnaast wordt begin 2023 de nieuwe organisatiestructuur uitgerold welke tot stand is gekomen in overleg met de medewerkers. Deze verandering zorgt ervoor dat medewerkers beter en efficiënter kunnen werken aan de opgaven die er liggen.

Hoe waarborgt de ODR een goede dienstverlening?

Het steeds verbeteren van de producten en diensten wordt ook in 2023 voortgezet. Hierbij dient het kwaliteitsbeleidsplan als uitgangspunt. Hiernaast blijft de ODR blijven meten hoe tevreden haar klanten zijn. Ze streeft in 2023 naar een tevredenheid van minstens 82% zoals behaald in 2022. Inmiddels is het systeem Open Wave, wat hieraan ondersteuning biedt, uitgerold en hiervan verwachten wij in 2023 de eerste resultaten.

Welke gevolgen hebben de invoering van nieuwe wetten?

Door de invoering van de Wet open overheid in 2022 moet de ODR in 2023 onherroepelijke besluiten geanonimiseerd publiceren in een landelijke voorziening. Deze wettelijk verplichting heeft onder meer impact op werkprocessen, de inzet van medewerkers en de inrichting van informatiesystemen.

Door de invoering van de Omgevingswet wordt er verwacht dat er meer juridische procedures gestart worden omdat normen en toetsingskaders verruimd zijn en jurisprudentie nog in ontwikkeling is.

Wat mag het kosten?

Programma: 3		FYSIEKE LEEFOMGEVING				
Bedragen x € 1.000,-	Rekening		begroting		Meerjarenraming	
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Lasten	18.267	18.569	17.968	18.304	17.792	17.792
Baten	-12.452	-10.301	-10.474	-10.793	-10.250	-10.250
Geraamd resultaat bestaand beleid	5.816	8.268	7.494	7.511	7.542	7.542
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen						
Lasten			664	662	422	352
Baten			49	49	49	49
Saldo nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen			713	711	471	401
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	5.816	8.268	8.207	8.222	8.013	7.943

Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen

Actualisatie urencalculaties en kostendekkendheid leges met effecten voor alle taakvelden die onder dit programma vallen. (Structureel nadeel € 238.000)

In het kader van het jaarlijks samenstellen van de urencalculaties en het bepalen van de kostendekkendheid van leges is de beschikbare ambtelijke capaciteit op een juiste wijze toegeschreven naar de betreffende taakvelden. Dit is gebaseerd op de meest recente rijksnotities in de BBV. Het gevolg is dat binnen al de programma's een verschuiving in ambtelijke uren heeft plaatsgevonden. Daarnaast is de kostendekkendheid van leges geactualiseerd, wat heeft geresulteerd in een actualisatie van de legesopbrengsten en bijkomende kosten. Het effect voor dit programma van deze twee onderwerpen bedraagt structureel € 238.000 nadelig. Voor een totaal overzicht verwijzen wij u naar de financiële begroting onderdeel nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen.

Taakveld Verkeer en vervoer (nadeel structureel € 40.000 vanaf 2023)

Avri IBOR (nadeel structureel € 40.000)

Avri voert voor de gemeente een groot deel van het beheer en onderhoud in de openbare ruimte uit. Voor dit taakveld is er een verhoging van de kosten op het onderdeel straatmeubilair en zwerfvuil van € 78.000. Omdat we echter afgelopen jaar een bezuiniging hebben behaald van € 38.000 is het nadeel per saldo € 40.000 structureel. De operationele afspraken voor deze uitvoeringswerkzaamheden zijn vastgelegd in een Dienstverleningsovereenkomst (DVO). De financiële kaders worden jaarlijks op basis van deze DVO vastgelegd in een werkbegroting. Indexering gaat t.l.v. stelpost prijsstijging, zie hiervoor hoofdstuk Algemene dekkingsmiddelen, overhead, algemene dekkingsmiddelen, VPB, onvoorzien.

Vorbereiding aanleg rondweg Ochten (incidenteel nadeel € 87.000)

Op basis van een bestuursopdracht gebiedsvisie Ochten Oost wordt een businesscase naar een alternatieve ontsluiting opgesteld. De uitvoering ervan is niet in één jaar, maar loopt over meerdere jaren tot en met 2023. Het beschikbare onderzoeksbudget had ook over meerdere jaren verdeeld moeten worden. Daarom heeft u bij de Jaarrekening 2021 besloten als volgt het bedrag door te schuiven: € 100.000 naar 2022 en € 87.000 naar 2023.

Taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie (nadeel € 320.000 voor 2023, € 410.000 voor 2024, € 170.000 voor 2025 en € 100.000 voor 2026)

Bermen inclusief watergangen (nadeel € 220.000 voor 2023, € 310.000 voor 2024 en € 70.000 voor 2025)

Waterschap Rivierenland controleert eens in de 15-20 jaar of alle B-watergangen in het Rivierengebied op diepte zijn, de zogenaamde diepteschouw. De aanliggende eigenaren, waaronder gemeenten, hebben onderhoudsplicht voor deze watergangen. Vanaf 2023 start de volgende schouw in Neder-Betuwe. Om aan de verplichting te kunnen voldoen is een Meerjaren Baggerplan 2022-2031 opgesteld om het watersysteem op orde te brengen.

Avri IBOR (structureel nadeel € 100.000)

Avri voert voor de gemeente een groot deel van het beheer en onderhoud in de openbare ruimte uit. Op sommige onderdelen is het areaaluitbreiding, en gedeeltelijk gaat het om indexering. Per saldo is het een structureel nadeel. De operationele afspraken voor deze uitvoeringswerkzaamheden zijn vastgelegd in een Dienstverleningsovereenkomst (DVO). De financiële kaders worden jaarlijks op basis van deze DVO vastgelegd in een werkbegroting. Indexering gaat t.l.v. de stelpost prijsstijging, zie hiervoor hoofdstuk Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen.

Taakveld Riolering (structureel voordeel € 69.000 en structureel nadeel € 69.000)

Actualisatie urencalculatie en onderzoek kostendekkendheid leges (voor en nadeel structureel € 69.000)

De actualisatie van de urencalculaties en onderzoek kostendekkendheid leges heeft een effect op diverse taakvelden binnen programma 3. Het structurele voordelige effect wordt veroorzaakt door meer rioolheffing (meer baten € 69.000). Omdat het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) een gesloten systeem is, wordt dit voordeel aan de voorziening toegevoegd (last € 69.000). In het onderdeel financiële begroting van deze begroting is een totaaloverzicht opgenomen, zodat u het totale financiële effect van de actualisatie van de urencalculaties kunt terug zien.

Overige kleine verschillen binnen dit programma (nadeel € 28.000 in 2023 en vanaf 2024 structureel € 23.000)

Overige kleine verschillen behoeven geen toelichting.

Investerings

Programma 3: Fysieke leefomgeving			
Beschikbaar gestelde investering (lopend/toekomstig)		Startjaar	Investerings- bedragen x € 1000
Beschikbaar te stellen investering (nieuw)			
Lopend	Waterplan 2019 - 2021	2019	210
Lopend	Waterplan 2022	2022	190
Lopend	Waterplan 2023	2023	200
Lopend	Bomenbuurt - Ochten 2019	2019	1.137
Lopend	Oranjobuurt II - Dodewaard 2020	2020	549
Lopend	Vogelbuurt II - Opheusden 2020	2020	1.062
Toekomstig	Nassaulaan - Kesteren 2020	2024	363
Toekomstig	De Leede II - Kesteren 2021	2024	392
Toekomstig	Dichterswijk/Romeinsebuurt - Kesteren 2021	2024	1.100
Lopend	Het Panhuis - Kesteren 2020-2021	2020	59
Lopend	De Heuning - Ochten 2020	2020	137
Lopend	Relinen kwetsbare riolering 2022	2022	156
Lopend	Vervangen/renoveren riolering 2022	2022	364
Lopend	Vervangen/renoveren riolering 2023	2023	300
Lopend	Adaptieve klimaat maatregelen 2022	2022	215
Lopend	Adaptieve klimaat maatregelen 2023	2023	215
Lopend	Drukriolering (pompen, leidingwerk, schakelkasten) 2019-2023	2019	365
Lopend	Drukriolering (Buiten-opstellingskast) 2019-2023	2019	65
Lopend	Rioolgemalen/Randv. (kast electra+appendages) 2019-2023	2019	74
Lopend	Rioolgemalen/Randv. (gemalen pomp en inspectie, leidingwerk) 2019-2023	2019	179
Lopend	Rioolgemalen/Randv. (Gemalen bouwkundig) 2019-2023	2019	42
	<i>vGRP 2019-2023</i>		7.371
Lopend	Bomenbuurt wijk Ochten	2018	1.230
Toekomstig	Nassaulaan eo Kesteren	2024	520
Lopend	Wijk Dodewaard	2019	1.400
Toekomstig	Dichters/Romeinsebuurt Kesteren	2024	1.400
Lopend	Vogelbuurt II wijk Opheusden	2020	880
	<i>Wegenbeheer op basis, rehabilitatie en bermverhardingen</i>		5.430
Lopend	Verv.Lichtmasten ikv verduurz. 2020	2020	623
Lopend	Verv.Lichtmasten ikv verduurz. 2021	2021	127
Lopend	Verv.Lichtmasten ikv verduurz. 2022	2022	127
Lopend	Verv.Lichtmasten ikv verduurz. 2023	2023	127
Toekomstig	Verv.Lichtmasten ikv verduurz. 2024	2025	127
Lopend	Verv.armaturen ikv verduurz 2020	2020	173
Lopend	Verv.armaturen ikv verduurz 2021	2021	173
Lopend	Verv.armaturen ikv verduurz 2022	2022	173
Lopend	Verv.armaturen ikv verduurz 2023	2023	173
Toekomstig	Verv.armaturen ikv verduurz 2024	2024	173
Toekomstig	Verv.armaturen ikv verduurz 2025	2025	173
Toekomstig	Verv.armaturen ikv verduurz 2026	2026	173
Lopend	Pilot smartcity ikv verduurz 2022	2022	40
Lopend	Pilot smartcity ikv verduurz 2023	2023	50
Toekomstig	Pilot smartcity ikv verduurz 2024	2024	50
	<i>Lichtmasten, armaturen ikv verduurzamen</i>		2.484
Toekomstig	Af-/toerit A15 (Dodewaard)	2025	300
Toekomstig	Dorpsstraat (Opheusden)	2025	100
Lopend	Hamsestraat (Opheusden)	2019	50
Lopend	Hoeflaan (Ochten)	2019	50
Lopend	Hoofdstraat, Fruitstraat- rotonde Broekdijk (Kesteren)	2019	200
Lopend	Matensestraat, komgrens-Dalwagen (Dodewaard)	2019	50
Lopend	Oranjestraat (Ochten)	2019	50

Lopend	Station Opheusden	2019	636
Lopend	Welysestraat (Wely)	2019	75
Toekomstig	Wijk De Leede - oud Kesteren	2024	75
Lopend	Fietsbrug Meersteeg (Echteld)	2020	200
Lopend	Fazantstraat (Opheusden)	2020	80
Lopend	Spoorstraat (Kesteren)	2020	200
Lopend	Keizerstraat, Dorpsstraat-Heuningstraat (Ijzendoorn)	2021	75
Lopend	Molenstraat-Heuningstraat (Ijzendoorn)	2021	250
Lopend	Dorpsstraat (Ijzendoorn)	2022	40
Lopend	Eldik, diverse wegen	2022	50
Lopend	Oude Broekdijk (Kesteren)	2023	32
Toekomstig	44 RI-straat (Ochten)	2024	40
	<i>Uitvoeringsprogramma NBVVP</i>		2.553
Lopend	Fietspad Broekdijk	2018	1.400
Lopend	ABC SV 2e fase	2020	75
Lopend	Poort van Ochten	2020	65
Lopend	Herinrichting buitenruimte dorps huis IJzendoorn	2021	300
Lopend	Vorbereidingskrediet Randweg Opheusden	2021	400
Lopend	Aankoop strat.gronden Rondweg Oph.	2022	1.750
Lopend	Bomenbuurt Uitstraling openbaar groen bij revitaliseringsprojecten	2021	40
Lopend	Oranjebuurt Uitstraling openbaar groen bij revitaliseringsprojecten	2021	25
Lopend	Vogelbuurt Uitstraling openbaar groen bij revitaliseringsprojecten	2021	30
Toekomstig	Urnenmuur Markstraat	2025	40
	<i>Diverse investeringen</i>		4.125
	Totaal investeringsbedragen		21.963

Financiële vaste activa		Startjaar	Investeringsbedragen x € 1000
Lopend	Startersleningen	2014	450
Lopend	Duurzaamheidsleningen	2016	250
Lopend	Duurzaamheidsleningen (asbestsanering)	2019	500
			1.200

Mutaties reserves

Programma 3 Fysieke Leefomgeving						
Bedragen x € 1.000	rekening	begroting	begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand Beleid						
Lasten	1.097	1.154	317	111	678	678
Baten	-492	-643	-605	-220	-783	-783
Geraamd resultaat bestaand beleid	605	511	-287	-109	-105	-105
Nieuw Beleid						
Lasten			3.000			
Baten						
Geraamd resultaat nieuw beleid			3.000			
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	605	511	2.713	-109	-105	-105

Bestaand beleid

BESTEMMINGSRESERVE BOVENWIJKSE VOORZIENINGEN

- Onttrekking aan de reserve bovenwijkse voorzieningen om te besteden aan bovenwijkse voorzieningen in 2023 € 145.000, in 2024 € 40 en in 2025 en 2026 met elk € 322.075.
- Toevoeging aan de reserve bovenwijkse voorziening te ontvangen voor bovenwijkse voorzieningen in 2023 € 156.440, in 2024 € 84.240 en in 2025 en 2026 met elk € 500.040.

BESTEMMINGSRESERVE RUIMTELIJKE INVESTERINGEN

- Onttrekking aan de reserve ruimtelijke investering om te besteden aan ruimtelijke investeringen in 2023 € 100.000. Jaren 2024 tot en met 2026 geen onttrekkingen.
- Toevoeging aan de reserve ruimtelijke investering te ontvangen voor besteding aan ruimtelijke investeringen in 2023 € 40.600, in 2024 € 27.000. Geen stortingen in 2025 en 2026.

BESTEMMINGSRESERVE VERKEER EN VERVOER

- Onttrekking aan de reserve verkeer en vervoer om te besteden aan beheerplan verkeer en vervoer in 2023 € 93.000, in 2024 € 86.000 en in 2025 en 2026 met elk € 149.000.

BESTEMMINGSRESERVE KAPITAALLASTEN

- Onttrekking reserve kapitaallasten voor de dekking van afschrijvingen op investeringen in 2023 € 16.530, in 2024 € 18.930 en in 2025 en 2026 met elk € 18.930.
- Toevoeging aan de reserve kapitaallasten in 2023 € 120.000, in 2024 geen toevoeging en in 2025 en 2026 met elk € 500.000.

BESTEMMINGSRESERVE OMGEVINGSWET

- Onttrekking aan de reserve Omgevingswet voor de implementatie van de Omgevingswet te dekken in 2023 € 250.000 en in de jaren 2024 t/m 2026 met elk € 115.000.

Nieuw Beleid

BESTEMMINGSRESERVE DUURZAAMHEID

Onder nieuw beleid wordt eenmalig een bedrag van 3 miljoen ten laste van de bestemmingsreserve Precario toegevoegd aan nieuw te vormen bestemmingsreserve Duurzaamheid. De basis hiervoor is te vinden in het coalitieakkoord. De reservering is bedoeld voor maatregelen om de energielasten van inwoners te verlagen. Daarbij wordt gedacht aan maatregelen die inwoners praktisch helpen bij het verduurzamen van hun (huur)woning: isolatie, warmtepompen, zonnepanelen, enzovoorts. Een maatregelenpakket wordt later samengesteld en aan de raad voorgelegd. Hierdoor zijn de middelen voor de komende jaarschijven beschikbaar voor duurzaamheidsmaatregelen.

- Toevoeging aan de bestemmingsreserve duurzaamheid om middelen uit het coalitieakkoord te dekken incidenteel in 2023 € 3.000.000.

Programma 4 Economie

Missie

De komende jaren investeren we verder in een goed ondernemersklimaat, een goede ondernemersdienstverlening en een goede kwaliteit van onze werklocaties. We willen daarmee welvaart en werkgelegenheid behouden en bevorderen. Lokale ondernemers verdienen onze speciale aandacht. Zij zijn immers belangrijk voor de leefbaarheid en het voorzieningenniveau in onze dorpen.

Recreatie en toerisme zijn belangrijk voor onze gemeente en de omliggende regio. Ook dat levert een bijdrage aan het behoud van het voorzieningenniveau in de kernen. We stimuleren activiteiten op het gebied van toerisme en recreatie en richten ons op het aantrekken van meer recreanten. De agrarische sector steunen wij. Waar mogelijk ondersteunen we innovatie.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- [Neder-Betuws Verkeer-en Vervoerplan, beleidsrapportage \(2018\), \(achtergrondrapportage\)](#)
- [Regionale detailhandelsstructuurvisie Rivierenland \(2014\)](#)
- [Detailhandelsstructuurvisie Neder-Betuwe \(2016\)](#)
- [Structuurvisie Neder-Betuwe 2018 \(2018\), \(kaart\)](#)
- [Kadernota basismobiliteit \(2015\)](#)
- [Intergemeentelijke Strategische Visie Laanboomcentrum Betuwe \(2015\)](#)
- [Regionaal Ambitiedocument 2022-2025](#)
- [Ruimtelijke Strategische Visie Regio Rivierenland \(2019\)](#)
- [Regionaal Programma Werklocaties 2019-2024 \(2020\)](#)
- [Structuurvisie Agro Business Centre Opheusden \(2014\)](#)
- [Ruimtelijk Kwaliteitskader Agro Business Centre Opheusden \(2017\)](#)
- [Beleidsrichtlijnen Kantoren op bestaande bedrijventerreinen \(2020\)](#)

Ambities

4.1 We zorgen voor een veerkrachtige economische structuur

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Goed ondernemersklimaat	We versterken de ondernemersdienstverlening.	continu
	We bevorderen een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. <i>(Dit draagt ook bij aan 6.1 Goed en passend onderwijs voor alle inwoners in Neder-Betuwe.)</i>	2025
Ondersteuning en innovatie agrarische sector	We nemen deel aan het Laanboompact en voeren projecten uit.	continu
	We vernieuwen de handreiking voor de teeltondersteunende voorzieningen (TOV).	2023
	We stimuleren biodiversiteit. <i>(Dit wordt verder uitgewerkt in ambitie 3.4).</i>	-
Goed vestigingsklimaat	We maken ons sterk voor (uitbreidings)ruimte voor onze lokale ondernemers.	continu
	We plannen een voldoende aanbod van nieuwe bedrijventerreinen binnen onze mogelijkheden.	continu
	We zorgen dat onze bedrijventerreinen duurzaam en toekomstbestendig zijn.	continu

	We gaan verder met de planvorming van fase 2 van het Tree Valley Business Centre.	continu
Florerende dorpen en kernen	We zetten actief in op de winkelconcentratieplannen.	continu
	We hebben een faciliterende rol bij het voorzieningenniveau in de dorpen.	continu
	We faciliteren de initiatiefnemers in het centrum van Ochten bij de herontwikkeling van een nieuwe supermarkt, en dorps huis en de toevoeging van nieuwe centrumfuncties. We investeren in de herinrichting van de openbare ruimte zodat het plein een kwaliteitsverbetering krijgt.	2023 e.v.
	We zorgen voor een economische inbreng bij de ontwikkeling van het Omgevingsplan Kernen.	2023
Afstemming met regionaal economische agenda	Als regiogemeente zijn we betrokken bij de uitvoering van het Regionaal Economisch Ambtiedocument.	2023 e.v.
	We werken samen in de regio aan de opgaven agrotourisme en cultuurhistorische landmarks.	2023-2025

Ontwikkelingen voor 2023

We versterken de ondernemersdienstverlening

We organiseren in 2023 een ondernemersbijeenkomst voor een specifieke doelgroep om onderlinge samenwerking en kennisdeling te bevorderen. Ook bezoeken we proactief een aantal bedrijven in onze gemeente om te zien wat er leeft en speelt.

De gemeente doet mee met de beroeporiëntatie voor scholieren

Als gemeente stellen we onze organisatie open voor scholieren uit het voortgezet onderwijs om hen te helpen oriënteren bij hun beroepskeuze. Ze leren de gemeente kennen en zien wat de functies zoals het secretariaat en financiën inhouden. Zo krijgen ze een beeld van wat het werken voor een gemeente inhoudt. Dit doen we in juni en oktober tijdens de School & Jobs-dagen.

Inzicht in de stand van onze economie

We baseren ons economisch beleid op economisch inzicht. Voor dit inzicht maken we elk jaar een economische rapportage om terug te blikken op de ontwikkelingen van de afgelopen jaren. Het onderzoek is ook relevant voor onze ondernemers. De economische rapportage verwachten we in het laatste kwartaal van 2023 te kunnen opleveren.

Ruimte voor ondernemen

Bedrijventerreinen zijn belangrijk voor het vestingsklimaat. De provincie heeft een specifieke wettelijke taak bij de uitbreiding van bedrijventerreinen of kantorenparken. We participeren in het regionale proces tot uitvoering van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW). Hierin is naast aandacht voor het kwantitatieve werklocatieprogramma ook aandacht voor de kwalitatieve kant als het gaat om duurzaamheid, verduurzaming en solitaire bedrijfslocaties.

Goed ondernemersklimaat

Om te weten wat er leeft en speelt hebben we structureel afstemming met bedrijventerrein- en ondernemersverenigingen via het bestuurlijk platform voor Ondernemers (PVO). We vertalen signalen hieruit in concrete acties.

Afstemming met de regionaal economische agenda

Als regiogemeente dragen we bij aan de uitvoering van het Regionaal Economisch Ambitiedocument (2021-2024) en attenderen we ondernemers op het Regionaal Stimuleringsfonds voor cofinanciering van initiatieven die aansluiten bij de opgaven binnen de drie speerpunten uit het ambitiedocument.

Uitvoeringsontwerp voor het Van Driel-plein in Ochten

We starten de planvoorbereiding en bestekvoorbereiding herinrichting Van Driel-plein Ochten (Centrumplan Ochten) e.o. in samenwerking met initiatiefnemer en komen tot een uitvoeringsontwerp.

4.2 We vergroten de aantrekkelijkheid van ons gebied voor inwoners en bezoekers

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Goed omgaan met ons (cultureel) erfgoed	We maken de beschikbare informatie over ons erfgoed toegankelijk.	2025
	We herijken de gemeentelijke monumentenlijst en voegen waardevol landschap en ensembles toe.	2023-2025
	We benutten kansen die erfgoed biedt.	continu
	We borgen ons erfgoedbeleid in regels in het nieuwe Omgevingsplan.	2023 e.v.
	We vergroten de zichtbaarheid van het cultureel en historisch erfgoed. (Regioplan Inspirerend Rivierenland)	continu
Recreatie en toerisme	We richten ons op het aantrekken van meer recreanten.	2023 e.v.
	We zorgen voor voldoende mogelijkheden om te ontspannen, onder meer door aantrekkelijke fiets- en wandelpaden. We verkennen de realisatie van een fietsverbinding tussen Echteld en Tiel.	2023-2025
	We vergroten de bekendheid van het merk De Betuwe.	2023-2025
	We stellen een samenwerkingsagenda Boven-Linge op en voeren deze uit.	2023-2025
	We integreren het project Gastvrije Waaldijk in het dijkversterkingsproject.	2023-2027
	We werken aan de ontwikkeling van de Veerhaven Ochten.	2023 e.v.
We maken ons landschap aantrekkelijker	We geven uitvoering aan het Landschapsontwikkelingsplan (LOP).	continu
	We zetten in op meer biodiversiteit.	continu
	We plaatsen meer bomen in het openbaar gebied en stimuleren dit op particulier terrein.	continu
	We zijn zuinig op onze bijzondere landschappelijke ensembles.	continu

Ontwikkelingen voor 2023

We geven uitvoering aan het erfgoedbeleid

In 2022 is door uw raad het Erfgoedbeleid vastgesteld. In 2023 benaderen we eigenaren van de potentiële nieuwe monumenten. We beginnen met het opstellen van beschrijvingen van de hoog en zeer hoog gewaardeerde bouwkunst, landschappen en ensembles.

Dat geeft aan wat we concreet willen beschermen en/of versterken.

Planregels opstellen beschermd dorpsgezicht

De mate van bescherming wordt juridisch vastgelegd in het omgevingsplan.

Overige ontwikkelingen

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen overige ontwikkelingen.

Beleidsindicatoren

Naam Indicator:	Eenheid:	Bron:		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Funciemenging	percentage	LISA	Neder-Betuwe	54,20	54,20	55,40	55,90	57,10	57,60	57,90
			Landelijk	52,00	52,20	52,50	52,80	53,20	53,20	53,30
Vestiging (van bedrijven)	aantal per 1.000 inwoners	LISA	Neder-Betuwe	140,40	144,40	142,20	146,60	151,50	157,30	160,20
			Landelijk	131,50	136,40	139,60	145,20	151,20	158,10	165,10

Verbonden partijen

Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

Gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de openluchtrecreatie en het toerisme in het gebied met bestemming van het landschappelijke karakter.

Ontwikkelingen voor 2023?

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

Industrieschap Medel

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

- Het uitgeven van bouwrijpe kavels op het bovenregionale bedrijventerrein.
- Participeren in en bijdragen aan de Logistics Valley Rivierenland. Dit is een samenwerkingsverband tussen overheid, onderwijs en ondernemers. Deze is opgezet om de economische ontwikkeling langs de Gelderse corridor te stimuleren door versterking van de logistieke activiteiten.

Ontwikkelingen voor 2023?

Naar verwachting is in 2022 het bestemmingsplan Medel afronding onherroepelijk. Daarmee is een titel verkregen om kavels uit te geven. De verwachting is dat in 2023 het grootste deel van de kavels verkocht zal zijn.

Waterbedrijf Vitens N.V.

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

Deze verbonden partij zorgt ervoor dat de inwoners van Neder-Betuwe voorzien worden van kwalitatief goed drinkwater tegen een zo laag mogelijke prijs.

Ontwikkelingen voor 2023?

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

De Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland (UBR) is een samenwerkingsverband (gemeenschappelijke regeling) van 7 gemeenten: Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel. Doel van deze samenwerking is te komen tot een breedbandnetwerk in het buitengebied van deze gemeenten. De UBR is opdrachtgever hiervoor. Vanaf het 4e kwartaal 2020 zijn de eerste aansluitingen operationeel en genereert de UBR inkomsten uit de verhuur van vezelparen (exploitatie van het breedbandnetwerk). Door realisering van het netwerk hebben inwoners van de regio in de buitengebieden een toekomstbestendig glasvezelnetwerk dat de oude 'koperaanluiting' vervangt. Voor inwoners betekent dit dat ze gebruik kunnen maken van een betere/snellere digitale aansluiting op hun adres.

Ontwikkelingen voor 2023?

De komende maanden/jaren worden de aansluitingen en de exploitatie van het glasvezelnetwerk op in totaal 8.880 adressen in het buitengebied van de gemeenten in de UBR verder ingevuld. Ondanks enige opgelopen vertraging, onder meer als gevolg van trajecten van dijkverzwaring en ligging in dijkzones, is het streven de aanleg van de glasvezelaansluitingen nog dit jaar te realiseren.

Wat mag het kosten?

Programma: 4	ECONOMIE					
	Rekening	begroting		Meerjarenraming		
Bedragen x € 1.000,-	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Lasten	2.273	3.484	2.377	1.364	2.005	2.005
Baten	-2.075	-2.969	-2.052	-1.035	-1.648	-1.648
Geraamd resultaat bestaand beleid	199	515	325	328	357	357
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen						
Lasten			87	87	87	87
Baten			-76	-76	-76	-76
Saldo nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen			11	11	11	11
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	199	515	336	339	368	368

Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen

Actualisatie urencalculaties en kostendekkendheid leges met effecten voor alle taakvelden die onder dit programma vallen. (Structureel nadeel € 11.000)

In het kader van het jaarlijks samenstellen van de urencalculaties en het bepalen van de kostendekkendheid van leges is de beschikbare ambtelijke capaciteit op een juiste wijze toegeschreven naar de betreffende taakvelden. Dit is gebaseerd op de meest recente rijksnotities in de BBV. Het gevolg is dat binnen al de programma's een verschuiving in ambtelijke uren heeft plaatsgevonden. Daarnaast is de kostendekkendheid van leges geactualiseerd, wat heeft geresulteerd in een actualisatie van de legesopbrengsten en bijkomende kosten. Het effect voor dit programma van deze twee onderwerpen bedraagt structureel € 11.000 nadelig. Voor een totaal overzicht verwijzen wij u naar de financiële begroting onderdeel nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen.

Investerings

Programma 4 Economie		Startjaar	Investeringsbedragen x € 1000
Beschikbaar gestelde investering (lopend/toekomstig) Beschikbaar te stellen investering (nieuw)			
Lopend	Ontwikkeling Veerhaven Ochten	2018	135
Lopend	Herinrichting v Drielplein Ochten	2022	1.200
	Totaal investeringsbedragen		1.335

Mutaties in reserves

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen mutaties in reserves.

Programma 5 Wmo, jeugdzorg en participatiewet

Missie

In Neder-Betuwe doet iedereen ertoe. De inwoners in onze gemeente zijn zorgzaam en waar mogelijk helpen zij elkaar en zorgen zij voor elkaar. Om inwoners hiertoe in staat te stellen ondersteunen wij vormen van informele zorg en versterken wij de samenwerking met en tussen onze maatschappelijke partners. Zo stellen we inwoners in staat om zoveel mogelijk zelf de regie te voeren over hun leven vanuit eigen kracht en met steun van de omgeving. Zelfredzaam zijn, dat lukt niet iedereen. Wij bieden dan zorg en ondersteuning vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Jeugdwet en de Participatiewet. Zorgvragers hebben keuzevrijheid, zodat de hulp past bij hun levensovertuiging. Wij zetten steeds meer in op preventie, omdat we willen voorkomen dat mensen zorg nodig hebben. Voorkomen is immers beter dan genezen.

Deze missie komt overeen met de vastgestelde visie in de Integrale Beleidsnota Sociaal Domein. De ambities en ontwikkelingen binnen dit programma komen grotendeels terug in de nota of de bijbehorende uitvoeringsplannen.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

Algemeen

- [Raadsvisie 2030 \(2019\)](#)
- [Integrale Beleidsnota Sociaal Domein "Samen verder op de ingeslagen weg" 2021 - 2024 \(2021\)](#)
- [Uitvoeringsplan Meedoen en Samenleven \(2022\)](#)
- [Uitvoeringsplan Optimaal Ontwikkelen en Opgroeien \(2022\)](#)
- [Uitvoeringsplan Gezond en Vitaal \(2022\)](#)
- [Algemene subsidieverordening Neder-Betuwe 2019 \(2019\)](#)
- [Nadere regel subsidies voor vrijwilligersorganisaties \(2019\)](#)
- [Nadere regel belangenbehartiging sociaal domein 2019 \(2019\)](#)

Wmo/Jeugd

- [Nota Kernpunten \(2013\)](#),
- [Verordening Maatschappelijke Ondersteuning Neder-Betuwe 2020 \(2020\)](#)
- [Verordening Jeugdhulp gemeente Neder-Betuwe 2022 \(2021\)](#)
- [Dienstverleningsovereenkomst Wmo/Jeugd door de regio Rivierenland \(2019\)](#)
- [Nadere regel subsidie vervanging buurtbus Klaartje en Swobrik 2019 \(2019\)](#)
- [Nadere regels Maatschappelijke ondersteuning gemeente Neder-Betuwe 2019 \(2019\)](#)
- [Beleidsregels huishoudelijke ondersteuning Wmo gemeente Neder-Betuwe 2020 \(2020\)](#)
- [Nadere regels jeugdhulp gemeente Neder-Betuwe 2022 \(2022\)](#)
- [Beleidsregels woonvoorzieningen, vervoersvoorzieningen en rolstoelen Neder-Betuwe 2021 \(2021\)](#)

Participatie

- [Vangnetregeling Participatiewet \(2015\)](#)
- [Re-integratieverordening \(2017\)](#)
- [Verordening individuele studietoelage Participatiewet \(2022\)](#)
- [Verordening meedoenregeling Neder-Betuwe 2022 \(2022\)](#)
- [Afstemmingsverordening Participatiewet \(2016\)](#)
- [Verordening individuele inkomensvoorziening \(2014\)](#)
- [Verordening loonkostensubsidie \(2017\)](#)
- [Gemeenschappelijke regeling Werkzaam Rivierenland \(2021\)](#)

Volksgesondheid

- [Gemeenschappelijke regeling GGD Gelderland-Zuid \(2020\)](#)
- [Meerjarenstrategie GGD Gelderland-Zuid 2020-2023 \(2020\)](#)
- [Preventie- en Handhavingsplan Alcohol Neder-Betuwe 2022-2024 \(2021\)](#)
- [Uitvoeringskader gezond opgroeien in Neder-Betuwe 2019-2024 \(2019\)](#)
- [Monitor Neder-Betuwe Bloeit! 2019-2024 \(2020\)](#)

- [Hoofdlijnennotitie Aanpak eenzaamheid Neder-Betuwe \(2019\)](#)
 - [Nadere regel subsidie voorkomen en/of verminderen van eenzaamheid 2022 \(2022\)](#)
- Overige
- [Verordening tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten \(2018\)](#)
 - [Beleidsplan Schuldhulpverlening 2018-2021 \(2018\)](#), [bijbehorende beleidsregels \(2022\)](#)
 - [Verordening beslistermijn Schuldhulpverlening Neder-Betuwe 2022 \(2021\)](#)
 - [Beleidsregels Bijzondere Bijstand 2022 \(2022\)](#)
 - [Plan van aanpak bestrijding kinderarmoede \(2018\)](#)
 - [Beleidsplan GGZ Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang 2018-2020 'Samen Dichtbij' \(2018\)](#)
 - [Beschermd Wonen, regio Nijmegen en Rivierenland \(2021\)](#)

Ambities

5.1 Inwoners zijn zoveel mogelijk zelfredzaam en kunnen deelnemen aan de samenleving

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Inwoners met een hulpvraag ontvangen passende ondersteuning	We bieden een helpende hand bij het formuleren van een hulpvraag, door onder andere onafhankelijke cliëntondersteuning, het welzijnswerk en de Kernpunten	continu
	Wij borgen de kwaliteit en beschikbaarheid van ondersteuning middels een aanbesteding en contractmanagement	continu
	We zorgen dat inwoners keuzevrijheid hebben zodat de geboden hulp aansluit bij hun levensovertuiging en identiteit	continu
	We ondersteunen vormen van informele zorg en blijven hiervoor in gesprek met onze (lokale) partners	continu
	We evalueren de methode één gezin - één plan - één regisseur, waarbij één regisseur wordt ingezet in de ondersteuning van gezinnen	2024
Inwoners zijn zoveel mogelijk financieel zelfredzaam	We bieden ondersteuning aan inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt bij het vinden en behouden van passend werk	continu
	We zetten in op het terugdringen van energiearmoede (<i>zie verder ambitie 3.3: We willen een duurzame gemeente zijn, klaar voor de toekomst</i>)	2023
	Problematische schulden worden waar mogelijk voorkomen door vroegtijdig signaleren en een breed ondersteuningsaanbod	continu
Iedereen kan deelnemen aan de samenleving	We zijn een dementievriendelijke gemeente. Dit wordt bevestigd met het behalen van het certificaat	2023
	We dragen bij aan het voorkomen en verminderen van eenzaamheid onder inwoners	continu
	Het minimabeleid en bijzondere bijstand wordt voortgezet, en het Kindpakket wordt herijkt	2023

	We bieden goede ondersteuning op het gebied van o.a. huisvesting, taal, scholing, werk en ontmoeting aan nieuwkomers conform de Wet Inburgering	continu
	We zorgen ervoor dat iedereen, van oud tot jong, ongeacht geloofsachtergrond, geaardheid, afkomst, beperkingen en met welke idealen dan ook kan deelnemen aan onze samenleving	continu
	We zorgen voor een passend woningaanbod in de wijk voor kwetsbare inwoners zoals mensen die beschermd wonen (Zie verder ambitie 3.1: Wonen voor iedereen)	2023

Ontwikkelingen voor 2023

Voor het bereiken van bovenstaande ambitie gaan we het volgende doen in 2023.

We borgen onafhankelijke cliëntondersteuning en breiden deze uit met informele onafhankelijke cliëntondersteuning

Onafhankelijke cliëntondersteuning vervult een functie in het ondersteunen van inwoners bij het formuleren van hun hulpvraag en het zoeken naar oplossingen bij deze hulpvraag. In 2022 zijn we gestart met het plan van aanpak voor de doorontwikkeling van onafhankelijke cliëntondersteuning. In 2023 borgen wij een aantal onderdelen van dit plan binnen de reguliere (werk)afspraken met onze partners. In 2023 wordt een pilot uitgevoerd door MEE Gelderse Poort in samenwerking met Welzijn Rivierstroom om informele onafhankelijke cliëntondersteuning te ontwikkelen. Dit is een vorm van cliëntondersteuning die wordt uitgevoerd door ervaringsdeskundigen en/of geschoolde vrijwilligers. We verwachten dat dit voldoet in de vraag van inwoners om laagdrempelig, en eventueel voor een langere periode, door iemand te worden bijgestaan die aansluit bij de eigen belevingswereld. Gedurende 2023 monitoren wij het resultaat en evalueren wij of dit een vaste plek in het aanbod van onafhankelijke cliëntondersteuning kan krijgen.

We maken afspraken over de regionale samenwerking (inkoop) Wmo en Jeugd

In 2023 stellen we een nieuwe Dienstverleningsovereenkomst vast, waarin de uitvoering van de inkoop Wmo en jeugd geborgd is. Daarnaast versterken we de beleidsmatige regionale samenwerking op dit gebied in een Samenwerkingsovereenkomst tussen de samenwerkende gemeenten. In 2023 wordt ook de Regiovisie Jeugd vastgesteld, waarin specifiek de samenwerking op het gebied van jeugd wordt geïntensiveerd. Dit is een verplichting vanuit de Norm voor Opdrachtgeverschap die tijdens het VNG congres op 29 juni 2020 door de gemeenten is aangenomen.

We verbeteren de regionale inkoop Wmo en Jeugd door een aanbesteding en pilots

De regionale inkoop voor Wmo en jeugd geven we vorm op basis van de in 2021 vastgestelde regionale inkoopstrategie. Dat betekent dat in 2023 enerzijds de inkoop wordt uitgevoerd op basis van een aanbesteding in plaats van Open House, waardoor er minder aanbieders zullen zijn. Anderzijds worden er pilots opgezet en uitgevoerd die leiden tot inzicht in wenselijke transformaties op het gebied van inkoop. Dit alles met als doel om de kwaliteit en resultaatgerichtheid van de ingekochte hulp en ondersteuning te vergroten en meer grip te krijgen op de financiën.

In de regionale inkoop nemen wij het tegengaan van zorgfraude mee. In de aanbesteding hebben we extra eisen opgenomen, waar aanbieders aan moeten voldoen en we gaan werken met een screeningsprotocol, waarmee we frauderende aanbieders kunnen weren uit onze regio.

De Hervormingsagenda Jeugd krijgt vorm

Het huidige jeugdstelsel is niet houdbaar. Daarom stellen het ministerie van VWS, zorgaanbieders, cliënten(vertegenwoordigers), professionals en de VNG samen de Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028 op, om de hulpverlening te verbeteren en het jeugdstelsel beter beheersbaar te maken.

Volgens de huidige planning wordt de Hervormingsagenda vastgesteld in november 2022. Vooruitlopend hierop hebben het rijk en de VNG afspraken gemaakt over de te verwachten ruimte in de gemeentelijke begroting (Zie ook Wat mag het kosten?). In onze begroting mogen wij rekening houden met extra te verwachten jeugdmiddelen, maar ook met een besparing. Het rijk draagt de verantwoordelijkheid om tot deze besparing te komen. Concreet betekent dit dat het aan het rijk is om de besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. Het gaat daarbij om maatregelen waardoor wij minder middelen nodig hebben of waarbij alternatieve inkomsten gegenereerd kunnen worden (bijvoorbeeld door middel van de invoering van een eigen bijdrage).

We werken verder aan een passend mantelzorgaanbod

In 2023 werken we verder aan een passend ondersteuningsaanbod aan mantelzorgers zodat zij beter toegerust zijn voor hun zorgtaak. Voor de jonge mantelzorger zetten we in op meer en beter samenwerken tussen de partners die werken met jeugdigen. De huidige samenwerking tussen Eleos en Mozaïek wordt versterkt. Verder onderzoeken we in 2023 in samenwerking met partners het aanbod voor jonge mantelzorgers. We brengen in kaart wat het huidige aanbod is, of er aanbod wordt gemist en of het wenselijk is om bestaand aanbod uit te breiden.

We begeleiden inwoners naar passend werk

Binnen de Participatiewet verzorgt gemeente Buren voor onze gemeente de bemiddeling naar werk of, als dat nog niet haalbaar is, sociale activering van inwoners die een bijstandsuitkering ontvangen. Mensen met een arbeidsbeperking hebben soms ondersteuning nodig bij (betaald) werk. Bijvoorbeeld door een jobcoach op de werkvloer en/of door een loonkostensubsidie voor hun werkgever.

Speciale aandacht vraagt de begeleiding naar werk van statushouders. Zij moeten nog Nederlands leren en kennen de gebruiken op de Nederlandse arbeidsmarkt nog niet. Tijdens het inburgeringstraject worden zij hierin begeleid, waar mogelijk in een duaal traject waarbij onderwijs wordt gecombineerd met (betaald) werk.

Inwoners met schulden bieden wij hulp

Dit doen wij door middel van een schuldregeling of budgetadvies. We streven ernaar schulden zoveel mogelijk te voorkomen of op te lossen als ze nog relatief klein zijn. Elke maand ontvangt de gemeente signalen van vaste lastenpartners over inwoners met betalingsproblemen. Deze inwoners benaderen we proactief met een (vrijblijvend) hulpaanbod in de vorm van formele of informele ondersteuning.

We geven uitvoering aan kabinetsmaatregelen ter bestrijding van armoede en koopkrachtverlies

Op het moment van schrijven is nog niet bekend welke aanvullende maatregelen minister Schouten van Armoedebeleid in 2023 gaat nemen om de in 2022 ontstane koopkrachtproblemen te beperken. Naar alle waarschijnlijkheid zal een deel van de maatregelen door gemeenten worden uitgevoerd.

We brengen in kaart welke stappen nodig zijn richting een dementievriendelijke gemeente

In het uitvoeringsplan Sociaal Domein is als deelresultaat opgenomen dat in 2024 is uitgezocht of en hoe de werkwijze 'dementievriendelijke gemeente' te implementeren is. In 2023 brengen we in kaart welke stappen we hiervoor moeten gaan zetten.

We willen eenzaamheid tegengaan door 'Samen is leuker'

Vanuit deze lokale samenwerking zetten we in op bewustwording van eenzaamheid en het bespreekbaar maken ervan. We stimuleren en faciliteren inwoners, vrijwilligers en organisaties om activiteiten gericht op het tegengaan van eenzaamheid uit te voeren onder de vlag van Samen is leuker en zich hieraan te verbinden. We verbeteren het herkennen en signaleren van eenzaamheid door zowel inwoners, vrijwilligers als professionals, en het doorverwijzen naar (collectief) aanbod.

We zetten hierbij breed in op het thema eenzaamheid en hebben ook specifiek aandacht voor bepaalde groepen die meer kans hebben om eenzaamheid te ervaren zoals ouderen, jongeren, alleenstaanden, laaggeletterden en mensen met een beperking. In de landelijke Week tegen Eenzaamheid (najaar 2023) besteden we extra aandacht aan het thema.

We streven naar 550 Kindpakketten per jaar

Voor kinderen van ouders met een laag inkomen kennen we het Kindpakket Neder-Betuwe. Via het kindpakket verstrekken we kleding, een (tweedehands) fiets of laptop. Of wordt sportcontributie, zwemles of muzikles betaald. Zo kunnen kinderen meedoen ook al hebben hun ouders zelf geen financiële ruimte om deze zaken te betalen. We streven naar minstens 550 verstrekkingen "in natura" per jaar. Eind 2022 bekijken we hoe het aanvraagproces vanaf 2023 zo laagdrempelig mogelijk kan worden ingericht.

In 2023 verwachten we meer inburgeraars

Sinds 2022 zijn gemeenten weer verantwoordelijk voor de inburgering van inwoners van buiten de Europese Unie. Het gaat zowel om asielzoekers met een verblijfstatus (statushouders), als gezinsmigranten die met een Nederlander zijn getrouwd. Team Inburgering bij Regio Rivierenland begeleidt inburgeraars in het inburgeringsproces en helpt hen financieel zelfredzaam te worden. Taalonderwijs aan inburgeraars wordt verzorgd door ROC Rivor. Welzijnspartijen Sociom en Welzijn Rivierstroom helpen statushouders op weg in de lokale samenleving. Dit is maatwerk, waarbij wordt aangesloten bij de behoefte en mogelijkheden van de statushouder. In 2023 zal het aantal inburgeraars flink hoger zijn dan in de afgelopen jaren, wat een behoorlijke druk en onzekerheid met zich meebrengt ten aanzien van de uitvoering en uitvoerbaarheid van deze wettelijke taak.

Wij zijn inhoudelijk verantwoordelijk voor Beschermd Wonen

Het woonplaatsbeginsel én het financieel verdeelmodel zijn uitgesteld naar 1 januari 2024. Voor 2023 staan diverse activiteiten en acties op de planning o.a. doorontwikkeling sluitende aanpak Wijk GGZ (inclusief participatiecoach), Inloop GGZ in de regio Rivierenland (inclusief ervaringsdeskundigheid), Ambulante zorgtrajecten Iriszorg, het voorkomen van huisuitzettingen, Begeleid wonen voor jongeren (jongvolwassenen): Kamers met Aandacht, Housing First, Anders Wonen, Uitstroomloket Rivierenland, IPS trajecten (werk en dagbesteding) en 'Oog voor Elkaar': bewustwordingscampagne met betrekking tot inclusie.

Maatschappelijke Opvang blijft voorsnog tot 2026 de (financiële) verantwoordelijkheid van centrumgemeente Nijmegen.

5.2 Inwoners van Neder-Betuwe leven gezond en zijn vitaal

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Er is toegenomen aandacht voor preventie op de gebieden gezond leven en vitaal zijn	We zetten ons in voor een gezonde leefstijl voor jongeren en volwassenen onder meer door de uitvoering van de JOGG-aanpak en het Lokaal Akkoord Neder-Betuwe Bloeit! <i>(dit draagt ook bij aan de realisatie van ambitie 3.3 We willen een duurzame gemeente zijn, klaar voor de toekomst)</i>	continu
	We zetten in op het versterken van de mentale gezondheid van onze inwoners door het verbeteren van hun veerkracht en balans	continu
	We zetten in op het vroegtijdig signaleren van (verborgen) problemen bij ouderen en bieden preventieve ondersteuning zoals huisbezoeken	2023

Het middelengebruik onder (jonge) inwoners neemt af	<i>De uitwerking hiervan vindt u terug onder ambitie 2.1 Neder-Betuwe is een veilige gemeente om te wonen en leven</i>	continu
Jeugdigen groeien op in een stabiele en veilige (thuis)omgeving	We geven uitvoering aan het lokale plan huiselijk geweld en kindermishandeling en zetten hierin onder meer in op het versterken van relaties en het bieden van tijdige ondersteuning bij scheidingen	2023
	We geven uitvoering aan (boven)regionale ontwikkelingen rondom jeugdbescherming en hoogspecialistische jeugdzorg (onder meer Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming en crisishulp)	2023
	We zoeken naar innovatieve mogelijkheden om de jeugdzorg effectiever en efficiënter uit te voeren, samen met relevante partners	2023
	We zetten in op normaliseren en een stevige leefomgeving voor jeugdigen	continu
	Dit draagt ook bij aan de realisatie van ambitie 6.3 Actieve en leefbare kernen binnen de gemeente	
Kinderen maken een goede start in het leven en hebben daarin gelijke kansen	We nemen deel aan het rijksprogramma 'Kansrijke start'	2023
	We zetten blijvend in op de versterking tussen zorg en onderwijs en faciliteren ondersteuning op school	2023

Ontwikkelingen voor 2023

Voor het bereiken van bovenstaande ambitie gaan we het volgende doen in 2023.

Gezonde Jeugd, Gezonde Toekomst door bewegen, voeding en mentale gezondheid

Onder coördinatie van de JOGG-regisseur werken we aan 'Gezonde Jeugd, Gezonde Toekomst'. Thema's waar we op inzetten zijn bewegen, voeding en mentale gezondheid. We doen dit onder meer door de uitrol van campagnes, de inzet op een gezonde school- en sportomgeving en het beter in beeld brengen van het aanbod voor een gezondere leefstijl. Om zo veel mogelijk inwoners te stimuleren naar een gezonde(re) leefstijl intensiveren we de communicatie over sport, bewegen en gezondheid in samenwerking met diverse partners en organisaties o.a. de GGD en het team van 'Samen in beweging!'.

Met het Lokaal Akkoord Neder-Betuwe Bloeit! willen wij een gezonde leefstijl van onze inwoners bevorderen

Samen met onze partners dragen we eraan bij dat alle inwoners van Neder-Betuwe de mogelijkheid hebben om zich bewust te worden van het belang van een gezonde leefstijl. Met voldoende beweging en gezonde voeding en om te wonen, werken, leren en recreëren in een omgeving die hier structureel aandacht voor heeft en gezonde keuzes stimuleert. Hierbij is ook aandacht voor het tegengaan van roken, overgewicht en overmatig alcoholgebruik. We stimuleren inwoners en organisaties om zich te verbinden aan het Lokaal Akkoord en daarmee aan onze gezamenlijke ambitie voor gezonde(re) inwoners. Initiatieven die bijdragen aan een gezonde leefstijl ondersteunen wij met een financiële impuls.

Met Gemeenten Samen Gezond verbeteren wij onze aanpak voor het bevorderen van een gezond gewicht

In dit regionale project werken we samen met onze partners op het gebied van sport, bewegen, welzijn en gezondheid aan het verbeteren van onze aanpak gericht op het bevorderen van een gezond gewicht.

We bieden trainingen aan voor het versterken van de weerbaarheid en mentale gezondheid

Op scholen is steeds meer aandacht voor weerbaarheid. In 2023 worden zowel voor basisschoolleerlingen als voortgezet onderwijs leerlingen trainingen weerbaarheid aangeboden. Daarnaast zetten we in op depressie-preventietrajecten voor jeugdigen en sluiten we aan bij trainingen die worden georganiseerd door partners en gericht zijn op de versterking van mentale gezondheid van zowel volwassenen als kinderen en jeugdigen.

We ondersteunen inwoners met seniorenhuisbezoeken

In 2023 geeft Welzijn Rivierstroom uitvoering aan het plan seniorenhuisbezoeken. Het doel van de seniorenhuisbezoeken is inwoners proactief te informeren over voorzieningen en sociale activiteiten om eenzaamheid, sociaal isolement of andere problemen vroegtijdig te signaleren en mogelijk te voorkomen. Hiermee ondersteunen we inwoners om vitaal ouder te worden.

We werken samen aan normaliseren

Zowel lokaal als regionaal voeren wij met diverse ketenpartners het maatschappelijke debat over normaliseren. Daarin werken we samen met bijvoorbeeld Jeugdgezondheidszorg (JGZ) en Jeugd-GGZ. In de vorm van bijeenkomsten brengen we in kaart welke perspectieven eenieder heeft op normaliseren en welke kansen en knelpunten men ervaart. Zo wordt duidelijk welke mogelijkheden er zijn om de maatschappelijke beweging naar normaliseren beter vorm te geven.

De Gelderse Verbeteragenda helpt onze jeugdregio om te leren en te verbeteren

Na toekenning van subsidie door het rijk, zal in elke jeugdregio een veiligheidsteam starten met het ontwikkelen van een nieuwe werkwijze en het samen leren en verbeteren. Eén in een grote stad (Nijmegen) en één in een kleinere gemeente (Zaltbommel). Omdat het gaat om het op gang brengen van een brede beweging in de hele regio, sluiten de andere gemeenten aan bij een regionaal leer- en ontwikkeltraject, dat wordt afgesloten met een tussenevaluatie. Daarnaast wordt de vernieuwde aanmeldroute tussen de gemeenten en de gecertificeerde instellingen verder doorontwikkeld en gemonitord.

We ontwikkelen nieuw (collectief) preventief aanbod

Dit aanbod is gericht op het versterken van de leefwereld van het kind, het opvoedkundig klimaat binnen gezinnen en de algemene weerbaarheid van kinderen. Dit versterkt de draagkracht van kind, gezin en omgeving, waardoor er meer opgevangen kan worden als het eens wat moeilijker gaat. Dit draagt bij aan het terugdringen van onnodige inzet van jeugdhulp. (Zie ook Wat mag het kosten?)

We werken samen om jeugdoverlast tegen te gaan

Op verzoek van de partners die betrokken zijn bij jeugdoverlast en meer en beter samenwerken (de buitengewoon opsporingsambtenaars, wijkagenten en het jongerenwerk) zetten we verder in op de methodische aanpak. Intern versterken wij onze samenwerking en verbeteren wij onze aanpak met het opstellen van een heldere werkwijze en visie. Ook zetten we in op participatie van jeugdigen om zo goed mogelijk bij de wensen en mogelijkheden van de jeugd aan te sluiten en jeugdoverlast zo veel als mogelijk tegen te gaan.

Met een Kansrijke Start dragen we bij aan de fysieke en mentale gezondheid

In Neder-Betuwe doen we al veel om te werken aan een kansrijke start voor ieder kind, zoals prenatale voorlichtingsavonden door o.a. de verloskundige, extra huisbezoeken tijdens de zwangerschap en bij kwetsbare gezinnen door het consultatiebureau, inloopspreekuren bij peuterspeelzalen en voorscholen door het consultatiebureau en het opzetten en begeleiden van moedergroepen. In 2023 sluiten we ons aan bij het rijksprogramma Kansrijke Start en gaan we een lokale coalitie vormen. Samen met partners bekijken we of we de huidige maatregelen kunnen versterken of uitbreiden.

Met de middelen uit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) bieden we laagdrempelige ondersteuning aan kinderen en ouders

In 2022 hebben we verschillende maatregelen genomen om laagdrempelige ondersteuning beter beschikbaar te maken en normaliseren meer vorm te geven in de praktijk. Zo hebben we het schoolmaatschappelijk werk uitgebreid, is vanuit het Kernpunt een jeugdconsulent met aandachtsgebied onderwijs gestart en hebben we het aantal pilots jeugdhulp in de school uitgebreid. De uitbreiding van het schoolmaatschappelijk werk zetten wij in 2023 voort en maken wij graag structureel (zie ook 'Wat mag het kosten?'). In 2023 monitoren we de inzet en in de kadernota 2024 doen wij hiervoor een voorstel.

De jeugdconsulent met aandachtsgebied onderwijs zetten wij met ingang van 2023 structureel voort.

De pilots jeugdhulp in de school lopen tot en met het schooljaar '22-'23. Wij informeren uw raad medio 2023 of wij deze pilots of werkzame elementen daarvan structureel willen voortzetten.

Binnen het Betuws OOGO Passend onderwijs werken we samen aan de verbinding tussen onderwijs en gemeenten

Dit doen we met vier andere gemeenten, vier Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs (PO en VO) en het MBO. In september 2022 is de ontwikkelagenda vastgesteld. De gezamenlijke ambitie is dat er door de inzet minder jeugdhulp nodig zal zijn en/of minder arrangementen vanuit het samenwerkingsverband. In 2023 gaan ontwikkelafels aan de slag met de daadwerkelijke invulling van de ontwikkelagenda.

Overige ontwikkelingen

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen overige ontwikkelingen.

Beleidsindicatoren

Naam Indicator:	Eenheid:	Bron:		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Jongeren met jeugdhulp tot 18 jaar	percentag e	CBS	Neder-Betuwe	7,80	8,50	8,90	8,70	9,10	8,30	12,60
			Landelij k	10,00	10,80	11,40	11,80	12,30	11,90	12,90
Jongeren met jeugdbescherming (tot 18 jaar)	percentag e	CBS	Neder-Betuwe	1,00	0,80	0,80	1,00	0,90	1,10	1,20
			Landelij k	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20
Jongeren met jeugdreclassering (van 12 tot 23 jaar)	percentag e	CBS	Neder-Betuwe	0,20	0,30	0,30	0,00		0,30	
			Landelij k	0,50	0,50	0,40	0,40	0,40	0,30	0,30
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	aantal per 10.000 inwoners	GMSD	Neder-Betuwe	0,00	550,00	490,00	490,00	510,00	560,00	570,00
			Landelij k	564,00	620,00	620,00	640,00	680,00	700,00	
Jongeren van 12 t/m 21 jaar met een delict voor de rechter	percentag e	Verwey Jonker Instituut Kinderen in Tel	Neder-Betuwe	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	
			Landelij k	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	
Kinderen tot 18 jaar in uitkeringsgezin	percentag e	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Neder-Betuwe	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	
			Landelij k	7,00	7,00	7,00	7,00	6,00	6,00	
Netto arbeidsparticipatie (werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking)	percentag e	CBS	Neder-Betuwe	69,30	69,30	70,40	71,10	72,50	72,90	74,60
			Landelij k	66,70	67,10	67,90	69,10	70,00	69,60	70,40
Werkloze jongeren tussen 16 en 22 jaar	percentag e	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Neder-Betuwe	1,00	2,00	1,00	1,00	1,00	1,00	
			Landelij k	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	
Personen met een bijstandsuitkering	aantal per 10.000 inwoners	CBS	Neder-Betuwe	190,30	192,90	207,80	199,00	189,00	207,70	170,20
			Landelij k	398,70	412,80	418,60	401,10	381,70	459,70	431,20
Lopende reïntegratievoorzieningen voor inwoners van 15 - 64 jaar	aantal per 10.000 inwoners	CBS	Neder-Betuwe	111,80	55,30	198,20	203,60	120,10	125,60	
			Landelij k	311,90	255,50	271,30	305,20	207,00	202,00	
Banen van inwoners tussen 15 en 64 jaar	aantal per 1.000 inwoners	LISA	Neder-Betuwe	690,30	694,20	732,80	757,30	788,80	793,10	801,10
			Landelij k	745,50	753,90	763,10	777,70	794,40	796,20	805,50

Verbonden partijen

Werkzaam Rivierenland

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

Monitoring van de uitvoering van de sociale werkvoorziening door Werkzaam Rivierenland, waarbij Werkzaam bijdraagt aan het doel: passend werk voor iedereen.

Vanuit onze gemeente werken circa 41 inwoners in de sociale werkvoorziening (SW) van Werkzaam. Instroom in de SW is sinds 2015 niet meer mogelijk. Door natuurlijk verloop zal het aantal SW-ers daarom steeds verder dalen met 5-6% per jaar.

Werkzaam biedt een werkplek met begeleiding op de werkvloer aan onze inwoners met een SW-dienstverband. Dat kan zijn intern bij Werkzaam zelf of bij werkgevers met behulp van loonkostensubsidie.

Ontwikkelingen voor 2023?

Er zijn geen bijzonderheden.

Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD)

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

De GGD is als gemeentelijke gezondheidsdienst van de 14 gemeenten in Gelderland-Zuid het gezicht van de publieke gezondheid in onze regio. De publieke gezondheidszorg richt zich op het bevorderen van gezond en vitaal leven van haar inwoners, het verminderen van risico's, het bieden van zorg en bescherming aan kwetsbare groepen.

Taken die vanwege de Wet publieke gezondheid (Wpg) of andere wetten zijn opgedragen aan de GGD Gelderland-Zuid zijn:

- monitoring, signalering en advisering op het gebied van publieke gezondheid;
- infectieziektebestrijding;
- technische hygiënezorg;
- medische milieukunde;
- jeugdgezondheidszorg;
- ouderengezondheidszorg;
- gezondheidsbevordering en leefstijl;
- bevorderen van psychosociale hulp bij incidenten, rampen en crises;
- toezicht op organisaties voor kinderopvang.

Taken (afkomstig uit Wpg of andere wetten) die vanwege beleidsmatige keuzes zijn neergelegd bij de GGD door de deelnemende gemeenten zijn:

- reizigersadviesing en vaccinaties;
- openbare geestelijke gezondheidszorg;
- forensische geneeskunde;
- het voorzien in een Advies- en meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling;
- toezicht op de kwaliteit van de uitvoering van de Wmo 2015;
- jeugdgezondheidszorg;
- advisering in het kader van toegang tot beschermd wonen.

Voor de uitvoering van de taken werkt de GGD vanuit twee leidende principes:

1. Aansluiting bij de gemeenten, waarbij de GGD zijn lokale nabijheid verder versterkt door per gemeente 'dedicated' teams van professionals te vormen die zich richten naar de lokale context.
2. Netwerkaanpak, waarbij het verbinden van kennis en samenwerking met partners op lokaal, regionaal en landelijk niveau centraal staat. De netwerkaanpak kan leiden tot het samen organiseren van dienstverlening (netwerkorganisatie) om kwaliteit en integraliteit voor de inwoners te verhogen en/of dienstverlening te kunnen borgen.

De maatschappelijke opgave van gemeenten, de gezondheidssituatie van de inwoners, de lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen en het takenpakket van de GGD vormen de uitgangspunten voor de Meerjarenstrategie 2020–2023.

De strategische thema's waar de GGD in de periode 2020-2023 op inzet zijn:

1. Informatie-gestuurde aanpak van maatschappelijke opgaven.
2. Adviseren over preventie en verbinden van collectieve preventie met persoonsgerichte zorg.
3. Investeren in de verbinding tussen zorg en veiligheid.
4. Gezondheidsbescherming in het sociale en fysieke domein.

Met de wettelijke taken opgedragen aan de GGD, de wettelijke taken beleidsmatig belegd bij de GGD en de facultatieve taken die de GGD voor ons uitvoert, draagt de GGD bij aan het realiseren van onze ambitie dat de inwoners van Neder-Betuwe gezond leven en vitaal zijn. Ook draagt de GGD met toezicht op organisaties voor kinderopvang bij aan het realiseren van onze ambitie voor goed en passend onderwijs voor alle inwoners in Neder-Betuwe.

Ontwikkelingen voor 2023?

Verhoogde instroom Bijzondere Zorg

In de afgelopen jaren is het aantal trajecten dat door Bijzondere Zorg wordt uitgevoerd, gestegen. Om de verhoogde instroom bij Bijzondere Zorg te kunnen opvangen, heeft de GGD voor 2022 en 2023 incidenteel extra middelen toegekend gekregen. Daarbij zet de GGD, in samenwerking met de gemeenten, in op vermindering van het aantal trajecten. In kwartaal 1 van 2023 wordt op basis van de cijfers over 2022 geëvalueerd of het aantal trajecten daalt en het de gemeenten en GGD lukt om de toestroom te verlagen. Op basis hiervan wordt besloten of er tot structurele uitzetting wordt overgegaan.

Wvggz als uniforme taak

Conform besluit van het Algemeen Bestuur van de GGD wordt de uitvoering van de Wvggz per 2023 gewijzigd van een facultatieve naar een uniforme taak van de GGD.

Invulling en financiering data-en informatiegestuurd werken

De 'Informatie-gestuurde aanpak van maatschappelijke opgaven' wordt in de Meerjarenstrategie 2020-2023 genoemd als een van de vier strategische thema's. Door uitbouw van expertise op het gebied van data-analyse en samenwerking met gemeenten en partners, verwacht de GGD op een integralere en 'moderne' manier informatie te kunnen verzamelen en duiden. Deze informatie kan worden gebruikt voor beleidsaanbevelingen, praktijkaanpassingen en handelingsperspectieven. Voor 2023 worden nogmaals incidentele middelen verstrekt om invulling te geven aan het data- en informatiegestuurd werken, waarmee de GGD in staat wordt gesteld zich verder door te ontwikkelen op dit gebied. Op basis van een evaluatie met de GGD en de gemeenten wordt dan in 2023 besloten over het al dan niet toekennen van structurele middelen voor het uitvoeren van deze taak.

Wat mag het kosten?

Programma: 5		WMO, JEUGDZORG EN PARTICIPATIEWET				
Bedragen x € 1.000,-	Rekening	begroting		Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Lasten	22.431	24.880	23.937	23.887	23.881	23.881
Baten	-4.767	-4.915	-4.713	-4.713	-4.713	-4.713
Geraamd resultaat bestaand beleid	17.664	19.965	19.224	19.174	19.168	19.168
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen						
Lasten			273	92	-500	-500
Baten						
Saldo nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen			273	92	-500	-500
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	17.664	19.965	19.496	19.266	18.667	18.667

Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen

Verfijning Iv3 - taakvelden

De ontwikkelingen van de afgelopen jaren onderstrepen het belang van goede data in het sociaal domein. De werkgroep data en monitoring van de hervormingsagenda jeugd heeft begin 2022 geadviseerd om meer detail aan te brengen in het Iv3-model (informatie voor derden). De uitvraag binnen Iv3 op het gebied van Wmo en Jeugd was vrij grofmazig, waardoor vergelijken tussen gemeenten lastig was en trends moeilijk zijn te ontwaren.

De ministeries van BZK en VWS werkten de afgelopen maanden aan een uitwerking, waarbij de vijf taakvelden voor individuele voorzieningen Wmo en Jeugd worden opgedeeld in negentien taakvelden. Verder hebben twee bestaande taakvelden een nieuwe naam gekregen om te verduidelijken wat erop moet worden geboekt (het taakveld Wijkteams is gewijzigd naar Toegang en eerstelijnsvoorzieningen; het taakveld Begeleide participatie is gewijzigd naar Wet sociale werkvoorziening (WSW) en beschut werk).

Ten opzichte van de Begroting 2022 zijn taakvelden opgedeeld en verfijnd. Deze totale verfijning heeft een budgettair neutraal effect binnen de begroting. Wij hebben geprobeerd om de middelen zo realistisch mogelijk toe te rekenen naar de nieuwe taakvelden. Echter, gelet op de korte tijd tussen de aankondiging van de verfijning en de verwerking in de Begroting 2023, zijn wij hierin beperkt. Het rijk heeft 2023 aangemerkt als overgangsjaar. In de loop van 2023 zal duidelijk worden of en zo ja in welke mate bijstelling van de geraamde middelen op de nieuwe taakvelden nodig is. Het overzicht van lasten en baten per taakveld, waaronder de nieuwe taakvelden, is opgenomen in het onderdeel financiële begroting van deze begroting.

Actualisatie urencalculaties en kostendekkendheid leges met effecten voor alle taakvelden die onder dit programma vallen. (Structureel nadeel € 158.000)

In het kader van het jaarlijks samenstellen van de urencalculaties en het bepalen van de kostendekkendheid van leges is de beschikbare ambtelijke capaciteit op een juiste wijze toegeschreven naar de betreffende taakvelden. Dit is gebaseerd op de meest recente rijksnotities in de BBV. Het gevolg is dat binnen al de programma's een verschuiving in ambtelijke uren heeft plaatsgevonden. Daarnaast is de kostendekkendheid van leges geactualiseerd, wat heeft geresulteerd in een actualisatie van de legesopbrengsten en bijkomende kosten. Het effect voor dit programma van deze twee onderwerpen bedraagt structureel € 158.000 nadelig. Voor een totaal overzicht verwijzen wij u naar de financiële begroting onderdeel nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen.

Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie (nadeel €63.000 in 2023, vanaf 2024 € 30.000)

Nationaal Programma Onderwijs (NPO) (nadeel structureel € 30.000)

Wij hebben vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) middelen ontvangen om onderwijsvertragingen in te halen die kinderen opliepen tijdens de coronapandemie. Met de middelen hebben wij verschillende pilots opgezet, waaronder uitbreiding van het schoolmaatschappelijk werk. Door de grote tevredenheid over het schoolmaatschappelijk werk en de bijdrage aan onze doelen in het sociaal domein maken wij de tijdelijke uitbreiding structureel. Dit is passend bij ons ingezette beleid om laagdrempelige ondersteuning aan jeugdigen te bieden, met de mogelijkheid dat verdere (jeugdhulp) interventies kunnen worden voorkomen. Om de kosten in 2023 te dekken, kunnen wij tot medio 2023 gebruik maken van de NPO-middelen en hebben wij aanvullend € 30.000 nodig. Dit bedrag is alvast structureel verwerkt in deze begroting. In de kadernota 2024 zullen wij een aanvullend voorstel voor de komende jaren doen.

Jongerenwerk en veiligheid (nadeel incidenteel € 33.000)

Op 10 november 2021 heeft uw raad de motie 'Jongerenwerk en veiligheid' aangenomen. Uit de gesprekken met de ketenpartners komt onder meer naar voren dat het wenselijk is om meer ontmoetingsplaatsen te realiseren samen met de jeugd om zo te voorzien in de behoeften van de jeugd en overlast tegen te gaan. In 2023 starten we met participatietrajecten met de jeugd om te komen tot meer of beter ingerichte ontmoetingslocaties, die ook voorzien in een duidelijke vindplaats en verwijfsplaats voor onze ketenpartners. Dit leidt tot een incidenteel nadeel van € 20.000.

In 2022 is als pilot 'accommodatiegebonden jongerenwerk' een inloopavond in het Tussenpad in Kesteren opgestart. De inloopavond is de afgelopen periode wekelijks door ruim 40-60 jongeren bezocht en zorgt voor een vast ontmoetingsmoment tussen het jongerenwerk en de jongeren. Door de ketenpartners wordt opgemerkt dat het tijdens de inloopavonden rustiger is op straat. De inloopavonden worden in 2023 voortgezet. Dit leidt tot een incidenteel nadeel van € 13.000. Het uiteindelijke doel is dat het jongerenwerk de jongeren begeleidt naar het grotendeels zelfstandig draaien van de inloop.

Taakveld Toegang en eerstelijnsvoorzieningen, voorheen Wijkteams (nadeel structureel vanaf 2023 € 52.000)

Vanaf 2023 heeft er voor het taakveld Wijkteams een naamswijziging plaatsgevonden. Deze wijziging heeft geen financieel effect.

Uitbreiden collectief preventief aanbod (nadeel structureel € 50.000)

Op lokaal, regionaal en landelijk niveau zijn veel ontwikkelingen aan de gang die het belang van preventie, normaliseren en een sterke leefomgeving van het kind benadrukken. In onze gemeente is er tot nu toe veel aandacht geweest voor preventie gericht op het individuele kind en kinderen uit risicogroepen (denk aan: brussen, mantelzorgers, KOPP-kinderen). Deze vorm van preventie is belangrijk en onmisbaar, maar het is ook belangrijk om in te zetten op het versterken van de leefwereld om kinderen heen, het opvoedkundig klimaat binnen gezinnen en de weerbaarheid van kinderen in het algemeen. Daarom gaan wij, samen met onze maatschappelijke partners zoals het onderwijs en jeugdgezondheidszorg, met ingang van 2023 (collectief) preventief aanbod op deze thema's ontwikkelen. Het structurele nadeel van € 50.000 is een richtbedrag, waarmee ruimte wordt gecreëerd om het aanbod te gaan inrichten.

Overige kleine verschillen (nadeel structureel € 2.000)

behoeven geen toelichting

Taakveld Jeugdhulp Behandeling (voordeel € 148.000 in 2024, vanaf 2025 € 740.000)

Door het rijk in te vullen taakstelling op jeugdmiddelen

Rijk en VNG werken aan de Hervormingsagenda jeugdzorg. Deze zal naar verwachting najaar 2022 worden afgerond. Vooruitlopend hierop hebben wij bij de Begroting 2022 onder de algemene uitkering structureel rekening gehouden met 75% van het mogelijk jaarlijks extra te ontvangen bedrag dat door het rijk aanvullend beschikbaar zal worden gesteld. Vanwege de aanhoudende druk op de noodzaak van extra benodigde jeugdmiddelen is door de provincie de mogelijkheid geboden om in de begroting 2023 het percentage van 75 op te hogen naar 100. Daarnaast dienen we ook rekening te houden met een aanvullende door het rijk in te vullen taakstelling op jeugdmiddelen binnen programma 5. De invulling van deze taakstelling zal een besparing moeten opleveren op de budgetten Jeugd binnen programma 5. Omdat de extra baten en de nog te realiseren besparing op de lasten in de begroting op verschillende programma's zijn opgenomen, dient u deze besparing in programma 5 in relatie te zien tot de stelpost extra te verwachten jeugdmiddelen in hoofdstuk Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb, onvoorzien.

Investeringen

Er zijn geen investeringen voor dit programma

Mutaties in reserves

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen mutaties in reserves.

Programma 6 Onderwijs, sport en welzijn

Missie

Goede onderwijshuisvesting verbetert de kwaliteit van het onderwijs. Daarom heeft de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan Scholen voor ons topprioriteit. Wij stimuleren een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt en brengen actief de betrokken partijen bij elkaar. Kansengelijkheid op de arbeidsmarkt is belangrijk voor onze inwoners. Wij blijven ons inzetten om laaggeletterdheid tegen te gaan.

Sport, spel en bewegen dragen bij aan een gezonde leefstijl. We ondersteunen activiteiten die een aantoonbaar positief effect hebben op de leefstijl en het welbevinden van onze inwoners.

Wij blijven investeren in verenigingen en maatschappelijke organisaties in de gemeente, want zij bevorderen het maatschappelijk welzijn en de sociale omgang tussen inwoners. Bovendien dragen zij bij aan een verantwoorde en gezonde vrijetijdsbesteding. Vrijwilligers zijn de drijvende kracht achter onze verenigingen, stichtingen, instellingen en besturen. Wij waarderen hun inzet en zelfredzaamheid. Wij ondersteunen waar dat past bij onze rol als gemeentelijke overheid.

Deze missie komt overeen met de vastgestelde visie in de Integrale Beleidsnota Sociaal Domein. De ambities en ontwikkelingen binnen dit programma komen grotendeels terug in de nota of de bijbehorende uitvoeringsplannen.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

Algemeen

- [Raadsvisie 2030 \(2019\)](#)
- [Integrale Beleidsnota Sociaal Domein "Samen verder op de ingeslagen weg" 2021 - 2024 \(2021\)](#)
- [Uitvoeringsplan Meedoen en Samenleven \(2022\)](#)
- [Uitvoeringsplan Optimaal Ontwikkelen en Opgroeien \(2022\)](#)
- [Uitvoeringsplan Gezond en Vitaal \(2022\)](#)
- [Algemene subsidieverordening gemeente Neder-Betuwe \(2019\)](#)
- [Nadere regel subsidies voor vrijwilligersorganisaties \(2019\)](#)
- [Strategische visie accommodatie \(2010\)](#)

Onderwijs/leesbevordering

- [Verordening Voorziening huisvesting onderwijs \(2015\)](#)
- [Verordening bekostiging leerlingenvervoer \(2021\)](#), [Beleidsregels leerlingenvervoer \(2020\)](#)
- [Nadere regels subsidie voorschoolse educatie Neder-Betuwe \(2019\)](#)
- [Beleidsplan voor- en vroegschoolse educatie 2019-2022 Neder-Betuwe \(2019\)](#)
- [Beleidsregels handhaving kinderopvang Neder-Betuwe \(2018\)](#)
- [Beleidskader toezicht en handhaving kinderopvang Neder-Betuwe 2018 \(2018\)](#)
- [Integraal Huisvestingsplan onderwijs \(2019\)](#)
- [Uitvoeringsplan IHP financieel \(2021\)](#)
- [Convenant uitvoering bibliotheekwerk 2023 t/m 2026 "Samen maken we de bieb" \(2022\)](#)
- [Subsidieverordening Basisbibliotheek Neder-Betuwe \(2007\)](#)
- [Statuten "Stichting Fluvium Openbaar Onderwijs" \(2018\)](#)
- [Nadere regel subsidie kinderopvang op grond van sociaal-medische indicatie Neder-Betuwe \(2019\)](#)

Sport

- [Sport en Beweeg visie Neder-Betuwe 2019-2030 \(2019\)](#)
- [Monitor Neder-Betuwe Bloeit! 2019-2024 \(2020\)](#)
- [Nadere regel projectsubsidie sportstimulering 2019-2022 \(2019\)](#)
- [Beheerplan onderhoud sportvelden 2016-2025 \(2019\)](#), [Beheerplan duurzaam meerjarig onderhoud gemeentelijke gebouwen 2022-2025 \(2021\)](#)

Ambities

6.1 Goed en passend onderwijs voor alle inwoners in Neder-Betuwe

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Passende onderwijshuisvesting in de nabijheid van de doelgroep die bijdraagt aan de kwaliteit van het onderwijs	Uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan Scholen volgens de daarin opgenomen planning en prioritering	continu
	Waar mogelijk stimuleren wij de verbinding van onderwijs met andere (kind)voorzieningen	continu
	<i>Dit draagt ook bij aan de realisatie van ambitie 3.2: In onze openbare ruimte is het heel, schoon en veilig en bereikbaar voor iedereen</i>	
Een goede aansluiting tussen het onderwijs en de (lokale) arbeidsmarkt	Waar mogelijk bevorderen wij de samenwerking tussen onderwijsinstellingen en ondernemers en de stimulering van actieve ontmoeting met het bedrijfsleven bv. in de vorm van stageplaatsen (<i>dit wordt verder uitgewerkt onder ambitie 4.1: We zorgen voor een veerkrachtige economische structuur</i>)	2025
	Waar mogelijk stimuleren wij de samenwerking tussen lokale VO-scholen en MBO, HBO en Universitaire opleidingen	2025
Jeugdigen hebben de mogelijkheid om zich optimaal en breed te ontwikkelen binnen het onderwijs	We faciliteren scholen om invulling te geven aan natuur- en cultuureducatie	2024
	Wij zetten de rijksmiddelen ten behoeve van het terugdringen van onderwijsachterstanden zo effectief en efficiënt mogelijk in	continu
Inwoners beschikken over voldoende basisvaardigheden om te kunnen deelnemen aan de samenleving	We versterken de basisvaardigheden van inwoners door laaggeletterdheid, samen met partners, bespreekbaar te maken, de drempel naar ondersteuning te verlagen en aanbod te faciliteren	2023

Ontwikkelingen voor 2023

Voor het bereiken van bovenstaande ambitie gaan we het volgende doen in 2023.

We werken verder aan de realisatie van goede schoolgebouwen

Het IHP biedt het kader voor de uitvoering en verdere concretisering van het onderwijshuisvestingsbeleid tot en met 2035. Het IHP wordt elke vier jaar geëvalueerd en zo nodig aangepast aan veranderende omstandigheden (zoals verandering van leerlingstromen, demografische ontwikkelingen, kansen voor samenwerking, landelijk beleid of wetgeving). De volgende evaluatie – en eventuele aanpassing – is in 2023.

Op basis van het uitvoeringsplan IHP dat in 2021 is vastgesteld werken wij in 2023 aan de volgende projecten:

1. Realisatie van de uitbreiding van Pantarijn in Kesteren. Planning is om de uitbreiding vóór de zomervakantie 2024 gereed te hebben.
2. Realisatie van de nieuwbouw van een VCOG-school in Kesteren. Dit project zit in 2023 in de fase van planvorming. We zetten erop in om de nieuwbouw in 2025 gereed te hebben.
3. Realisatie van de nieuwbouw van De Hien en De Bellefleur. Beide scholen participeren in de nieuw te realiseren MFC in Dodewaard. Voor verder informatie hierover wordt verwezen naar paragraaf 6.2.

Daarnaast vangen wij op dit moment een tekort aan onderwijshuisvesting op in het schoolgebouw aan de Tollenhof in Kesteren.

We gaan met een nieuwe partner verder in het leerlingenvervoer

De dienstverleningsovereenkomst met Regio Rivierenland is met drie jaar verlengd tot en met 01-08-2023. In 2022 rond Regio Rivierenland de aanbesteding voor de regie van het leerlingenvervoer af. Dit betekent dat we in 2023 gaan starten met een nieuwe samenwerkingspartner. Zo hopen we de ritten efficiënter te kunnen inplannen.

Voor het vervoer van Oekraïense leerlingen sluiten we meer aan bij onze lokale uitgangspunten

Voor de kinderen uit Oekraïne in de leeftijd van 4 tot 18 jaar wordt tot en met 2022 het leerlingenvervoer geregeld. Volgens de uitgangspunten van het rijk gaan wij vanaf 2023 de zelfredzaamheid van de kinderen in het vervoer stimuleren en sluiten we wat regelgeving betreft zo veel mogelijk aan bij de verordening leerlingenvervoer. Dit houdt onder andere in dat leerlingen tussen de 4 en 12 jaar tot een afstand van 6 kilometer geacht worden zelf naar school te gaan (lopend of met de fiets). Boven 6 kilometer kunnen zij aanspraak maken op leerlingenvervoer en wordt een inkomensafhankelijke eigen bijdrage gevraagd. Voor de leerlingen van 12 tot 18 jaar geldt dat zij zelfstandig met de fiets of het ov naar school kunnen.

Het Rijk geeft aan dat, zolang de oorlog en crisissituatie blijven voortduren, er middelen beschikbaar gesteld zullen worden. Eventuele financiële ondersteuning wordt door het Rijk vergoed en zullen wij via de bestuursrapportages in de begroting verwerken.

We bevorderen een goede aansluiting tussen het onderwijs en de (lokale) arbeidsmarkt

Voor leerlingen die uitstromen uit Het Praktijkonderwijs (PRO) of Voortgezet Speciaal onderwijs (VSO) wordt in overleg met de school bezien of zij een vervolgopleiding kunnen doen of in aanmerking komen voor een (garantie)baan met ondersteuning vanuit de gemeente. Vanuit het Werkgeversservicepunt Rivierenland wordt gekeken of er een match te maken is tussen werkgevers en werkzoekende schoolverlaters vanuit PRO en VSO.

We starten met nieuw beleid voor vroeg- en voorschoolse educatie (VVE) en kijken of we het aanbod van vroeg- en voorschoolse educatie kunnen uitbreiden

Voor onderwijsachterstanden start er in 2023 een nieuwe vierjarige beleidsperiode. Nog in 2022 stellen we een nieuw beleidsplan op, waarin we samen met onze partners de ambities en doelen voor Neder-Betuwe bepalen. De afgelopen vier jaar hebben we voornamelijk geïnvesteerd in het aanbod van voorschoolse educatie op de kindcentrumlocaties (peuterspeelzalen, kinderopvang en voorscholen). In 2023 gaan we verkennen of we de komende beleidsperiode het aanbod locatie-overstijgend en met verschillende partners (zoals bibliotheek en onderwijs) kunnen uitbreiden.

Met de middelen uit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) kunnen scholen leervertragingen uit de coronaperiode inhalen en het onderwijs verbeteren

De schoolbesturen en de gemeente hebben van het ministerie middelen ontvangen vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) om de opgelopen achterstanden tijdens de COVID-19-periode in te halen.

Voor een optimale besteding van de middelen wordt speciaal ingezet op afstemming en nauwe samenwerking met alle LEA partners. Zie programma 5.2 voor een toelichting op de gemeentelijke maatregelen.

We werken aan bewustwording, herkenning en vermindering van laaggeletterdheid

We werken gericht aan bewustwording en het bespreekbaar maken van laaggeletterdheid bij inwoners, professionals en vrijwilligers in Neder-Betuwe. Tijdens de Week van Lezen en Schrijven besteden we extra aandacht aan laaggeletterdheid middels publicaties via de gemeentelijke kanalen. We zetten hiermee ook in op het beter herkennen van laaggeletterdheid.

Om de basisvaardigheden van onze inwoners op het gebied van lezen, schrijven en digitale vaardigheden te versterken bieden we in samenwerking met partners als ROC Rivor, Bibliotheek Rivierenland en Welzijn Rivierstroom scholing, cursussen en trainingen aan.

Ook zetten we in op het verder versterken van de samenwerking rondom laaggeletterdheid met en tussen relevante maatschappelijke organisaties. Vanuit deze samenwerking werken we aan het verhogen van de deelname aan en een adequate doorverwijzing naar het aanbod.

Met de regio zetten we het thema 'gezondheid' centraal in de aanpak van laaggeletterdheid

We geven lokaal uitvoering aan de regionale Integrale Aanpak Laaggeletterdheid in Rivierenland 2020 – 2024 'Meedoen met Taal'. In het regionale jaarplan 2023 staat, net als in 2022, het thema gezondheid centraal.

6.2 Sport, spel en bewegen stimuleren

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Een ruim aanbod van mogelijkheden die onze inwoners stimuleren tot sporten en bewegen	Uitvoeren van het Lokaal Akkoord Neder-Betuwe Bloeit!	continu
	Continuering van de inzet van buurtsportcoaches middels een nieuwe aanbesteding	2023
	Herijking van het beleid voor sportaccommodaties tot een integraal plan sportvoorzieningen	2025
	Uitvoeren van een beweegpark in één of meer kernen, dorpsommetjes en mountainbikepaden in de uiterwaarden. Dit wordt ook uitgewerkt onder ambitie 4.2: We vergroten de aantrekkelijkheid van ons gebied voor inwoners en bezoekers	2023
	<i>Dit draagt ook bij aan de realisatie van ambitie 3.2: In onze openbare ruimte is het heel, schoon en veilig en bereikbaar voor iedereen</i>	
Voldoende en passende speelplekken voor jeugdigen	Bij omvangrijke nieuwbouwlocaties wordt voldoende rekening gehouden met aaneengesloten speelplekken, bij de invulling ervan worden jeugdigen betrokken. Dit wordt verder uitgewerkt onder ambitie 3.1: Wonen voor iedereen.	continu
	Wij zorgen dat (nieuwe) speelplekken een bijdrage leveren aan klimaatadaptatie. <i>(Dit wordt verder uitgewerkt onder ambitie 3.3: We willen een duurzame gemeente zijn, klaar voor de toekomst)</i>	continu

Ontwikkelingen voor 2023

Voor het bereiken van bovenstaande ambitie gaan we het volgende doen in 2023.

Met het Lokaal Akkoord Neder-Betuwe Bloeit! willen wij onze inwoners in beweging krijgen

De buurtsportcoaches werken vanuit het jaarplan 2023 dat is gebaseerd op de doelen uit de Monitor Neder-Betuwe Bloeit! 2019-2024. Zij zijn nauw betrokken bij de uitvoering hiervan en hebben een verbindende rol in het sport- en beweegnetwerk. In 2023 starten we een aanbestedingstraject in samenwerking met onderzoeksbureau BMC met als doel om een werkgever voor de buurtsportcoaches te vinden voor de komende jaren. In de aanbesteding worden de doelen uit de Integrale Beleidsnota Sociaal Domein meegenomen als uitvoeringskader voor het buurtsportcoachwerk.

Met een sportverenigingscoach ondersteunen wij de sportverenigingen

De sportverenigingscoach ondersteunt, begeleidt en adviseert op uiteenlopende terreinen, zoals verenigingsbeleid, financiën, accommodatiezaken, kader/vrijwilligers, vitaliteit, samenwerking en sociaal/maatschappelijke betrokkenheid. De sportverenigingscoach dient als een loket voor de sport en ondersteunt de verenigingsondersteuners in het professionaliseren van hun werkwijze (zowel inhoudelijk als procesmatig). Met deze samenwerking stimuleren we in hogere mate de open club gedachte.

We onderzoeken de mogelijkheden voor het aanstellen van vakdocenten in het bewegingsonderwijs op basisscholen

Dit in het kader van het verbeteren van de motorische vaardigheden van (jonge) kinderen.

De huurders van onze sportparken (voetbalverenigingen en korfbalvereniging) bieden wij advies en ondersteuning bij de verduurzaming van hun accommodaties

We maken een actueel overzicht van hulp, advies en subsidies, die beschikbaar zijn voor verenigingen en een loket om praktische informatie te geven, wat mogelijk is. Daarmee maken we het voor de verenigingen makkelijker om de stap naar verduurzamen te zetten.

We richten de buitenruimte in zodat deze uitnodigt om te bewegen

We stellen een plan van aanpak op voor het aanleggen van beweegvriendelijke faciliteiten in de buitenruimte in één of meer kernen. Dit doen we in samenwerking met onze partners op het gebied van sport, bewegen en gezondheid.

De accommodatie aan de Bonegraafseweg Dodewaard richten we samen met de gebruikers in tot een sport- en beweegpark: buiten bewegen voor individuen of groepen in een veilige omgeving.

Dorpsommetjes zijn opgenomen in het Landschapsontwikkelingsplan (LOP). Dit wordt nader uitgewerkt in Programma 4.2.

6.3 Actieve en leefbare kernen binnen de gemeente

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Toekomstbestendige (sport)verenigingen en stichtingen	Wij ondersteunen lokale verenigingen en stichtingen om hun bestuurskracht op peil te houden en toekomstbestendig te blijven	2023
In elke kern is voldoende plek voor activiteiten en ontmoeting	Wij zetten het accommodatiebeleid voort waarbij aandacht is voor goede aansluiting bij de behoefte van inwoners en gezonde exploitatie	continu
	Het jeugd- en jongerenwerk heeft een preventieve rol en zet in op verbinding tussen jongeren, andere inwoners en de gemeente. Daarbij is voldoende aandacht voor de achtergrond en ontwikkeling van jongeren. <i>Dit wordt verder uitgewerkt onder ambitie 5.2: Inwoners van Neder-Betuwe leven gezond en zijn vitaal</i>	continu
	<i>Dit draagt ook bij aan de realisatie van ambitie 3.2: In onze openbare ruimte is het heel, schoon en veilig en bereikbaar voor iedereen</i>	
Neder-Betuwe kent een sterk maatschappelijk middenveld om onze inwoners te ondersteunen	Wij subsidiëren (lokale) organisaties doelgericht en maken heldere afspraken met subsidieontvangers, waar wenselijk sluiten we meerjarige subsidieovereenkomsten waarbij we aansluiten bij het Kwaliteitskompas	continu
	Wij onderzoeken de doelmatigheid van ingezette subsidies bij grote organisaties	2025
De zichtbaarheid van het cultureel en historisch erfgoed is toegenomen	Verhaallijnen uit 'Inspirerend Rivierenland' en 'Een schatkist met toekomstwaarde' worden zichtbaar gemaakt voor inwoners en bezoekers. <i>Dit wordt verder uitgewerkt onder ambitie 4.2: We vergroten de aantrekkelijkheid van ons gebied voor inwoners en bezoekers</i>	2023 e.v.

Ontwikkelingen voor 2023

Voor het bereiken van bovenstaande ambitie gaan we het volgende doen in 2023.

We inventariseren wat nodig is om lokale verenigingen en stichtingen te ondersteunen

We inventariseren de aandachtspunten van onze verenigingen en stichtingen: wat zijn actuele vragen en issues die leven? Daarbij betrekken wij de dorpshuizen, want zij zijn als ontmoetingsplek essentieel voor leefbare kernen. Op basis van de inventarisatie stellen we een plan van aanpak op, waarin kleinschaligheid en de integrale samenwerking met verenigingen voorop staan. We streven ernaar om nog in 2023 een eerste traject te kunnen uitvoeren op een actueel onderwerp, zoals bijvoorbeeld de hoge energielasten.

Het Multifunctioneel Centrum (MFC) in Dodewaard staat klaar voor de fase van ontwerp en realisatie

Medio 2022 is fase B (de definitiefase/haalbaarheidsonderzoek) afgerond. Omdat er behoefte was aan meer informatie ten aanzien van de investering, de exploitatie en het eigendom is vervolgens een verdiepingsslag gemaakt. Op het moment van schrijven wordt deze verdiepingsslag afgerond. Meerdere gesprekken met lokale ondernemers geven een goed beeld van de mogelijkheden om het draagvlak voor het MFC te vergroten.

De investeringsraming wordt aangescherpt. Zo is er extra onderzoek verricht naar de integratie van Verenigingshal De Eng in de nieuwbouw van het MFC. Dit geeft een compleet beeld van de benodigde investering. Met de realisatie van het MFC wordt de investering in de verduurzaming van de verenigingshal naar voren gehaald. Deze investering is anders over enkele jaren nodig.

Inmiddels is helder dat een sluitend beheer en exploitatie van het nieuwbouwdeel van het gebouw haalbaar is. Dit is een harde randvoorwaarde vanuit de gemeente. We werken nu verder aan het integreren van de exploitatie van de Verenigingshal De Eng om de taakstellende bezuiniging op deze exploitatie te realiseren. Rond de toekomstige eigendomssituatie krijgen wij het advies van ons ondersteunende bureau om als gemeente eigenaar te worden van het centrum. Inmiddels tonen steeds meer partijen en organisaties interesse om zich te verbinden aan het nieuwe MFC.

Op korte termijn ontvangt u een uitgebreid raadsvoorstel met de resultaten van het haalbaarheidsonderzoek en een aanvraag voor het benodigde krediet voor zowel de ontwerpfase als de realisatiefase van het MFC. De totale kosten voor de realisatie zijn door de stijgende bouwkosten sterk toegenomen. En de prijzen zijn dagelijks in beweging. Op dit moment schatten wij de realisatiekosten (bouwkosten en plankosten) op minimaal € 10 tot € 12 miljoen, waarmee kapitaalslasten van circa € 350.000 tot € 420.000 zijn gemoeid. De kapitaalslasten zijn gebaseerd op onze huidige financiële verordening. Omdat de rente momenteel aan het stijgen is, zijn wij volgens het BBV verplicht om de interne rekenen rente te herberekenen. Dit kunnen wij pas doen, nadat de begroting gereed is. Op het moment van schrijven kan er nog geen duidelijkheid worden gegeven over het exact te hanteren rentepercentage.

Een groot deel van de investering is toe te rekenen aan de gewenste en noodzakelijke nieuwbouw van de twee basisscholen De Bellefleur en De Hien. Uiteraard zoeken we in de volgende fase nog naar aanvullende bijdragen en subsidies vanuit andere partijen en organisaties. De Stichting Ons Dorpsleven zal bijdragen vanuit de verkoop van de bestaande locatie van het dorps huis aan de Wilhelminalaan. Na een positief raadsbesluit kunnen wij starten met de ontwerpfase. Belangrijkste onderdeel daarin is de keuze voor een architect en het, samen met alle partners, maken van een definitief ontwerp van het multifunctionele centrum.

We ondersteunen de dorps huizen in de andere kernen

We continueren de samenwerking met en de ondersteuning aan alle dorps huizen. Het dorps huis Ochten hebben wij advies en ondersteuning aangeboden bij de nieuwbouw. 2023 is een belangrijk jaar met de start van de bredere ontwikkeling aan het dorpsplein.

We passen subsidieregelingen en subsidieopdrachten aan op de Uitvoeringsplannen van de nota Sociaal Domein

Nu de uitvoeringsplannen bij de Integrale Beleidsnota Sociaal Domein zijn vastgesteld gaan wij als volgende stap de bestaande subsidieregelingen en subsidieopdrachten aan partners aanpassen of actualiseren aan de hand van de thema's, doelstellingen en resultaten die daarin zijn opgenomen.

Overige ontwikkelingen

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen overige ontwikkelingen.

Beleidsindicatoren

Naam Indicator:	Eenheid:	Bron:		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	percentage		Neder-Betuwe	1,70	1,20	1,40	1,10	1,40	0,80	1,40
			Landelijk	1,70	1,70	1,80	1,90	2,00	1,70	1,90
Niet sporters (vanaf 19 jaar)	percentage	RIVM	Neder-Betuwe		63,00				62,80	
			Landelijk		48,70				49,30	
Absoluut verzuim (leerlingen 5 - 18 jaar)	aantal per 1.000 leerlingen	Ingrado	Neder-Betuwe	0,50	4,10	2,50	2,30	3,00	3,70	1,10
			Landelijk	2,30	1,80	1,80	1,90	2,40	2,70	2,50
Relatief verzuim (leerlingen 5 - 18 jaar)	aantal per 1.000 leerlingen	Ingrado	Neder-Betuwe	23,00	20,00	12,00	11,00	7,00	10,00	7,00
			Landelijk	29,00	27,00	27,00	23,00	26,00	18,00	19,00

Wat mag het kosten?

Programma: 6 ONDERWIJS, SPORT EN WELZIJN						
Bedragen x € 1.000,-	Rekening begroting		Meerjarenraming			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Lasten	6.624	7.000	6.125	6.021	6.003	6.003
Baten	-2.303	-2.012	-1.734	-1.556	-1.506	-1.506
Geraamd resultaat bestaand beleid	4.321	4.988	4.391	4.466	4.497	4.497
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen						
Lasten			-50	-52	101	333
Baten			-1	-1	-1	-1
Saldo nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen			-51	-53	100	332
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	4.321	4.988	4.340	4.412	4.598	4.829

Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen

Actualisatie urenrekeningen en kostendekkendheid leges met effecten voor alle taakvelden die onder dit programma vallen. (Structureel voordeel € 42.000)

In het kader van het jaarlijks samenstellen van de urenrekeningen en het bepalen van de kostendekkendheid van leges is de beschikbare ambtelijke capaciteit op een juiste wijze toegeschreven naar de betreffende taakvelden. Dit is gebaseerd op de meest recente rijksnotities in de BBV. Het gevolg is dat binnen al de programma's een verschuiving in ambtelijke uren heeft plaatsgevonden. Daarnaast is de kostendekkendheid van leges geactualiseerd, wat heeft geresulteerd in een actualisatie van de legesopbrengsten en bijkomende kosten. Het effect voor dit programma van deze twee onderwerpen bedraagt structureel € 42.000 voordelig. Voor een totaal overzicht verwijzen wij u naar de financiële begroting onderdeel nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen.

Taakveld onderwijshuisvesting (voordeel € 9.000 in 2023, € 11.000 in 2024, nadeel in 2025 € 142.000 en € 374.000 nadeel voor 2026)

Uitbreiding Pantarijn (nadeel structureel € 1.000 in 2023 oplopend naar € 111.000 in 2026)

In de raadsvergadering van 29 september 2022 heeft u het besluit genomen voor de uitbreiding van het Pantarijn te Kesteren. De financiële effecten van dit besluit zijn meegenomen in de opstelling van de begroting 2023 en ziet u hier verwerkt. Het nadeel op het taakveld onderwijshuisvesting moet u in relatie te zien met de jaarlijkse onttrekking vanaf 2025 ter dekking van de afschrijvingslasten opgenomen onder de mutaties in reserves.

VCOG Kesteren (voordeel € 4.000 in 2023, voordeel € 18.000 in 2024, nadeel vanaf 2025 € 37.000 oplopend naar een nadeel € 269.000 in 2026)

In het Uitvoeringsplan IHP-financieel is de nieuwbouw van de nieuwe VCOG-school in Kesteren opgenomen. Het schoolbestuur heeft van het ministerie toestemming gekregen om in Kesteren een nieuwe basisschool te starten. In de prognose wordt uitgegaan van een schoolgebouw geschikt voor 347 leerlingen. Wij zijn verplicht om mee te werken aan het beschikbaar stellen van kwantitatief voldoende lesruimte in Kesteren. Dit realiseren wij door voor deze school een krediet beschikbaar te stellen voor de bouw van een nieuwe school, voor de aankoop van de benodigde grond en het bouwrijp maken van die grond (€ 7.026.000).

Naast de bouw van de school is door de toename van het aantal leerlingen in Kesteren een extra gymnastiekaccommodatie noodzakelijk. Hiervoor is ruimte beschikbaar op een locatie naast de nieuw te bouwen school. De gymnastiekaccommodatie zal in ons beheer komen en wordt derhalve ook door ons gebouwd. Voor de realisatie van de gymnastiekaccommodatie is een krediet van € 1.876.000 noodzakelijk.

U heeft reeds een voorbereidingskrediet van € 421.000 beschikbaar gesteld. Aanvullend is een krediet van € 8.481.000 noodzakelijk. De kapitaallasten die samenhangen met deze investering zijn verwerkt in deze begroting op basis van uitgangspunten opgenomen in onze financiële verordening.

De kosten voor de inrichting van de gymnastiekaccommodatie en de toekomstige exploitatielasten voor o.a. onderhoud en schoonmaak zijn nu nog niet in beeld te brengen en worden op een later moment via de reguliere P&C-cyclus in de begroting opgenomen.

Overige kleine verschillen (voordeel structureel € 6.000)

Geen toelichting nodig (onder meer intrekken heroverweging).

Investerings

Programma 6 Onderwijs, Sport en Welzijn		Startjaar	Investeringsbedragen x € 1000
Beschikbaar gestelde investering (lopend/toekomstig)	Beschikbaar te stellen investering (nieuw)		
Lopend	Renovatie sportvelden SVK 2021	2021	60
Lopend	Renovatie sportvelden SVK 2022	2022	256
Toekomstig	Renovatie sportvelden Dodewaard	2024	60
Toekomstig	Renovatie sportvelden Echteld	2024	60
Toekomstig	Renovatie sportvelden SVK 2025	2025	10
	<i>Renovatie sportvelden</i>		
Lopend	Inv zonnepaneel de Eng	2018	17
Lopend	Valbeveiliging De Biezewei	2022	28
Lopend	Valbeveiliging De Leede	2022	30
Lopend	Scheidingswand De Eng	2022	39
Lopend	Sportvloer De Leede	2022	32
Lopend	Sportvloer De Linie (benedenzaal)	2023	35
Lopend	Sportvloer dDe Eng	2022	29
Lopend	Sportvloer De Biezewei	2022	28

Lopend	Accommodatiebeleid Dodewaard / Herontwikkeling De Eng	2019	550
Lopend	Vernieuwbouw/uitbreiding Hervormde school Opheusden	2019	1.145
Lopend	Ventilatiesysteem Tollenhof	2022	95
	<i>Integraal huisvestingsplan met betrekking tot scholen (IHP)</i>		
Lopend	IHP intergraal Huisvestingplan (algemeen)	2019	117
Lopend/nieuw	VCOG Kesteren	2019/2022	8.902
Lopend	De Bellefleur/ De Hien	2019	437
Lopend	Pantarijn (uitbreiding)	2019/2022	4.052
Lopend	Extra veld Voetbalvereniging Kesteren	2022	367
Lopend	Stimulering maatschappelijk rendement (garantie/duurzaamheidleningen (Svn))	2019	500
	Totaal investeringsbedragen		16.849

Mutaties in reserves

Programma 6 Onderwijs, Sport en Welzijn						
Bedragen x € 1.000	rekening	begroting	begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
<u>Bestaand Beleid</u>						
Lasten		3.422				
Baten	-196	-196	-196	-196	-196	-196
Geraamd resultaat bestaand beleid	-196	3.226	-196	-196	-196	-196
<u>Nieuw Beleid</u>						
Lasten						
Baten					-86	-86
Geraamd resultaat nieuw beleid					-86	-86
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	-196	3.226	-196	-196	-281	-281

BESTEMMINGSRESERVE HUISVESTING VAN LODENSTEIN COLLEGE

Jaarlijks:

Onder bestaand beleid wordt jaarlijks de volgende onttrekking zichtbaar:

- Onttrekking aan de reserve huisvesting Van Lodenstein College (VLC) in verband met afschrijvingen totaal € 196.000.

Totaal jaarlijks te onttrekken uit de reserve huisvesting Van Lodenstein College € 196.000.

BESTEMMINGSRESERVE AFSCHRIJVING UITBREIDING PANTARIJN (2022)

Jaarschijf 2022:

Onder bestaand beleid is in 2022 een bedrag van € 3.422.000 gestort in de reserve ter dekking van de toekomstige afschrijvingslasten.

Jaarschijf 2025:

Onder nieuw beleid wordt vanaf 2025 jaarlijks de volgende onttrekking zichtbaar:

- Onttrekking aan de reserve Uitbreiding afschrijving Pantarijn in verband met afschrijvingen totaal € 85.500.

Jaarschijf 2026:

Onder nieuw beleid wordt vanaf 2025 jaarlijks de volgende onttrekking zichtbaar:

- Onttrekking aan de reserve Uitbreiding afschrijving Pantarijn in verband met afschrijvingen totaal € 85.500.

Totaal jaarlijks te onttrekken uit de reserve Uitbreiding Pantarijn € 85.500

Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB, onvoorzien

Missie

Overhead en bedrijfsvoering zijn geen doel op zich, het zijn belangrijke middelen om de voornemens uit deze begroting daadwerkelijk te realiseren. Ofwel: de organisatie en de financiën moeten passen bij en afgestemd zijn op de ambities en doelstellingen die raad en college voor ogen hebben.

Wij kiezen voor een structureel sluitende begroting, maar dat is mede afhankelijk van de bereidheid van het Rijk om de structurele financiële middelen van gemeenten te verhogen tot een omvang die past bij de taken van de gemeenten. Een ander belangrijk uitgangspunt is dat structurele uitgaven structurele financiering hebben. Eenmalige uitgaven financieren we eventueel uit incidentele middelen. Waar mogelijk realiseren wij onze ambities op projectbasis met de beschikbare financiering voor de genoemde periode.

De gemeente is gebaat bij een goed bemenste ambtelijke organisatie, die berekend is op haar taak en de inwoners met respect tegemoet treedt. Een gezonde en professionele organisatiecultuur zorgt voor een voortdurende verbetering van de kwaliteit van het beleidswerk en de dienstverlening, borging van de continuïteit en een doelmatige bedrijfsvoering. En een stabiele en robuuste ICT is een belangrijke randvoorwaarde voor een goed functionerende gemeentelijke organisatie en voor een betrouwbare en veilige digitale dienstverlening aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

[Financiële verordening](#)

[Legesverordening](#)

[Belastingverordeningen](#)

[Controle verordening 2019](#)

Ambities

7.1 Neder-Betuwe is financieel krachtig en een duurzaam financieel gezonde gemeente

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
We gaan voor een goede balans tussen ambities en een structureel gedekte begroting	De financiële positie is voldoende robuust om externe en interne ontwikkelingen op te vangen.	continu
	We streven naar een verantwoorde belastingdruk voor onze inwoners, die bij voorkeur gemiddeld is ten opzichte van andere gemeenten.	continu
	We streven naar een weerstandsvermogen dat minimaal voldoende is om de risico's af te dekken; dus een weerstandsratio van minimaal 1.	continu
	De tarieven voor leges moeten kostendekkend zijn, maar ook logisch en goed uit te leggen.	continu
	We richten onze organisatie en werkprocessen zo in dat het college in staat is om een rechtmatigheidsverklaring af te geven.	2023

We zorgen ervoor dat de opbrengsten van de precarioheffing komen ten goede komen aan de samenleving	Minimaal drie miljoen euro van de precariomiddelen reserveren we voor maatregelen om energielasten van inwoners te verlagen (zie ook programma 3, onder ambitie 3.3).	2023 en verder
	We geven een deel van de precariogelden via lokale heffingen terug aan inwoners.	2022-2023
	We vormen een groeifonds om initiatieven uit de samenleving mogelijk te maken.	2023
We benutten middelen van hogere overheden en andere instellingen	We zetten ons in voor het binnenhalen van subsidiegelden en het doelmatig benutten ervan, zolang de administratieve last daarvan acceptabel is.	continu
	We onderzoeken of we beter inzichtelijk kunnen maken wat we met de inzet van subsidiegelden hebben bereikt.	2024

Ontwikkelingen voor 2023

Voor het bereiken van bovenstaande ambities gaan we het volgende doen in 2023.

We geven precariogelden terug aan inwoners

Duurzaamheid

In deze begroting wordt uw raad voorgesteld om 3 miljoen euro in te zetten voor duurzaamheid. Dit vloeit voort uit het coalitieakkoord waarin is opgenomen dat er minimaal drie miljoen euro van de precariomiddelen wordt gereserveerd voor maatregelen om energielasten van inwoners te verlagen. Wat we hiervoor gaan doen is opgenomen in programma 3 onder ambitie 3.3 en de paragraaf Duurzaamheid. De vorming van de reserve vindt u terug onder de mutaties in reserves van programma 3 en aan het einde van dit hoofdstuk.

Eenmalige bijdrage lokale lasten

Met het aanbieden van de begroting zal uw Raad ook een voorstel voorgelegd krijgen waarin er wordt voorgesteld om huishoudens een eenmalige tegemoetkoming te geven. Na besluitvorming gaan we verder met de uitvoering en verwachten we in eerste kwartaal 2023 het bedrag op de rekening van de huishoudens te kunnen storten.

Groeifonds

In 2022 zijn we gestart met het onderzoeken wat er nodig is om een groeifonds in te stellen om initiatieven uit de samenleving mogelijk te maken. De commissie Precario beraadt momenteel zich over het plan van aanpak hiervoor. In 2023 zal uw raad kunnen besluiten om middelen vanuit de reserve in te zetten voor het instellen van het groeifonds. Bij een positief besluit, wordt er in 2023 gestart met de uitvoering.

7.2 De ambtelijke organisatie is robuust en toekomstbestendig

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
De ambtelijke organisatie is berekend op haar taken	We brengen de capaciteit en hoeveelheid werk met elkaar in balans.	2023
	We versterken de kwaliteit van de organisatie nog verder door te investeren in projectmatig en programmatisch werken, verbinding, wendbaarheid en vitaliteit.	2023
	Door te investeren in arbeidsmarktbeleid en strategische personeelsplanning versterken we de toekomstbestendigheid van de ambtelijke organisatie.	2023
	We benutten kansen voor samenwerking in de bedrijfsvoering, als dat de toekomstbestendigheid versterkt.	continu
	De organisatie maakt gebruik van een <i>flexibele schil</i> van medewerkers voor fluctuerende werkzaamheden en/of voor werk dat zeer specifieke expertise vraagt.	continu
Een veilige digitale dienstverlening aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners wordt ondersteund door een stabiele en robuuste ICT	We zorgen voor moderne, snelle en betrouwbare I&A-voorzieningen, die kunnen meebewegen met veranderende behoeften uit de ambtelijke organisatie en de samenleving.	continu
	We blijven de I&A-voorzieningen optimaliseren, zodat de bestuurlijke processen, organisatieprocessen en de gemeentelijke dienstverlening goed ondersteund worden.	continu
	Met de inrichting en uitvoering van I&A ondersteunen we de ontwikkeling naar meer transparantie, zodat we nieuwe wetten als de Wet open overheid (Woo), de Wet elektronische publicaties (Wep) en de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) goed kunnen uitvoeren.	continu
	Informatie van de gemeente en haar inwoners is goed beveiligd; we zorgen ervoor dat persoonsgegevens en andere vertrouwelijke informatie veilig worden ontsloten, verwerkt en bewaard.	continu
	De kwetsbaarheid van onze systemen voor inbreuk van buitenaf of binnenuit is minimaal; we zorgen voor een adequate back-up and recovery maar ook een goede bewustwording binnen en buiten de organisatie.	continu

Ontwikkelingen voor 2023

Voor het bereiken van bovenstaande ambities gaan we het volgende doen in 2023.

We versterken onze ambtelijke organisatie

In 2023 wordt beoogd om meerdere formatieknelpunten op te lossen door nieuw personeel (al dan niet tijdelijk) in dienst te nemen. In deze begroting is daarvoor een voorstel opgenomen, meer hierover vindt u in paragraaf 7 Bedrijfsvoering.

Vanwege de krapte op de arbeidsmarkt gaan we actief aan de slag met het uitdragen van ons werkgeversmerk, het optimaal inrichten van het werving- en selectieproces en het binden en boeien van onze medewerkers.

Daarnaast zoeken we steeds meer de interne verbinding op door vraagstukken integraal op te pakken. Concreet doen we dat bijvoorbeeld door het programmatisch werken voor de aanpak van de opgave Klimaat & Duurzaamheid.

We blijven werken aan onze toekomstbestendigheid

Het hiervoor genoemde voorstel om de ambtelijke formatie uit te breiden (in paragraaf 7 Bedrijfsvoering), draagt bij aan de toekomstbestendigheid van de gemeentelijke organisatie. De robuustheid en wendbaarheid wordt daarmee versterkt. Op die manier is de organisatie beter in staat om in te spelen op onvoorziene, spoedeisende en onvermijdbare omstandigheden.

We gaan ervan uit dat Rijk en samenleving ook in de (nabije) toekomst de gemeente voor uitdagingen zullen blijven stellen. We zien een toenemende complexiteit in het werk, hogere kwaliteitseisen, nieuwe wetgeving en ingewikkelde maatschappelijke ontwikkelingen. Van de gemeente en haar bestuur blijft veel (tegelijk) gevraagd worden, zoals efficiënt én dienstverlenend zijn, met minder budget toch een goed voorzieningenniveau in stand houden, rechtmatig én flexibel opereren, toegankelijk én (digitaal) veilig zijn en participierend én slagvaardig zijn. Met de voorgestelde maatregelen in de formatie blijven we de komende tijd in staat om te leveren wat nodig is voor onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, verbonden partijen en hogere overheden. Maar het is zaak dat ook in de toekomst te kunnen blijven doen tegen acceptabele kosten.

Daarom is het nodig om meer te doen om toekomstbestendig te blijven. Door strategische personeelsplanning zien we bijvoorbeeld tijdig wat de verwachte ontwikkelingen worden en hoe we die ontwikkelingen aankunnen. Ook blijven we in 2023 mogelijkheden verkennen en aangrijpen om regionaal de krachten te bundelen. Voorbeelden hiervan zijn het Regionaal Traineeship Rivierenland en de Regionale geschillencommissie, maar ook het gezamenlijk met andere gemeenten in dienst nemen van personeel wanneer een grotere schaal het gemakkelijker maakt de benodigde (vaak duurdere) expertise in huis te kunnen halen. Met name op bedrijfsvoeringsfuncties bekijken we de komende jaren hoe samenwerking de toekomstbestendigheid kan versterken.

We werken verder aan de hand van de digitale agenda gemeenten

Neder-Betuwe werkt aan de hand van de Digitale Agenda Gemeenten 2024. Die heeft als doel een passende informatiesamenleving te realiseren. Belangrijk onderdeel van de digitalisering is digitale veiligheid, zowel qua preventie als herstelvermogen.

De open samenleving, cybercrime en gegevensbescherming vragen continu aandacht van de gemeente. We gaan uit van privacy by design zonder dat dit de dienstverlening aantast. Met andere woorden: we zoeken continu een verantwoorde balans tussen professionaliteit, data en intuïtie.

We werken aan een nieuwe informatiebeleidsplan

Het informatiebeleid van Neder-Betuwe richtte zich in 2022 op het mogelijk maken daarvan. We zijn gestart met het 'op orde brengen van de basis' zodat we technisch, organisatorisch, procesmatig en financieel klaar zijn om verdergaande digitalisering mogelijk te maken en te werken aan verbetering en uitbreiding van de dienstverlening. Daarbij is er aandacht voor verbinden, zodat vanuit de verschillende beleidsdomeinen mogelijke kansen worden benut voor meer participatie van inwoners en bedrijfsleven.

In 2023 werken we hier verder aan en zal er een informatiebeleidsplan worden opgesteld voor 2024-2026. Deze wordt bij de Kadernota 2024 aan uw raad voorgelegd.

Overige ontwikkelingen

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen overige ontwikkelingen.

Beleidsindicatoren

Naam Indicator:	Eenheid:	Bron:		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Formatie	aantal per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	Neder-Betuwe	0,00	0,00	5,17	5,01	5,76	5,97	5,84
			Landelijk	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bezetting	aantal per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	Neder-Betuwe	0,00	0,00	4,49	4,43	4,96	5,14	5,02
			Landelijk	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Apparaatskosten	cijfer	Eigen gegevens	Neder-Betuwe	0,00	0,00	498,00	495,00	576,00	557,00	567,00
			Landelijk	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Externe inhuur	cijfer	Eigen gegevens	Neder-Betuwe	0,00	0,00	0,00	14,50	18,06	18,90	19,29
			Landelijk	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Overhead	percentage	Eigen gegevens	Neder-Betuwe	0,00	0,00	0,00	11,20	12,00	11,00	10,00
			Landelijk	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Gemiddelde WOZ waarde	cijfer	CBS/COELO	Neder-Betuwe	215,00	213,00	224,00	232,00	247,00	261,00	283,00
			Landelijk	206,00	209,00	217,00	230,00	250,00	271,00	290,00
Demografische druk	percentage	CBS	Neder-Betuwe	79,80	80,80	81,40	82,50	82,20	81,90	81,50
			Landelijk	67,90	68,50	69,00	69,60	69,80	70,00	70,10
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Euro	COELO	Neder-Betuwe	766,00	780,00	796,00	800,00	818,00	867,00	912,00
			Landelijk	637,00	651,00	644,00	649,00	669,00	700,00	733,00
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Euro	Coelo	Neder-Betuwe	820,00	833,00	848,00	840,00	855,00	910,00	926,00
			Landelijk	709,00	723,00	723,00	721,00	735,00	773,00	810,00

Verbonden partijen

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

Zorgen dat wij tegen zo min mogelijke kosten voor korte of lange periode financieringen kunnen krijgen

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met specifieke financiële dienstverlening draagt BNG Bank bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.

Ontwikkelingen voor 2023?

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

Het Regionaal Archief Rivierenland heeft het beheer van de overgebrachte archiefbescheiden van de deelnemers. Dat houdt het volgende in:

- Adequaate archiefbeheer: zorgen voor voldoende financiële middelen en faciliteiten om het archiefbeheer conform de wettelijke regels uit te voeren.
- Opleiding en faciliteiten medewerkers en vrijwilligers: medewerkers en vrijwilligers van het Regionaal Archief Rivierenland (RAR) voldoende toerusten om het beheer op juiste wijze te doen.
- Toezicht en advisering: via periodiek overleg en het jaarlijkse inspectieverslag aan de raad verantwoording afleggen aan de deelnemende gemeenten.
- Dienstverlening: door het organiseren van tentoonstellingen, lezingen en andere geschiedkundige bijeenkomsten een breed publiek voorzien van een goede, klantvriendelijke dienstverlening. De ingebruikname van de applicatie Mijn Studiezaal en de persoonlijke omgeving voor eigen historisch onderzoek bevorderen het gemak van het zoeken en bewaren van gegevens.
- Openbaarheid van archieven: het digitaal ontsluiten van documenten en gegevens bevordert de openbaarheid. Publicatie van archiefstukken is een vorm van actieve openbaarheid van het weergeven van oude documenten.

Ontwikkelingen voor 2023?

De basis voor de begroting 2023 is het beleidsplan 2022 - 2025. Het thema van dit beleidsplan is data. En wel data in al haar facetten: duurzaamheid data, ketendata, metadata, gebruik van data en presentatie van data. Met al deze facetten komt het RAR dagelijks in aanraking in het werk en hierin moeten toekomstbestendige keuzes gemaakt worden.

De uitgebreide toelichting en de speerpunten zijn opgenomen in de begroting 2023 van het RAR.

Algemene dekkingsmiddelen

Van het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting (vpb) en onvoorzien wijkt de opbouw af van die van de beleidsprogramma's. Het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien is wel onderdeel van het totale programmaplan.

De omvang van de algemene dekkingsmiddelen en de toelichting daarop worden in dit hoofdstuk gepresenteerd. Algemene dekkingsmiddelen zijn middelen, die geen vooraf bepaald bestedingsdoel hebben. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld specifieke uitkeringen vanuit de rijksoverheid of de rioolheffing, waar ontvangsten en uitgaven direct aan elkaar zijn gekoppeld.

De volgende algemene dekkingsmiddelen zijn te onderscheiden:

- de algemene uitkering uit het Gemeentefonds;
- de lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is;
- beleggingen, deelnemingen en financieringsfunctie;
- verhuur en diensten van derden (het beheer van activa, die voor de openbare dienst bestemd zijn).

Deze inkomsten zijn vrij besteedbaar en daarom niet rechtstreeks aan een programma toe te rekenen.

Specificatie van Algemene dekkingsmiddelen

Overzicht van Algemene Dekkingsmiddelen 2023							
		Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
Bedragen x € 1.000,-		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten							
0-5	Treasury	-75	689	230	415	437	454
0-61	OZB woningen	271	295	294	294	294	294
0-62	OZB niet-woningen	58	61	57	57	57	57
0-64	Belastingen overig	77	77	85	85	85	85
0-7	Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF						
0-8	Overige baten en lasten			1.522	1.672	2.122	2.322
Totaal Lasten		332	1.121	2.189	2.524	2.996	3.213
Baten							
Lokale heffingen waarvan besteding niet gebonden is							
0-61	OZB woningen	-3.529	-3.591	-3.883	-3.922	-3.962	-4.001
0-62	OZB niet-woningen	-1.603	-1.610	-1.770	-1.788	-1.806	-1.824
0-64	Belastingen overig	-1.725	-222	-232	-232	-232	-232
Totaal Baten		-6.857	-5.424	-5.886	-5.942	-5.999	-6.057
Algemene uitkering							
0-7	Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	-37.259	-38.012	-41.118	-43.297	-44.829	-42.406
Totaal Baten		-37.259	-38.012	-41.118	-43.297	-44.829	-42.406
Overig							
0-5	Treasury	-46	-36	-36	-36	-36	-36
0-8	Overige baten en lasten	-729					
Totaal Baten		-775	-36	-36	-36	-36	-36
Subtotaal Baten		-44.891	-43.473	-47.040	-49.276	-50.865	-48.500
Totaal Lasten en Baten		-44.559	-42.351	-44.851	-46.752	-47.869	-45.287

Overhead

Veel van onze werkzaamheden zijn gericht op onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners. Om dit op een adequate en efficiënte wijze te kunnen blijven doen, dienen de interne dienstverlening en bedrijfsvoering binnen onze ambtelijke organisatie goed op orde te zijn. Daar waar nodig zullen efficiency-maatregelen genomen worden om de interne dienstverlening te verbeteren. Een belangrijk kenmerk van het onderdeel bedrijfsvoering binnen de gemeentelijke organisatie is het feit dat dit ondersteunend van aard is. De overhead betreft alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. De gemeente Neder-Betuwe verdeelt de kosten van de overhead in elf categorieën in navolging van de Notitie Overhead van het BBV.

Voor elk van deze categorieën is in onderstaande tabel het budget voor 2023 weergegeven. Vervolgens is weergegeven waar de kosten voor de overhead aan toegerekend worden.

Categorie overhead	Begroting 2023
Leidinggevende primair proces	€ 921.719
Financiën, toezicht en controle	€ 1.033.571
P&O	€ 1.122.486
Inkoop	€ 29.000
Communicatie en voorlichting	€ 237.554
Juridische zaken	€ 268.606
Bestuurszaken en bestuursondersteuning	€ 218.917
Informatievoorziening en automatisering	€ 1.735.828
Facilitaire zaken en huisvesting	€ 983.574
DIV	€ 259.974
Managementondersteuning primaire proces	€ 822.641
Totaal	€ 7.633.869

Doorverdeling van overhead	
Exploitatie	€ 6.992.802
Grondexploitatie	€ 70.245
Rioolheffing	€ 147.617
Taakveld Ruimtelijke ordening (M3 overeenkomsten)	€ 326.535
Taakveld Ruimtelijke ordening (M3 leges)	€ 17.194
Fysieke bedrijfsinfrastructuur incl. Medel	€ 79.475
Totaal	€ 7.633.869

Ten opzichte van begrotingsjaar 2022 zijn de overheadkosten 2023 in totaliteit gedaald. Het betreft een bedrag van € 228.000 dat vooral is toe te schrijven aan de structurele teruggave van de ICT-middelen met het bedrag van € 250.000 zoals is verantwoord in de eerste bestuursrapportage van 2022.

De totale lasten van de begroting 2023 zijn ten opzichte 2022 gestegen. Aangezien de overheadkosten 2023 ten opzichte van 2022 zijn gedaald, heeft dit tot gevolg dat in totaliteit het percentage overhead ten opzichte van de totale lasten is gedaald van 12,7% in 2022 naar 10,7% in 2023.

Belangrijk is om te weten dat in deze begroting de voorgestelde formatie-uitbreiding volledig is verwerkt op het taakveld overhead. Daarom ziet u achter in de begroting op het taakveld overhead een relatief hoog bedrag terugkomen. Wij verwerken de formatie-uitbreiding na uw besluitvorming over deze begroting in detail in de legesverordeningen 2023 en de begrotingswijziging daarbij. Deze bieden wij u in december 2022 aan.

Vennootschapsbelasting (VPB)

In Nederland zijn overheidsondernemingen sinds 2016 belastingplichtig voor de Nederlandse vennootschapsbelasting. Uit jaarlijkse inventarisaties van de activiteiten binnen de reguliere exploitatie blijkt één vpb-plichtigecluster van activiteiten aanwezig te zijn. De inventarisatie wordt gebaseerd op de laatst vastgestelde jaarrekeningen. Daar waar binnen bepaalde clusters van activiteiten overschotten worden behaald, wordt voldaan aan de criteria voor toetreding tot vpb-ondernemerschap.

De criteria om als ondernemer te kwalificeren, zijn:

- een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid;
- en deelname aan het economisch verkeer;
- en een winsttoegmerk/structurele overschotten.

Vooraf door de laatste twee criteria vallen de meeste activiteiten binnen de gemeentelijke exploitatie buiten de vpb-plicht. Uitzondering hierop zijn de bouwgronden in exploitatie (BIE Grexen).

Bij de vpb-vraag of er sprake is van door de gemeente te verrichten ondernemersactiviteiten is het antwoord voor de BIE Grexen positief. Over de voordelige resultaten van BIE Grexen is per 1-1-2022, afhankelijk van de hoogte van de jaarlijkse cashflow, een percentage van 15% tot een bedrag van € 395.000 verschuldigd als vpb. Daarboven bedraagt dit percentage 25,8% en wordt berekend over het jaarlijks winstsaldo van de mutaties in dat jaar.

De verwachting is dat de vpb-tarieven voor het jaar 2023 zullen wijzigen naar 19% voor het lage tarief over de eerste € 200.000.

De jaarlijkse cashflow is het verschil tussen gerealiseerde inkomsten en gerealiseerde uitgaven. Hiertoe wordt een fiscale exploitatiebegroting opgesteld, die volledig voldoet aan de wet- en regelgeving van de Wro- en Bro-uitgangspunten, de BBV voorschriften en de vpb-wetgeving. Financiële effecten van de door de Belastingdienst in rekening gebrachte vpb komen ten laste van het gerealiseerde resultaat van de grondexploitatiebegroting van de betreffende BIE Grex projecten. In de laatste actualisatie per 1-1-2022 is rekening gehouden met de te verwachten af te dragen vpb voor zover van toepassing.

Specificatie budget onvoorziene uitgaven

De raming voor onvoorziene uitgaven is een wettelijk verplichte uitgavenpost. Voor 2023 en verder is voor onvoorziene uitgaven een bedrag opgenomen van € 50.000. Zie onderstaande tabel.

Budget onvoorziene uitgaven				
	begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026
Budget onvoorziene uitgaven	50.000	50.000	50.000	50.000

Wat mag het kosten?

Programma: AD		ALG.DEKK.MIDD, OVERHEAD, VPB, ONVOORZIEN				
Bedragen x € 1.000,-	Rekening begroting			Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Lasten	7.391	10.001	7.431	7.516	7.751	7.751
Baten	-45.381	-43.719	-43.606	-43.976	-44.745	-44.745
Geraamd resultaat bestaand beleid	-37.990	-33.718	-36.175	-36.460	-36.993	-36.993
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen						
Lasten			3.703	4.079	4.575	4.365
Baten			-3.617	-5.482	-6.303	-3.938
Saldo nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen			86	-1.403	-1.728	428
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	-37.990	-33.718	-36.088	-37.863	-38.722	-36.566

Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen

Actualisatie urenrekeningen en kostendekkendheid leges met effecten voor alle taakvelden die onder dit programma vallen. (Structureel voordeel € 438.000)

In het kader van het jaarlijks samenstellen van de urenrekeningen en het bepalen van de kostendekkendheid van leges is de beschikbare ambtelijke capaciteit op een juiste wijze toegeschreven naar de betreffende taakvelden. Dit is gebaseerd op de meest recente rijksnotities in de BBV. Het gevolg is dat binnen al de programma's een verschuiving in ambtelijke uren heeft plaatsgevonden. Daarnaast is de kostendekkendheid van leges geactualiseerd, wat heeft geresulteerd in een actualisatie van de legesopbrengsten en bijkomende kosten. Het effect voor dit programma van deze twee onderwerpen bedraagt structureel € 438.000 voordelig. Voor een totaal overzicht verwijzen wij u naar de financiële begroting onderdeel nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen.

Taakveld Overhead (nadeel structureel van € 2.001.000 in 2023 aflopend naar € 1.895.000 in 2026)

Stelpost loonstijging (nadeel structureel € 208.000 in 2023 oplopend naar € 288.000 in 2026)

Als onderdeel van de uitwerking van de meicirculaire 2022 is de stelpost loonstijging als onderdeel van dit taakveld bijgewerkt. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de raadsinformatiebrief meicirculaire 2022.

Periodieke verhogingen personeelslasten (nadeel structureel € 98.000)

De reguliere verhoging van de personeelslasten per 2023 (jaarlijkse periodieke verhoging) betekent vanaf 2023 een extra structurele last van in totaal € 98.000. Dit betreffen afspraken binnen de lopende arbeidscontracten.

Formatie-uitbreiding (nadeel structureel € 1.645.000 in 2023 aflopend naar € 1.459.000 in 2026)

In deze begroting is een voorstel opgenomen om de formatie uit te breiden. Voor een uitgebreide toelichting op daarop verwijzen wij u naar Paragraaf 7 Bedrijfsvoering. Per saldo ziet u hier de vraag van het aanvullende budget terugkomen. Het totaal gevraagde extra budget dient u in relatie te zien met de onttrekkingen aan de algemene reserve van € 666.000 per jaar ter dekking van incidentele personeelslasten voor de jaren 2023, 2024 en 2025. Zie verderop ook de toelichting bij de mutaties in reserves.

Terugdraaien heroverweging 'taakstelling op de ambtelijke organisatie' (nadeel structureel € 50.000)

Voorgesteld wordt de taakstelling op de ambtelijke organisatie, zoals besloten bij de begroting 2022, vanaf 2023 terug te draaien. Zoals hiervoor aangegeven, is in deze begroting een voorstel opgenomen om de ambtelijke formatie op peil te brengen, zodat de capaciteit weer aansluit bij de gegroeide omvang van de gemeente (de details hiervan vindt u in paragraaf 7 Bedrijfsvoering). Onderdeel van dat voorstel is het uitbreiden van de formatie en het vormen van een wendbaarheidsbudget voor tijdelijke inhuur. De realisatie van de heroverweging is daarmee op begrotingsbasis niet langer realistisch. Het betreft hier een bedrag van € 50.000 structureel.

Taakveld Treasury (nadeel structureel € 524.000 in 2023 oplopend naar € 692.000 in 2026)

Renteverhoging (nadeel structureel € 524.000 in 2023 oplopend naar € 692.000 in 2026)

De afgelopen periode is in verband met de hoge inflatie de rente fors aan het stijgen. Dit om de inflatie deels tegen te gaan. Dat betekent concreet dat voor onze toekomstige investeringen (denk aan de nieuw/verbouw diverse scholen en randweg Opheusden) dat de aan te trekken leningen qua rente fors meer gaan kosten. Op dit moment is sprake van afgerond een stijging van 1% naar 3% en resulteert in een structureel nadeel van € 524.000 in 2023 oplopend naar € 692.000 in 2026. Voor verdere toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf Financiering.

Taakveld OZB woningen (structureel voordeel van € 256.000 in 2023 oplopend naar € 301.000 in 2026)

OZB woningen (structureel voordeel van € 256.000 in 2023 oplopend naar € 301.000 in 2026)

De totale OZB opbrengst voor woningen is vanaf 2023 bijgesteld op basis van de toename van het aantal woningen in 2022 en rekening houdend met een algemene prijsinflatie van 3% zoals vermeld in de meicirculaire 2022. Het betreft per saldo een toename van de OZB van woningen van € 256.000 in 2023 oplopend naar € 301.000 in 2026.

Taakveld OZB niet-woningen (voordeel structureel van € 144.000 in 2023 oplopend naar € 164.000 in 2026)

OZB niet-woningen (voordeel structureel van € 144.000 in 2023 oplopend naar € 165.000 in 2026)

De totale OZB opbrengst voor niet-woningen is vanaf 2023 bijgesteld op basis van de toename van het aantal niet-woningen in 2022 en rekening houdend met een algemene prijsinflatie van 3% zoals vermeld in de meicirculaire 2022. Het betreft per saldo een toename van de OZB van niet-woningen van € 144.000 in 2023 oplopend naar € 164.000 in 2026.

Taakveld Belastingen overig (nadeel structureel € 40.000)

Terugdraaien heroverweging toeristenbelasting (nadeel structureel € 40.000)

Voorgesteld wordt de taakstelling op de toeristenbelasting, zoals besloten bij de begroting 2022, vanaf 2023 deels terug te draaien. Het betreft hier een bedrag van € 40.000 structureel.

In het kader van de heroverwegingsoperatie zoals beschreven in de kadernota 2022-2025 is onderzocht op welke wijze de opbrengst van de toeristenbelasting verhoogd kan worden met € 50.000. Aanleiding voor deze heroverweging was de vele arbeidsmigranten die tijdelijk in onze gemeente verblijven en gebruik maken van de verblijfsaccommodaties en/of andere gemeentelijke voorzieningen. Toeristenbelasting wordt geheven voor degenen die "verblijf houden met overnachting binnen onze gemeente tegen een vergoeding, als die niet als ingezetene in onze gemeente is ingeschreven".

Onze inspanningen de afgelopen jaren hebben reeds geleid tot een toename van het aantal inschrijvingen als ingezetene. Hiervoor ontvangen wij via de algemene uitkering een vergoeding per persoon. Uit het nader onderzoek in 2022 is gebleken dat een meeropbrengst van € 10.000 haalbaar geacht moet worden. Daarnaast wordt overwogen het forfaitaire bedrag af te schaffen en wordt onderzocht of een intensievere handhaving op de toeristenbelasting meer zou kunnen opleveren.

Taakveld Algemene uitkering gemeentefonds (voordeel structureel € 3.257.000 in 2023 aflopend naar € 3.512.000 in 2026)

Meicirculaire 2022 (voordeel structureel van € 4.007.000 in 2023 aflopend naar € 3.932.000 in 2026)

Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u naar de raadsinformatiebrief over de meicirculaire 2022. De toename van de algemene uitkering betreft een bedrag van € 4.007.000 in 2023 aflopend naar een bedrag van € 3.932.000 in 2026.

Aanvullende ontwikkelingen (nadeel structureel € 750.000 in 2023 aflopend naar € 420.000 in 2026)

In het bestaand beleid van deze begroting is rekening gehouden met extra te ontvangen jeugdmiddelen binnen de algemene uitkering. In overleg met de provincie is bij de begroting 2022 structureel rekening gehouden met 75% van het mogelijk jaarlijks extra te ontvangen bedrag dat door het Rijk, op basis van het advies van de Commissie van Wijzen in 2021, aanvullend beschikbaar zal worden gesteld. Vanwege de aanhoudende druk op de noodzaak van extra benodigde jeugdmiddelen is door de provincie de mogelijkheid geboden om het percentage van 75 op te hogen naar 100. Dan moet er echter ook rekening gehouden worden met een aanvullende door het Rijk te verwachten taakstelling op jeugdmiddelen op macroniveau ter hoogte van een bedrag dat meerjarig oploopt naar € 511 miljoen. Per saldo betreft het effect van deze bijstelling op de hoogte van de algemene uitkering een nadeel dat meerjarig oploopt naar € 420.000 in 2026. Dit nadeel wordt veroorzaakt omdat het effect van de bijstelling van 75% naar 100% lager uitvalt dan het effect van de extra te verwachten taakstelling van het rijk van € 511 miljoen op macroniveau.

Echter moet u dit negatief effect in relatie zien met de aanbeveling van de provincie om met deze werkwijze ook een taakstelling op te nemen op de jeugdbudgetten op programma 5 dat correspondeert met de € 511 miljoen op macroniveau. In deze begroting betreft dat een oplopende taakstelling naar een bedrag van € 740.000 in 2026 die is opgenomen in programma 5 op de jeugdbudgetten.

Naast de ontwikkeling van de extra jeugdmiddelen meerjarig is er voor gekozen om behoedzaam uit te gaan met de forse aanvullende bedragen die het Rijk met de meicirculaire 2022 beschikbaar heeft gesteld. Voorgesteld wordt dan ook om een stelpost behoedzaamheid op te nemen ter hoogte van € 750.000 voor de jaren 2023 en 2024, aflopend naar € 500.000 voor het jaar 2025 binnen de algemene uitkering van het gemeentefonds.

Verder moet opgemerkt worden dat bij de totstandkoming van deze begroting 2023 het financieel effect van de septembercirculaire 2022 nog niet bekend was. Daarover wordt u apart geïnformeerd met een raadsinformatiebrief.

Taakveld overige baten en lasten (nadeel structureel van € 1.616.000 in 2023 oplopend naar € 2.216.000 in 2026)

Stelpost prijsstijging 2023 (structureel nadeel € 266.000 in 2023 oplopend naar € 466.000 in 2026)

Als onderdeel van de uitwerking van de meicirculaire 2022 is de stelpost prijsstijging als onderdeel van dit taakveld bijgewerkt. De ophoging van deze stelpost heeft een nadelig structureel effect van € 400.000 in 2023 oplopend naar € 600.000 in 2026. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de raadsinformatiebrief over de meicirculaire 2022.

In deze begroting is tevens uitgewerkt de werkbegroting 2023 van de Avri. Per saldo maakt deze werkbegroting van de Avri een aanspraak op de stelpost prijsstijging ter hoogte van € 133.750 structureel vanaf 2023. Dit heeft een structureel voordelig effect binnen dit taakveld. Het tegenoverliggende nadelige effect is in deze begroting verwerkt op de verschillende taakvelden die corresponderen met de noodzakelijke budgetten voor de uitbestede werkzaamheden aan de Avri.

Terugdraaien heroverweging taakstelling Avri (nadeel structureel € 100.000 in 2023 oplopend naar € 250.000 in 2026)

Voorgesteld wordt de taakstelling op de Avri. zoals besloten bij de begroting 2022, vanaf 2023 deels terug te draaien. Het betreft hier een bedrag van € 62.000 in 2023 oplopend naar € 212.000 in 2026. Vanaf jaarschijf 2023 realiseert Avri een bezuiniging voor een bedrag van € 38.000 structureel. Deze is opgenomen in de werkbegroting Avri 2023, die in deze gemeentelijke begroting verwerkt is. Deze realisatie van de bezuiniging ter hoogte van € 38.000 ziet u hier als last terug (aframen stelpost) en is als voordeel meegenomen op de diverse taakvelden binnen programma 3 die corresponderen met de werkbegroting van de Avri 2023. Per saldo resteert er nog een taakstelling Avri ter hoogte van € 50.000 structureel vanaf 2024.

Stelpost beleidsvoornemens (nadeel structureel € 1.250.000 voor 2023 oplopend naar € 1.500.000 in 2026)

In deze begroting wordt voorgesteld een stelpost beleidsvoornemens op te nemen. Die is bedoeld voor onderwerpen die niet in deze begroting nog niet financieel zijn uitgewerkt, maar die wel binnen afzienbare tijd opgestart zullen worden. Met deze stelpost hebben we voor de komende jaren ruimte in onze begroting om grote ontwikkelingen die nu worden voorbereid, daadwerkelijk te realiseren. Bovendien is er hiermee budgettaire ruimte om voornemens uit het coalitieakkoord te kunnen opstarten.

Investerings

Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, VPB en Onvoorzien			
Beschikbaar gestelde investering (lopend/toekomstig)		Startjaar	Investeringsbedragen x € 1000
Beschikbaar te stellen investering (nieuw)			
Lopend	I&A gids GT connect	2021	33
Lopend	Vervanging meubilair Gemeentehuis (Beheerpl gebouwen)	2022	142
Totaal investeringsbedragen			175

Mutaties in reserves

Algemene dekkingsmiddelen overhead VPB onvoorzien						
Bedragen x € 1.000	rekening	begroting	begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand Beleid						
Lasten	2.508	153				
Baten	-4.669	-9.058	-683	-28		
Geraamd resultaat bestaand beleid	-2.161	-8.905	-683	-28		
Nieuw Beleid						
Lasten						
Baten			-3.666	-666	-666	
Geraamd resultaat nieuw beleid			-3.666	-666	-666	
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	-2.161	-8.905	-4.349	-694	-666	

ALGEMENE RESERVE

Onder bestaand beleid is sprake van een onttrekking aan de algemene reserve ter dekking van enkele incidentele lasten voor het jaar 2023 en 2024 op basis van besluiten die u eerder heeft genomen.

Onder nieuw beleid wordt voor de formatie-uitbreiding voorgesteld de incidentele lasten voor 2023, 2024 en 2025 te dekken middels een onttrekking uit de algemene reserve. Zodoende is voor de jaren 2023, 2024 en 2025 een onttrekking opgenomen van € 666.000 per jaar. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering inzake de formatie-uitbreiding.

BESTEMMINGSRESERVE PRECARIO

Voorgesteld wordt om eenmalig € 3 miljoen over te hevelen van de reserve Precario naar de nieuwe reserve Duurzaamheid. Verdere informatie inzake de nieuwe reserve Duurzaamheid vindt u terug bij programma 3 Mutaties in reserves.

Met een afzonderlijk raadsvoorstel wordt de raad ook voorgesteld om een deel van de reserve Precario te bestemmen voor een eenmalige tegemoetkoming aan onze inwoners/huishoudens.

PARAGRAFEN

Paragraaf 1 Lokale heffingen

Algemeen

Conform artikel 10 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten bevat de paragraaf 'Lokale heffingen' de volgende zaken:

- het beleid rond de lokale heffingen;
- de geraamde inkomsten;
- een overzicht op hoofdlijnen van de lokale heffingen. Hieruit blijkt hoe we ervoor zorgen dat bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, de geraamde baten niet hoger uitvallen dan de geraamde lasten. Dit zijn de beleidsuitgangspunten voor de tariefstelling, waarop deze berekeningen gebaseerd zijn;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid;
- een aanduiding van de lokale lastendruk. Dit is een overzicht van de belastingdruk en vergelijking met andere gemeenten.

Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Het totale pakket van de gemeentelijke belastingen en heffingen bestaat uit verschillende belastingen/heffingen. De rechtvaardiging hiervoor is beschreven in de belastingverordeningen die de gemeenteraad heeft vastgesteld.

Voor de hoogte van de tarieven en leges gelden de volgende uitgangspunten:

- Streven naar een volledige kostendekking bij leges en andere rechten.
- De opbrengst van leges en rechten niet meer laten stijgen dan de inflatiecorrectie. Vooral nog is de stijging beperkt to de algemene prijsinflatie zoals vermeld in de meicirculaire 2022 voor het jaar 2023 ter hoogte van 3%.
- In het kader van de heroverwegingsoperatie zoals beschreven in de Kadernota 2022-2025 is onderzocht op welke wijze de opbrengst van de toeristenbelasting verhoogd kan worden met € 50.000. Aanleiding voor deze heroverweging was de vele arbeidsmigranten die tijdelijk in onze gemeente verblijven en gebruik maken van de verblijfsaccommodaties en/of andere gemeentelijke voorzieningen. Toeristenbelasting wordt geheven voor degenen die "verblijf houden met overnachting binnen onze gemeente tegen een vergoeding, als die niet als ingezetene in onze gemeente is ingeschreven". Onze inspanningen de afgelopen jaren hebben reeds geleid tot een toename van het aantal inschrijvingen als ingezetene. Hiervoor ontvangen wij via de algemene uitkering een vergoeding per persoon. Uit het nader onderzoek in 2022 is gebleken dat een meeropbrengst van € 10.000 haalbaar geacht moet worden. Daarnaast wordt overwogen het forfaitaire bedrag af te schaffen en wordt onderzocht of een intensievere handhaving op de toeristenbelasting meer zou kunnen opleveren.

Geraamde Inkomsten

Totaaloverzicht lokale heffingen 2023					
Begroting	2022	2023	2024	2025	2026
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN:					
1 Onroerende-zaakbelastingen:					
OZB eigenaar woningen	3.770.369	3.883.480	3.922.315	3.961.538	4.001.153
OZB eigenaar niet-woningen	1.031.301	1.062.240	1.072.862	1.083.591	1.094.427
OZB gebruikers niet-woningen	687.393	708.015	715.095	722.246	729.469
2 Forensenbelasting	14.776	14.776	14.776	14.776	14.776
3 Toeristenbelasting	53.338	63.338	63.338	63.338	63.338
4 Hondenbelasting	133.838	133.838	133.838	133.838	133.838
5 Precariobelasting	0	0	0	0	0
HEFFINGEN MET EEN BESTEMMING:					
6 Rioolheffing woningen	2.096.974	2.167.475	2.175.077	2.175.077	2.175.077
Rioolheffing niet-woningen	201.935	208.704	209.166	209.166	209.166
7 Afvalstoffenheffing	2.900.444	2.976.050	2.976.050	2.976.050	2.976.050
8 Lijkbezorgingrechten	277.539	255.404	255.404	255.404	255.404
9 Staangelden markten en kermissen	3.555	3.421	3.421	3.421	3.421
10 Leges:					
Titel 1 Algemene dienstverlening	398.843	425.087	425.087	425.087	425.087
Titel 2 Fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	883.538	910.044	910.044	910.044	910.044
Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn en niet vallend onder titel 2	21.703	31.934	31.934	31.934	31.934
	12.475.546	12.843.806	12.908.407	12.965.510	13.023.184

Overzicht op hoofdlijnen van de lokale heffingen

1. Onroerendezaakbelasting

De onroerendezaakbelasting (OZB) is veruit de voornaamste gemeentelijke belasting. De OZB bestaat uit een eigenarenbelasting bij woningen en niet-woningen en een gebruikersbelasting bij niet-woningen. De OZB is een algemene belasting en de opbrengst is bedoeld voor het dekken van de lasten van de gemeente. De grondslag voor de berekening van de OZB in 2023 is de WOZ-waarde per prijspeildatum van 1 januari 2022.

Vooralsnog is er voor gekozen om de stijging van de OZB heffing in deze begroting voor 2023 te beperken tot het algemene prijsinflatie zoals vermeld in de meicirculaire 2022 ter hoogte van 3%. Naar verwachting vindt in de septembercirculaire 2022 een forse opwaartse bijstelling van dit percentage plaats, maar de insteek is de beperking tot 3%.

De OZB tarieven gaat u in december 2022 voor het jaar 2023 vaststellen, aangezien dan ook de WOZ waarden met waardepeildatum 1 januari 2022 bekend zijn.

Begroting	2022	2023	2024	2025	2026
Totale heffing OZB					
Eigenaars woningen	3.770.369	3.883.480	3.922.315	3.961.538	4.001.153
Eigenaars niet-woningen	1.031.301	1.062.240	1.072.862	1.083.591	1.094.427
Gebruikers niet-woningen	687.393	708.015	715.095	722.246	729.469
Totale heffing OZB	5.489.063	5.653.735	5.710.272	5.767.375	5.825.049

2. Forensenbelasting

Met ingang van 2014 wordt forensenbelasting geheven van eigenaren van zogenaamde tweede woningen, waaronder de chalets op de campings Rijk van Batouwe in Kesteren en Resort Rivierendal in Ochten. Deze belasting is bedoeld om eigenaren van deze tweede woningen mee te laten betalen aan de gemeenschapsvoorzieningen in onze gemeente. De gedachte hierachter is, dat de eigenaren van deze tweede woningen een groot deel van het jaar in onze gemeente zijn en daarom ook gebruik maken van de gemeenschapsvoorzieningen. De heffing geldt alleen voor chalets in eigendom van natuurlijke personen, die niet in de gemeente Neder-Betuwe wonen. Zij moeten meer dan negentig dagen per jaar de beschikking hebben over een (gemeubileerde) woning voor zichzelf of voor hun gezin. De aanslag wordt opgelegd aan de eigenaar van de woning. Uit de opbrengst forensenbelasting blijkt dat deze niet beïnvloed is door de maatschappelijke gevolgen van de Covid-19 pandemie.

3. Toeristenbelasting

Onder de naam 'toeristenbelasting' wordt een directe belasting geheven voor het overnachten binnen de gemeente op campings, in hotels, pensions, bed & breakfast en dergelijke tegen vergoeding in enige vorm. Toeristenbelasting is een algemene belasting die een gemeente kan heffen. Deze belasting geldt alleen voor personen die verblijven in een gemeente waar zij niet zijn ingeschreven. De ondernemer die de overnachting mogelijk maakt houdt een nachtregister bij en ontvangt op basis daarvan jaarlijks de aanslag voor de toeristenbelasting.

In aansluiting op de landelijke economische maatregelen vanwege het coronavirus zijn de aanslagen 2020 later opgelegd dan gebruikelijk. De opbrengsten blijken onder invloed van de pandemie ongeveer 20% lager te liggen dan de ramingen. Door de compensatie vanuit het Rijk via de decentralisatie uitkering is het totaal aan inkomsten gelijk aan de raming.

In de kadernota is de opdracht opgenomen om te onderzoeken hoe de opbrengst toeristenbelasting met € 50.000 verhoogd kan worden. Aanleiding voor deze heroverweging zijn de vele arbeidsmigranten die tijdelijk in onze gemeente verblijven en gebruik maken van de verblijfsaccommodaties en/of andere gemeentelijke voorzieningen. Uit onderzoek is gebleken in 2022 dat een beoogde meeropbrengst van slechts € 10.000 haalbaar kan worden geacht. Daarnaast is het streven het forfaitaire bedrag in 2023 af te schaffen en wordt onderzocht of een meer intensieve handhaving op de toeristenbelasting meer zou kunnen opleveren.

4. Hondenbelasting

Onder de naam hondenbelasting wordt op basis van artikel 226 van de Gemeentewet een directe belasting geheven voor het houden van honden binnen de gemeente. De belasting wordt geheven op basis van het aantal honden dat iemand binnen de gemeente houdt. Er worden verschillende tarieven gehanteerd voor de eerste hond, de tweede en volgende honden en voor kennels. Jaarlijks wordt er een controle uitgevoerd op de aangifte van aanwezige honden.

5. Rioolheffing

Onder de naam rioolheffing wordt een recht geheven van de eigenaar van een eigendom van waaruit afvalwater direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. De belasting wordt geheven met een vast bedrag per perceel. De rioolheffingen (inkomsten) moeten 100% kostendekkend en in balans zijn met de uitgaven. De heffing wordt jaarlijks bij de vaststelling van het tarief geïndexeerd op basis van de consumentenindex volgens het CBS. In 2022 is een onderzoek gestart naar de mogelijkheid van het toepassen van het beginsel 'de vervuiler betaalt'. Over de haalbaarheid hiervan is op dit moment nog geen duidelijkheid.

Dit zal verwerkt worden in de actualisatie van het gemeentelijk rioleringsplan voor 2024-2028, dat in 2023 aan uw raad wordt voorgelegd.

Berekening kostendekkendheid rioolheffing 2023	
Totaal opbrengsten (rechten)	2.376.179
Totaal kosten	2.376.179
Dekkingspercentage	100%

6. Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven van huishoudens in de gemeente Neder-Betuwe die hun huishoudelijke afval moeten inzamelen, omdat hun perceel valt onder de Wet milieubeheer. De heffing geldt per perceel. De inzameling van huishoudelijke afvalstoffen, het vaststellen van de tarieven en het innen van de heffing wordt uitgevoerd op regionaal niveau (Avri / Belastingensamenwerking Rivierenland (BSR)).

Afvalstoffenheffing	2022	2023	2024	2025	2026
Basistarief (voor iedereen gelijk)	279,00	292,00	311,00	323,00	336,00
Per extra grijze container	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00
Variabel tarief (per keer)					
grijze container 140 liter	4,67	4,67	4,67	4,67	4,67
grijze container 240 liter	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00
gift-container (140 en 240 liter)	gratis	gratis	gratis	gratis	gratis
papiercontainer (140 en 240 liter)	gratis	gratis	gratis	gratis	gratis
variabel tarief aanbieding 30ltr (hoogbouw)	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
variabel tarief aanbidding 30ltr (laagbouw)	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
container (140 en 240 liter) en zakken voor plastic verpakkingen en drinkpakken	gratis	gratis	gratis	gratis	gratis
brengcontainers voor glas en blik, papier, textiel	gratis	gratis	gratis	gratis	gratis
milieubox	gratis	gratis	gratis	gratis	gratis
restafval op milieustraat per huisvuilzak (60 liter)	2,40	2,40	2,40	2,40	2,40
voorrijtarief voor aan huis ophalen van grof huishoudelijk afval	€ 20,-	€ 20,-	20,00	20,00	20,00
Containerwisseling kost max 35 euro, maar in sommige gevallen is het gratis.	35,00	35,00	35,00	35,00	35,00
Gemiddelde tarief afvalstofheffing per betalende huisaansluiting*	306,00	317,00	336,00	347,00	360,00

* Bron: AVRI begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026

* Basis- en variabel tarief vanaf 2022-2025 o.b.v. de begroting 2022. Tarieven 2023 worden eind 2022 vastgesteld.

7. Lijkbezorgingsrechten

Op basis van een verordening worden rechten geheven voor het gebruik van de algemene begraafplaatsen en voor gemeentelijke diensten, die daarmee samenhangen. De aanvrager, gebruiker of begunstigde betaalt de rechten. Het Beleids- en beheerplan begraafplaatsen 2022 - 2025 heeft geleid tot een toekomstbestendig begraafplaatsenbeleid. Voor 2023 zijn de tarieven licht verlaagd waarmee de kostendekkendheid uitkomt op 95%.

Berekening kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten 2023	
Totaal opbrengsten (rechten)	255.404
Totaal kosten	268.994
Dekkingspercentage	95%

8. Marktgelden

Onder de naam marktgelden wordt een recht voor een marktstandplaats geheven, zoals bedoeld in de marktgeldverordening. Daaronder vallen ook de diensten, die de gemeente hiervoor verleent. Het recht wordt geheven aan de houder van de marktstandplaats.

Berekening kostendekkendheid marktgelden per 2023	
Totaal opbrengsten (rechten)	3.421
Totaal kosten	4.513
Dekkingspercentage	76%

9. Leges

De naam leges staat voor veel verschillende rechten voor diensten door het gemeentebestuur. De aanvrager of degene voor wie de dienst is verleend, betaalt.

Uitgangspunt is dat de tarieven voor leges kostendekkend zijn, tenzij ze wettelijk zijn gemaximeerd of er een politieke keuze is gemaakt om ze lager vast te stellen.

In december 2022 worden de tarieven voor de Legesverordening 2023 vastgesteld. De kostendekkendheid van de leges over het belastingjaar 2023 per titel van de legesverordening is zoals onderstaand weergegeven vastgesteld. De tarieven van 2023 zijn met 3% geïndexeerd (met uitzondering van de wettelijke tarieven en enkele uitzonderingen).

Recapitulatie kostendekkendheid leges 2023 gemeente Neder-Betuwe

		Totale kosten x € 1.000	Opbrengsten x € 1.000	Kostendekkend- heidspercentage
Totaal		1.732	1.367	79%
Titel 1	Algemene dienstverlening	617	425	69%
Hoofdstuk 1	Burgerlijke stand	245	144	59%
Hoofdstuk 2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	85	63	74%
Hoofdstuk 3	Rijbewijzen	117	99	85%
Hoofdstuk 4	Verstrekingen uit de basisregistratie personen	11	3	28%
Hoofdstuk 9	Overige publiekszaken	9	5	54%
Hoofdstuk 16	Kansspelen	1	1	52%
Hoofdstuk 17	Kabels en leidingen Telecommunicatie	71	71	100%
Hoofdstuk 18	Verkeer en vervoer	16	9	60%
Hoofdstuk 19	Naturalisatie en optie	45	21	48%
Hoofdstuk 20	Diversen	18	9	50%
Titel 2	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning	1.068	910	85%
Hoofdstuk 2	Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	87	79	91%
Hoofdstuk 3	Omgevingsvergunning	870	748	86%
Hoofdstuk 4	Vermindering		-4	-
Hoofdstuk 6	Intrekking omgevingsvergunning	1	1	100%
Hoofdstuk 7	Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project	1	1	100%
Hoofdstuk 8	Bestemmingswijzigingen zonder activiteiten	105	83	79%
Hoofdstuk 10	Overige en in deze titel niet beneemde beschikkingen	4	1	30%
Titel 3	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn en niet vallend onder titel 2	47	32	68%
Hoofdstuk 1	Horeca	13	8	62%
Hoofdstuk 2	Organiseren evenementen	4	3	67%
Hoofdstuk 5	Marktstandplaatsen	8	6	73%
Hoofdstuk 7	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	21	15	71%

Tarieven

De aanvrager van door de gemeente verleende of nog te verlenen diensten moet hiervoor betalen. De bedragen zijn vermeld in de Tariefverordening bedrijfsmatig verstrekte diensten.

Kwijtscheldingsbeleid

Bij de kwijtschelding van heffingen wordt in Neder-Betuwe de 100% norm van de relevante bijstandsnorm gehanteerd. Voor de overige regels volgen we het Rijksbeleid. Dit betekent dat kwijtschelding kan gelden voor de hondenbelasting, de rioolheffing en de onroerende zaakbelastingen. Voor overige heffingen en rechten geldt geen kwijtschelding. Het aantal verzoeken om kwijtschelding in 2023 is geraamd op 23 gebaseerd op het aantal aanvragen in 2022.

Een aanduiding van de lokale lastendruk

Belastingdruk per huishouden (bewoner/eigenaar)				
	OZB	Afval	Riool	Totaal
Gemeente Neder-Betuwe 2022	€ 486	€ 303	€ 234	€ 1.023
Gemeente Neder-Betuwe 2023	€ 501	€ 317	€ 241	€ 1.058
Vershil 2022/2023	3%	5%	3%	3%

Belastingdruk per huishouden (bewoner/huurder)				
	OZB	Afval	Riool	Totaal
Gemeente Neder-Betuwe 2022	€ 0	€ 303	€ 0	€ 303
Gemeente Neder-Betuwe 2023	€ 0	€ 317	€ 0	€ 317
Vershil 2022/2023	nvt	5%	nvt	5%

Uitgangspunten:

- Het tarief voor de afvalstoffenheffing is afkomstig uit de begroting 2023 Avri Basis- en variabel tarief vanaf 2023-2026. De tarieven voor 2023 worden eind 2022 vastgesteld.
- Uit de cijfers gepubliceerd door Coelo.nl (het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) blijkt, dat voor 2022 de gemiddelde waarde van een woning binnen de gemeente Neder-Betuwe afgerond € 357.500 bedraagt.
- Vanaf 2019 is er gestart met Afval scheiden, heel gewoon, een andere manier van afval aanbieden door de inwoners van Neder-Betuwe. Het scheiden van afval wordt hiermee verder gestimuleerd. Elk huishouden betaalt een gelijk basisbedrag en daarnaast een bedrag per aanbieding van restafval in een ondergrondse container. Het aanbieden van plastic en drinkpakken, papier en gft afval is gratis.
- Om de vergelijking te kunnen maken met de buurgemeenten zijn de ingevulde tarieven 2022 aangeleverd door Coelo.nl. Het gaat om de gemiddelde belastingdruk voor een meerpersoonshuishouden. Het gemiddelde tarief voor de afvalstoffenheffing kan afwijken van de gehanteerde gemiddelden van de gemeente, omdat Coelo voor het aantal ledigingen historische cijfers van het CBS hanteert.

Vergelijking belastingdruk huishouden 2022 (bewoner/eigenaar)				
	OZB	Afval	Riool	Totaal
Gemeente Neder-Betuwe	€ 486	€ 303	€ 234	€ 1.023
Gemeente Buren	€ 472	€ 305	€ 240	€ 1.017
Gemeente Overbetuwe	€ 325	€ 312	€ 91	€ 728
Gemeente West Maas en Waal	€ 340	€ 300	€ 270	€ 910
Bron: Coelo				

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicomanagement

Algemeen

Het kader voor de uitvoering van het risicomanagement en de bepaling van het weerstandsvermogen worden gevormd door de [Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2019](#) die op 4 juli 2019 is vastgesteld.

Deze paragraaf geeft aan op welke wijze het risicomanagement wordt uitgevoerd, welke risico's er zijn en of het weerstandsvermogen voldoende is.

Risicomanagement

Risicomanagement is een hulpmiddel om op een systematische en uitgesproken manier risico's in kaart te brengen, te beoordelen en door een proactieve houding beter te beheersen.

De werkwijze is: risico's in kaart brengen, mogelijke beheermaatregelen bepalen en de (overgebleven) financiële gevolgen van de risico's in cijfers uitdrukken. Door bij beleidsvorming al heel vroeg na te denken over de mogelijke risico's van bepaalde keuzes zijn deze mogelijk te voorkomen of te verminderen of kan beleid worden bijgesteld. Het managen van risico's voorkomt geen gebeurtenissen met een negatief gevolg. Het biedt wel de geruststelling, dat tevoren alles is gedaan om de risico's te voorkomen of het effect bewust te verminderen. Het biedt ook de zekerheid, dat er voldoende financiële middelen zijn als een risico werkelijkheid wordt.

Risicomanagement is een systematisch en regelmatig terugkerend proces om risico's te onderkennen, te analyseren en te beoordelen en op basis daarvan maatregelen te nemen en het eindresultaat te bekijken. Daarbij ligt het accent op de financiële, personele en organisatorische risico's, grondexploitatie- en risico's van deelnemingen en verbonden partijen. De genoemde nota beoogt het risicomanagement op een meer systematische manier uit te voeren met een breed bereik. Daarbij gaat het ook om juridische, maatschappelijke en politieke risico's (imago), technische risico's en risico's in het sociaal domein. Risicomanagement beschouwen we hierbij niet als een doel op zich. Met meer inzicht in de risico's kunnen we ons weerstandsvermogen beter bepalen. Het weerstandsvermogen speelt een belangrijke rol bij de bepaling van het financieel perspectief.

Om een financieel gezonde gemeente te blijven, wordt verstandig en verantwoord met risico's omgegaan. Deze risico's zijn onlosmakelijk verbonden met de uitvoering van bedrijfsprocessen en kunnen nooit helemaal worden uitgesloten. Het gaat om het bewustzijn van de risico's en aandacht voor de beheersingsmaatregelen. Bij de beheersing van de risico's is de beleidslijn, dat er sprake moet zijn van een evenwicht tussen praktische uitvoerbaarheid, effectiviteit en kosten (efficiency) van een maatregel. Het streven is om geen onnodige risico's te lopen en financieel verantwoord risico's af te dekken door verzekeringen. Er zijn verzekeringen afgesloten voor aansprakelijkstelling door derden, schade aan opstallen en tegen fraude. Risico's die niet worden afgedekt door een verzekering of een voorziening moeten kunnen worden opgevangen door de beschikbare weerstandscapaciteit.

Binnen ons Planning & Control instrumentarium gaan wij zo met risicomanagement om:

- Bij de kadernota en de begroting inclusief meerjarenraming actualiseren wij onze risico's.
- Bij bestuursrapportages informeren wij u, indien nodig, over wijzigingen die zich op basis van het risicomanagement voordoen.
- Bij de jaarstukken leggen wij verantwoording af over het gevoerde risicomanagement van het betreffende jaar.

De definitie van een risico luidt als volgt: de kans op een gebeurtenis, die zowel negatieve als positieve gevolgen voor de gemeente kan hebben en waarvan de grootte op dit moment onbekend is, maar van grote betekenis kan zijn. Voor het opnemen van een risico wordt een ondergrens van € 100.000 gehanteerd.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit het verschil tussen:

- de beschikbare weerstandscapaciteit; de middelen waarover de gemeente kan beschikken om onverwachte en hoge kosten te dekken en
- de financieel in cijfers uitgedrukte risico's: het totaal van de financieel in cijfers uitgedrukte risico's die de gemeente loopt ondanks de beheersmaatregelen.

Verhouding benodigde weerstandscapaciteit

De verhouding wordt uitgedrukt in de hieronder gepresenteerde waarderingstabel, die opgenomen is in de 'Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2019'.

Verhouding	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 tot 2,0	Ruim voldoende
1,0 tot 1,4	Voldoende
0,8 tot 1,0	Matig
0,6 tot 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Actuele berekening weerstandscapaciteit en weerstandsratio

Meerjarig verloop weerstandsratio

De afgelopen jaren heeft deze verhouding, de weerstandsratio, zich positief ontwikkeld. Op basis van de herberekening van de beschikbare weerstandscapaciteit en de risico's blijkt dat ten opzichte van de berekening bij de begroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025 (2,7) de weerstandsratio afneemt naar 2,5. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door de afname van de weerstandscapaciteit. De algemene reserve daalt als gevolg van de geplande onttrekkingen. Anderzijds daalt het bijgestelde risicoprofiel vooral door een afname van de risico's op verbonden partijen (daling risicoprofiel Casterhoven).

Ook neemt het verwachte resultaat toe. Van een tekort van € 84.000 voor de jaarschijf 2022 op basis van de eerste bestuursrapportage 2022 naar een overschot van € 454.000 bij deze begroting.

Uitgangspunt op basis van het nieuwe coalitieprogramma is een verhouding van minimaal 1,0. De classificatie van de weerstandsratio op basis van het berekende risicoprofiel in relatie tot de beschikbare weerstandscapaciteit eind 2023 is 'uitstekend'. Door de onttrekkingen aan de algemene reserve daalt de weerstandscapaciteit. Deze daling wordt weer goed gemaakt door een toename van de verwachte begrotingsoverschotten. De weerstandsratio loopt tot en met het jaar 2025 op van 2,5 naar 3,3 en wordt kwalificeert als 'uitstekend'. De weerstandsratio voor het jaar 2026 daalt naar 3,1. Deze daling is toe te schrijven aan een forse daling van het verwachte begrotingsoverschot in 2026 met afgerond 2,99 miljoen.

De gemeente Neder-Betuwe heeft een winstuitkering ontvangen van het industrieschap Medel van 5,65 miljoen. Deze winstuitkering wordt in 2022 via de 2e bestuursrapportage 2022 verantwoord en zal worden toegevoegd aan de algemene reserve. Rekening houdend met deze toevoeging aan de algemene reserve stijgt de weerstandsratio voor het jaar 2022 naar 4,2. De weerstandsratio voor de jaren 2023 tot en met 2025 loopt op van 4,2 in 2023 naar 5,0 in 2025. De weerstandsratio voor 2026 daalt naar 4,8.

Opgemerkt moet worden dat het kwantificeren, bepalen en beheersen van risico's een continu proces is en moet zijn. Zoals u ziet zijn bij de 'overige risico's' nieuwe risico's beschreven. Voor een aantal hiervan is het kwantificeren van en het bepalen van de financiële impact nog niet in financiële zin uit te drukken. Daarom is hiervoor ook geen risicoprofiel opgenomen.

Onderstaande tabel geeft het verloop van de weerstandscapaciteit en ontwikkeling van de weerstandsratio voor de jaren 2022-2026 weer.

Weerstandscapaciteit	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Algemene reserve	10.063.000	8.190.000	6.841.000	6.147.000	5.481.000
Begroot resultaat vorig jaar	0	-84.000	370.000	1.977.000	5.092.000
Onbenutte belastingcapaciteit					
- Onroerende zaakbelasting	0	0	0	0	0
- Leges en andere heffingen	0	0	0	0	0
Onvoorzien	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Begroot resultaat Overschot (+)/tekort (-)	-84.000	454.000	1.607.000	3.115.000	132.000
Totaal beschikbaar weerstandscapaciteit	10.029.000	8.610.000	8.868.000	11.289.000	10.755.000

Financiële risico's	2022	2023	2024	2025	2026
Grondexploitatie	480.000	430.000	430.000	430.000	430.000
Verbonden partijen	878.000	451.000	451.000	451.000	451.000
Open eindregelingen	500.000	750.000	750.000	750.000	750.000
Overige risico's	2.285.000	2.164.000	2.164.000	2.164.000	2.164.000
Totaal gekwantificeerde risico's	4.143.000	3.795.000	3.795.000	3.795.000	3.795.000

Benodigde weerstandscapaciteit (90%)	3.729.000	3.416.000	3.416.000	3.416.000	3.416.000
--------------------------------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Weerstandsratio	2,7	2,5	2,6	3,3	3,1
------------------------	------------	------------	------------	------------	------------

Overzicht van risico's gelijk of groter dan € 100.000

Risico	Begroting 2023	Begroting 2022	Vershil B2023-B2022
Grondexploitaties:			
Algemene risico's grondexploitaties	360.000	450.000	-90.000
Specifieke risico's grondexploitaties	70.000	30.000	40.000
Verbonden partijen:			
Risico's verbonden partijen	451.000	878.000	-427.000
Openeinde regelingen:			
Uitvoering 3 Decentralisaties	750.000	500.000	250.000
Overige risico's			
Personeel & organisatie (bedrijfsvoering)	1.270.000	1.045.000	225.000
Cybersecurity incident	225.000	185.000	40.000
Ontwikkelingen gemeentefonds	419.000	855.000	-436.000
Crisisbeheersing en rampenbestrijding	100.000	100.000	-
Renteontwikkeling	150.000	100.000	50.000
Verzekeringen	-	-	-
COVID-19	-	-	-
Huisvesting voorzieningen onderwijs	-	-	-
Specifieke Uitkering stimulering sport (SPUK)	-	-	-
Bundeling Specifiek Uitkeringen	-	-	-
Structurele financiële effecten Omgevingswet	-	-	-
Oorlog Oekraïne en opvang van vluchtelingen	-	-	-
Beëindiging ondersteuning van uit het Verenigd Koninkrijk	-	-	-
Prijsstijgingen en Inflatiestijgingen	-	-	-
Totaal	3.795.000	4.143.000	-348.000
Waarschijnlijkheidsfactor 90%	3.416.000	3.729.000	-313.000

Op basis van de vastgestelde Nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing 2019 wordt een waarschijnlijkheidsfactor van 90% op het totaal van de becijferde risico's toegepast. Niet alle risico's doen zich namelijk gelijktijdig voor. Hiermee wordt het totaal van het geldelijke gevolg van alle risico's gecorrigeerd.

Grondexploitaties

Algemene risico's grondexploitaties

Grondexploitaties kennen algemene en specifieke risico's. De algemene risico's bestaan onder andere uit rentestijgingen, stijging van het inflatiecijfer, aanbestedingsrisico's, marktontwikkelingen en vertragingen in de planvorming of in de gronduitgifte. Voor de dekking van algemene, niet gespecificeerde risico's, die de gemeente met de huidige exploitaties loopt, is een risico inschatting opgenomen van € 360.000. Voor een verdere specificatie van de boekwaarden verwijzen wij u naar het overzicht 'Actuele prognose van de verwachte resultaten diverse grondcomplexen' in paragraaf 6 Grondbeleid. In dit overzicht zijn de contante waarden van de verwachte verliezen en winsten opgenomen. De verliezen zijn conform het BBV afgedekt via de verliesvoorziening.

Specifieke risico's grondexploitaties

Specifieke risico's worden geraamd als daar een directe aanleiding voor is en dit in aanvulling op de algemene risico's noodzakelijk is. De onderstaande specifieke risico's zijn opgenomen:

- ABC € 25.000
- Herenland-west € 30.000
- Gemeentelijke gronden Fructus € 5.000
- Heuning-oost € 10.000

De hier genoemde risico's sluiten aan op de informatie in paragraaf 6 Grondbeleid.

Verbonden partijen

Nr. Verbonden Partijen		Bijdrage		Risico	Risico	
		2023	2022	inschatting 2023	inschatting 2022	
1	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid	GR	1.717.000	1.714.000	65.000	63.000
2	Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD)	GR	1.341.000	1.326.000	111.000	86.000
3	Gemeensch. regeling Regio Rivierenland	GR	229.000	214.000	-	-
4	AVRI	GR	-	-	275.000	515.000
5	Omgevingsdienst Rivierenland	GR	1.913.000	1.909.000	-	-
6	Regionaal archief Rivierenland	GR	280.000	271.000	-	-
7	Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal	GR	-	-	-	-
8	Werkzaak Rivierenland	GR	1.129.000	1.230.000	-	14.000
9	Industrieschap Medel	GR	-	-	-	-
10	Waterbedrijf Vitens N.V.	Venn	-	-	-	-
11	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	Venn	-	-	-	-
12	Uitv. Org. Breedbandnetwerk Rivierenland	GR	-	-	-	-
			6.609.000	6.664.000	451.000	678.000

Risico's verbonden partijen

De gemeente heeft te maken met verbonden partijen zoals de gemeenschappelijke regelingen waaraan wij deelnemen. Daarnaast zijn er externe partijen, waarbij de gemeente via het aandelenbezit risico's kan lopen. Bij deze laatste partijen gaat het om schommelingen in de waarde van de aandelen of het dividend. Bij risico's van een verbonden partij gaat het in hoofdzaak om financiële en bestuurlijke risico's, die mede verband houden met de structuur, organisatie en bedrijfsvoering van een verbonden partij. Het risico is per verbonden partij bepaald met oog voor het beleid dat de gemeenschappelijke regeling zelf voert op het gebied van weerstandsvermogen en risicomanagement. De gemeenschappelijke regeling moet zelf aan risicomanagement doen en de eigen risico's voldoende afdekken. Als dat niet het geval is, moeten de gemeenten het niet afgedekte deel compenseren. De uitkomst en toelichting hierop zijn in de paragraaf verbonden partijen per gemeenschappelijke regeling vermeld.

Uit de tabel blijkt dat het bij een vijftal gemeenschappelijke regelingen nodig is, dat de gemeente een deel van de risico's afdekt. Via de zienswijzen, die worden ingediend op de begrotingen en jaarverslagen, worden deze gemeenschappelijke regelingen dringend verzocht de weerstandscapaciteit op voldoende hoogte te brengen. De risico's rond Industrieschap Medel en Casterhoven worden hierna afzonderlijk toegelicht.

Industrieschap Medel

De ontwikkeling van Medel brengt financiële risico's met zich mee. De meest risicovolle onderdelen zijn in een rekenprogramma ingevoerd. Op basis van de uitkomsten zijn de scenario's uitgewerkt en in de grondexploitaties van 2022 verwerkt. De berekende risico's kunnen binnen de totale grondexploitatie van Medel ruimschoots worden afgedekt door de verwachte positieve resultaten. Zodoende is geen aanvullend risico opgenomen.

Casterhoven

In 2021 heeft de gemeente een overeenkomst met de marktpartijen gesloten om uit de samenwerking te stappen. Doordat de gemeente uit de samenwerking met de marktpartijen is getreden is het risico komen te vervallen.

Open eindregelingen

3D (Jeugd, Wmo en Participatie)

Voor het uitvoeren van de regelingen Wmo, Jeugd en Participatie zijn de volgende risico's onderkend:

- Het openeinde-karakter van de regelingen. Vanwege de complexiteit en de beperkte beïnvloedbaarheid (resultaat en effect) zijn de uitgaven en inkomsten moeilijk voorspelbaar.
- Onduidelijkheid over het verloop en de omvang van de rijksbijdragen voor Wmo, Jeugdwet, Participatie en de Wet Inburgering. Voor de Participatiewet heeft het rijk voor 2023 incidentele toezeggingen gedaan. Voor de Jeugdwet zijn voor 2023 incidentele middelen ontvangen. Meer structurele afspraken zijn nog niet helder. De rijksbijdrage die wij ontvangen voor de Wet Inburgering sluit niet aan bij de werkelijke instroom van asielmigranten. Het rijk heeft niet toegezegd de uitvoeringskosten aan te passen aan de realiteit.
- Volume- en prijsontwikkelingen.
- In verband met het abonnementstarief Wmo nemen de inkomsten uit eigen bijdragen af en is sprake van een aanzuigende werking. De kosten voor (vooral) Wmo huishoudelijke ondersteuning nemen nog steeds toe.
- Op Jeugd vormt met name de individuele, specialistische en daarmee dure zorg een risico. In verband met wachtlijsten en opnamestops hebben wij geen volledig zicht op de vraag naar Jeugdhulp. Bij kinderen die (langdurig) op een wachtlijst staan, bestaat het risico dat daardoor zwaardere hulp nodig is.
- Onduidelijkheid over het effect van de nieuwe regionale inkoopstrategie Wmo en Jeugd. Dit proces zal veel ambtelijke capaciteit kosten. Hiervoor is in 2021 een grove inschatting gemaakt door een extern bureau, gebaseerd op verschillende aannames. Denk aan de huidige beschikbare capaciteit, het aantal pilots dat opgezet zal worden en de aanname dat sommige werkzaamheden komen te vervallen, waardoor die capaciteit vrijkomt. In 2022 zou duidelijk worden in welke mate de aannames realiteit zijn. Echter, de onduidelijkheid blijft omdat de inkoop is vertraagd vanwege twee ingediende klachten. Dit brengt ook weer extra kosten met zich mee. Bovendien is naast de extra capaciteit een investeringsbudget nodig om de pilots te kunnen uitvoeren. Voor hetzelfde product bestaan dan namelijk twee verschillende systemen die naast elkaar draaien. De kosten hiervoor zijn afhankelijk van de pilots. Daar is op dit moment nog geen inschatting van gemaakt. Ook verwachten we met de nieuwe inkoop een stijging van de tarieven van circa 5 tot 7%.
- Onduidelijkheid over het effect van de doordecentralisatie van Beschermd Wonen. Het woonplaatsbeginsel en het financieel verdeelmodel zijn uitgesteld naar 1 januari 2024. Dit houdt in dat Nijmegen in 2023 alle financiële middelen ontvangt voor beschermd wonen, terwijl wij inhoudelijk verantwoordelijk zijn. Daarmee bestaat het risico dat gemeente Nijmegen niet alle benodigde middelen aan ons beschikbaar stelt.
- Afhankelijk van ontwikkelingen kan het nodig zijn om extra capaciteit in te zetten.

De uitgaven en het beschikbare budget worden via de vaste P&C-cyclus nauwgezet gevolgd. Waar noodzakelijk worden zij bijgesteld met voorgestelde maatregelen. Omdat er een mate van onvoorspelbaarheid zit in de uitgaven in inkomsten voor het Sociaal domein is het risicoprofiel gesteld op € 0,75 miljoen.

Besparing jeugdmiddelen vanaf 2024

Rijk en VNG werken aan de Hervormingsagenda jeugdzorg. Deze zal naar verwachting najaar 2022 worden afgerond. Vooruitlopend hebben rijk en VNG afspraken gemaakt ten aanzien van de te verwachten ruimte in de gemeentelijke begroting.

Eerder is afgesproken dat gemeenten in de jaarschijven 2024 tot en met 2026 rekening mogen houden met extra te verwachten jeugdmiddelen. Hiervoor is een stelpost opgenomen in de algemene uitkering. Aanvullend is nu afgesproken dat gemeenten in de jaarschijven 2024 tot en met 2026 rekening mogen houden met een besparing. Deze besparing is in de begroting opgenomen als stelpost binnen programma 5.

Het is nog onzeker of de besparing kan worden gerealiseerd. Het Rijk draagt de verantwoordelijkheid om tot deze besparing te komen. Concreet betekent dit dat het aan het rijk is om de besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. Het gaat daarbij om maatregelen waardoor gemeenten minder middelen nodig hebben of waarbij alternatieve inkomsten gegenereerd kunnen worden (bijvoorbeeld door middel van de invoering van een eigen bijdrage). Ook draagt het Rijk het budgettaire risico wanneer (een deel van) deze maatregelen geen of niet tijdig doorgang vinden.

Overige risico's

Personeel en Organisatie (bedrijfsvoering)

Het betreft specifieke risico's zoals wachtgeld en pensioenen van politieke ambtsdragers, ontslag (bijv. van werk naar werktrajecten) en WW en ZW uitkeringen van medewerkers. Er worden meer dan voorheen vaststellingsovereenkomsten en beëindigingsovereenkomsten gesloten met personeel om uiteenlopende redenen. Aan de voorkant zijn de kosten vaak hoger, maar het risico voor de lange termijn is nihil of niet aanwezig. Voor genoemde risico's hebben wij een inschatting gemaakt van € 1.270.000 (8,5% van de totale personeels- en bestuurskosten uit de begroting). Daarnaast staat de kwantiteit en kwaliteit van de instroom van nieuw personeel en inhuur onder druk vanwege de krapte op de arbeidsmarkt. Dit kan mogelijk leiden tot extra kosten (bijv. hogere uurtarieven van inhuur of kosten i.v.m. personeelstekort bij projecten en werkzaamheden die niet uitgevoerd worden). Dit risico is voorsnog niet in een bedrag uit te drukken.

Cybersecurity incident

Daarnaast zijn er risico's rond informatieveiligheid, privacy en hardware. De gemeente heeft geen verzekering afgesloten voor dit risico. Gebeurtenissen kunnen leiden tot financiële, juridische en imagoschade. Om deze risico's zoveel mogelijk te beperken zijn diverse beheersmaatregelen getroffen op het terrein van informatiebeveiliging. Denk aan penetratietesten, stimuleren van de bewustwording van medewerkers door voorlichting en training, back-up, uitwijkfaciliteiten en verzekeringen. Daarom is een risicoschatting gemaakt. Deze komt uit op € 225.000 uitgaande van een financieel risico van € 2.250.000 per cybersecurity incident, ramp of crisis met een kans van 10% (1x per 10 jaar). Deze risico inschatting komt overeen met 1,5% van de totale personeels- en bestuurskosten uit de begroting.

Ontwikkeling gemeentefonds

De uitkeringen uit het Gemeentefonds zijn aan schommelingen onderhevig. Dit komt doordat de definitieve uitkering aan de gemeenten beïnvloed wordt door de rijksuitgaven ten opzichte van de begroting. Om deze schommelingen op te vangen is een risicoservering van € 419.000 opgenomen (1% van de algemene uitkering)

Crisisbeheersing en rampenbestrijding

In de gemeente kunnen zich allerlei crises en rampen voordoen. Denk bijvoorbeeld aan alle vormen van natuurgeweld en explosie/brand met gevaarlijke stoffen. Een extra risico voor onze gemeente vormen belangrijke transportaders zoals de Betuweroute, Rijn, Waal en een drukke snelweg als de A15. Als voorbeelden van crises worden de hoge waterstanden in 1995 en de wateroverlast in de kern van Opheusden in 2014 genoemd. Als zich een crisis voordoet, kan de gemeente te maken krijgen met (hoge) beheerskosten. Daarom is een risicoschatting gemaakt, die uitkomt op € 100.000 uitgaande van een financieel risico van € 500.000 per ramp of crisis met een kans van 20% (1x in de 5 jaar).

Beheersmaatregelen zijn o.a.:

- actueel houden van de regionale en lokale rampen- en incidentbestrijdingsplannen;
- oefenen van rampenscenario's met de medewerkers, die een rol hebben in de lokale crisisorganisatie;
- in- en uitvoeren van het Regionaal Crisisplan.

Renteontwikkeling

De Rente kan alleen nog maar stijgen. De afgelopen maanden is de rente fors aan het stijgen. Voor de fluctuatie van rentestanden hebben wij het risico geschat op € 150.000. Een beheersmaatregel is o.a. het opstellen van een overzicht van toekomstige inkomsten en uitgaven. We handhaven een risicoreservering van € 150.000.

Ontwikkeling verzekeringen

Naar aanleiding van een in 2019 uitgevoerd doelmatigheidsonderzoek (213a) is een aantal verzekeringspolissen aangepast. Hierdoor draagt de gemeente een groter eigen risico voor potentiële schades of gebeurtenissen. Nu worden door de heroverwegingen enkele projecten uitgesteld. Dit kan leiden tot een groter risico op het bekostigen van aansprakelijkheid stellingen. Daarnaast is de verzekeringsmarkt aan het verharderen. Dit heeft consequenties voor premiestijgingen en verzekeraarbaarheid. Ook klimaatveranderingen gaan een grote rol spelen bij schades en verzekeraarbaarheid. Het kwantificeren en bepalen van de financiële impact van dit benoemde risico is niet in financiële zin uit te drukken en daarom is hiervoor geen risicoprofiel opgenomen.

COVID-19 (coronapandemie)

De uitbraak van het coronavirus COVID-19 eind februari 2020 en de oplevingen van het virus in de tijd daarna hebben grote impact gehad op de Nederlandse samenleving en ook op de gemeente Neder-Betuwe. Ten tijde van het opstellen van deze begroting zijn er nog maar weinig maatregelen actief om de verspreiding van het virus te beperken, maar het is nog niet zeker of dat de komende maanden zo blijft. Mocht er opnieuw een opleving komen, blijft de gezondheid van onze inwoners en medewerkers ook dan voorop staan. Voor die situatie zijn beheersmaatregelen getroffen om onder deze omstandigheden de primaire taken uit te voeren (zoals invulling van een crisisteam, inventariseren van kerntaken, vervangingsplannen bij ziekte). Een nieuwe COVID-golf en de maatregelen om de verspreiding te beperken brengen risico's voor de gemeente en haar verbonden partijen met zich mee, zoals vertraging in de uitvoering van initiatieven en ambities, mogelijk achterblijvende legesinkomsten en het risico dat subsidies aan organisatie ontoereikend zijn.

De ervaring uit de afgelopen jaren met het coronavirus leert dat de gemeente, organisaties en verenigingen voor diverse kosten compensaties van het Rijk ontvangen. Ook zijn er diverse uitgaven die lager uit kunnen pakken, zoals bijv. achterblijvende activiteiten op de diverse taakvelden, reis- en verblijfkosten en dagelijks onderhoud.

Het is nog niet zeker wat het effect van de coronapandemie op de langere termijn is op de lokale economie, het verenigingsleven, het beroep op de zorg, de mate waarin inwoners in hun eigen inkomsten kunnen voorzien, jeugd, onderwijs, eenzaamheid en (mentale) gezondheid. Het risico bestaat dat op die terreinen pas in 2023 of later een effect ontstaat en dat de gemeente hiervoor dan extra (financiële) inzet moet doen.

Via de reguliere planning & control cyclus worden de ontwikkeling gevolgd en gerapporteerd. Vooralsnog schatten wij in dat geen risicoschatting nodig is.

Huisvesting voorziening onderwijs

Door het college van bestuur van het Van Lodenstein College te Kesteren (hierna: het schoolbestuur) is een aanvraag ingediend voor een huisvestingsvoorziening. Het schoolgebouw kampt met een gebrekkig binnenklimaat, dat volgens het schoolbestuur te wijten is aan een constructiefout ontstaan bij de bouw van de school in 2008/2009. De verordening onderwijshuisvesting biedt de mogelijkheid tot herstel van een constructiefout. Voor de inhoudelijke beoordeling van de aanvraag is een onafhankelijk technisch onderzoek uitgevoerd. Ook is een advies ingewonnen om de aanvraag te toetsen aan het juridisch en wettelijk kader. Op basis van de onderzoeksresultaten en het juridisch advies is de aanvraag afgewezen. Tegen het afwijzingsbesluit loopt nog een bezwaar en beroep procedure. Vooralsnog schatten wij in dat voor dit onderwerp geen risicoschatting nodig is.

Specifieke uitkering stimulering Sport (SPUK)

De huidige SPUK regeling (BTW-compensatie voor sport) is van toepassing tot en met 2023. Over de manier van voortzetting vanaf 2024 moet nog besluitvorming plaatsvinden. Wel is duidelijk dat de SPUK-middelen op een nog nader te bepalen manier beschikbaar zullen blijven voor de gemeenten. Het risico dat wij als gemeente lopen is hoe en op welke manier de huidige SPUK-regeling vanaf 2024 voortgang gaat krijgen. De uitgaven en de inkomsten worden via de vaste P&C-cyclus nauwgezet gevolgd. Waar noodzakelijk worden zij bijgesteld met voorgestelde maatregelen. Vooralsnog schatten wij in dat geen risicoschatting nodig is.

Bundeling Specifieke Uitkeringen

Het rijk heeft aangekondigd dat er wordt gewerkt aan een regeling waarin een aantal uitkeringen op het gebied van gezondheidsbevordering, sport- en beweegstimulering, het bevorderen van cultuurparticipatie en het versterken van de sociale basis wordt gebundeld in één specifieke uitkering (SPUK) waarbij wij jaarlijks gelijktijdig een aanvraag kunnen indienen rondom meerdere thema's. In de huidige situatie worden de middelen automatisch ontvangen en in de nieuwe situatie zullen de nieuwe middelen eerst aangevraagd moeten worden en toegekend worden alvorens wij de middelen ontvangen. Hierin schuilt een risico, ontvangen wij nog voldoende middelen die volledige dekking geven op de gemaakte bestaande afspraken. Het rijk verwacht de regeling eind 2022 te kunnen publiceren. Vooralsnog schatten wij in dat geen risicoschatting nodig is.

Structurele financiële effecten Omgevingswet

Wij onderzochten met de ODR de structurele financiële effecten van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging Bouwen (WKB) op gemeentelijk niveau. De bouwtechnische toets gaat grotendeels naar de markt. Deze werkzaamheden en legesinkomsten komen te vervallen. Tegelijkertijd blijven de meldingsplicht en toezicht en handhaving onderdeel van het gemeentelijk takenpakket, maar zonder mogelijkheden voor het heffen van leges. Het kwantificeren en bepalen van de financiële impact voor de lange termijn van dit benoemde risico is nog niet in financiële zin uit te drukken. Daarom is hiervoor geen risicoprofiel opgenomen. Het ministerie voert de komende jaren samen met de koepels VNG, IPO en UvW verschillende financiële evaluatie van de Omgevingswet uit om de uitvoeringspraktijk te blijven monitoren.

Oorlog Oekraïne en Opvang vluchtelingen

Onzekerheid over het effect van de oorlog in Oekraïne. Sinds de oorlog bieden wij Oekraïense vluchtelingen opvang, betalen wij leefgeld en maken zij ook gebruik van tal van voorzieningen zoals onderwijs en leerlingenvervoer. Het rijk heeft toegezegd dat de werkelijk gemaakte kosten worden gecompenseerd, maar hier is nog geen volledige duidelijkheid over, met name over hoeveel en hoelang. Naast deze vooral praktische vraagstukken, kunnen er vanuit de vluchtelingen ook hulpvragen komen op het gebied van psychosociale zorg en werk en inkomen. Het financiële effect hiervan is (nog) niet te overzien.

Het kwantificeren en bepalen van de financiële impact voor de lange termijn van dit benoemde risico is nog niet in financiële zin uit te drukken. Daarom is hiervoor geen risicoprofiel opgenomen.

Beëindiging Ondersteuning van uit het Verenfonds

De bodem van het Verenfonds van de Stichting Veren Gelderland is al enige tijd in zicht. De stichting is grotendeels afhankelijk van de rente-inkomsten en verschillende eenmalige bijdragen uit het verleden. Sinds de rente sterk is gedaald, zijn de inkomsten nihil en teert het fonds elk jaar fors in op het vermogen. Zowel de Provincie Gelderland als de VNG Gelderland heeft een onderzoek laten verrichten naar de visie op de toekomst. Zoals de situatie nu voorligt, zijn er onvoldoende middelen om de exploitatietekorten van het vaarseizoen 2023 nog volledig te kunnen dekken of zullen de beschikbare middelen vanaf 2023 moeten worden afgebouwd.

De Provincie Gelderland heeft aangegeven het tekort dat gaat ontstaan, niet te gaan aanvullen. De VNG Gelderland heeft een onderzoek ingesteld. Het rapport is opgeleverd. De scenario's in dit rapport zijn:

1. de ondersteuning vanuit het fonds stopt in 2024 waarna, behoudens maatwerk vanuit provincie, de gemeenten zelf volledig aan zet zijn voor de ondersteuning van de veren;
2. het gezamenlijk ontwikkelen van een adequaat arrangement (instrument) ter ondersteuning van veren. Het is daarbij nodig het verenfonds gedurende een overgangperiode te verlengen zodat ondernemers en gemeenten exploitaties en veren gezamenlijk kunnen saneren.

Door een combinatie van een lager exploitatietekort c.q. bijdrage en meer inkomsten en bijdragen ontstaat een betere basis om een nieuw ondersteuningsinstrument in te voeren.

Het kwantificeren en bepalen van de financiële impact voor de lange termijn van dit benoemde risico is nog niet in financiële zin uit te drukken. Daarom is hiervoor geen risicoprofiel opgenomen. De bijdrage uit het Verenfonds ter dekking van het exploitatie tekort van het Veer Opheusden-Wageningen bedraagt voor Neder-Betuwe € 62.000.

Prijsstijgingen en Inflatiestijgingen

De afgelopen jaren is er, vanwege diverse ontwikkelingen in de wereld, sprake geweest van aanzienlijke materiaalprijsstijgingen, ten aanzien van bijvoorbeeld hout, staal en isolatiemateriaal. Deze prijsstijgingen zijn fors en het einde lijkt nog niet in zicht. Ook de oorlog in Oekraïne zal niet bijdragen aan prijsdalingen, de prijzen van grondstoffen stijgen door. Deze prijsstijgingen worden doorberekend aan de klant dus ook aan de gemeenten Neder-Betuwe. Deze prijsstijgingen hebben invloed op zowel de jaarlijkse exploitatie als ook op de lopende en nieuwe investeringen.

Prijsstijgingen zorgen voor een stijging van de Inflatie. Normaliter wordt de stijging van de inflatie op macroniveau gecompenseerd door het Rijk via de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Hierin zit dan ook het risico zal het Rijk de externe hoge inflatie geheel compenseren of komt een deel bij de gemeenten zelf te liggen. Wij willen nog geen risicoreservering opnemen in deze begroting. De septembercirculaire 2023 zal duidelijkheid moeten geven. Dan is er met meer zekerheid. Wij zullen u informeren op de gebruikelijke wijze via een raadsinformatiebrief septembercirculaire 2023.

Overzicht kengetallen

Kengetallen

Via de kengetallen in de begroting wordt inzicht verkregen in de financiële positie en de exploitatieruimte van de gemeente. De kengetallen geeft de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeente weer en geeft een verantwoord oordeel over de positie van de gemeente.

Er zijn vijf kengetallen die het BBV voorschrijft en zijn genoemd in onderstaande tabel. Verder in de paragraaf is een toelichting op de kengetallen gegeven.

De kengetallen vloeien voort uit de voorziene geprognosticeerde balans van 2023 en het meerjarig perspectief. In kleur is de norm aangegeven uit het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK 2020 Gemeenten) dat door de provincie wordt gehanteerd voor het interbestuurlijk toezicht.

De betekenis van de kleuren zijn:

Groen : voldoende,

Oranje: matig,

Rood : onvoldoende.

Kengetal	Signaleringswaarden Provincie			Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	minst risicovol	neutraal	meest risicovol	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%	34%	77%	69%	79%	83%	86%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90%	90-130%	>130%	33%	73%	68%	78%	82%	85%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%	42%	28%	30%	27%	25%	24%
Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%	3%	5%	4%	3%	4%	4%
Structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%	11,4%	-0,7%	1,3%	3,5%	5,6%	0,2%
Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%	114%	117%	108%			

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Het kengetal netto schuldquote, ook wel netto-schuld geeft aan hoe hoog de schuldenlast is ten opzichte van de eigen middelen of baten. De verhouding zegt het meest over de financiële vermogenspositie van de gemeente. Het geeft aan of er investeringsruimte is of niet. Ook zegt de netto schuldquote iets over de flexibiliteit van de begroting. Hoe hoger de schuld is hoe meer kapitaallasten er zijn (rente en aflossing), waardoor een begroting minder flexibel wordt. De netto schuldquote geeft daarmee wat de invloed is van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge schuld kan echter ook worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten, die vervolgens worden doorgeleend aan instellingen, die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. Om inzicht te krijgen in de mate waarin sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Zie hiervoor de regel netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen in de tabel.

Uit de netto schuldquote blijkt dat onze financieringspositie gunstig is. Dit betekent dat onze schuldenlast relatief beperkt is en wij goed aan onze verplichtingen van rente en aflossing kunnen voldoen. Neder-Betuwe gaat de komende jaren fors investeren, wat leidt tot een toename van de verhouding netto schuldquote. Dit verklaart ook de toename van het kengetal.

Bij de begroting en het meerjarig perspectief wordt het percentage bepaald over de begrote (benodigde) schuldenlast. De gecalculerde schuldenlast voor nieuw beleid, nieuwe ontwikkelingen en ambities is in 2021 niet benut. Dit is veroorzaakt door vertragingen in de uitvoering.

Verhouding tussen vreemd en eigen vermogen (solvabiliteitsratio)

De solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totale vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen is (het financiële kengetal solvabiliteitsratio) des te gezonder de gemeente is.

Het provinciaal toezichtkader op gemeenten geeft aan dat wanneer 50% van het totaal vermogen uit eigen vermogen bestaat, de gemeente in de categorie 'minst risico' valt. Is het kengetal voor solvabiliteit kleiner dan 20%, dan is er veel vreemd vermogen aanwezig, wat wordt aangeduid als meest risico.

Neder Betuwe heeft een solvabiliteitsratio voor 2023 tot en met 2026 een laag percentage. De oorzaak van het verschil in percentage jaarstukken 2021 en de begroting, alsmede het meerjarig perspectief ligt erin dat bij de jaarstukken het percentage bepaald wordt over de werkelijk aanwezige schuldenlast en bij de begroting en meerjarenraming over de begrote (benodigde) schuldenlast. De gecalculeerde schuldenlast (is vreemd vermogen) voor nieuw beleid, nieuwe ontwikkelingen en ambities is niet benut. Ook hier vindt dit zijn oorzaak in de vertragingen van de uitvoering.

Grondexploitatie

Het kengetal 'grondexploitatie' geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten. Wanneer een gemeente grond tegen een lagere prijs van landbouwgrond heeft aangekocht, loopt ze veel minder risico dan wanneer er dure grond is aangekocht en de vraag naar woningen is gestagneerd. Het bepalen van een norm voor het kengetal 'grondexploitatie' is lastig. De boekwaarde van de gronden in bezit zegt namelijk niets over de relatie tussen de vraag en het aanbod van woningbouw of bedrijventerrein. Maatwerk is hiervoor nodig. Dat wil onder andere zeggen: hoeveel woningen of bedrijventerrein er zijn gepland, van welk type en op welke plek. Daarnaast is het van wezenlijk belang wat de te verwachten vraag is. Dit vergt meer onderzoek dan naar voren komt in het genoemde kengetal. De boekwaarde van de gronden geeft aan of een gemeente veel heeft geïnvesteerd in haar grondexploitatie. Dit geld moet namelijk terugverdiend worden. Het kengetal neemt de komende jaren af in verband met de afwikkeling van diverse grondposities.

Structurele exploitatieruimte

Het kengetal structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Om voor de categorie 'minst risico' in aanmerking te komen moet dit percentage hoger zijn dan nul.

Als gevolg van de heroverwegingen en het behoedzame begrotingsbeleid ontwikkelt het saldo van de structurele baten en lasten zich positief. De ingezette ombuigingen uit de Kadernota 2023-2026 maken dat er is sprake van een structurele begrotingsevenwicht.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de ruimte die de gemeente nog heeft binnen de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing) de tarieven nog te laten stijgen. De definitie van het kengetal is: woonlasten van een meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar vóór het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage.

De lokale lastendruk in Neder-Betuwe ligt hoger dan het landelijk gemiddelde. Het COELO publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten.

De belastingen, die voor de inwoners de woonlasten vormen zijn naast de rijksbijdragen de belangrijkste baten voor de gemeente. Om te kunnen bepalen of Neder-Betuwe nog ruimte heeft om de belastingen te verhogen is het nodig om na te gaan in hoeverre de afvalstoffen- en rioolheffingen kostendekkend zijn en hoe het OZB tarief verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Ook de gemiddelde waarde van de WOZ waarde is voor het tarief van de OZB een belangrijke factor. De riool- en afvalstoffenheffingen zijn 100 procent kostendekkend en de tarieven stijgen voor de belastingen met het inflatiecijfer. Bij het vaststellen van het OZB-tarief is ook de structurele exploitatieruimte van belang. Zie hiervoor. De belastingen, die voor de inwoners de woonlasten vormen zijn naast de rijksbijdragen de belangrijkste baten voor de gemeente. Het verhogen van het OZB-tarief blijft een politieke keuze.

Algemeen beeld

De financiële positie van de gemeente is gezond en goed te noemen. De solvabiliteitsratio is gezien het eigen vermogen (reserve positie) van de gemeente met gemiddeld € 24 miljoen gunstig om de risico's op te kunnen vangen

De solvabiliteit daalt in de toekomst en dit komt doordat het vreemde vermogen stijgt door extra leningen die nodig zijn om de toekomstige ambities te kunnen financieren.

Dat er in de toekomst meer geleend moet worden om ambities waar te maken is ook zichtbaar bij de ratio's van de netto schuldquote. De netto schuldquote stijgt gestaag in de komende begrotingsjaren en dit wordt veroorzaakt door het feit dat er extra leningen nodig zijn om de ambities (investeringen) te financieren. Als gevolg hiervan houden wij de schuldpositie van de gemeente in het oog en gaan pas over tot het aangaan van leningen indien dit noodzakelijk is.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen IBOR

Integraal beleidskader IBOR

De gemeente Neder-Betuwe heeft het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR), Kader en Assetsheets vastgesteld. Dit plan geeft integraal invulling aan het beleidskader voor de openbare ruimte. De verschillende thema's en ambitie zijn actueel en integraal vastgelegd. In de assets (beknpte beheerplannen) zijn deze per kapitaalgoed eenduidig vertaald voor de periode 2022-2026. De beknpte beheerplannen zijn de basis om het beheer goed integraal vorm te geven. In 2022 zijn de assetsheets Begraafplaatsen en de activiteit Baggeren toegevoegd (aan de assetsheet Water en Riolering). In 2023 volgt de laatste assetsheet verkeer.

Huidige beleidskader IBOR

Met vaststelling van het IBORplan is de basis voor integraal beheer helder, actueel en eenduidig gelegd. Het is daarmee ook het startpunt van een verdere integrale werkwijze voor het beheer van de openbare ruimte in Neder-Betuwe. Dit vraagt de komende jaren nog verdere doorontwikkeling van de zowel de inhoud als de organisatie. In het IBORplan zijn reeds een aantal aandachtspunten benoemd, waaraan invulling wordt gegeven.

Huidige stand van zaken IBOR

Uit de algemene beleidskaders van de gemeente Neder-Betuwe komen acht richtinggevende thema's voort. Deze thema's vormen het uitgangspunt voor de ambities voor het beheer en inrichting van de openbare ruimte. Het thema veiligheid en gezondheid is in dit hoofdstuk opgesplitst in twee aparte productbladen.

1. Identiteit
2. Bruikbaarheid
3. Uitstraling
4. Klimaatadaptatie en duurzaamheid
5. Biodiversiteit
6. Veiligheid en gezondheid
7. Mobiliteit en bereikbaarheid
8. Participatie en zelfbeheer

In de planning en controlecycclus verantwoorden wij de 8 thema's.

Samenvatting financiële mutaties - gegevens

	klein onderhoud			
	2023	2024	2025	2026
Wegen en Verharding	202.850	202.850	202.850	202.850
Civieltechnische kunstwerken	5.000	5.000	5.000	5.000
Openbare verlichting	260.838	260.838	270.838	270.838
Afval en Schoon	521.021	521.021	521.021	521.021
Riolering en water	1.086.095	1.095.311	1.095.665	1.095.665
Groen en Bomen	1.279.725	1.279.725	1.279.725	1.279.725
Spelen	82.000	82.000	82.000	82.000
Meubilair en overige	64.000	64.000	64.000	64.000
Begraafplaatsen	193.557	193.557	193.557	193.557
Totaal	3.695.086	3.704.302	3.714.656	3.714.656

kapitaallasten

	2023	2024	2025	2026
Wegen en Verharding	157.129	157.129	157.129	157.129
Openbare verlichting	66.280	86.101	101.858	101.858
Riolering en water	547.312	609.022	638.956	638.956
Groen en Bomen	5.700	5.653	5.605	5.605
Begraafplaatsen	22.364	22.166	21.968	21.968
Totaal	798.784	880.071	925.516	925.516

	dotatie voorzieningen			
	2023	2024	2025	2026
Wegen en Verharding	1.113.898	1.113.898	1.113.898	1.113.898
Civieltechnische kunstwerken	50.000	50.000	50.000	50.000
Riolering en water	337.627	402.812	392.394	392.394
Spelen	91.757	91.757	91.757	91.757
Begraafplaatsen	24.000	24.000	24.000	24.000
Totaal	1.617.282	1.682.467	1.672.049	1.672.049

Speerpunten 2023 IBOR

In 2023 wordt ingezet op de volgende speerpunten:

- uitvoering van de kaders zoals opgenomen in de verschillende assets
- Ontwikkelen operationele vertaling in een Meerjaren Onderhoudsprogramma (MJOP) en een Meerjaren investeringsprogramma (MJIP)
- Inventarisatie en in beeld brengen objecten verkeersvoorzieningen
- Uitwerking vervangingsopgave groen, essentaksterfte en bermverharding beleidskader vastgesteld in IBOR

Wegen en Verhardingen

Beleidskader:

Het IBOR-plan met bijbehorende Assetsheet Wegen en Verhardingen. De assetsheet is gericht op alle verhardingen in beheer van de gemeente Neder-Betuwe. Deze omvat de rijbanen, fiets- en voetpaden van asfalt en elementen verharding. Ook de wegmarkering en bermverharding zijn in deze asset meegenomen.

Wat is het areaal dat hoort bij deze asset?

De gemeente Neder-Betuwe heeft ruim 1,8 miljoen m² verhardingen in beheer. Dit is circa 72 m² per inwoner en ligt in lijn met het landelijk gemiddelde. De areaalgegevens van de wegen zijn vastgelegd in het beheersysteem Geovisia.

Huidige stand van zaken

- Om inzicht te krijgen in de kwaliteit van het totale areaal wordt er een tweejaarlijkse visuele weginspectie uitgevoerd. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de CROW-systematiek voor wegbeheer.
- Er is voor 2023 een actueel en compleet beeld van de kwaliteit.
- De kwaliteit van de wegen in de gemeente Neder-Betuwe is stabiel. Dit valt onderin kwaliteitsniveau Basis (B) en voor de centrum gebieden (A).
- De fiets- en voetpaden zijn de afgelopen jaren in kwaliteit gestegen. Op meerdere plekken is er gewerkt om het uitgesteld onderhoud aan wegen weg te werken.

Speerpunten 2023

1. Databeheer: Na een analyse op de wegendata is gebleken dat er een inhaalslag gemaakt moet worden in de kwaliteit in kenmerken (het paspoort). Enkele in het oog springende gebreken zijn het jaar van aanleg, het uitgevoerde onderhoud en het verhardingstype. Deze inhaalslag is nodig om een goede programmering op te zetten ten behoeve van inspecties en projecten.
2. Inzichten op basis van weginspectie: Alle wegvakonderdelen in de gemeente Neder-Betuwe zijn geïnspecteerd.
3. Bermverharding: In 2023 zal meer bermverharding aangebracht worden om de verkeersveiligheid te vergroten.
4. Vervangingen: In de komende jaren verwachten we een piek aan vervangingsinvesteringen voor wegen, aangezien een groot areaal aan wegen tussen 1970 en 1979 is aangelegd. In de financiële verordening is opgenomen dat wegen een afschrijftermijn hebben van 50 jaar. Daarom wordt in 2023 in beeld gebracht wat de noodzakelijke vervangingskosten zijn. Hiervoor zijn nog geen kapitaallasten opgenomen in de meerjarenraming. Tevens wordt in 2023 een integraal Meerjaren Investeringsprogramma (MJIP) Openbare Ruimte opgesteld.

Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

Het IBOR-plan met bijbehorende asset civieltechnische kunstwerken. Deze asset omvat alle vaste en beweegbare bruggen, duikers en beschoeiingen. Buiten de scope vallen viaducten waarvan ProRail dan wel Rijkswaterstaat eigenaar is. De aanwezige verhardingen of openbare verlichting op deze objecten zijn in beheer bij de gemeente Neder-Betuwe en opgenomen in de verschillende assets.

Areaal civieltechnische kunstwerken:

- De gemeente Neder-Betuwe weet wat het areaal is van de grote kunstwerken. In het areaaloverzicht zijn de kleine kunstwerken zoals trappen, muren en faunaduikers niet opgenomen. Deze zijn niet in beeld gebracht en vastgelegd.
- De areaalgegevens van de kunstwerken worden in het beheerpakket Geovisia gezet. De data geeft inzicht in de vaste basisgegevens (type, afmetingen), inspectiecijfers, onderhoudsadvies en het verwachte planjaar van vervanging.
- De 86 duikers zijn gedifferentieerd in een drietal categorieën:
- Er zijn drie grondkerende constructies met een totale lengte van 285 meter.

Huidige stand van zaken

- Van de kunstwerken is 93% geïnspecteerd.
- Van de 12 bruggen zijn er 2 in uitstekende conditie, 7 in redelijke conditie en 3 in matige conditie.
- De 79 duikers zijn in goede of redelijke conditie.
- Eén beschoeiing (115 meter) heeft een zeer slechte conditie en krijgt de benodigde aandacht. De andere beschoeiingen (185 meter) zijn uitstekend staat.

Speerpunten 2023

Inzicht in areaal: er is na de inspectie nog onvoldoende beeld bij de omvang van het aantal kleine kunstwerken en de leeftijdsopbouw van het totale areaal. Wij gaan in 2023 aan de slag met een areaalscan en worden de ontbrekende gegevens bij de volgende inspectie ingevuld.

Vervangingsopgave: de vervangingsopgave op de middellange en lange termijn stelt ons voor een uitdaging. Het is daarom belangrijk om de benodigde investeringen inzichtelijk te maken en ervoor te zorgen dat we hier als gemeente slim op voorsorteren. Er zijn nog geen kapitaallasten op de meerjarenraming opgenomen voor deze vervangingsopgave.

Openbare Verlichting

Beleidskader

Afbakening

Het IBOR-plan met bijbehorende asset openbare verlichting in de gemeente Neder-Betuwe. Deze asset omvat alle lichtmasten, armaturen, lampen en speciale verlichting. Buiten de scope vallen alle lichtreclames en onderdelen die aan de lichtmast hangen, zoals camera's, bloembakken, feestverlichting, vlaggen en bebording.

Areaal openbare verlichting:

- De gemeente Neder-Betuwe heeft in beeld wat het in beheer heeft. De areaalgegevens zijn vastgelegd in het beheersysteem Geovisia en in het klantenportaal van het bedrijf Spie.
- In de openbare ruimte staan 4.935 lichtmasten met 5.163 lichtbronnen. Ruim 90% van deze lichtbronnen heeft als functie straatverlichting.
- Van het totale areaal is op dit moment meer dan 30% uitgevoerd in energiezuinige ledlampen.
- Er zijn 301 stuks achterpadverlichting die in eigendom zijn van de woningbouwcoöperatie, maar wel door de gemeente Neder-Betuwe worden beheerd. Deze verlichting hangt in de paden die achter de huizen langs lopen. Als er een lamp stuk gaat, wordt de lamp door de gemeente Neder-Betuwe vervangen. Schade wordt geregeld door de woningbouwcoöperatie.
- Conform de geldende afschrijvingstermijn is 0,7% van de lichtmasten en 51% van de armaturen het komende jaar aan vervanging toe.

Huidige stand van zaken

- Er wordt periodiek een schouw uitgevoerd om te kijken of de straatverlichting voldoet / brandt.
- Een deel van de bestaande verlichting is verouderd/versleten en voldoet niet.
- Afgelopen periode is een actie ingezet om de kwaliteit van de openbare verlichting te verbeteren door oude bestaande verlichting door ledverlichting te vervangen. Door deze vernieuwingen wordt een besparing op het energieverbruik gerealiseerd en is er minder correctief onderhoud nodig.

Speerpunten 2023

Gemeenten zijn door wetgeving en de veiligheidsnorm NEN3140 voor hun openbare verlichting verplicht om hiervoor een installatieverantwoordelijke (IV'er) aan te wijzen. Hieraan worden strenge regels en verplichtingen gesteld. De gemeente Neder-Betuwe is bezig met het regelen van deze verantwoording.

Afval en Schoon

Beleidskader

Het IBOR-plan met bijbehorende asset Afval en Schoon is gericht op het schoonhouden van de leefomgeving. Tot dit onderdeel behoren het legen van afvalbakken, opruimen van hondenpoep, onkruidbestrijding op verharding, het bestrijden van gladheid, enz.,

De gemeente Neder-Betuwe beheert in totaal 262 afval- en hondenpoepbakken. In totaal zijn er 61 ondergrondse containers. Gladheidsbestrijding vindt zoveel mogelijk plaats voordat er gladheid kan optreden. Aan de hand van meetapparatuur wordt er preventief gestrooid.

Huidige stand van zaken

- De Avri beoordeelt het eigen onderhoudswerk en kijkt daarbij naar het percentage afkeur.
- Het onderhoudsniveau ligt gemiddeld op kwaliteitsniveau Hoog (A). Het aantal meldingen over de schone leefomgeving vraagt ook in 2023 aandacht om het onderhoud op niveau te houden.
- Onkruid op verharding scoort een ruime Basis (B).
- Er is weinig natuurlijk vuil op verharding. Volgens de inspectieresultaten scoort 90% van de locaties een Hoog niveau (A).

Speerpunten 2023

1. Er zal meer worden ingezet op het ledigen van afvalbakken en het opruimen van zwerfafval en dumpingen.
2. Uitbreidingsmogelijkheden zwerfafvalaanpak: De zwerfafvalvergoeding wordt nu vooral ingezet voor participatie (opruimacties met scholen). Neder-Betuwe gaat zich verder oriënteren om het maximale uit de zwerfafvalvergoeding te halen met een aanpak op meerdere fronten.
3. De gemeente zet in op verschillende thema's. Bijvoorbeeld het thema biodiversiteit: hiertoe wordt de begroeiing in bermen hoger. In de hogere begroeiing blijft echter meer vuil hangen. Dit vraagt om meer acties om het schoon te houden.

Riolering en Water

Beleidskader

Naast de asset Riolering en Water loopt het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2019 - 2023. In 2022 zijn beleidsmatige onderdelen opgenomen in de asset Riolering en Water.

De belangrijkste punten in de looptijd van het huidige GRP zijn:

1. Voldoen aan de wettelijke kaders waaronder: zorgplicht voor doelmatige inzameling en transport van afvalwater (Wet milieubeheer), zorgplicht voor doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater (Waterwet) en zorgplicht voor het voorkomen of beperken van grondwateroverlast (Waterwet).
2. In stand en bedrijfszeker houden van rioleringen, gemalen en overige rioleringsobjecten.
3. Om de doelmatigheid van investeringen van het (afval)watersysteem te kunnen afwegen, ligt de nadruk op het volgen van het daadwerkelijk functioneren van het stelsel door meten, monitoren en (meet) data-analyse.
4. De relatie met andere gemeentelijke ruimtelijke ordening- en beheerplannen steeds bezien (wegenbeheerplan, groenbeheerplan, Neder-Betuws Verkeer- en Vervoerplan).
5. Integrale uitvoering met kostenbeperking als doel.
6. Invulling geven aan het Bestuursakkoord Water door te streven naar optimale samenwerking tussen regiogemeenten en andere waterkwaliteitsbeheerders.
7. Beperken van de verwachte kostenstijging voor de zorgtaken door de verdere implementatie van de samenwerkingsovereenkomst SNR (Samenwerkende Netwerken Rivierenland).
8. Realisatie van de opgaven met betrekking tot duurzaamheid en klimaatadaptatie voor bestaande en nieuwe ontwikkelingen om kwetsbare locaties te beschermen tegen wateroverlast. Daarbij worden mee koppelkansen verzilverd op het gebied van biodiversiteit hitte en verdroging.
9. Een gezonde financiële positie bereiken en consolideren zonder grote schommelingen in de opbouw van de heffing.

Huidige stand van zaken

Drie grote integrale projecten zijn in 2022 in een afrondende fase gekomen. De opgaven riolering en klimaatadaptatie zijn hierin volledig gerealiseerd. Drie projecten die gepland stonden zijn in het kader van de heroverweging doorgeschoven voor latere uitvoering.

De benodigde investeringen voor de renovatie van (hoofd)gemalen en investering in de renovatie van drukriool zijn conform de planning deels uitgevoerd en deels in voorbereiding.

Er is conform de planning dit jaar gestart met de uitvoering van de klimaat adaptieve maatregelen verspreid over de (woon)kernen.

De geplande reparatie en vervangingswerkzaamheden aan het bestaand riool zijn eerder dan verwacht in 2022 afgerond. De cyclische beheertaken volgen conform planning en begroting en zijn opgenomen in de asset.

Speerpunten 2023

Twee integrale projecten komen in 2023 tot uitvoering. In 2022 is gestart met de voorbereiding om te komen tot een gedifferentieerde grondslag rioolheffing. Het is de planning om deze nieuwe heffingswijze in 2023 gereed te hebben.

In 2023 wordt het huidige GRP geactualiseerd, zodat deze zal aansluiten bij de Omgevingswet.

De LAS (Lokale Adaptatie Strategie) en de daaruit voortvloeiende (afval- hemel- en grondwater) opgaven worden vertaald in de bestaande rioleringstaken én meegenomen als nieuwe opgave in het beheerplan riolering.

Groen en Bomen

Beleidskader

De asset "Groen en bomen" gaat over het onderhoud van het openbaar groen in de kernen en het buitengebied. Het groen bestaat uit bomen, beplantingen, grassen en bossen. In deze asset zijn het openbaar groen en de gemeentelijke bomen uitgewerkt.

Wat is het areaal aan openbaar groen?

De gemeente Neder-Betuwe heeft circa 131 hectare aan openbaar groen en 14.485 stuks bomen in beheer. Het grootste deel van het openbaar groen bestaat uit grassen en kruidachtigen. Deze zijn samen goed voor ongeveer 80% van het totale groenoppervlak. Het overgrote deel van de bomen (84%) behoort tot het boomtype niet vrij uitgroeiende boom. Dit zijn bomen die tot een bepaalde hoogte zijn opgekroond.

De gemeente Neder-Betuwe gebruikt GeoVisia als kernapplicatie voor het vastleggen van het openbaar groen in de openbare ruimte. De gegevens van gemeentelijke bomen worden bijgehouden door Avri.

Het openbaar groen in de gemeente Neder-Betuwe vertegenwoordigt een totale waarde van circa € 21.000.000. Het uitgangspunt bij deze berekening is de vervangingswaarde: wat kost het als al het openbaar groen nu zou moeten worden vervangen.

Huidige stand van zaken

Van al het openbaar groen ligt ruim 56% in het buitengebied. Het groen bestaat hoofdzakelijk uit extensief gras (85%) met bomen. Binnen de bebouwde kom worden de groenvlakken gevormd door gazons en berm (72%). Ook heesters (12%), bosplantsoen (7%) en struikrozen (2%) zien we met regelmaat terug in het straatbeeld.

De openbare ruimte wordt technisch gezien op één kwaliteitsniveau onderhouden. De gemeenteraad heeft bepaald dat voor groenonderhoud kwaliteitsniveau Basis (B) het uitgangspunt is.

De uitstraling van het groen in de gemeente Neder-Betuwe wordt breed gewaardeerd door de inwoners. Het algemene beeld over het openbaar groen binnen de gemeente is positief, maar men is kritisch op het onderhoud.

De areaalgegevens van het openbaar groen zijn na de inventarisatie up-to-date.

Op basis van een inventarisatie blijkt de kwaliteit van de beplantingsvakken te zijn teruggelopen. Buiten is zichtbaar dat het gewenste beeld niet meer wordt bereikt. De bestaande plantvakken staan bovendien snel vol met onkruid en zijn erg intensief qua onderhoud. Vervanging van bepaalde beplantingsvakken is noodzakelijk.

Het areaal bomen is vrijwel compleet in beeld. Jaarlijks wordt een derde deel van alle bomen geïnspecteerd op veiligheid door het uitvoeren van een Boomveiligheidscontrole (BVC).

In de gemeente Neder-Betuwe komen 170 verschillende boomsoorten voor. De meest voorkomende boomsoorten zijn de eik, es, linde, populier, wilg en peer. Van de circa 3100 essenbomen is 75% in meer of mindere mate aangetast door de essentaksterfte.

Het onderhoud in de openbare ruimte wordt onderhouden door de Avri. Dat zich richt op het technisch onderhoud van groen en bomen plus het verzorgend onderhoud.

Avri beoordeelt het eigen onderhoudswerk en kijkt daarbij naar het percentage afkeur. In lijn met voorgaande jaren is in 2021 een achteruitgang in kwaliteit gemeten. Op basis van het gemiddelde van de door Avri uitgevoerde meetronden voldoen niet alle beeldmeetlatten aan de afgesproken norm (max 10% afwijking). Voor een flink aantal onderdelen wordt onder het afgesproken niveau gescoord. Aandachtspunten zijn onkruid in beplanting, onkruid in heesters, maaien van gazons, onkruid in boomspiegels en onkruid op elementverhardingen.

Speerpunten 2023

1. De vervangingsopgave groen: Inboet en vervanging zijn noodzakelijk om de kwaliteit van het openbaar groen op lange termijn op peil te houden. Omdat steeds meer beplanting de reguliere levensduur overschrijdt zal de kwaliteit verder afnemen. Door te vervangen kan de nieuwe situatie beter worden afgestemd op de omgeving.
2. Vervangen van (zieke) bomen en realiseren van nieuwe boomstructuren: Essentaksterfte en in mindere mate de eikenprocessierups zorgen voor aantasting van bomen. Op basis van de evaluatie essentaksterfte is gebleken dat er langer (voor de periode 2023 t/m 2025) aanvullend budget nodig is.
3. Onderhoudsbestek: Avri begroot jaarlijks een bedrag voor het groenonderhoud. Bepaalde werkzaamheden worden door Avri ingekocht op de markt. Deze bestekken worden komende periode geactualiseerd. Deze nieuwe bestekken en extra inzet van Avri om het groen te laten voldoen aan het gewenste beeld worden 1 op 1 doorberekend aan de gemeente Neder-Betuwe.
4. Op dit moment voert de gemeente Neder-Betuwe geen groeninspectie uit. Alleen de afkeurlocaties zijn inzichtelijk gemaakt door Avri. De wens is om in 2023 weer zelf te gaan inspecteren door hiervoor een onafhankelijke externe partij in te huren. Er is behoefte aan meer inzicht in de totale kwaliteit van het groen om (in het seizoen) meer grip te krijgen op de aansturing van Avri.

Spelen

Beleidskader

Het IBOR-plan met bijbehorende asset-Spelen richt zich op de speeltoestellen en valondergronden. Het onderhoud van jongeren ontmoetingsplaatsen (JOP) en hekwerken valt onder de asset meubilair en overige. De gemeente Neder-Betuwe beheert in totaal 387 stuks speeltoestellen op 66 verschillende locaties. Alle gegevens worden in het programma PlayMapping bijgehouden en geregistreerd.

Huidige stand van zaken

- Aan de hand van de inspectiegegevens en beschikbare foto's van de speeltoestellen ligt het onderhoudsniveau op een kwaliteitsniveau Basis (B).
- De speeltoestellen voldoen aan de veiligheidseisen.
- Het onderhoudsniveau van de valondergronden scoort een kwaliteitsniveau Basis (B).
- De gemeente Neder-Betuwe heeft een wettelijke plicht om speelconstructies goed te onderhouden en regelmatig te controleren. De speeltoestellen moeten voldoen aan het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS).
- Avri controleert in opdracht van de Gemeente regelmatig de veiligheid van de speeltoestellen en houdt hiervan logboeken bij.

Speerpunten 2023

Opwaarderen van speelplekken voor volwassenen: Op dit moment zijn de speelplekken vooral gericht op kinderen, maar ook volwassenen moeten kunnen spelen, sporten en bewegen. Ook zij moeten hiertoe worden aangezet. Het beweegpark in Kesteren is hier een mooi voorbeeld van.

Meubilair en Overige

Beleidskader

Het IBOR-plan met bijbehorende asset Meubilair en Overige is gericht op het beheer en onderhoud van het straat- en parkmeubilair. Deze asset omvat de zitbanken, hekwerken, palen, fietsnietjes, brandkranen en dergelijke. Ook de ontmoetingsplekken voor jongeren en ouderen/senioren zijn hierin meegenomen.

Wat is het areaal ?

- Op de speelplekken staan 110 bankjes waar mensen op kunnen zitten. Naast bankjes zijn er ook picknicktafels en andere zit mogelijkheden die gebruikt kunnen worden.
- Waar gewenst door bewoners en waar nodig zijn hekwerken rond speelplekken aangebracht. In de gemeente Neder-Betuwe staan 47 hekwerken met naar schatting een totale lengte van 1.250 meter.

- Jongeren ontmoeten elkaar op informele en formele ontmoetingsplekken. De openbare ruimte telt 4 van dit soort plekken die zich bevinden in Ochten, Dodewaard en IJzendoorn. Ook de sportverenigingen en jeugdverenigingen zijn belangrijke ontmoetingsplekken. Voor de ouderen is er één ontmoetingsplek.

Huidige stand van zaken

- Avri beoordeelt het onderhoudswerk.
- De zitbanken en picknicktafels worden periodiek geïnspecteerd op beplakking en graffiti, overgroei door beplanting en volledigheid. Het onderhoudsniveau ligt gemiddeld op een kwaliteitsniveau Hoog (A).
- De hekwerken bevatten weinig tot geen deuken en gaten. Alle 29 hekwerken die zijn geïnspecteerd voldoen aan de afgesproken beeldkwaliteit en scoren een kwaliteitsniveau Hoog (A).
- Volgens de inspectieresultaten voldoet het areaal paaltjes.

Speerpunten 2023

1. Wildgroei: vanuit verschillende doelen en oogpunten worden vaak paaltjes en hekwerken geplaatst in de openbare ruimte (bijvoorbeeld vanuit verkeerstechnisch oogpunt of op verzoek van inwoner). De registratie en daadwerkelijke beheer is echter onvoldoende geborgd.
2. Beheerareaal en beschikbaar budget: Op dit moment is de omvang van een aantal objecten in de openbare ruimte niet volledig bekend. Uitgangspunt is de basis op orde te krijgen en de registratie op te nemen in Geovisia.

Begraafplaatsen

Beleidskader

Beleidskader is het IBOR-plan met bijbehorende asset Begraafplaatsen. Het beheer van de gemeentelijke begraafplaatsen is gesplitst in het administratieve beheer en het onderhoud van de openbare objecten op de begraafplaatsen. In de asset wordt specifiek het onderhoud beschreven. Hieronder valt het reguliere onderhoud, groot onderhoud en vervangen van objecten zoals bomen en beplanting, gazon, paden, bankjes, afvalbakken en watertappunten.

Overige zaken die geregeld worden rondom begraafplaatsen zijn te lezen in het 'Beleids- en beheerplan begraafplaatsen 2022-2026' en de 'Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen' met de bijbehorende nadere regels.

Wat is het areaal van de begraafplaatsen?

- Om inzicht te krijgen in het bestaande areaal is een inventarisatie op alle begraafplaatsen uitgevoerd. De inventarisatie is verwerkt in het gemeentelijk beheersysteem.
- De gemeente Neder-Betuwe beheert in totaal zeven begraafplaatsen. Hiervan zijn er drie actief in gebruik. Dat wil zeggen dat hier nieuwe graven worden uitgegeven. Op drie andere begraafplaatsen wordt alleen nog begraven in eerder uitgegeven graven (bijzettingen). Op één begraafplaats wordt niet meer begraven. Dit is de begraafplaats achter de dijk bij de Dodewaardse kerk.
- Op de begraafplaatsen is er een breed scala aan beheerobjecten. De begraafplaatsen samen hebben een oppervlakte van circa 105.000 m².
- Van het totale oppervlakte is 54% in gebruik als groene ruimte. Het groen bestaat hoofdzakelijk uit gazon (43%), bosplantsoen (26%) en extensief gras (14%).
- Veel paden bestaan uit ongebonden verharding (91%). Op het voorplein en de parkeerplaatsen is vaak asfalt- en elementenverharding gebruikt om te zorgen dat deze langdurig stevig blijven.
- De hoofdingangen worden aangegeven met een toegangspoort. De begraafplaats bij de Hiense kerk tegen de Waalbandijk wordt aan de oost-, west- en zuidzijde begrensd door een hekwerk en stenen muur met een lengte van 152 meter.
- Verspreid over de begraafplaatsen staan diverse afvalbakken, zitbanken, palen, watertappunten, fietsenrekken en bebording. In totaal gaat het om 93 stuks meubilair.

Huidige stand van zaken

- Op basis van kennersoordeel zien de begraafplaatsen er netjes uit. De paden zijn goed onderhouden en het groen staat er verzorgd bij.
- Er zijn geen onderhoudsachterstanden bekend van de openbare ruimte waar de gemeente Neder-Betuwe verantwoordelijk voor is. Eventuele zaken en meldingen worden direct opgepakt door de aannemer.
- Voor de begraafplaatsen wordt kwaliteitsniveau A (Hoog) nagestreefd. Er wordt geen periodieke kwaliteitsschouw uitgevoerd.
- Conform het beleid uit IBOR past de gemeente Neder-Betuwe geen chemische onkruidbestrijding toe. Zonder de toepassing van onkruidbestrijdingsmiddelen zijn de verhardingen moeilijk te beheren. Op sommige plekken is er op de halfverhardingspaden en grindvakken veel onkruidgroei. De paden en vakken die in de toekomst niet meer beheersbaar zijn, zullen worden omgevormd tot groenvak op plekken waar dit mogelijk is. Op plekken waar paden gewenst zijn moet een halfverhardingssoort gebruikt worden die beter onkruid resistent is.

Speerpunten 2023

- Belangrijk is om te kijken of de hoeveelheden in het bestek nog matchen met de huidige dataset. Verwacht wordt dat de bestekshoeveelheden moeten worden bijgesteld.
- In de praktijk blijkt het moeilijk te zijn om onkruid in grind te verwijderen. Om het onderhoudswerk en de kosten beheersbaar te houden wordt er gezocht naar alternatieven en gekeken naar omvormingsmogelijkheden. Met de kosten voor deze aanpassingen is nog geen rekening gehouden.

Verkeersvoorzieningen

Beleidskader

Uitgangspunt is het Neder-Betuws Verkeer- en Vervoerplan (NBVVP) dat de gemeenteraad in maart 2018 heeft vastgesteld. Het plan gaat over de verkeerscirculatie, de verkeersveiligheid, het openbaar vervoer, de fietspaden en de kwaliteit van de leefomgeving. De oplossingsrichtingen/-maatregelen in dit NBVVP zijn opgenomen in een uitvoeringsprogramma.

Huidige stand van zaken

De gemeente Neder-Betuwe stimuleert de gewenste/noodzakelijke (auto)mobiliteit voor (economische) ontwikkeling. Deze automobilititeit mag niet leiden tot ongewenste effecten voor de verkeersveiligheid en de kwaliteit van de leefomgeving. Ook zetten we ons er voor in dat onze inwoners in plaats van de auto juist de fiets of het openbaar vervoer pakken. Dit draagt bij aan de bereikbaarheid en leefbaarheid van dorpskernen.

Speerpunten 2023

Voor 2023 staat onder meer gepland:

- Het vaststellen van de Asset Verkeersvoorzieningen.
- De accentuering van de maximumsnelheid van 60 km/u. op de Cuneraweg te Ochten en snelheidsremmende maatregelen op de Fruitstraat en Nedereindsetraat te Kesteren.
- Daarnaast worden actuele knelpunten n.a.v. meldingen opgelost en vinden reguliere campagnes e.d. plaats.

Gebouwen (niet-IBOR)

Beleidskader

Het beleidskader is vastgelegd in het Beheerplan Duurzaam Meerjarig Onderhoud Gemeentelijke Gebouwen 2022-2025. Volgens het beheerplan wordt gestructureerd, doelmatig, veilig en planmatig onderhoud gepleegd aan de gemeentelijke gebouwen en daarmee verbonden terreinen en installaties. Daarbij gaat het vanuit maatschappelijk oogpunt om de exploitatie van welzijnsgebouwen, voor ondersteuning van bewegingsonderwijs en verenigings sport over de exploitatie van binnensportaccommodaties, werven en gemeentehuis voor de gemeentelijke huisvesting en overige (monumentale) gebouwen en objecten, zoals kerktorens, baarhuisjes en bergingen op begraafplaatsen en monumenten in de openbare ruimte. Het kwaliteitsniveau is sober en doelmatig zonder voorbij te gaan aan de gebruikersbelangen en met een kritische kostenbewuste blik op de toekomstverwachtingen over de gemeentelijke gebouwen.

Huidige stand van zaken

Uit de inspecties ten behoeve van het beheerplan is gebleken dat het conditieniveau van de verschillende gebouwen en bijbehorende terreinen en installaties aan de conditienormen voldoet. Zo krijgen in het kader van effectief en kostenbewust onderhoud, representatieve, monumentale gebouwen en/of gebouwen met een omvangrijke gebruiksfunctie qua onderhoud meer aandacht ten opzichte van gebouwen met verminderd gebruik of die op de nominatie staan voor afstoting. Daardoor staat het (groot/planmatig) onderhoud en opheffen van calamiteiten en storingen in relatie tot de aard, functie en ouderdom van een gebouw en omvang van gebruik en is de budgettaire dekking daarop afgestemd. Veiligheid vormt een belangrijk aandachtspunt zoals veilig onderhoud aan en gebruik van elektrische installaties (NEN 3140) en het treffen van valveiligheidsvoorzieningen op hoge daken. Duurzaamheid en energiebesparing zijn vanzelfsprekende speerpunten die voortdurende aandacht krijgen.

Gebouwenbeheerplan 2022-2025				
Exploitatie:	2023	2024	2025	2026
Onderhoud	20.464	60.345	49.520	49.520
Kapitaallasten	512.407	519.364	519.563	519.563
Dotatie voorziening	241.028	241.028	241.028	241.028
Totaal Gebouwenbeheer	773.899	820.737	810.111	810.111

Speerpunten 2023

- Focus ligt op het (groot) onderhoud en, als onderdeel van het dagelijks onderhoud, het opheffen van calamiteiten, storingen en meldingen aan binnensport- en welzijnsaccommodaties, gemeentelijke gebouwen zoals werven en het gemeentehuis, kerktorens en monumenten. De ambities in het beheerplan zijn daarin richtingbepalend.
- De exploitatie van het schoolgebouw aan de Tollenhof zal opnieuw intensieve inspanningen vergen om een tekort aan onderwijsruimtes weg te nemen, zal sporthal De Eng qua integratie de nodige aandacht vragen met betrekking tot het toekomstig MFC+ in Dodewaard.
- Er zal groot onderhoud plaatsvinden aan de kerktorens in IJzendoorn en baarhuisjes en bergingen op begraafplaatsen.
- Op het gebied van veiligheid zal het veilig werken op hoge daken door valveiligheidsvoorzieningen in 2023 zijn afronding gaan krijgen en zal veilig werken met elektrische installaties in lijn met de NEN 3140 verdere worden geïmplementeerd.
- In het kader van duurzaamheid en energiebesparing wordt aansluiting gezocht bij het programmaplan Duurzaamheid voor wat betreft duurzame en energiebesparende oplossingen. Met de stijgende kosten van nutsvoorzieningen zal energiebeheer een belangrijke positie gaan innemen binnen Gebouwenbeheer en uiteraard worden gezocht naar energiebesparende oplossingen.

Paragraaf 4 Financiering

Algemeen

In deze paragraaf komen de onderwerpen aan de orde, die behoren tot de financieringsfunctie van de gemeente. Dit noemen we de gemeentelijke treasury-functie. Deze functie heeft als doel het financieren van het gemeentelijk beleid (zorgen voor tijdige beschikbaarheid van voldoende geldmiddelen) en het uitzetten van de overtollige geldmiddelen. Daarnaast gaat het om het besturen, beheersen en bewaken van de inkomende en uitgaande geldstromen, de vermogenswaarden, de financiële posities en de kosten en de risico's die hier aan verbonden zijn. De risico's en kosten worden daarbij geminimaliseerd en het renteresultaat geoptimaliseerd.

Wettelijk kader

De gemeentelijke regelgeving over de financieringsfunctie is gebonden aan algemeen geldende wettelijke kaders, waaronder de Gemeentewet, het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV), de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO), de ministeriële regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (RUDDO) en het Treasurystatuut 2016.

Als gevolg van artikel 212 van de Gemeentewet is de gemeente verplicht een financiële verordening te hebben. Tevens moet de gemeente op grond van artikel 186 van de Gemeentewet een paragraaf financiering opnemen bij een begroting en bij het jaarverslag. In de financiële verordening worden de kaders van het beleid vastgelegd. Zowel de financiële verordening als de paragraaf financiering worden door de gemeenteraad vastgesteld. Het is gebruikelijk dat de kaders vervolgens worden uitgewerkt in een treasurystatuut.

Financieringsbeleid

De gemeente zet de overtollige geldmiddelen uit bij de Nederlandse Staat (schatkistbankieren). Om het renteresultaat te optimaliseren wordt financiering met externe middelen beperkt door eerst de eigen liquide financieringsmiddelen te gebruiken. Als deze laatste ontoereikend zijn kunnen externe middelen in de vorm van financiering worden aangetrokken.

Conform ons treasurybeleid kan het volgende gesteld worden:

- Onze gemeente gebruikt de financieringsfunctie uitsluitend voor de publieke taak.
- Onze huisbankier is de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten, waarmee een rekening-courant verhouding is afgesloten met binnen bepaalde grenzen automatische afroming van de saldi naar daggelden ter beperking of verbetering van de rentelasten of -baten.
- Het beheer is prudent en aan de kasgeldlimiet en renterisiconorm wordt voldaan.

Financieringspositie

Om de financieringsbehoefte te bepalen, wordt gekeken in welke mate de boekwaarde van de vaste activa en de bouwgronden in exploitaties worden gefinancierd met eigen vermogen (reserves) en lang vreemd vermogen (voorzieningen en langlopende leningen).

Het verwachte financieringstekort/-overschot

Jaar:	Financieringstekort:	Financieringsoverschot:
2023	28.000.000	0
2024	38.000.000	0
2025	43.000.000	0
2026	44.000.000	0

Op grond van de ontwikkeling van de financieringsbehoefte voor de komende begrotingsjaren, de huidige liquiditeitspositie (van directe beschikbare geldmiddelen) en ervaringen met het realiseren van verwacht nieuw beleid wordt ingeschat, dat in 2023 voor de financiering een beroep wordt gedaan op de kapitaalmarkt. De gemeente mag een deel van haar financieringsbehoefte opvangen binnen de kasgeldlimiet.

Maar het financieringstekort vanaf 2023 is te groot om in zijn geheel met kasgeld te financieren. Op basis van de huidige vooruitblik wordt in de loop van 2023 vanwege het oplopende financieringstekort een beroep gedaan op de kapitaalmarkt.

Naar verwachting zal in 2023 één of meerdere langlopende geldleningen moeten worden afgesloten van minimaal € 22 miljoen. In 2024 zijn langlopende geldleningen nodig van € 10 miljoen en in 2025 van € 5 miljoen. Voor jaar 2026 zal dit een lening zijn van € 2 miljoen. Met de rentelasten hiervan is in deze begroting rekening gehouden. Dit betreft echter een momentopname ten tijde van het opmaken van deze begroting. Hierbij is rekening gehouden met de boekwaarden van de activa, de eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen), de vaste opgenomen geldleningen gedurende het begrotingsjaar 2023 en de meerjarenraming.

De ontwikkelingen in de financieringsbehoefte worden gedurende het begrotingsjaar nauwlettend gevolgd.

Rentebeleid

Geldmarkt:

De rente over kortlopende schulden wordt gebaseerd op de Euribor (Euro Interbank Offered Rate). De Euribor is het tarief dat wordt bepaald met de percentages waartegen Europese primaire banken elkaar onderling leningen verstrekken. De 3-maands Euribor is een van de tarieven, die op kortlopende schulden het meest wordt toegepast. Deze wordt op het moment van het opstellen van deze paragraaf (augustus 2022) op een stand van 0,62% verwacht. Dit betekent dat wij bij het aangaan van een kasgeldlening een rentevergoeding moeten betalen van 0,62%.

Kapitaalmarkt:

Op het moment van het opstellen van de begroting 2023-2026 handhaaft de Europese Centrale Bank (ECB) de herfinancieringsrente op 1,25%. Het afgelopen jaar is door de ECB de herfinancieringsrente twee keer verhoogd. Eerst met 0,50% en later met 0,75% naar 1,25%. De verwachting is dat de herfinancieringsrente voor langere periode nog verder zal worden verhoogd. De renteverhoging is bedoeld om de inflatie af te remmen. De herfinancieringsrente heeft vanaf 2016 op 0% gestaan. Het gevolg van de renteverhoging is dat het lenen van geld voor banken duurder wordt en dit betekent weer dat burgers en bedrijven ook duurder uit zijn voor het aantrekken van geldleningen.

De beleidsvoornemens ten aanzien van rente:

- De interne rekenrente bedraagt 1%,
- Voor de bouwgrond in exploitaties wordt op basis van een voorgeschreven kader een rentepercentage gehanteerd van 2,00%. Jaarlijks wordt dit rentepercentage bij het actualiseren van de bouwgrond in exploitaties herijkt. De BBV schrijft voor de bouwgrond in exploitatie een aparte berekeningssystematiek voor voor het toe te passen rentepercentage. (Gewogen rentepercentage x totaal vreemd vermogen / totale vermogen met een afwijkingpercentage van 0,5%),
- De rente tot de grens van het kasgeldlimiet, nodig voor de dekking van een eventueel financieringstekort, baseren wij op het rentepercentage van de 3-maands Euribor van momenteel 0,62%. Uitgaande van een behoudende koers naar de toekomst hanteren wij een percentage van 1% (kort geld),
- De rente die de kasgeldlimiet te boven gaat en die nodig is om een eventueel financieringstekort te kunnen dekken, baseren wij op het rentepercentage langlopende geldleningen van 20 jaar, dat eind augustus 2022 op 2,71% (bron: Bank Nederlandse Gemeenten) ligt. Uitgaande van een behoudende koers hanteren wij een percentage van 3% (lang geld),
- De rentevisie van de gemeente Neder-Betuwe wordt vooral ingegeven door de kaders van het kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Daarnaast doen wij geen risicovolle beleggingen,
- Financiering geschiedt met het huidige korte geld (< 1 jaar) tot maximaal de kasgeldlimiet van de wet Fido,

- Financiering met lang geld (> 1 jaar) boven de kasgeldlimiet van de wet Fido, waarbij rekening moet worden gehouden met de lopende investeringskredieten, herfinanciering van aflossingen op leningen en de berekende financieringstekorten,
- Bij het aantrekken van nieuwe leningen houden we rekening met de gevolgen voor de renterisiconorm. Zoals looptijd, vervroegde aflossingsmogelijkheden, boetes en herzieningen van de rentevoet.

De geprognosticeerde renteresultaten zijn als volgt gespecificeerd:

Overzicht verwachte renteresultaten (Bedragen x € 1000)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Externe rentelasten over de korte financiering	13	31	49	49
Externe rentelasten over de lange financiering	137	129	121	121
Externe rentelasten voor nieuw beleid en herfinanciering	721	992	1.114	1.159
Externe rentebaten (Vitens)				
Totaal door te berekenen externe rente	870	1.152	1.284	1.329
Rente over eigen vermogen (n.v.t.)				
Rente over voorzieningen (n.v.t.)				
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	870	1.152	1.284	1.329
Aan taakvelden 3.2 en 8.2 toegerekende rente	-96	-138	-157	-157
Aan overige taakvelden toegerekende rente	-586	-642	-733	-762
Aan taakvelden door te rekenen externe rente	-683	-780	-890	-919
Renteresultaat op taakveld treasury	188	372	394	411
Beleggingsresultaat op taakveld treasury	6	6	6	6
Resultaat taakveld treasury	194	378	401	417

Voor wat betreft de financiering van het nieuwe beleid is de geprognosticeerde rente voor de aan te trekken langlopende leningen opgenomen in de tabel van verwachte renteresultaten onder de noemer externe rentelasten over de lange financiering. Bij het daadwerkelijk aangaan van een langlopende geldlening zal verantwoording over de consolidatie van geldleningen plaatsvinden in de bestuursrapportage en de jaarrekening.

Er is een ontwikkeling gaande met betrekking tot de rentetarieven die de financiële positie raakt van deze begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026. De impact van o.a. de Russische inval in Oekraïne en de nasleep van de Covid-19-pandemie hebben aanzienlijke economische gevolgen. Vanwege de hoge inflatie heeft de Europese Centrale Bank (ECB) haar monetaire beleid verkrapt en is sprake van substantieel hogere rentes. De Europese Centrale Bank heeft in 2022 in relatief korte periode twee keer een renteverhoging doorgevoerd. Het doel van deze renteverhoging is om de inflatie terug te brengen naar ca. 2%. Door de rente te verhogen hoopt de ECB dat de groei van de economie vertraagt en dat daarmee de prijsstijgingen op termijn afzwakken.

Deze ontwikkelingen brengen met zich mee dat de kaders van het financiële beleid op het gebied van rente en het lenen van geld forse financiële effecten tot gevolg hebben. Zoals bij de beleidsvoornemens hierboven is geschreven is de rente voor de korte termijn bijgesteld van 0% naar 1% en voor de lange looptijd (groter van 1 jaar) van 1% naar 3%.

Het bijstellen van deze kaders heeft een financieel negatief effect voor onze financiering van € 535.000 in 2023 oplopend naar € 700.000 in 2026. Dit nadeel is eveneens gemeld bij de 3e W-vraag bij algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB en onvoorzien.

Indicatoren

Om vooral de financieringsrisico's (renterisico's) te beperken, zijn in de Wet Fido twee instrumenten genoemd: de renterisiconorm en de kasgeldlimiet. Daarnaast is met het schatkistbankieren een drempelbedrag bepaald.

Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is om tot een spreiding binnen de langlopende lening-portefeuille te komen, waardoor het renterisico wordt beperkt. De jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen mogen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal (van de totale lasten) met een aangehouden minimum van € 2,5 miljoen.

De jaarlijks verplichte aflossingen van de reeds aangetrokken leningen vallen ruim binnen de gestelde norm. De aangetrokken leningen hebben een vast afgesproken rentepercentage voor de gehele looptijd, renteherziening is hierop niet van toepassing. Uit onderstaand overzicht blijkt wat de gemeente de komende jaren mag aflossen aan vaste geldleningen binnen de gestelde normen.

Berekening renterisiconorm

Jaar:	Percentage:	Begrotingstotaal	Renterisiconorm	Aflossingen
2023	20%	72.000.000	14.400.000	827.000
2024	20%	69.000.000	13.800.000	827.000
2025	20%	71.000.000	14.200.000	827.000
2026	20%	68.000.000	13.600.000	827.000

Kasgeldlimiet

Het doel van de kasgeldlimiet is om de directe gevolgen van een snelle rentestijging te beperken. Gemeenten mogen hun financieringsbehoeften slechts voor een beperkt bedrag met kort geld (looptijd < 1 jaar) financieren. In de wet Fido is bepaald dat de gemiddelde netto vlottende schuld (looptijd korter dan een jaar) per kwartaal de kasgeldlimiet niet mag overschrijden. De norm is vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal. Per kwartaal wordt de ontwikkeling van de vlottende middelen in relatie tot de toegestane kasgeldlimiet intern getoetst. De gemeente Neder-Betuwe heeft op dit moment geen schulden met een looptijd korter dan een jaar (kort geld).

Berekening kasgeldlimiet

Jaar:	Percentage:	Begrotingstotaal	Kasgeldlimiet
2023	8,5%	72.000.000	6.120.000
2024	8,5%	69.000.000	5.865.000
2025	8,5%	71.000.000	6.035.000
2026	8,5%	68.000.000	5.780.000

In het geval dat de kasgeldlimiet wordt overschreden, moet de overschrijding worden omgezet van schuld in rekening-courant naar langlopende schuld. Dit kan door het aantrekken van een geldlening met een looptijd langer dan een jaar. Het streven van de gemeente Neder-Betuwe is erop gericht om binnen de kasgeldlimiet een deel van de financieringsbehoefte te dekken. Dit doen we door zoveel mogelijk gebruik te maken van de ruimte binnen het verstrekte rekening-courantkrediet. Voor 2023 bedraagt dit € 2,25 miljoen van de huisbankier, de Bank Nederlandse Gemeenten. Het is toegestaan om twee kwartalen de kasgeldlimiet te overschrijden.

Bij een blijvende overschrijding na twee kwartalen moet overgegaan worden op langlopende financieringsmiddelen, tenzij er in de derde kwartaal de nodige middelen worden ontvangen waardoor weer binnen de kasgeldlimiet wordt gebleven.

Drempelbedrag schatkistbankieren

De lagere overheden zijn verplicht overtollige middelen aan te houden bij het Ministerie van Financiën (schatkist). Om het dagelijkse kasbeheer doelmatig uit te kunnen voeren, is een drempelbedrag bepaald dat buiten de schatkist mag worden gehouden.

Het drempelbedrag voor overheden met een begrotingstotaal kleiner dan of gelijk aan € 500 miljoen is 2% van het begrotingstotaal, waarbij het drempelbedrag minimaal € 1 miljoen bedraagt. Dit betekent dat wij in 2023 een positief rekening-courantsaldo bij de banken mogen hebben van € 1 miljoen, al het meerdere wordt dagelijks naar de schatkist overgemaakt.

Portefeuillebeheer

De term portefeuillebeheer wordt gehanteerd voor alle activiteiten rond het aantrekken, uitzetten of garanderen van financiële middelen met een periode vanaf één jaar.

- Opgenomen gelden
- Uitgezette gelden
- Derivaten

Opgenomen gelden gemeente Neder-Betuwe (langer dan één jaar).

In onderstaand overzicht zijn de verwachte ontwikkelingen in de portefeuille opgenomen leningen zichtbaar gemaakt.

Informatie portefeuille opgenomen leningen	2023	2024	2025	2026
Aantal per 1-1-	2	2	2	2
Aantal per 31-12-	2	2	2	2
Oorspronkelijk bedrag per 1-1-	16.540.000	16.540.000	16.540.000	16.540.000
Oorspronkelijk bedrag 31-12-	16.540.000	16.540.000	16.540.000	16.540.000
Nieuwe leningen	0	0	0	0
Vervallen leningen	0	0	0	0
Stand restant per 1-1-	15.040.000	14.213.000	13.386.000	12.559.000
Stand restant per 31-12-	14.213.000	13.386.000	12.559.000	11.732.000
Gemiddelde grootte (oorspronkelijk)	8.270.000	8.270.000	8.270.000	8.270.000
Gemiddelde grootte 1-1-	7.520.000	7.106.500	6.693.000	6.279.500
Gemiddelde grootte 31-12-	7.106.500	6.693.000	6.279.500	5.866.000
Aflossingen regulier	827.000	827.000	827.000	827.000
Aflossingen vervroegd	0	0	0	0
Renteaanpassingen (oud percentage)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Renteaanpassingen (nieuw percentage)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gemiddeld rentepercentage ongewogen 1-1-	0,95	0,95	0,95	0,95
Gemiddeld rentepercentage ongewogen 31-12-	0,95	0,95	0,95	0,95
Gemiddeld rentepercentage gewogen 1-1-	0,95	0,95	0,95	0,95
Gemiddeld rentepercentage gewogen 31-12-	0,95	0,95	0,95	0,95

Op grond van de ontwikkeling van de financieringsbehoefte voor de komende begrotingsjaren wordt ingeschat dat in 2023 voor de financiering een beroep wordt gedaan op de kapitaalmarkt. De omvang hangt af van de investeringen die in 2023 worden gedaan.

Omdat bedrag en rente-percentages nog niet bekend zijn, is dit nog niet verwerkt in het overzicht van de opgenomen leningenportefeuille.

Uitgezette gelden

In het onderstaande overzicht zijn de verwachte ontwikkelingen in de portefeuille uitgezette leningen zichtbaar gemaakt.

Informatie portefeuille uitgezette leningen				
	2023	2024	2025	2026
Aantal	6	6	6	6
Oorspronkelijk bedrag	1.922.644	1.922.644	1.922.644	1.922.644
Nieuwe leningen	0	0	0	0
Vervallen leningen	0	0	0	0
Stand per 1-1-	679.850	677.048	674.245	671.443
Stand per 31-12-	677.048	674.245	671.443	668.641
Gemiddelde grootte (oorspronkelijk)	320.441	320.441	320.441	320.441
Gemiddelde grootte 1-1-	113.308	112.841	112.374	111.907
Gemiddelde grootte 31-12-	112.841	112.374	111.907	111.440
Aflossingen regulier	2.802	2.802	2.802	2.802
Aflossingen vervroegd	0	0	0	0

De uitgezette leningen hebben betrekking op de renteloze leningen die de gemeente heeft geboden aan plaatselijke verenigingen, het bieden van startersleningen (SVn) en Duurzaamheidsleningen (SVn). Het risico op de geboden leningen aan verenigingen is beperkt. Vaak is er sprake van een subsidieband met de gemeente, zodat verrekening kan plaatsvinden. Bij de aflossingen zijn alleen de reguliere aflossingen in beeld gebracht. De cijfers van de aflossingen die via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVn) lopen, worden pas bekend in het betreffende boekjaar zelf en zijn dus niet in bovenstaand overzicht verwerkt.

Derivaten

Wij hebben geen derivaten.

Risicobeheer

De risico's die binnen de gemeentefinanciering kunnen worden onderscheiden zijn: Koersrisico, Valutarisico, Renterisico, Kredietrisico en Liquiditeitsrisico.

- **Koersrisico en Valutarisico:**

De gemeente maakt geen gebruik van beursgenoteerde, koersafhankelijke financieringsmiddelen of financieringsmiddelen in vreemde valuta en is dat de komende jaren ook niet van plan. Er zal dus geen sprake van directe koers- of valutarisico's zijn.

- **Renterisico**

De Wet Fido stelt een maximum aan de renterisico's die een gemeente mag lopen voor zowel de korte termijn (kasgeldlimiet) als de lange (renterisiconorm).

- **Kredietrisico**

Kredietrisico is het risico dat een tegenpartij haar financiële verplichtingen niet kan nakomen. In het geval van uitzettingen bestaat het risico dat de kredietwaardigheid van de tegenpartij daalt onder de minimum gestelde rating. Bij het opstellen van deze paragraaf zijn er geen uitzettingen bekend voor 2023 en verder. De gemeente loopt risico op geldleningen, waarover een garantstelling is verstrekt.

U wordt jaarlijks bij de vaststelling van de jaarstukken op de hoogte gehouden van de actuele stand van zaken over de hoogte van de garantstellingen. Bij de jaarrekening 2021 (vaststelling 7 juli 2022) was nog sprake van een totale garantstelling van afgerond € 30 miljoen per 31-12-2021. Dit betreft vooral de CV Casterhoven, de SWB/Woningstichting Dodewaard, Medel en Uitvoeringsorganisatie Breedband. Er is in 2021 geen aanspraak gemaakt op de garantstelling.

De borgstelling is in 2023 minimaal €10 miljoen lager ten opzichte van de jaarrekening 2021. Dit heeft er mee te maken dat de borgstelling van CV Casterhoven in 2022 is komen te vervallen.

- **Liquiditeitsrisico**

Op basis van een gedetailleerde korte termijn planning en een globale meerjarige liquiditeitsplanning wordt ingeschat wanneer de gemeente over welke hoeveelheid direct beschikbare geldmiddelen moet beschikken. Geëigende middelen om over de juiste liquiditeit te beschikken, zijn de inzet van de rekening courant bij de Bank Nederlandse Gemeenten en (langlopende) leningen. Omdat de gemeente een zeer solide en betrouwbare partner is, kan er ook in geval van krapte op de geld- en kapitaalmarkt altijd geld worden aangetrokken.

Paragraaf 5 Verbonden partijen

Algemeen

Een verbonden partij is een privaot- of publiekrechtelijke organisatie, waarin de gemeente een financieel én bestuurlijk belang heeft.

Financieel belang

Er is een financieel belang als de gemeente een bedrag ter beschikking heeft gesteld aan een organisatie en dat bedrag niet verhaalbaar is bij faillissement. Een financieel belang bestaat ook als de gemeente financieel aansprakelijk is wanneer die organisatie zijn verplichtingen niet nakomt.

Bij leningen en garantstellingen is er dus geen sprake van een verbonden partij, omdat de gemeente juridische verhaalsmogelijkheden heeft als de partij failliet gaat. Ook bij exploitatiesubsidies is er geen sprake van een verbonden partij, omdat het hier gaat om overdrachten (subsidiës).

Bestuurlijk belang

Bij een bestuurlijk belang gaat het om zeggenschap via vertegenwoordiging in het bestuur of via stemrecht. Er is dus een bestuurlijk belang als de burgemeester, een ander collegelid, een raadslid of een ambtenaar namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt of stemt.

Bij alleen een benoemings- of een voordrachtrecht, waarbij de gemeente een bestuurder of commissaris in de organisatie mag benoemen of voordragen, is er strikt genomen geen sprake van een verbonden partij. Gemeenten kunnen van zo'n recht gebruik maken om ervoor te zorgen dat er kwalitatief goede bestuurders in het bestuur van een partij terechtkomen.

Juridische rechtsvormen van verbonden partijen

Er bestaan drie verschillende juridische rechtsvormen voor verbonden partijen.

Bij **publiekrechtelijke verbonden partijen** gaat het vooral om gemeenschappelijke regelingen (GR'en). De gemeente gaat dergelijke gemeenschappelijke regelingen aan voor primaire, uitvoerende gemeentelijke taken. Zij vormen een verlengd lokaal bestuur waarbij meestal de vrijwilligheid van de samenwerking voorop staat. Voor sommige taken legt de wetgever verplichte samenwerking op, zoals de veiligheidsregio.

De meest voorkomende en tegelijkertijd 'zwaarste' vorm is de gemeenschappelijke regeling met een *openbaar lichaam*. Deze regeling heeft als enige een rechtspersoonlijkheid en een algemeen bestuur. Dit bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de deelnemende gemeenten en stelt een dagelijks bestuur aan. Gemeenten kunnen aan dit openbaar lichaam in principe alle gemeentelijke taken en bevoegdheden overdragen. Voorbeelden van dergelijke gemeenschappelijke regelingen zijn Regio Rivierenland en GGD Gelderland Zuid.

Bij **privaatrechtelijke verbonden partijen** gaat het vooral om stichtingen en vennootschappen. Een stichting heeft een bestuur voor de dagelijkse leiding en kent een ideëel of sociaal doel, waarbij alleen aan dat doel kan worden uitgekeerd. Stichtingen kennen geen controlerend mechanisme, tenzij dat in de statuten is geregeld. Een vennootschap heeft een raad van bestuur en, afhankelijk van de statuten of de omvang van de vennootschap, een raad van commissarissen. De raad van bestuur wordt gecontroleerd door de vergadering van aandeelhouders. Gemeenten maken vaak gebruik van vennootschappen bij nutsvoorzieningen, havenactiviteiten, culturele of economische activiteiten. De belangrijkste reden om samen te werken met dit type verbonden partij zijn de financiële voordelen door winstdeling en dividend. Voorbeelden van deze soort privaatrechtelijke partijen zijn Waterbedrijf Vitens en de Bank Nederlandse Gemeenten.

Het **publiek-private samenwerkingsverband (PPS)** is een bijzondere vorm van een verbonden partij. Daarin nemen naast de gemeente en eventuele andere overheden ook private partijen deel. Een veel voorkomend voorbeeld van een PPS zien we in lokale gebiedsontwikkeling. Deze samenwerkingsvorm komt in verschillende variaties voor. De wetgever heeft een voorkeur voor publiekrechtelijke boven privaatrechtelijke samenwerking. De gedachte hierachter is, dat in een publiekrechtelijke samenwerking de openbaarheid en de controle beter zijn gewaarborgd dan in een privaatrechtelijke participatie. Tot voor kort participeerde Neder-Betuwe in een PPS: Casterhoven CV. Eind 2021 is hiervoor een vaststellingsovereenkomst ondertekend waarmee de ontvlechting vanuit deze PPS is gerealiseerd.

Bestuurlijke en financiële risico's

Het inzichtelijk maken van de verbonden partijen is om twee redenen van belang. De eerste reden is dat zij vaak gemeentelijk beleid en gemeentelijke taken uitvoeren; het is verlengd lokaal bestuur. De tweede reden gaat over de kosten en de financiële risico's die de gemeente kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgetgevolgen.

Bij verbonden partijen kunnen we twee typen risico's onderscheiden: financiële en bestuurlijke. Naast de aard en omvang van de activiteiten wordt het risicoprofiel ook beïnvloed door de juridische vorm, structuur en organisatie van een verbonden partij. De belangrijkste soorten verbonden partijen inclusief de mate van bijbehorende risico's zijn hieronder weergegeven:

Belangrijkste soorten verbonden partijen	Rechtsvorm	Risico (Financieel/bestuurlijk)
Stichting	Privaatrechtelijk	Laag
Vennootschap (BV, NV)	Privaatrechtelijk	Middel
Gemeenschappelijke regeling	Publiekrechtelijk	Hoog
Publiek-private samenwerking (PPS)	Privaatrechtelijk	Hoog

De risico's van gemeenschappelijke regelingen en PPS-constructies zijn relatief hoger dan die van andere verbonden partijen. Bij de gemeenschappelijke regelingen ligt de oorzaak daarvan in het feit dat de aangesloten gemeenten volledig financieel aansprakelijk zijn. Bij PPS-constructies komt het risico voort uit de samenwerking met een private partij met eigen (winst-)doelstellingen. Zoals hiervoor vermeld, participeert Neder-Betuwe op dit moment niet in een PPS-constructie.

Visie en beleid ten aanzien van verbonden partijen

Het gemeentelijk beleid rond verbonden partijen vindt zijn basis in de financiële verordening gemeente Neder-Betuwe 2019.

Verbonden partijen dienen het publiek belang

Net als onze eigen organisatie dragen verbonden partijen bij aan het realiseren van onze lokale doelen en ambities, zoals verwoord in deze begroting. De gemeente neemt daarnaast de verantwoordelijkheid om de belangen van de verbonden partijen zelf te dienen. Deze verantwoordelijkheid ontstaat automatisch door deelname in een *derde rechtspersoon*.

Hoewel de gemeente zelf verantwoordelijk is voor het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen en wettelijke plichten laten wij dus voor een groot aantal terreinen het voorbereiden en/of uitvoeren van beleid over aan onze verbonden partijen. Deze maken voor ons beleid of voeren dit voor ons uit, terwijl wij dat in principe (voor zover de wet dat toestaat) ook zelf zouden kunnen doen. Hier zijn vier redenen voor:

- via gemeenschappelijke regelingen kan worden samengewerkt aan beleidsuitdagingen die de gemeentegrens overschrijden of die voor meerdere gemeenten van groot belang zijn;
- sommige taken vragen specialistische kennis, die onze eigen organisatie vanwege de schaalgrootte niet kan bieden;

- het beleggen van taken bij een verbonden partij kan efficiënter zijn dan ze zelf uitvoeren, waardoor voor minder geld dezelfde kwaliteit geleverd kan worden of voor hetzelfde geld meer kwaliteit;
- voor sommige beleidsterreinen is het wettelijk verplicht om een gemeenschappelijke regeling op te richten.

Welke taken de verbonden partij voor ons verricht, is opgenomen in de beschrijving van de partijen op de betreffende begrotingsprogramma's.

Het (op maat) sturen en monitoren van verbonden partijen

Onze verbonden partijen zijn (deels) 'van ons', werken 'voor ons' en worden 'door ons' bekostigd. Daarom is het van belang dat raad, college en ambtelijke organisatie, elk voor zijn/haar eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden, het doen en laten van onze verbonden partijen (kunnen) sturen en monitoren.

Onze verbonden partijen

Nr.	Naam partij (soort verbonden partij)	Website	Relatie programma
1	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.vrgz.nl/	Fysieke leefomgeving
2	Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.ggd gelderland zuid.nl/	WMO, jeugdzorg en participatiewet
3	Gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.regiorivierenland.nl/	Bestuur en dienstverlening
4	Afvalverwijdering Rivierenland (Avri) (Gemeenschappelijke regeling)	https://www.avri.nl	Fysieke leefomgeving
5	Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.odrivierenland.nl/	Fysieke leefomgeving
6	Regionaal archief Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.regionaalarchiefrivierenland.nl/	Overhead VPB onvoorzien
7	Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal (Gemeenschappelijke regeling)		Economie
8	Werkzaak Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.werkzaakrivierenland.nl	WMO, jeugdzorg en participatiewet
9	Industrieschap Medel (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.medel.nl/	Economie
10	Waterbedrijf Vitens N.V. (Vennootschap (BV, NV))	http://www.vitens.nl/	Economie

11	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (Vennootschap (BV, NV))	http://www.bng.nl/	Overhead VPB onvoorzien
12	Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	https://ubrivierenland.nl/	Economie

1. Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ)

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Burgemeester

Vestigingsplaats: Nijmegen

Financieel belang

De kosten van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid worden gedragen door bijdragen van het Rijk, de provincie, zorgverzekeraars en gemeenten. De verdeling van de kosten, die voor rekening komen van de deelnemende gemeenten, zijn voor 50% gebaseerd op historische kosten en voor 50% op de rijksbijdrage per gemeente via het gemeentefonds.

De totale bijdrage van de deelnemende gemeenten, die in de begroting 2023 van de VRGZ is opgenomen, bedraagt € 42.435.846 waarvan de gemeentelijke bijdrage van Neder-Betuwe € 1.717.084 bedraagt.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2021 (jaarrekening)	31-12-2022 (begroting)	31-12-2023 (begroting)
Eigen vermogen	7.071.000	5.684.000	4.351.000
Vreemd vermogen	62.792.000	72.391.000	78.527.000
Totaal vermogen	69.863.000	78.075.000	82.878.000
Exploitatieresultaat:	1.789.000 positief	0	0

Risico's en weerstandscapaciteit

Om de risico's te beheersen, zijn normen ontwikkeld voor het benodigde weerstandsvermogen. Voor het programma Crisis en Rampenbestrijding (C&R) gaat dit om 5% van de baten. Een norm van totaal € 2.672.000. De stand van de algemene reserve C&R voor 2023 bedraagt naar verwachting € 2.641.000. Daarmee voldoet de reserve bijna aan de bestuurlijke norm van 5%.

Voor het programma Regionale Ambulance voorziening (RAV) gaat dit om 10% van de baten. Een norm van totaal € 3.002.000. De stand van de algemene reserve C&R voor 2023 bedraagt naar verwachting € 1.621.000. Daarmee voldoet de reserve niet aan de bestuurlijke norm van 10%.

Het totaal aan gekwantificeerde risico's in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing voor C&R en RAV bedraagt een bedrag van totaal € 5.736.000. Hiermee komt de weerstandsratio (uitgaande van het normbedrag) op 0,74 en is onvoldoende. Zodoende is in totaliteit sprake van niet afgedekte risico's van € 1.474.000 (€ 5.736.000 - € 4.264.000).

Dit betekent dat er in de begroting van de gemeente Neder-Betuwe rekening wordt gehouden met een extra risicoreservering van € 65.000 (op basis van totaal aantal inwoners VRGZ en het aantal inwoners Neder-Betuwe). Zie hiervoor paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicomangement bij het onderdeel verbonden partijen in deze begroting.

2. Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Gelderland-Zuid

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Een collegelid

Vestigingsplaats: Nijmegen

Financieel belang:

Het totaal van alle gemeentelijke bijdragen voor uniforme taken op basis van inwoneraantal en van facturen en facultatieve taken bedraagt voor 2023 conform de programmabegroting 2023 (versie 2.0) van de GGD € 32.690.084. Voor Neder-Betuwe komt de gemeentelijke bijdrage uit op € 1.339.407. Hiervan is € 1.264.395 voor uniforme taken op basis van inwoneraantal en op basis van facturen en € 75.012 voor facultatieve taken.

De totale gemeentelijke bijdrage voor Neder-Betuwe voor 2023 valt daarmee iets lager uit dan het bedrag dat was opgenomen in de conceptbegroting 2023 GGD Gelderland-Zuid, die is behandeld in de raadsvergadering van 9 juni 2022.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2021 (jaarrekening)	31-12-2022 (begroting)	31-12-2023 (begroting)
Eigen vermogen	2.081.000	2.023.000	1.542.000
Vreemd vermogen	28.618.000	21.471.000	23.216.000
Totaal vermogen	30.699.000	23.494.000	24.758.000
Exploitatieresultaat:	149.000 positief	0	0

Risico's en weerstandscapaciteit

Op basis van de notitie 'Risicomanagement, voorzieningen en weerstandsvermogen' van de GGD is de streefwaarde van het weerstandsvermogen bij de begroting GGD 2023 bepaald op € 1.160.000. De normwaarde wordt bepaald zoals opgenomen in de genoemde notitie:

- € 1.000 per medewerker;
- 0,5% van opgenomen gelden in verband met renterisico's;
- 1% van de totale uitgaven;
- 3% van de inkomsten, met uitzondering van inwonersbijdrage en factuurbijdrage uniforme taken.

Het saldo van de algemene reserve ligt voor 2023 naar verwachting boven de norm van 5% (€ 1.160.000). Verwacht saldo van de algemene reserve ultimo 2023 is naar verwachting € 1.190.000.

Het totaal aan gekwantificeerde risico's van de GGD belooft een bedrag van afgerond € 3.739.000. Hiermee komt de weerstandsratio op 0,32 en is onvoldoende. Zodoende is in totaliteit sprake van niet afgedekte risico's van € 2.579.000 (€ 3.739.000 - 1.160.000). Dit betekent dat er in de begroting van de gemeente Neder-Betuwe rekening gehouden moet worden met een extra risicoreservering van € 111.000 (op basis van totaal aantal inwoners GGD en het aantal inwoners Neder-Betuwe).

Zie hiervoor paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicomanagement bij verbonden partijen in deze begroting.

3. Gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: burgemeester Kottelenberg is door de raad aangewezen als vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur; wethouder Van Wolfswinkel is aangewezen als zijn vervanger.

Vestigingsplaats: Tiel

Financieel belang:

De bijdragen van de aangesloten gemeenten zijn grotendeels gebaseerd op het inwoneraantal. Voor 2023 geldt een bijdrage per inwoner van € 9,13. De gemeenten dragen in totaal in 2023 € 2.291.191 bij aan de Regio Rivierenland. Dat is een stijging van 1,9% (of € 0,17 per inwoner) ten opzichte van de begroting 2022. Dit betekent dat de gemeentelijke bijdrage van de gemeente Neder-Betuwe vanaf 2023 neerkomt op een bijdrage van € 228.531.

Daarnaast draagt de gemeente bij aan taken die Regio Rivierenland via dienstverleningsovereenkomsten uitvoert voor Neder-Betuwe (contractgestuurde dienstverlening). In 2023 werken we met Regio Rivierenland verder aan meer inzicht in en grip op deze dienstverleningsovereenkomsten.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2021 (jaarrekening)	31-12-2022 (begroting)	31-12-2023 (begroting)
Eigen vermogen	2.787.000	2.502.000	2.317.000
Vreemd vermogen	14.596.000	7.764.000	4.085.000
Totaal vermogen	17.383.000	10.266.000	6.402.000
Exploitatieresultaat:	83.000 positief		

Risico's en weerstandscapaciteit

Regio Rivierenland is een gemeenschappelijke regeling (GR) die taken uitvoert in opdracht van acht gemeenten. Het weerstandsvermogen van de regio wordt enerzijds gevormd door dat van de afzonderlijke gemeenten. Maar de GR is op grond van wettelijke voorschriften ook zelf verplicht voorzieningen te vormen voor kwantificeerbare risico's, verplichtingen en verliezen. Daarnaast is het wenselijk om voor bepaalde activiteiten een reserve te hebben om te voorkomen dat bedrijfsresultaten en onvoorziene omstandigheden grote afwijkingen veroorzaken in de jaarlijks geraamde gemeentelijke bijdragen en tarieven.

Regio Rivierenland concludeert dat de eigen weerstandscapaciteit voldoende is om de risico's die ze loopt op te vangen. De gemeente hoeft hiervoor geen aanvullende maatregelen te treffen.

In de Begroting 2023 van Regio Rivierenland zijn er nog wel drie ontwikkelingen met name genoemd.

- Bij de contractgestuurde dienstverlening werkt Regio Rivierenland met dienstverleningsovereenkomsten met gemeenten. Aan het werken met dergelijke contacten zijn (altijd) financiële risico's verbonden. De Regio heeft een risicoreserve Contractgestuurde dienstverlening voor het opvangen van die risico's en eventuele tekorten.
- Regio Rivierenland is namens de regiogemeenten verantwoordelijk voor de organisatie van het regionale vervoersysteem Versis. In 2022 viel de provincie Gelderland weg als opdrachtgever voor Versis. Daardoor is een gecombineerde en efficiënte planning en uitvoering van de ritten minder goed mogelijk. Bovendien is er tot 2024 sprake van een geleidelijke afbouw van de provinciale subsidie op het Wmo-vervoer. Hierdoor krijgen gemeenten vanaf 2022 te maken met een toename van de kosten binnen Versis.
- Voor de uitvoering van het vervoer zijn overeenkomsten gesloten met een regiecentrale en een aantal vervoerders. Hierin kunnen financiële risico's optreden bij een eventueel

faillissement van een van de partijen of als er onenigheid zou ontstaan tussen opdrachtgever en uitvoerende ondernemers. Tot slot kunnen er financiële risico's zijn op het gebied van personele verplichtingen als de uitvoering van Versis door de regio zou worden beëindigd. De gevolgen van financiële risico's en tekorten kunnen worden gefinancierd vanuit de risicoreserve Contractgestuurde dienstverlening.

In het verleden is een integrale inventarisatie van de financiële risico's uitgevoerd bij het Regiokantoor van Regio Rivierenland. Daarbij is een koppeling gelegd met de saldi van reserves en voorzieningen om de risico's te kunnen dekken. De in de balans opgenomen algemene reserve van € 474.000 wordt voldoende geacht voor het afdekken van de financiële risico's.

In aanvulling op de uitgevoerde risico-inventarisatie bij het Regiokantoor is een vervolgonderzoek uitgevoerd gericht op frauderisico's. Uitkomst van dat onderzoek is dat er voldoende controle- en beheersingsmaatregelen functioneren binnen het Regiokantoor. De frauderisico's worden als 'laag' gekwalificeerd.

Kanttekening

Bij het risicoprofiel past een kanttekening. Bij de behandeling van de Begroting 2023 van Regio Rivierenland heeft de raad geconstateerd dat de risico's in die begroting niet worden gekwantificeerd – zoals in een gemeentelijke begroting wel het geval is. Daardoor is voor de gemeente niet goed na te gaan of de conclusie klopt: voor welk bedrag loopt de regio naar verwachting in 2023 risico's en welke omvang van de algemene reserve past daarbij? Daarom is in de gemeentelijke zienswijze op de begroting aangegeven dat we deze risicoberekening vanaf volgend jaar graag zien terugkomen in de begroting, zodat wij de conclusies kunnen volgen en waar nodig tijdig kunnen bijsturen op mogelijk dreigende vraagstukken.

4. AVRI

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Wethouder van Someren

Vestigingsplaats: Geldermalsen

Financieel belang:

Uit de begroting GR Avri 2023 blijkt een verhoging van de afvalstoffenheffing per 2023 met gemiddeld € 14 naar € 317. De definitieve vaststelling van de tarieven afvalstoffenheffing 2023 vindt eind 2022 plaats.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2021 (jaarrekening)	31-12-2022 (begroting)	31-12-2023 (begroting)
Eigen vermogen	1.389.000	1.547.000	1.315.000
Vreemd vermogen	43.358.000	44.395.000	41.022.000
Totaal vermogen	44.747.000	45.942.000	42.337.000
Exploitatieresultaat:	1.000	0	0

Risico's en weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen van Avri is onvoldoende om alle risico's te dekken. Dit betekent dat de kans bestaat dat de deelnemende gemeenten moeten bijbetalen als de risico's zich echt voordoen.

De gemeente Neder-Betuwe dient zelf in de begroting 2023 onder de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een reservering te maken ter dekking van deze risico's.

Omdat de aanvulling van de weerstandscapaciteit voor het basispakket een directe relatie heeft met de afvalstoffenheffing, is een meerjarige risico-inschatting gemaakt. Hieruit blijkt dat het weerstandsvermogen vanaf 2023 weer naar het gewenste niveau groeit. In de meerjarige ontwikkeling is nog geen rekening gehouden met de eventuele nadelige invloed van de CO2-heffing, vanwege de vele onzekerheden rond die heffing.

Het weerstandsvermogen van het Basispakket stijgt jaarlijks verder, met de risico-opslag in de afvalstoffenheffing van € 1 miljoen én de jaarlijkse storting van het surplus in de reserve bedrijfsafval. Voor de ontwikkeling van de risico's gaan we ervan uit dat de risico's zich grotendeels stabiel ontwikkelen.

Verwacht saldo van de algemene reserve ultimo 2023 is naar verwachting € 6.594.000.

Het totaal aan gekwantificeerde risico's van de Avri beloopt een bedrag van afgerond € 9.353.000. Hiermee komt de weerstandsratio op 0,71 en is onvoldoende. Zodoende is in totaliteit sprake van niet afgedekte risico's van € 2.759.000 (€ 9.353.000 - 6.594.000). Dit betekent dat er in de begroting van de gemeente Neder-Betuwe rekening gehouden moet worden met een extra risicoreservering van € 275.000. (op basis van totaal aantal inwoners Avri en het aantal inwoners Neder-Betuwe).

Zie hiervoor paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicomanagement bij verbonden partijen in deze begroting.

5. Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: wethouder van Wolfswinkel

Vestigingsplaats: Tiel

Financieel belang:

De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage aan de ODR is bedoeld voor het uitvoeren van vergunningverlenings-, advies- en toezicht-/handhavingstaken op het gebied van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Ook wordt de bijdrage ingezet voor stelseltaken en het ketentoezicht, die in het Gelders Stelsel (provincie breed) worden uitgevoerd. De totale deelnemersbijdrage, opgenomen in de begroting ODR 2023, is € 20.342.142. De gemeentelijke bijdrage Neder-Betuwe is € 1.912.878. Hierin is het Werkprogramma ODR 2023 (feitelijk verwachte werkzaamheden en middelen) nog niet verwerkt. Dit werkprogramma komt zoals afgesproken in de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) eind 2022 ter beschikking. Eventuele financiële gevolgen van het Werkprogramma ODR 2023 worden daarna verwerkt in het eerstvolgende planning & control document.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2021 (jaarrekening)	31-12-2022 (begroting)	31-12-2023 (begroting)
Eigen vermogen	1.500.160	1.163.654	1.135.029
Vreemd vermogen	5.616.062	5.342.882	5.158.213
Totaal vermogen	7.116.222	6.506.536	6.293.242
Exploitatieresultaat:	407.881		

Risico's en weerstandscapaciteit

Risico's en weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen is voldoende om de risico's op te vangen (1,13). Het totaal aan becijferde risico's gaat om een bedrag van € 645.865. De aanwezige weerstandscapaciteit betreft een totaalbedrag van € 727.550. Hiermee zijn de risico's afgedekt.

6. Regionaal Archief Rivierenland (RAR)

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Een collegelid

Vestigingsplaats: Tiel

Financieel belang:

De kosten van het Regionaal Archief Rivierenland worden grotendeels gedragen door bijdragen van de deelnemende gemeenten en van Waterschap Rivierenland. De verdeling van de algemene en specifieke kosten, die gemaakt worden voor de deelnemende gemeenten, gebeurt naar evenredigheid van het aantal inwoners.

In de begroting van het RAR over 2023 is een totale gemeentelijke bijdrage opgenomen van € 2.584.448 waaraan Neder-Betuwe een bedrag van € 279.721 levert.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2021 (jaarrekening)	31-12-2022 (begroting)	31-12-2023 (begroting)
Eigen vermogen	590.917	504.564	464.564
Vreemd vermogen	8.258.972	8.349.778	8.087.517
Totaal vermogen	8.849.889	8.854.342	8.552.081
Exploitatieresultaat:	56.353 positief		

Risico's en weerstandscapaciteit

De hoogte van de verhouding van het weerstandsvermogen is door het Algemeen Bestuur in 2014 vastgesteld op minimaal 1,0. Medio 2017 heeft het Algemeen Bestuur de Update 2017 Risicomanagement & Weerstandsvermogen vastgesteld, waarbij de minimale norm van 1,0 is gehandhaafd. Op basis van de actuele cijfers bedraagt het normbedrag van de gewenste weerstandscapaciteit € 211.000. Vanaf het jaar 2022 wordt voor de komende jaren een werkelijke weerstandscapaciteit verwacht van € 211.000, zodat sprake is van een weerstandsverhouding van 1,0. Hiermee zijn alle risico's van het RAR afgedekt en is geen aanvullende risicoafdekking nodig vanuit de gemeenten.

7. Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Een collegelid

Vestigingsplaats: Kerk-Avezaath

Financieel belang:

De provincie en gemeenten hebben in het kader van de verzelfstandiging in 1999 (bij het ontstaan van de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied met de handelsnaam Uit@waarde) hun bijdragen in de exploitatietekorten afgekocht. Uitgangspunt is dat de nieuwe organisatie zichzelf moet bedruipen. De gemeente Neder-Betuwe heeft in 2008 voor de laatste keer een afkoopsom betaald (€ 158.000) aan recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal en levert sinds 2009 geen financiële bijdrage meer.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2021 (jaarrekening)	31-12-2022 (begroting)	31-12-2023 (begroting)
Eigen vermogen	0	0	0
Vreemd vermogen	6.853	6.853	6.853
Totaal vermogen	6.853	6.853	6.853
Exploitatieresultaat:	0	0	0

Risico's en weerstandscapaciteit

Geen.

8. Werkzaam Rivierenland

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Een collegelid

Vestigingsplaats: Tiel

Financieel belang:

Voor Werkzaam Rivierenland is in de begroting van Neder-Betuwe rekening gehouden met een bijdrage om het totale bedrijfsvoeringsresultaat te dekken. Voor 2023 betreft de totale bijdrage € 1.129.100 voor salariskosten SW en bedrijfsvoeringskosten. In 2023 wordt op basis van de meicirculaire 2022 verwacht, dat hier een rijksvergoeding van €1.074.294 tegenover staat. Een deel van deze rijksvergoeding wordt gebruikt als dekking van salariskosten voor medewerkers van Sociale Werkvoorziening (SW), die in dienst zijn bij Scalabor (het voormalige Presikhaaf).

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2021 (jaarrekening)	31-12-2022 (begroting)	31-12-2023 (begroting)
Eigen vermogen	4.421.000	3.924.000	3.417.000
Vreemd vermogen	17.602.00	6.763.000	6.686.000
Totaal vermogen	22.023.000	10.687.000	10.103.000
Exploitatieresultaat:	371.100 positief		

Risico's en weerstandscapaciteit

De totale netto-risico's, zoals berekend in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting 2023 van Werkzaam, beslaan een bedrag van € 2.100.000 en de beschikbare weerstandsvermogen is eveneens €2.100.000. Zodoende is sprake van een weerstandsratio van 1,0. Dit betekent dat er in de begroting van Neder-Betuwe geen rekening gehouden hoeft te worden met een extra risico.

Het beleid voor de vorming van het weerstandsvermogen komt overeen met artikel 30 van de gemeenschappelijke regeling. Dit bepaalt dat tot een plafond van 3% van de jaarlijkse exploitatielasten mag worden toegevoegd aan het weerstandsvermogen als het resultaat op het Programma bedrijfsvoering dit toelaat. Op basis van de begrote lasten over 2023 is het plafond bepaald op circa € 2.899.000. Ten opzichte van de in gemeenschappelijke regeling bepaalde 3% is het huidige weerstandsvermogen lager.

9. Industrieschap Medel

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Twee wethouders en twee raadsleden

Vestigingsplaats: Tiel

Financieel belang:

De gemeenten Tiel en Neder-Betuwe nemen in principe op gelijke basis deel. Een positief of een negatief saldo, dat het Algemeen Bestuur van industrieschap Medel over enig jaar meldt, wordt voor gelijke delen gegund of bijgedragen. De grondexploitatie 'Medel I' geeft in 2022 een verwacht saldo van € 12,6 miljoen (2020: € 12,3 miljoen) op contante waarde.

De grondexploitatie van 'Medel afronding' in 2022 geeft een verwacht saldo van € 25,2 miljoen (2021 € 12,6 miljoen) op contante waarde. Het verschil tussen 2021 en 2022 komt voort uit een indexering van de grondprijzen, een beter risico inzicht en efficiëntere verkaveling.

De gemeente Neder-Betuwe heeft in augustus 2022 een winstuitkering ontvangen van 5,65 miljoen euro uit de grondexploitatie Medel I. Deze ontvangst zal verantwoordt worden in de 2e bestuursrapportage 2022

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2021 (jaarrekening)	31-12-2022 (begroting)	31-12-2023 (begroting)
Eigen vermogen	15.065.400	5.783.000	21.873.000
Vreemd vermogen	46.867.000	52.835.000	1.000.000
Totaal vermogen	61.932.400	58.618.000	22.873.000
Exploitatieresultaat:			

Risico's en weerstandscapaciteit

De ontwikkeling van Medel brengt financiële risico's met zich mee. De meest risicovolle onderdelen zijn in een rekenprogramma ingevoerd. Op basis van de uitkomsten zijn de scenario's uitgewerkt en in de grondexploitaties van 2022 verwerkt. De berekende risico's kunnen binnen de totale grondexploitatie van Medel ruimschoots worden afgedekt door de verwachte positieve resultaten. Zodoende is in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van Neder-Betuwe geen aanvullend risicoservering opgenomen.

10. Waterbedrijf Vitens N.V.

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Als aandeelhouder

Vestigingsplaats: Zwolle

Financieel belang:

De gemeente Neder-Betuwe bezit 16.023 (0,277%) gewone aandelen van € 1 nominaal.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2021 (jaarrekening)	31-12-2022 (begroting)	31-12-2023 (begroting)
Eigen vermogen	600,3 miljoen	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	1.387,8 miljoen	n.n.b.	n.n.b.
Totaal vermogen	1.988,1 miljoen	n.n.b.	n.n.b.
Exploitatieresultaat:	44,6 miljoen positief	n.n.b.	n.n.b.

Risico's en weerstandscapaciteit

Niet van toepassing

11 N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Als aandeelhouder

Vestigingsplaats: Den Haag

Financieel belang:

Neder-Betuwe heeft zeggenschap in de BNG via het stemrecht van 18.246 aandelen van € 2,50. Dit aandelenbezit heeft een duurzaam karakter.

Financiële gegevens verbonden partij (bedragen in miljoenen euro's)	31-12-2021 (jaarrekening)	31-12-2022 (begroting)	31-12-2023 (begroting)
Eigen vermogen	4.329 miljoen	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	144.728 miljoen	n.n.b.	n.n.b.
Totaal vermogen	149.057 miljoen	n.n.b.	n.n.b.
Exploitatieresultaat:	236 miljoen positief	n.n.b.	n.n.b.

Risico's en weerstandscapaciteit

Niet van toepassing.

12. Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Wethouder van Someren

Vestigingsplaats: Tiel

Financieel belang:

Voor de aanleg van een breedbandnetwerk is een langlopende financieringsovereenkomst afgesloten met een looptijd van 50 jaar. Aflossing vindt plaats vanaf het derde jaar (2022) en heeft een looptijd van 48 jaar. Het totale investeringsbudget is € 37.500.000. De zeven gemeenten die deelnemen in de UBR zijn voor hun aandeel aansprakelijk als vermogenstekorten zouden ontstaan of de UBR niet in staat is om aan de aflossingsverplichtingen van de lening te voldoen.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2021 (jaarrekening)	31-12-2022 (begroting)	31-12-2023 (begroting)
Eigen vermogen	119.864	471.000	493.000
Vreemd vermogen	26.406.460	36.548.000	35.938.000
Totaal vermogen	26.526.324	37.019.000	36.431.00
Exploitatieresultaat:	156.102	42.000	22.000

Risico's en weerstandscapaciteit

Voor 2023 verwacht UBR niet dat er tekorten ontstaan. De financiële risico's zijn beperkt en er is voorzichtigheid betracht bij de financiële doorrekeningen. Vanaf het 4e kwartaal 2020 zijn de eerste aansluitingen operationeel en genereert de UBR inkomsten uit de verhuur van vezelparen (exploitatie van het breedbandnetwerk).

Met de ramingen zoals opgenomen in de Kadernota 2023 is zichtbaar gemaakt dat de UBR kapitaal en vermogen opbouwt en aan alle betalingsverplichtingen kan voldoen. Op de langere termijn (na 2025) groeit het eigen vermogen en neemt het saldo liquide middelen verder toe als gevolg van de oplopende exploitatie-overschotten. Het is daarom niet te verwachten dat de deelnemende gemeenten vanuit hun eigenaarschap of garantiestelling voor de lening financiële nadelen zullen ondervinden. Na 2026 lopen de positieve resultaten op, omdat de geactiveerde voorbereidingskosten dan volledig zijn afgeschreven en niet meer op de exploitatie drukken.

Paragraaf 6 Grondbeleid

Algemeen

In paragraaf 6 wordt aangegeven hoe de gemeente het grondbeleid inzet om haar bestuurlijke doelen te bereiken. De raad heeft de Nota Grondbeleid op 8 december 2016 vastgesteld. In deze nota is onze visie op ons grondbeleid weergegeven. Deze paragraaf bevat de verplichte onderdelen zoals omschreven in artikel 16 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV):

- een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van doelstellingen en de uitvoering,
- een actuele vooruitblik van de verwachte resultaten van de totale grondexploitatie,
- een onderbouwing van de geraamde winstneming,
- de beleidsuitgangspunten voor de reserves voor grondbeleid in relatie tot de risico's.

Grondbeleid gemeente Neder-Betuwe

Het gemeentelijk grondbeleid moet de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente stimuleren en faciliteren. Met een zorgvuldig uitgevoerd grondbeleid kan de gemeente haar regierol bij deze ruimtelijke ontwikkeling houden en waar nodig versterken.

Het grondbeleid en de werkwijze van de gemeente richten zich op het faciliteren van initiatieven van derden. Wenselijke en kansrijke initiatieven brengen we zo snel mogelijk naar de eindstreep. De kosten die de gemeente daarbij maakt, verhalen we op de initiatiefnemers.

Maar dit betekent niet dat het voeren van actief grondbeleid helemaal wordt uitgesloten. De gemeente beschikt nog over enkele grondposities en kan mogelijk gronden aankopen als zich kansen voordoen. Uiteraard moet dit soort actief grondbeleid bijdragen aan de beleidsdoelstellingen en kaders van de raad en moeten de risico's beheersbaar zijn.

Onderverdeling complexen

In de gemeente zijn projecten in ontwikkeling die we op verschillende wijze financieel verantwoorden. Ten eerste zijn er de eigen projecten van de gemeente. Hier gaat het om (aan te kopen) grondeigendommen van de gemeente. De gemeente beheert de ontwikkeling zelfstandig en doet zo aan actief grondbeleid. De gemeente wijzigt de bestemming, maakt de gronden bouw- en woonrijp en verkoopt de gronden zelf aan derden. Dit zijn de zogenaamde BIE Grexen (Bouwgrond in exploitatie).

Daarnaast zijn er de faciliterende projecten. Hier heeft de gemeente geen grondeigendom. Wij krijgen alle kosten die we maken op basis van gesloten overeenkomsten vergoed van de initiatiefnemers. Deze projecten worden bijgehouden als vorderingen en geregistreerd in de projectadministratie.

Tenslotte zijn er nog enkele oude facilitaire projecten. Hier krijgt de gemeente haar kosten vergoed doordat de initiatiefnemer een vooraf afgesproken vast bedrag betaalt. Voor deze projecten - Triangel Vahstal en de Heuning-oost - moet de gemeente meer uren besteden dan vooraf was ingeschat. Er wordt voor deze projecten wel een grondexploitatie gemaakt. Ook zal de gemeente waar nodig een voorziening moeten treffen voor het verwachte verlies. Deze facilitaire projecten worden ook wel de BIE Initiatieven genoemd.

Rapportage grondexploitatiebegrotingen in relatie tot het Planning en Controle instrumentarium

Gezien het grote belang van een actueel inzicht in de financiële status van de projecten met een grondexploitatiebegroting rapporteren wij in 2022 op verschillende momenten over de uitvoering en voortgang hiervan. Wij doen dit in de jaarstukken 2022 en de bestuursrapportages 2023.

Verbonden partijen

Aangezien het projecten Medel als deelneming onderdeel is van Verbonden partijen is dit project niet opgenomen in deze paragraaf. Voor meer informatie hierover verwijzen wij u naar de programma's 3 en 4 en naar Paragraaf 5 Verbonden Partijen.

Actualisatie grondexploitaties

De grondexploitaties zijn per 1 januari 2022 bijgewerkt. Hierbij zijn de te verwachten kosten, opbrengsten, fasering en de te hanteren parameters opnieuw beoordeeld.

Risico's

Binnen het grondbeleid hebben we twee soorten risico's bepaald: algemene risico's en project specifieke risico's. De risico's binnen het grondbeleid moeten afgedekt worden door de weerstandscapaciteit. Voor meer informatie over risico's en weerstandscapaciteit verwijzen wij u naar paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Bestemmingsreserve Bovenwijkse voorzieningen en bestemmingsreserve Ruimtelijke investeringen

Op 27 september 2018 is een vernieuwde nota Bovenwijkse voorzieningen vastgesteld. Het praktische deel van deze nota wordt jaarlijks bijgewerkt en vastgesteld door het college. Begrote afdrachten aan de reserves Bovenwijkse voorzieningen en Ruimtelijke investeringen vinden plaats zoals bepaald in het praktische deel van de nota bovenwijkse voorzieningen.

Overzicht van actuele prognose diverse complexen

Onderstaand overzicht geeft inzicht in de financiële stand van zaken van de projecten:

- Boekwaarden per 1-1-2022
- Nog te realiseren baten en lasten over gehele looptijd
- Verwachte resultaten (Contante waarde)
- Ingeschatte risico's

Voor een nadere toelichting op de projecten verwijzen wij naar de jaarstukken 2021 onderdeel paragraaf 6 Grondbeleid.

	Boekwaarde <i>per 1-1-2022</i>	Nog te maken Lasten <i>per 1-1-2022</i>	Nog te ontv. Baten <i>per 1-1-2022</i>	Eindwaarde <i>per einde grex</i>	Contante waarde <i>1-1-2021</i>	Contante waarde <i>1-1-2022</i>	Looptijd <i>t/m</i>	Algemeen risico <i>2022</i>	Specifiek risico <i>2022</i>
BIE Grexen									
ABC	€ 578.896	€ 651.923	€ 1.657.398	€ 415.002	€ 633.341	€ 406.864	2022	€ 8.020	€ 25.000
Herenland	€ 66.453	€ 135.369	€ 1.530.400	€ 1.318.594	€ -	€ 1.218.177	2024	€ 6.645	€ -
Herenland-west	€ 1.223.036	€ 424.905	€ 1.211.548	€ -509.957	€ -490.442	€ -471.122	2026	€ 122.304	€ -
Gem. gronden Fructus	€ 1.017.463	€ 2.138.990	€ 4.089.999	€ 809.600	€ 682.369	€ 718.902	2022	€ 98.893	€ 30.000
Kastanjelaan	€ -59.453	€ 37.182	€ -	€ 23.460	€ 224.260	€ 23.000	2024	€ -	€ 5.000
subtotaal	€ 2.826.394	€ 3.388.368	€ 8.489.345	€ 2.056.699	€ 1.049.528	€ 1.895.822			
BIE Initiatieven									
ABC SV	€ 1.160.993	€ 1.007.382	€ 2.196.230	€ 847	€ 877	€ 798	2023	€ 116.099	€ -
Heuning-oost	€ 39.302	€ 8.172	€ 6.429	€ -41.438	€ -24.976	€ -40.626	2021	€ 3.930	€ 10.000
Triangel Vahstal	€ 35.406	€ 61.901	€ -	€ -99.870	€ -72.037	€ -92.264	2024	€ 3.541	€ -
subtotaal	€ 1.235.701	€ 1.077.455	€ 2.202.659	€ -140.461	€ -96.136	€ -132.092		€ 359.431	€ 70.000
TOTAAL	€ 4.062.095	€ 4.465.823	€ 10.692.004	€ 1.916.238	€ 953.393	€ 1.763.730		€ 429.431	

Paragraaf 7 Bedrijfsvoering

Algemeen

Bedrijfsvoering is een belangrijk aspect voor de ambtelijke organisatie om haar werk te kunnen doen. Wanneer we over bedrijfsvoering spreken, sluiten wij aan bij de definitie van het Ministerie van BZK: *bedrijfsvoering gaat over de bedrijfsprocessen waarmee de gemeente haar beleidsdoelstellingen kan realiseren, samen met de sturing en beheersing van die processen.*

Voor een goede bedrijfsvoering zijn budget, personeel met kennis en kunde, infrastructuur, structuur, informatie en beheersinstrumenten nodig. Ook is een gezonde cultuur binnen de organisatie cruciaal om onze doelstellingen te bereiken.

Het zijn dynamische tijden voor het openbaar bestuur en het ziet ernaar uit dat deze dynamiek permanent is. Dat vraagt een organisatie die daarmee goed om kan gaan en kwaliteit blijft leveren. Het college is primair verantwoordelijk voor een adequate bedrijfsvoering. De raad heeft een kaderstellende en controlerende taak.

Visie en beleid ten aanzien van onze bedrijfsvoering

Het gemeentelijke takenpakket verandert voortdurend. De transformaties in het sociaal domein en de Omgevingswet zijn daarvan belangrijke voorbeelden. Maar de financiële mogelijkheden blijken tegelijkertijd niet oneindig. De overheid gaat mede daarom steeds meer uit van zelfredzaamheid van inwoners. De gemeente ontwikkelt zich bij de realisatie van initiatieven steeds meer naar één van de maatschappelijke partijen. En niet meer als de gemeente die 'van bovenaf' bepaalt wat goed is.

De gemeentelijke ambities en het veranderende takenpakket stellen hoge eisen aan de kwaliteit van de ambtelijke organisatie. In 2023 gaat de organisatie aan de slag om de wendbaarheid en het verbindend vermogen verder te vergroten.

De organisatiestructuur

Onze organisatiestructuur is afgeleid van het zogenoemde directiemodel. De organisatie staat onder algemene leiding van de gemeentesecretaris, die tevens algemeen directeur is. De ambtelijke organisatie bestaat uit drie afdelingen: de Fysieke pijler, de Sociale pijler en de Bedrijfsvoeringspijler. We hechten waarde aan een compacte en efficiënte organisatie en aan een gezonde bestuurs- en organisatiecultuur waarin lef, professionaliteit, samenwerken, resultaat, klantgerichtheid en plezier kernbegrippen zijn. We zetten in op betrouwbaarheid en toegankelijkheid van zowel bestuur als organisatie. We ontwikkelen de gemeentelijke organisatie verder richting een wendbare organisatie, die goed kan blijven inspelen op toekomstige ontwikkelingen en waarbij verbinding met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties cruciaal is. We hebben oog voor de wensen van onze klanten en reageren daar adequaat op door in mogelijkheden en kansen te denken en niet in onmogelijkheden of bedreigingen.

De medewerkers

In het strategisch HR-beleid 2021 t/m 2023 is onze HR-visie vastgelegd: onze medewerkers zijn goed toegerust om te kunnen werken, nu en in de toekomst. Onze organisatie en medewerkers zijn wendbaar en staan in verbinding met collega's en klanten. We bouwen de kernkwaliteiten 'wendbaar' en 'verbindend' verder uit, koesteren ze en zijn hier ook zuinig op. We werken in een inspirerende en prettige werkomgeving en vinden het welbevinden van onze medewerkers belangrijk.

We werken hier concreet aan door in te zetten op (1) duurzame inzetbaarheid, (2) regionale samenwerking en (3) een inspirerende, prettige en uitdagende werkomgeving en welbevinden van medewerkers. Het strategisch HR-beleid wordt in 2023 voor de daaropvolgende jaren herijkt en daarin worden actuele en voorziene ontwikkelingen meegenomen.

Digitalisering, privacy en informatiebeveiliging

Informatie wordt steeds belangrijker. Ook voor onze gemeente. De schaalgrootte van onze gemeente vraagt echter om duidelijke keuzes. Ten aanzien van de ontwikkelingen en investeringen gelden dan ook de volgende uitgangspunten:

1. We bieden een veilige omgeving. Burgers, ondernemers en medewerkers mogen er op vertrouwen dat hun gegevens veilig zijn en niet kunnen worden benaderd door onbevoegden.
2. We bieden continuïteit. In het geval van calamiteiten bieden wij de noodzakelijke ondersteuning om de essentiële informatievoorziening binnen 48 uur beschikbaar te krijgen. Dit biedt garanties voor het functioneren van 'de veiligheidsdriehoek' en de kritische registraties van de gemeente.
3. We voldoen aan wet- en regelgeving. Het betreft hier onder meer de wet- en regelgeving gericht op archief, privacy, security en de uitvoering van de wettelijke informatietaken.
4. We bieden onze medewerkers hoogwaardige informatievoorziening die hen in staat stelt om effectief en efficiënt invulling te geven aan de toegewezen taken.

Om dit te kunnen realiseren moeten we de basis versterken. Dat wil zeggen:

- We optimaliseren het beheer en onderhoud van onze informatievoorziening door het versterken van de I&A-organisatie, het efficiënter maken van onze dienstverlening aan de interne organisatie, het vergroten van het inzicht in de middelen die wij beheren en het versterken van het applicatiebeheer in de afdelingen;
- We werken aan het beheerst doorontwikkelen van de informatievoorziening. Anders gezegd: we streven naar weloverwogen, onderbouwde aanpassingen van en uitbreidingen op onze informatievoorziening. Daarmee verlagen we risico's en zorgen we dat onze informatievoorziening aan blijft sluiten op de strategische doelstellingen van de gemeente.

Samenwerking in de regio

Om een zelfstandige organisatie te kunnen blijven, is het belangrijk dat wij goed samen blijven werken in en met partners in de regio. Samenwerking in het Rivierenland en in Gelderland-Zuid maakt dat we taken efficiënt kunnen uitvoeren en dat we een steviger kwaliteit kunnen leveren. Maar het stelt de gemeentelijke organisatie ook voor uitdagingen. De benodigde gezamenlijke sturing, opdrachtformulering en afstemming maakt het immers tegelijkertijd ook complex. En de samenwerking aan gemeentegrensoverschrijdende opgaven zoals stikstof, energietransitie en klimaatadaptatie maakt steviger resultaten mogelijk, maar daarmee nemen ook het aantal overleggen, samenwerkingsverbanden en de bestuurlijke drukte toe.

Meer over regionale samenwerking vindt u in begrotingsprogramma 1, in de beschrijvingen van onze verbonden partijen in de respectievelijke begrotingsprogramma's en in paragraaf 5 Verbonden partijen.

Doelmatigheid en doeltreffendheid

Op basis van de Onderzoekverordening 213a Neder-Betuwe 2019 doen we regelmatig onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid. Jaarlijks optimaliseren we een aantal processen door continu vanuit de klantbeleving verbeteringen aan te brengen met zo min mogelijk verspilling. Daarmee proberen we de tevredenheid van klanten, medewerkers en de organisatie te verbeteren.

Deze aanpak is geen onderzoek in de gebruikelijke zin met een rapport van bevindingen en aanbevelingen. Het is wel een continu verbeterproces, waarbij het beleid en de inrichting van de processen en systemen direct worden aangepakt. Mocht er aanleiding zijn voor een specifiek onderzoek dan wordt de Rekenkamercommissie geïnformeerd. In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt de voortgang gemonitord.

Rechtmatigheid

Inwoners en maatschappelijke partners moeten ervan uit kunnen gaan dat de gemeente zich aan wet- en regelgeving houdt bij de besteding van het gemeenschapsgeld. Dat betekent bijvoorbeeld dat de organisatie zich houdt aan eventuele voorwaarden voor verkregen subsidies, maar ook aan regels voor uitgaven die niet begroot waren. We vinden het belangrijk dat de organisatie zodanig is ingericht dat rechtmatig werken logisch is.

Rechtmatigheidsverantwoording

Over het begrotingsjaar 2023 geeft het college voor het eerst zelfstandig een rechtmatigheidsmededeling af in de jaarstukken.

Dit oordeel over de rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties (financiële rechtmatigheid) wordt nu door de accountant gegeven. Om te realiseren dat het college in staat is deze rechtmatigheidsverantwoording af te geven stuurt de organisatie in eerste instantie op het verbeteren van de kwaliteit en de interne beheersing van de processen. Daarnaast vinden rechtmatigheidscontroles plaats. Om de vereiste onafhankelijkheid van deze controles te borgen wordt in 2023 derdelijnscontrole met externe hulp georganiseerd.

Digitaal toegankelijke en transparante overheid

Vanuit de landelijke overheid wordt in de laatste jaren steeds meer nadruk gelegd op transparantie en digitale toegankelijkheid van overheidsorganisaties: burgers en bedrijven hebben recht om te weten welke informatie over hen verwerkt wordt, op informatie over wat er in hun buurt gebeurt en op eenvoudige toegang tot overheidsdiensten.

Drie belangrijke wetten op dat terrein zijn afgelopen jaar in werking getreden of treden binnenkort in werking:

1. de Wet open overheid (Woo), die overheden verplicht om behalve op verzoek ook pro-actief een aantal categorieën informatie te openbaren;
2. de Wet elektronische publicaties (Wep), die de publicatie van formele besluiten regelt;
3. de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer: die de gemeente verplicht om voor alle diensten en producten een digitaal kanaal in te richten.

Voor alle drie deze wetten is de implementatie in gang gezet.

Wet open overheid

Voor de implementatie van de Woo zijn in 2021 en 2022 de nodige stappen gezet om te kunnen voldoen aan de vereisten van de wet. We volgen met deze implementatie het stappenplan zoals dat door de landelijke overheid wordt voorgeschreven en dat nog enige jaren in beslag neemt. De passieve openbaarmaking (het voormalige Wob-verzoek) voldoet sinds 1 mei aan de nieuwe wet.

Wet elektronische publicaties

De implementatie van de Wep is voor een belangrijk deel afgerond. Vóór 1 januari 2023 moet nog wel de digitale terinzagelegging van besluiten worden geïmplementeerd. We verwachten dat dit gerealiseerd wordt, al is het mogelijk dat de uitwerking ervan nog plaatsvindt begin 2023.

Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer

Voor de implementatie van de Wmebv vindt op het moment van schrijven van deze begroting een inventarisatie plaats om te bepalen welke digitale kanalen we nog moeten inrichten. Het is niet waarschijnlijk dat we op 1 januari 2023 al volledig aan de wet zullen kunnen voldoen – het streven is om in het najaar van 2022 in elk geval een plan klaar te hebben voor de implementatie.

Ten aanzien van alle drie de wetten geldt dat de belasting voor de ambtelijke organisatie op dit moment te groot is om de implementatie met voldoende voortvarendheid ter hand te kunnen nemen. We kiezen ervoor daar waar het kan en mag de implementatie stapsgewijs in te voeren.

Ontwikkeling omvang ambtelijke organisatie

In het afgelopen jaar hebben raad en college elkaar meerdere keren gesproken over de personele krapte in de ambtelijke organisatie. Eind 2021 leidde dat ertoe dat het college met het management afspraken heeft gemaakt om tijdelijk prioriteiten te stellen in werkzaamheden. Aanvullend daarop heeft de raad in januari 2022 besloten voor de eerste helft van 2022 budget beschikbaar te stellen voor tijdelijke formatie-uitbreiding. In de eerste bestuursrapportage heeft de raad besloten die inzet te verlengen voor de tweede helft van 2022.

Ondertussen zijn onderzoeken uitgevoerd naar de oorzaken van de personele krapte. In een inwerkavond op 15 juni 2022 hebben college en management de raad meegenomen in de uitkomsten van die onderzoeken, die de disbalans tussen de hoeveelheid werk en de beschikbare capaciteit bevestigen. Ook zijn de uitdagingen geschetst (ambitieuze groeigemeente, groeiende complexiteit in het takenpakket en steeds meer tijdrovende onvoorziene werkzaamheden) voor de relatief krap en kwetsbaar bemenste organisatie.

Zoals toen beloofd, maken we in deze begroting inzichtelijk wat voor de komende jaren nodig is om de organisatie op peil te brengen en blijvend te versterken. Dat voorstel is in deze begroting verwerkt en bestaat uit vijf onderdelen:

1. een investering in de organisatie door een structurele formatie-uitbreiding
2. een verdere versterking van de organisatie door de formatie tijdelijk voor drie jaar uit te breiden
3. vanaf 2023 vorming van een jaarlijks wendbaarheidsbudget voor het snel en tijdelijk oplossen van knelpunten en onverwachte ontwikkelingen
4. vanaf 2024 een jaarlijkse groei van de formatie om de groei van de gemeente bij te houden
5. inzet van middelen uit de Meicirculaire 2022 voor versterking van de formatie voor de uitvoering van enkele specifieke taken.

Hierna lopen we de vijf onderdelen langs, lichten we toe wat ze inhouden en welk financieel effect ze op deze begroting hebben.

1. Een investering in de organisatie door een structurele formatie-uitbreiding (8,9 fte; effect op de begroting € 729.200 jaarlijks vanaf 2023)

De afgelopen jaren is Neder-Betuwe sterk gegroeid in omvang, opgaven en ambities. De ambtelijke organisatie is daarin niet in hetzelfde tempo meegegroeid. Een structurele investering is nodig om weer een goede basis te hebben om op een solide manier uitvoering te kunnen geven aan wettelijke opgaven. Ook omvat deze investering een inhaalslag in de sterkte van ons motorblok: de bedrijfsvoering van de organisatie die er 'onder de motorkap' voor zorgt dat de organisatie efficiënt, rechtmatig, veilig en soepel draait.

Wat omvat deze investering?

Deze investering omvat een structurele uitbreiding van de formatie op drie terreinen.

Werkterrein	Investering	Waarom?
Uitvoering sociaal domein	Uitbreiding van de consultantcapaciteit voor jeugd en vroegsignalering schulden en verstevigen van de juridische kwaliteitszorg met in totaal 1,9 fte; financieel effect op de begroting: € 150.300	De gemeente heeft in de afgelopen jaren taakuitbreiding gekregen waarvoor de formatie onvoldoende is meegegroeid: opvolgen van signalen over betalingsachterstanden en versterking van de samenwerking tussen jeugdzorg en onderwijs. De kwetsbaar georganiseerde kwaliteitszorg van de uitvoering moet versterkt worden om te kunnen (blijven) zorgen voor actuele regels, begrijpelijke beschikkingen en een goede en tijdige afhandeling van bezwaren.
Wonen	Uitbreiding van de formatie ter ondersteuning van de beleidsmedewerker met 0,7 fte; financieel effect op de begroting: € 60.000	De woonambitie is de komende jaren een van de belangrijkste opgaven voor onze gemeente. Het is niet alleen kwantitatief een uitdaging om de verdubbelde aantallen woningen te realiseren, het programma Wonen maakt ook duidelijk dat de opgave complex is.
Bedrijfsvoering	Inhaalslag in de advisering, ondersteuning en aansturing van de organisatie door in totaal 6,3 fte toe te voegen aan het 'motorblok'; financieel effect op de begroting: € 518.900	Op verschillende terreinen is de bedrijfsvoering niet tijdig meegegroeid met de groei van de opgaven en de organisatie: de formatie voor juridische advisering, ICT, informatieveiligheid, (digitale) documentaire informatievoorziening, secretariële ondersteuning, aansturing en facilitaire ondersteuning is achtergebleven bij de groei van de organisatie en de opgaven waarvoor die staat. De formatie voor communicatie is op dit moment niet structureel berekend op (zelfs het minimale) ambitieniveau van de visie op communicatie en participatie die de raad in 2021 heeft vastgesteld.

Wat zou er gebeuren wanneer deze structurele uitbreiding niet plaatsvindt?

Een groot deel van de benodigde uitbreiding wordt inmiddels al tijdelijk ingezet, met dekking vanuit het Nationaal Programma Onderwijs en/of de tijdelijke middelen die de raad beschikbaar heeft gesteld voor 2022. Die middelen zijn echter eindig, terwijl wij zien dat structurele inzet nodig is om problemen te voorkomen.

- Het niet (volledig) uitbreiden van de formatie in de uitvoering van het sociaal domein zal ertoe leiden dat niet meer alle inwoners binnen de wettelijke termijnen geholpen kunnen worden: er zullen wachtlijsten ontstaan. Dat kan de aard van de problematiek vergroten; in die gevallen wordt hulp om de problemen op te lossen arbeidsintensiever en duurder. In situaties waarin kindermishandeling en/of huiselijk geweld spelen kan dit in het ergste geval leiden tot letsel, trauma's en 'gezinsdrama's'. Het risico op ingebrekestellingen, dwangsommen en imagoschade neemt daardoor toe. Ook de afhandeling van bezwaarschriften komt onder druk te staan, evenals tijdige actualisatie van gemeentelijke regelgeving en daarop gebaseerde beschikkingen.

- De woonopgave is omvangrijk en complex, maar geen doel op zich. Door het realiseren van woningen dragen we ook bij aan doelstellingen op het gebied van duurzaamheid, opvang, arbeidsmarkt, zorg, welzijn, enzovoort. De huidige bemensing met 0,9 fte is hiervoor te kwetsbaar.
- Het 'motorblok' werkt ondersteunend aan alle gemeentelijke opgaven. Wanneer hierin niet wordt geïnvesteerd, remt dit de snelheid waarmee organisatie en bestuur nieuw beleid, nieuwe wetgeving en/of nieuwe ambities kunnen realiseren. De efficiëntie van het werk neemt daardoor af en het risico op gerechtelijke procedures neemt toe. Verder kunnen onze informatiestromen niet goed toekomstbestendig worden gemaakt en zullen ICT-projecten stagneren, met gevolgen voor de stabiliteit en veiligheid van ICT-systemen en een vergroot risico op hacks, datalekken en andere problemen. De ervaringen van de hack in Buren leren ons dat investeren aan de voorkant vele malen efficiënter is dan oplossen aan de achterkant – los van het ongewenste effect op inwoners en ondernemers. Het niet investeren in communicatie en participatie zou betekenen dat er minder gecommuniceerd en geparticipeerd kan worden. Dat is precair, we zien landelijk een groeiende kloof tussen (lokale) overheid en burger en afnemende opkomstcijfers bij de gemeenteraadsverkiezingen. Dat vraagt juist om meer communicatie en participatie, afgestemd op de doelgroep.

Kortom, in onze optiek zijn de risico's van het niet uitbreiden van deze formatie groot. Daarom stellen we de raad in deze begroting weloverwogen en bewust deze uitbreiding voor, waarmee we de basis van onze organisatie versterken.

2. Verdere versterking van de organisatie door de formatie voor drie jaar uit te breiden (omvat 6,9 fte; effect op de begroting € 666.086 per jaar in 2023, 2024 en 2025, te dekken uit de Algemene Reserve).

Op een aantal terreinen zien we dat nog meer versterking nodig is, maar is nog niet duidelijk of die benodigde extra inzet blijvend nodig is. Daarnaast willen we de komende jaren daadwerkelijk werk kunnen maken van onze klimaat- en duurzaamheidsambitie. Daarom stellen we in deze begroting ook voor om op een aantal terreinen de formatie tijdelijk voor drie jaar uit te breiden.

Wat omvat deze versterking?

Deze investering omvat een incidentele uitbreiding van de formatie voor drie jaar op vijf terreinen.

Werkterrein	Investering	Waarom?
Beleids sociaal domein	Uitbreiding van de beleids capaciteit voor het sociaal domein (voor de onderwerpen gezonde leefstijl, preventie, participatiewet, integrale veiligheid, jeugd en regionale samenwerking) van in totaal 2,3 fte; financieel effect op de begroting: € 212.500 incidenteel voor drie jaar	Het Rijk ziet de afgelopen jaren steeds meer een expliciete rol voor gemeenten, bijvoorbeeld in het gezondheidsbeleid, preventieakkoorden en sportakkoorden. Ook de werkzaamheden op het gebied van werk, inkomen, participatie, minimaregelingen, schuldhulpverlening en inburgering zijn de afgelopen jaren toegenomen als gevolg van rijksbeleid. Daarnaast zien we op het terrein van integrale veiligheid een toename van het aantal taken: ondermijning, (jeugd)overlast en een toegenomen relatie met zorg, zoals de verplichte ggz. De regionale samenwerking in het sociaal domein neemt toe, zowel in omvang en complexiteit (mede ingegeven door de rijksoverheid) en de extra aandacht voor preventie. De formatie is de afgelopen jaren onvoldoende meegegroeid om deze taken kwalitatief voldoende in te vullen en goede sturing te kunnen geven aan de gesubsidieerde of gecontracteerde maatschappelijke partners die dit beleid uitvoeren. Op verschillende terreinen is hiervoor al tijdelijk extra ingehuurd om te 'stutten en steunen', maar deze middelen en inzet zijn eindig.
Uitvoering sociaal domein	Uitbreiding van de consulentencapaciteit voor Wmo met 0,8 fte; financieel effect op de begroting: € 61.500 incidenteel voor drie jaar	Het aantal ouderen neemt toe, inwoners wonen langer zelfstandig, de complexiteit van hulpvragen neemt toe, kortom: er is een gestage toename in de werkzaamheden op het gebied van de Wmo. Hiervoor wordt reeds 2 jaar tijdelijk extra op ingehuurd, maar ook deze middelen en inzet zijn eindig.

Werkterrein	Investering	Waarom?
Civiel toezicht	Uitbreiding van de formatie voor toezicht op 'groen' en 'grijs' met in totaal 1 fte; financieel effect op de begroting: € 77.000 incidenteel voor drie jaar	De groei van de gemeente en het bebouwde gebied daarvan zorgt ervoor dat het aantal meldingen over de (staat van de) openbare ruimte groeit. De formatie voor het toezicht en de afhandeling daarvan knelt. Daarnaast is de adviescapaciteit in het civiele domein kwetsbaar georganiseerd: deze medewerkers hebben als 'eenpitter' veel (beleids)terreinen onder zich; plaagdieren, speeltuinen, begraafplaatsen, IBOR en opvang zwerfdieren ('groen') en kunstwerken, gladheidsbestrijding, IBOR, openbare verlichting, kabels & leidingen en rehabilitatieprojecten ('grijs')
Klimaat en duurzaamheid	Voortzetting van de sturing op deze opgave, die in totaal 2,1 fte omvat; daarnaast voortzetting van de inzet van een communicatie- en participatie-adviseur ter ondersteuning van deze opgave voor 0,7 fte; financieel effect op de begroting: € 261.086 voor de programma-sturing en € 54.000 voor communicatie en participatie, incidenteel voor drie jaar.	De afgelopen jaren is voor het thema Klimaat en duurzaamheid een aantal medewerkers tijdelijk extern ingehuurd, met een dekking vanuit rijksmiddelen die eind 2022 zijn uitgeput. In het afgelopen jaar is een stevige structuur en sturing opgezet voor deze opgave, die steeds meer onderwerpen raakt – van energiearmoede tot droogte. Om deze opgave goed te kunnen invullen, is voortzetting van de personele inzet nodig. Wellicht stelt het kabinet opnieuw middelen beschikbaar aan gemeenten voor de uitvoering van (onderdelen van) deze opgave, daarover is nog onvoldoende bekend.

Wat zou er gebeuren wanneer deze tijdelijke uitbreiding niet plaatsvindt?

Net als bij het structurele voorstel, geldt ook voor deze tijdelijke uitbreiding dat een deel al wordt ingezet op basis van tijdelijke middelen. Wanneer de uitbreiding de komende jaren niet gerealiseerd kan worden, zal dit problemen opleveren.

- De uitbreiding van de beleidscapaciteit in het sociaal domein is met name noodzakelijk om de groei en toenemende complexiteit van het werk aan te kunnen. Mocht die uitbreiding niet gerealiseerd kunnen worden, zullen nieuwe taken die van rijkswege op ons af komen niet (tijdig) opgepakt kunnen worden. Dat betekent dat we niet altijd (tijdig) aan onze wettelijke taken kunnen voldoen. Anderzijds zal het betekenen dat bepaalde ambities niet behaald worden, zoals ontwikkelingen vanuit de uitvoeringsplannen sociaal domein, projecten op het gebied van onderwijshuisvesting of de bijdrage vanuit sociale beleidsterreinen op gemeentebrede ambities als duurzaamheid en de Omgevingswet.
- Voor de formatie-uitbreiding in het consulentenschap Wmo geldt hetzelfde als eerder vermeld rond de uitvoeringscapaciteit in het sociaal domein. Kort gezegd: onvoldoende capaciteit leidt tot wachtlijsten, wat tot verergering van de problematiek en juridische vraagstukken kan leiden. Wellicht neemt het Rijk in de komende tijd besluiten die zorgen voor een dalend beroep

op de Wmo. Dat zou kunnen betekenen dat de hoeveelheid werk op een gegeven moment afneemt.

- Het niet uitbreiden van de inzet voor het toezicht op 'groen' en 'grijs' zal ertoe leiden dat niet alle meldingen over de (staat van de) openbare ruimte kunnen worden afgehandeld. Beleidsterreinen die op dit moment al niet de gevraagde aandacht krijgen zijn onder meer plaagdieren, speeltuinen, begraafplaatsen, opvang zwerfdieren, honden(poep)beleid en (opkomende) invasieve exoten.
- De klimaat- en duurzaamheidsopgave is urgent en raakt inmiddels de volledige breedte van het gemeentelijk werkveld: schrijnende gevallen van energielasten vragen om maatregelenpakketten, rond droogte en hittestress moeten lokale klimaatadaptieve maatregelen worden genomen, doelgroepen moeten worden bereikt en er is veel (boven)regionale afstemming nodig over o.a. subsidies. Daarbovenop ligt een aanvullende ambitie vanuit de coalitie om extra duurzaamheidsmaatregelen te nemen vanuit de precariogelden. Zonder ambtelijke capaciteit kan deze ambitie niet goed worden opgepakt. Uiteraard geldt hiervoor dat wanneer inhoudelijke maatregelen geschrapt worden, dat ook een effect heeft op de benodigde capaciteit.

Kortom: ook deze versterking is nodig om de formatie op peil te krijgen bij de groei die onze gemeente heeft doorgemaakt en om de komende jaren daadwerkelijk werk te kunnen maken van wettelijke taken en onze ambities. In 2025 bezien we of de formatie hiervoor inderdaad afgeschaald kan worden, of dat opnieuw een afweging van raad en college nodig is.

3. Jaarlijks wendbaarheidsbudget om knelpunten en onverwachte ontwikkelingen beter het hoofd te kunnen bieden.

(effect op de begroting: € 250.000 per jaar vanaf 2023)

Met de uitbreiding van de formatie zal de ambtelijke organisatie nog steeds niet 'te ruim in het jasje' zitten. De afgelopen jaren heeft de capaciteit om taken en ambities te realiseren regelmatig onder druk gestaan door crises en onverwachte ontwikkelingen, zoals stikstof, COVID-19, vluchtelingen, statushouders, energie-armoede en recent opnieuw stikstof. We gaan ervan uit dat deze trend zich ook de komende jaren zal voortzetten, terwijl de omstandigheden op de arbeidsmarkt veranderen. De wendbaarheid van de organisatie is daarin beperkt: voor inhuur is – op enkele afzonderlijke geldstromen na – alleen de vrijval beschikbaar die ontstaat door het tijdelijk niet-ingevuld zijn van formatieplaatsen. Voor korte of langere tijd formatie vrijspelen voor acute situaties is daardoor lastig.

Daarom stellen we voor om voor de komende jaren daadwerkelijk een inhuurbudget te vormen, waarmee de organisatie wendbaarder kan inspelen op onverwachte ontwikkelingen. Vanuit dit budget kan tijdelijke inhuur ten behoeve van onverwachte ontwikkelingen worden gerealiseerd. In deze begroting is een structureel wendbaarheidsbudget van € 250.000 verwerkt.

4. Een jaarlijkse groei van de formatie om de groei van de gemeente bij te houden. (2 fte groei per jaar vanaf 2024; effect op de begroting € 160.000 structureel cumulatief)

De gemeente is voorlopig nog niet uitgegroeid en het is zaak dat we met onze gemeentelijke organisatie die groei beter en realistischer bijhouden. Op die manier voorkomen we dat er over een paar jaar opnieuw een inhaalslag nodig is zoals we die in deze begroting voorstellen. We gaan er op basis van de huidige plannen van uit dat ons inwoneraantal net als de afgelopen jaren de komende jaren met 300 per jaar groeit. Op basis van de personeelsmonitor van het A&O-fonds¹ zou dat voor een gemeente in onze grootteklasse een jaarlijkse formatiegroei met 2 fte betekenen (6,7 fte per 1.000 inwoners). Dat is in deze begroting verwerkt. Jaarlijks bekijken we bij de kadernota hoeveel de gemeente daadwerkelijk groeit en wat dit betekent voor de formatie.

¹ De Stichting Arbeidsmarkt en Opleidingsfonds Gemeenten (A&O-fonds) is in 1993 opgericht door werkgevers en werknemers in de gemeentelijke sector. Het fonds ondersteunt en adviseert over vraagstukken op het gebied van personeel, organisatieontwikkeling en professionalisering van ambtelijke organisaties en doet jaarlijks [onderzoek naar de bezetting](#) van gemeentelijke organisaties.

Daarnaast maken we bij uitbreiding van wettelijke taken de formatieve gevolgen daarvan zo snel mogelijk inzichtelijk.

5. Vanaf 2023 middelen uit de Meicirculaire 2022 in te zetten voor versterking van boatoezicht en VTH

In de Meicirculaire 2022 zijn middelen opgenomen om de taken voor veiligheid, toezicht en handhaving (VTH) te versterken. In de kaderbrief is de raad geïnformeerd over het voorstel om deze middelen hieraan daadwerkelijk toe te wijzen, maar dat besluit neemt de raad feitelijk bij de begroting. De financiële verwerking hiervan vindt u in begrotingsprogramma 2 onder Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen. Deze middelen worden ingezet voor een formatie-uitbreiding van 0,2 fte en een opwaardering van een juniorfunctie naar een seniorfunctie.

Overige ontwikkelingen personeelsformatie

In 2023 zal er nog een mutatie in de personeelsformatie plaatsvinden van in totaal 4,7 fte. Ons college heeft onlangs besloten het Sociaal Team – dat nu nog gedetacheerd wordt vanuit zorgorganisaties en niet wordt meegerekend in de formatie – per medio 2023 in dienst te nemen. Dat is een budgetneutrale ontwikkeling, die het mogelijk maakt om voor hetzelfde geld meer personeel in te zetten.

Personeelslasten

Personeelslasten (burger)raadsleden, college en griffie

In de begroting 2023 is voor (burger)raadsleden meerjarig een bedrag van € 311.467 geraamd. Voor het college is meerjarig vanaf 2023 een bedrag van € 563.083 geraamd en voor de griffie meerjarig een bedrag van € 135.144.

Personeelslasten ambtelijke organisatie

Voor de personeelslasten van de ambtelijke organisatie zou in 2023 zonder formatie-uitbreiding een bedrag van € 11,6 miljoen geraamd zijn. De personeelslasten voor Babsen, pensioen van oud-wethouders en nabestaanden, Appa-uitkeringen en voormalig personeel zijn hierbij inbegrepen. De formatie van de ambtelijke organisatie in 2023 zou zonder uitbreiding in totaal 143,7 fte bedragen.

In deze begroting is een voorstel voor formatie-uitbreiding van de ambtelijke organisatie opgenomen. Deze voorgestelde uitbreiding bedraagt in 2023 in totaal 16 fte met een bedrag van € 1,4 miljoen.

Dat brengt de totale raming voor de personeelslasten van de ambtelijke organisatie inclusief de voorgestelde uitbreiding, het voorgestelde wendbaarheidsbudget en de overige ontwikkelingen op een bedrag van € 13,5 miljoen met in totaal 164,4 fte.

Overige personeelslasten (burger)raadsleden, college, griffie en ambtelijke organisatie)

Voor de overige personeelslasten (van (burger)raadsleden, college, griffie en ambtelijke organisatie) is in 2023 meerjarig een bedrag van € 577.826 geraamd. De overige personeelslasten hebben betrekking op reiskosten woon-werk, secundaire arbeidsvoorwaarden, verzekeringen, vergoedingen, jubilea, enz.

Vrijval vacaturegelden inzetten voor externe inhuur

Binnen de organisatie ontstaan gedurende het jaar vacatures door uitstroom van medewerkers. Het voordeel dat hierdoor ontstaat binnen de personeelslasten wordt vrijval vacaturegelden genoemd. De leidinggevende maakt vervolgens de afweging om de vacature wel of niet in te vullen. Invulling is mogelijk op basis van een (tijdelijke) arbeidsovereenkomst of op basis van tijdelijke externe inhuur.

Vervanging personeel bij ziekte en zwangerschapsverlof

In de begroting 2023 is meerjarig een bedrag geraamd van € 171.700 voor de (tijdelijke) vervanging van langdurig zieke medewerkers. In het geval van zwangerschapsverlof ontvangt de

werkgever een zwangerschapsuitkering van het UWV. Deze uitkering is bedoeld om de medewerkster voor een bepaalde periode (gedeeltelijk) te vervangen.

Belangrijke Ontwikkelingen

Strategisch HR-beleid

In 2023 leggen we het accent binnen het strategisch HR-beleid op vitaliteit van medewerkers en nieuwe instroom, rekening houdend met uitdagingen op de arbeidsmarkt. We stimuleren gezondheid (zowel in fysiek als in mentaal opzicht), welbevinden en werkplezier en we streven naar het oplossen van formatieknelpunten. Hiermee blijven we ervoor zorgen dat onze medewerkers goed in staat zijn hun werkzaamheden nu en in de toekomst te kunnen doen.

Werkwijze

Om ons werk goed te kunnen doen, is het van belang dat we onze organisatie en werkwijze continu doorontwikkelen, om proactief in te kunnen spelen op ontwikkelingen. Dit doen we in 2023 door te investeren in opdrachtgever- en opdrachtnemerschap en in opgavegericht, projectmatig en programmatisch werken. Ook zetten we een aantal vervolgstappen in het hybride werken, waarbij zowel aandacht is voor de bricks (gebouw), bites (ICT faciliteiten) als behaviour (cultuur en werkwijze).

Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO)

In 2022 gaan we verder met de realisatie van alle maatregelen die nodig zijn vanuit de Baseline Informatieveiligheid overheid (BIO). Cybercrime geven we continue aandacht. Een Heatmap met de belangrijkste cyberrisico's is opgesteld. Deze Heatmap maakt het mogelijk om op basis van prioriteit de belangrijkste risico's aan te pakken. Met het opzetten en uitvoeren van een PDCA-cyclus kunnen we de risico's actueel houden en tijdig matigen als gevolg van de snel ontwikkelende cybercrime-gevaren. Het geheel wordt opgehangen binnen een Informatie Security Management Systeem (ISMS). Met een ISMS besturen we het aanpakken van de continu veranderende cyberrisico's door cyclisch beleid aan te scherpen en uitvoering van de verbeteringen te plannen en te monitoren. We geven hiermee invulling aan een belangrijke eis van BIO: het hebben van een ISMS.

Door een verbeterde monitoring en sturing van de belangrijkste uitgangspunten van privacy bewaken we de voortgang op effectieve wijze. Daartoe geven we in rapportages periodiek aandacht aan de manier waarop we op de belangrijkste thema's scoren en welke ontwikkeling we zien.

Mogelijk maken van veranderingen en transformaties

De veranderingen binnen het sociale en het fysieke domein stellen de organisatie voor flinke uitdagingen, waarin de krachten op verschillende aspecten van de bedrijfsvoering gebundeld moeten worden. Om de uitgaven in het sociale domein te kunnen beheersen, is het bijvoorbeeld cruciaal dat een systematiek wordt ontwikkeld waarmee de kosten gemonitord en vooraf ingeschat kunnen worden. Een ander voorbeeld is de invoering van het Digitaal Stelsel Omgevingswet, dat hoge eisen stelt aan het digitaal zichtbaar maken van regelgeving, werkprocessen en participatie. Het technisch nog niet op orde zijn van alle noodzakelijke landelijke veranderingen was een van de redenen dat invoering van de Omgevingswet is uitgesteld. In Neder-Betuwe werken we ernaar toe dat we bij de inwerkingtredingsdatum ook de digitale dienstverlening op orde hebben.

Doorontwikkeling van de organisatie

De ontwikkelingen die in deze paragraaf benoemd zijn, laten zien dat de eisen aan de gemeentelijke organisatie onverminderd hoog blijven. In 2023 werken we daarom verder te werken aan de doorontwikkeling van de organisatie, die gericht is op het versterken van de wendbaarheid en de verbindingen binnen en buiten de organisatie.

Paragraaf 8 Duurzaamheid

Algemeen

De versterkte uitstoot van broeikasgassen (menselijk handelen) zorgt voor een stijging van de gemiddelde temperatuur op aarde. Dit leidt tot klimaatveranderingen waardoor onze gemeente voorbereid moet zijn op meer en extremere weersomstandigheden. Belangrijk is dat wij bovendien ons steentje bijdragen om – net als bij regionale en nationale initiatieven – de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.

We willen de volgende doelen bereiken in de komende jaren:

- a. verlagen van het energieverbruik – en daarmee de energielasten – van onze inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke partners;
- b. overschakelen van fossiele energiebronnen naar meer duurzame bronnen (waar mogelijk en economisch rendabel);
- c. versterking van het bewustzijn bij de inwoners van nut en noodzaak om duurzamer te leven;
- d. vergroten van circulariteit binnen de lokale samenleving.

Op zowel mondiaal, landelijk, regionaal als lokaal niveau is er steeds meer de urgentie om duurzaam handelen in onze samenleving te verankeren. Duurzaamheid en klimaatverandering is namelijk niet alleen een milieuvraagstuk met projecten, zoals aardgasvrij wonen, grootschalige opwek en klimaatadaptatie. Ook op sociaal gebied ontstaan problemen door de klimaatverandering, zoals energiearmoede. Op gezondheidsgebied nemen we maatregelen bij extreme hitte door het opstellen van lokale hitteplannen. Maar verduurzamen biedt ook kansen voor een gezonde leefomgeving en een gezonde leefstijl, denk aan meer biodiversiteit, gezonde biologische teelt van groenten, hergebruik van spullen, minder vlees eten, meer bewegen door op de fiets naar het werk te gaan, versteende wijken vergroenen, en dergelijke. Een gezonde leefstijl en een gezonde leefomgeving zijn allebei belangrijk. Bij een integrale aanpak kunnen we efficiënter samenwerken, eerder onze doelen bereiken.

In Neder-Betuwe en de regio Rivierenland zijn al verschillende visie- en beleidsstukken rondom duurzaamheid vastgesteld. De komende jaren zetten wij in op een versnelde realisatie van onze doelen. Daarom heeft het college in augustus 2022 het programmaplan duurzaamheid vastgesteld waarin de samenhang van onze doelen en de wijze waarop daar sturing aan wordt gegeven is opgenomen. Vanuit 5 deelopgaven wordt het programma vormgegeven, namelijk:

1. Duurzame en gezonde leefstijl
2. Nieuwe energievormen
3. Toekomstbestendige leefomgeving
4. Circulaire samenleving
5. Bedrijfsvoering

Hoewel een paragraaf duurzaamheid niet verplicht is, kiest het college – vanwege het integrale karakter van deze opgave en het belang dat wij hier aan hechten – er vanaf 2023 bewust wel voor. Zoals deze paragraaf zal laten zien is duurzaamheid een opgave die vrijwel alle programma's van deze begroting raakt. In deze paragraaf hebben we de belangrijkste onderdelen op het gebied van duurzaamheid verzameld. Deze paragraaf zal de komende begrotingen verder tot wasdom komen, waarbij ook centraal gerapporteerd wordt over de financiële cijfers.

Programma 1 Bestuur en dienstverlening

De klimaat- en duurzaamheidsopgave vraagt een andere manier van werken en denken. Intern, maar ook extern. Via de communicatieaanpak SAMENDETOEKOMST.NL worden alle informatiestromen samengebracht en is dit de plek waaronder alle communicatie uitingen hun plek vinden.

Wij werken hierbij veel samen in de regio Rivierenland. Niet alleen omdat het moet, maar juist om kansen liggen voor een efficiënte aanpak. Eerder werkten wij al aan een regionale energiestrategie 1.0. We kijken hoe we dit verder kunnen ontwikkelen naar een volgende stap in een Regionale energiestrategie 2.0. Ook op het gebied van klimaat werken wij nauw samen met onze regionale partners.

Programma 2 Openbare orde en veiligheid

Wij zetten actief in op het voorkomen van vandalisme en daarmee op een lange en duurzame levensduur van onze kapitaalgoederen. Daarmee wordt het gebruik van grondstoffen en materialen teruggedrongen. De vervoersmiddelen voor de BOA's zijn elektrisch en daarmee reduceren we onze CO₂ uitstoot.

Programma 3 Fysieke leefomgeving

De focus binnen dit programma ligt op de warmtetransitie en de uitvoering van de lokale adaptatiestrategie. Daarmee zetten we de stappen om de CO₂ uitstoot terug brengen door energiebesparing en fossiele brandstoffen te vervangen voor hernieuwbare energie. Daarnaast gaan we inwoners en ondernemers helpen om gefaseerd van het gasnet los te komen. Voor de beschikbaar gestelde rijksmiddelen stellen we een pakket op aan energiebesparende maatregelen. Wij geven daarin zelf het goede voorbeeld. Wij verkennen hoe we ons vastgoed en vervoersmiddelen versneld kunnen verduurzamen.

Ook wordt circulariteit een steeds groter vraagstuk binnen de opgave duurzaamheid. Het huidige zwerfafvalprogramma zetten wij door. De focus ligt op het beter scheiden van afval en het hergebruiken van grondstoffen en producten. In 2023 starten wij met de AVRI de pilot CIRTEX waarin oude kleding wordt omgezet in andere bruikbare producten. De inzameling van incontinentiemateriaal zetten wij door.

Programma 4 Economie

We streven naar economische groei door te werken aan een goed ondernemersklimaat, goede ondernemersdienstverlening en een goede kwaliteit van onze werklocaties. Ondernemers ondersteunen wij bij het verduurzamen van hun bedrijfsmodel. We maken hen wegwijs in de regelingen die er voor hen zijn. Veel ondernemers zijn hier al mee bezig en goede voorbeelden lichten wij uit. Daarnaast nemen wij de lokale ondernemers mee in onze ambitie om meer duurzaam in te kopen. Daarmee wordt het een gezamenlijk groeiproces en behouden wij de mogelijkheden om lokaal te blijven inkopen.

Wij geven uitvoering aan het landschapsontwikkelplan. Daarmee zetten wij in op het vergroten van biodiversiteit. Wij verkennen de mogelijkheden om combinaties te maken tussen biodiversiteit, klimaatadaptatie en de vraag naar water van o.a. onze laanboomsector. Ook zetten wij in op het vergroenen van het openbaar gebied en particuliere terreinen. Naast een prettige leefomgeving helpt dit ook bij het voorkomen van hittestress.

Programma 5 Wmo, jeugdzorg en Participatiewet

In 2022 hebben wij uitvoering gegeven aan de regeling voor energietoeslag. Op Prinsjesdag heeft het kabinet haar plannen gepresenteerd rondom energiebesparende maatregelen en om energiearmoede tegen te gaan. Deze plannen worden – op het moment van schrijven van deze begroting – door het kabinet nog verder uitgewerkt. Ook in 2023 geven wij verder uitvoering aan de rijksregelingen ter voorkoming van energiearmoede. Dit doen wij in combinatie met vroegtijdige signalering en het voorkomen van problematische schulden.

Naast het dempen van de oplopende energielasten zetten wij ons in 2023 ook in voor een concreet pakket aan energiebesparende maatregelen. Dit pakket is gericht op structurele oplossingen. Via de communicatiecampagne [samenдетоekomst.nl](https://www.samenдетоekomst.nl) geven we concrete handvatten (ook financieringsmogelijkheden) aan inwoners en ondernemers voor duurzame en gezonde keuzes.

Programma 6 Onderwijs, sport en welzijn

De voorbereidingen voor de uitbreiding van de Pantarijn is in volle gang. Hierbij worden tegelijkertijd duurzaamheids- en gezondheidsmaatregelen genomen door het gebouw bijna energie neutraal te maken (BENG) en te voldoen aan het programma van eisen Frisse scholen. Hiermee wordt gekozen voor een goede verhouding tussen kwaliteit, toekomstbestendigheid én kosten. Bij nieuwe investeringen zijn duurzaam bouwen en een gezond binnenklimaat het uitgangspunt.

In 2023 geven wij ook verder uitvoering aan het Lokaal Akkoord Neder-Betuwe Bloeit! Wij werken daarbij aan het bevorderen van een duurzame en gezonde leefstijl in een omgeving die hier structureel aandacht voor heeft en gezonde en duurzame keuzes stimuleert.

Neder-Betuwe heeft een sterke sociale cohesie en een rijk verenigingsleven. Via deze netwerken kunnen doelgroepen via een vertrouwd gezicht gestimuleerd worden voor het nemen van duurzaamheidsmaatregelen. In 2023 verkennen wij daarom de mogelijkheden om vrijwilligers in te zetten als duurzaamheidscoach.

7. Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB en onvoorzien

Het duurzaam handelen van de organisatie levert een flinke bijdrage aan het realiseren van onze duurzaamheidsdoelen. Wij streven naar een situatie waarin dit standaard onderdeel uitmaakt van het dagelijks werk van de organisatie. Dat moet groeien. In 2023 passen wij ons inkoopbeleid aan en nemen daarbij onze ambities om duurzaam in te kopen mee. Ook verkennen wij de mogelijkheden om duurzaam handelen te stimuleren via onze besluitvormingsprocessen, subsidieverlening en de heffing van leges.

Vormen van een reserve duurzaamheid

In de exploitatie wordt toegewerkt naar een overzichtelijke begroting voor het programma duurzaamheid. Hieraan wordt een reserve gekoppeld. Deze wordt in deze begroting gevuld met de € 3 miljoen die vanuit het coalitieakkoord is vrijgemaakt voor duurzaamheidsmaatregelen. Hiervoor volgt nog een concreet maatregelenpakket dat aan de gemeenteraad wordt voorgelegd. Ook de rijksbijdragen voor concrete maatregelen worden gekoppeld aan de reserve. Over de door het rijk gereserveerde bijdragen voor medeoverheden aan het klimaatakkoord en aanvullend klimaatbeleid vinden nog gesprekken plaats tussen onder andere de VNG, het IPO en het Rijk. In 2024 wordt er een herijking uitgevoerd ten aanzien van de benodigde en beschikbare uitvoeringsmiddelen.

FINANCIËLE BEGROTING

A: Het overzicht baten en lasten en de toelichting

Uitgangspunten ramingen

Het financieel-economisch perspectief voor de komende jaren vraagt nog steeds om een strikt begrotingsbeleid. Aanvullend op geldende wet- en regelgeving in onder meer de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording en onze Financiële verordening art. 212, gaan wij hierbij uit van onderstaande uitgangspunten. Deze zijn leidend voor ons inhoudelijke en financiële beleid en de uitvoering in de komende jaren.

1. Coalitieakkoord 2022-2026: "Zorgzaam – Duurzaam – Koersvast!"

Als uitvloeisel van de gemeenteraadsverkiezingen is een coalitieakkoord opgesteld. Dit akkoord vormt de leidraad voor het gemeentelijk beleid voor de komende jaren (eerste W-vraag per Ambitie). Hiervoor wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld (tweede W-vraag per Ambitie).

2. Bestaand beleid

Bij het opstellen van de begroting gaan we uit van het bestaande beleid. Uitzonderingen hierop zijn enerzijds nieuwe ontwikkelingen zoals bepaald in het uitvoeringsprogramma bij het coalitieakkoord en anderzijds nieuw beleid, heroverwegingen, bezuinigingen en dekkingsvoorstellen, waarover u bij de behandeling van de begroting besluit. Bestaand beleid gaat over de (financieel) beleidsmatige situatie tot en met uw besluitvorming de raad van juli 2022.

3. Integrale afweging

De raad weegt nieuw beleid tegen elkaar en tegen de beschikbare financiële beleidsruimte af bij de besluitvorming over de begroting in het najaar. Deze begroting biedt inzicht in de ontwikkeling van de financiële beleidsruimte en in voorgesteld nieuw beleid.

De inpassing van eventueel nieuw beleid / nieuwe ontwikkelingen, vindt plaats in de begroting onder het hoofdstuk 'Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen'. Definitieve besluitvorming over het 'Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen' gebeurt bij de begrotingsbehandeling in het najaar. Bij bestuursrapportages en jaarstukken worden geen besluiten genomen over het uitvoeren van nieuw beleid.

4. Nieuw beleid na begrotingsbehandeling

Als de raad besluit over een voorstel om extra middelen uit te geven op een ander moment dan bij de genoemde integrale afweging moet solide dekking worden gevonden. Tenzij er sprake is van externe dekking moet in het voorstel aangegeven worden welke adequate dekking er is. Een mogelijkheid hierbij is 'oud voor nieuw' ofwel oud beleid schrappen voor nieuw beleid. Een beroep op een verwacht positief begrotingsoverschot of een waarschijnlijk rekeningsaldo is in principe geen acceptabele dekking.

5. Behoedzame en reële ramingen

Bij het begroten (budgetteren) gaan we uit van behoedzame en reële ramingen. De raming van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds voor een begrotingsjaar baseren wij op de meicirculaire van het voorafgaande jaar. Tussentijdse mutaties in de hoogte van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds verrekenen wij incidenteel met het begrotingssaldo. Bijstelling van specifieke, incidentele geldstromen van rijk of provincie verrekenen wij direct met de specifieke, incidentele uitgaven die hiertegenover staan.

6. Structureel en reël sluitende begroting

De begroting en meerjarenraming moeten structureel en reël sluitend zijn. Het laatste jaar van de vier jaarschijven is altijd structureel sluitend. Tekorten in de voorliggende jaren worden slechts bij hoge uitzondering gedekt uit reserves.

7. Structurele uitgaven worden structureel gedekt

Tegenover structurele lasten staan structurele baten. Tegenover structurele lasten kunnen geen incidentele baten of incidentele meevallers staan. Uit het budget voor onvoorziene uitgaven worden geen structurele uitgaven gedaan.

8. Weerstandscapaciteit inzetten ten gunste van realisatie van Ambities.

Binnen het financieel beleid bestaat de mogelijkheid om de weerstandscapaciteit in te zetten voor het realiseren van grote ambitieprojecten. Hiervoor gelden de volgende afspraken:

- De weerstandsratio mag niet onder de 1% komen,
- Voor grote ambitieprojecten worden de lasten (exploitatiekosten en kapitaalkosten in beeld gebracht).
- Ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten wordt een bestemmingsreserve gevormd.
- Om het risico van het wegvallen van de dekking door op termijn het uitputten van de bestemmingsreserve moet vroegtijdig (bij een kadernota) de nodige vervangingsinvesteringen in beeld gebracht zijn waar dekking vanuit een bestemmingsreserve tegenover staat.
- Daarnaast moet ons weerstandscapaciteit goed gemonitord worden zodat de gestelde kaders van het risicomanagement worden nagekomen.

9. Aantal inwoners

Als uitgangspunt bij het samenstellen van de begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026 wordt het aantal inwoners genomen op peildatum 1 januari 2022. Op die datum telde Neder-Betuwe 25.032 inwoners.

Plaatsnaam	Aantal 2015	Aantal 2016	Aantal 2017	Aantal 2018	Aantal 2019	Aantal 2020	Aantal 2021	Aantal 2022
Dodewaard	4.411	4.379	4.376	4.383	4.441	4.392	4.423	4.462
Echteld	1.083	1.056	1.027	1.025	1.037	1.036	1.047	1.056
Kesteren	5.350	5.527	5.671	5.812	6.078	6.411	6.564	6.854
Opheusden	6.008	6.132	6.215	6.309	6.303	6.336	6.353	6.352
Ochten	4.770	4.860	4.902	4.932	5.005	4.986	5.081	5.144
IJzendoorn	1.106	1.095	1.112	1.154	1.170	1.178	1.180	1.164
TOTAAL	22.728	23.049	23.303	23.615	24.034	24.339	24.648	25.032

10. Prijspeil (inflatiepercentage)

De meicirculaire 2022 geeft de kaders aan voor de verwachte prijsstijging voor het jaar 2023. De afspraak die wij met u hebben gemaakt, is dat wij voor de prijsstijging jaarlijks een stelpost prijsstijging opnemen met het percentage dat de meicirculaire voor het volgende jaar aangeeft. In de meicirculaire worden hiervoor met de algemene uitkering Gemeentefonds middelen beschikbaar gesteld. In onze begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026 is voor de jaren 2024 tot en met 2026 rekening gehouden met verwachte prijsstijgingen van jaarlijks 1%. De meicirculaire 2022 geeft een verwacht prijsstijgingspercentage van 3,0 % voor 2023 aan. Wij passen de bestaande stelpost prijsstijgingen hierop aan. De financiële effecten van verwachte prijsstijgingen zijn volgens de meicirculaire 2022 in deze begroting verwerkt.

11. Personeelslasten

De formatie 2023 wordt geraamd op basis van de formatie 2022. De huidige, nog geldende CAO heeft een looptijd van 1 januari 2021 tot 1 januari 2023. Informatie over een nieuwe CAO is nog niet bekend. De meicirculaire 2022 geeft kaders aan voor de verwachte loonstijgingen voor de komende jaren. De huidige CAO is verwerkt in de begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026. Daarnaast is er voor de jaren 2024 tot en met 2026 rekening gehouden met een verwachte loonstijging van jaarlijks 1%. De meicirculaire 2022 geeft een verwacht

loonstijgingspercentage van 3,6% voor 2022 aan. Wij passen de bestaande stelpost loonstijgingen hierop aan. De financiële effecten van verwachte loonstijgingen zijn volgens de meicirculaire 2022 in deze begroting verwerkt.

12. Investeringskredieten en vrijval van investeringen

In de door u in juli 2019 vastgestelde Financiële Verordening (art. 212) heeft u beleidskaders aangegeven voor de manier van omgaan met investeringen en vrijval van investeringen. Investeringskredieten worden beschikbaar gesteld op basis van een deugdelijke voorbereiding. De ondergrens voor investeringskredieten bedraagt € 25.000. Vrijval in investeringen wordt niet in de exploitatiesfeer ingezet. De ruimte die ontstaat door vrijval van afschrijvingslasten wordt benut voor vervangingsinvesteringen. Als vervanging niet nodig is, zal de vrijval van afschrijvingslasten ten gunste komen van de financiële positie. Bij bestuursrapportages wordt bezien of er daadwerkelijk sprake is van vrijval van kapitaallasten.

13. Reserves en voorzieningen

De basis hiervoor vormt de nota reserves en voorzieningen 2018. Deze nota is vastgesteld in de raadsvergadering van 8 maart 2018.

14. Reservepositie

De algemene reserve dient ter dekking van de risico's en om incidentele exploitatietekorten op te vangen.

Overzicht van lasten en baten

In dit hoofdstuk zijn diverse (verplichte) financiële overzichten ondergebracht. Deze overzichten geven naast de overzichten per programma inzicht in de exploitatie en de financiële positie. In verband met afronding op duizendtallen kunnen kleine verschillen ontstaan. Voor de onderstaande tabellen geldt dat een bedrag met een +/- teken een voordeel is.

Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid gesplitst naar lasten en baten													
Bedragen x € 1.000		2023			2024			2025			2026		
Bestaand en nieuw beleid programma's	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
1 Bestuur en dienstverlening	2.960	-351	2.609	2.934	-351	2.582	2.934	-351	2.583	2.934	-351	2.583	
2 Openbare orde en veiligheid	2.553	-74	2.480	2.506	-74	2.433	2.504	-74	2.430	2.504	-74	2.430	
3 Fysieke leefomgeving	18.631	-10.425	8.207	18.966	-10.744	8.222	18.214	-10.201	8.013	18.144	-10.201	7.943	
4 Economie	2.464	-2.128	336	1.451	-1.112	339	2.092	-1.724	368	2.092	-1.724	368	
5 WMO, Jeugdzorg en participatiewet	24.210	-4.713	19.496	23.979	-4.713	19.266	23.381	-4.713	18.667	23.381	-4.713	18.667	
6 Onderwijs, sport en welzijn	6.075	-1.735	4.340	5.969	-1.557	4.412	6.104	-1.507	4.598	6.336	-1.507	4.829	
AD Overhead, VPB onvoorzien	11.134	-47.223	-36.088	11.595	-49.458	-37.863	12.326	-51.048	-38.722	12.117	-48.682	-36.566	
8 Mutatie reserves	3.317	-5.150	-1.833	111	-1.109	-998	678	-1.730	-1.052	678	-1.064	-386	
Geraamd resultaat inclusief mutaties in reserves	71.344	-71.799	-454	67.511	-69.118	-1.607	68.233	-71.348	-3.115	68.185	-68.317	-132	
+ = tekort - = overschot													

Overzicht baten en lasten per programma							
Bedragen x € 1.000,-	Rekening	Begroting		Meerjarenraming			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	
Bestaand beleid							
1	Bestuur en dienstverlening	2.467	2.836	2.526	2.500	2.500	2.500
2	Openbare orde en veiligheid	2.292	2.399	2.375	2.378	2.376	2.376
3	Fysieke leefomgeving	5.816	8.309	7.494	7.511	7.542	7.542
4	Economie	199	515	325	328	357	357
5	WMO, Jeugdzorg en participatiewet	17.664	19.965	19.224	19.174	19.168	19.168
6	Onderwijs, sport en welzijn	4.321	4.988	4.391	4.466	4.497	4.497
AD	Overhead, VPB onvoorzien	-37.990	-33.718	-36.175	-36.460	-36.993	-36.993
8	Mutatie reserves	-1.751	-5.168	-1.080	-332	-301	-301
Geraamd resultaat		-6.983	127	-920	-435	-854	-854
Bestaand beleid							

Overzicht baten en lasten per programma							
Bedragen x € 1.000,-	Rekening	Begroting		Meerjarenraming			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen							
1	Bestuur en dienstverlening			82	82	82	82
2	Openbare orde en veiligheid			105	55	55	55
3	Fysieke leefomgeving			713	711	471	401
4	Economie			11	11	11	11
5	WMO, Jeugdzorg en participatiewet			273	92	-500	-500
6	Onderwijs, sport en welzijn			-51	-53	100	332
AD	Overhead, VPB onvoorzien			86	-1.403	-1.728	428
8	Mutatie reserves			-753	-666	-752	-86
Geraamd resultaat nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen				466	-1.172	-2.261	722

Overzicht baten en lasten per programma							
Bedragen x € 1.000,-	Rekening	Begroting		Meerjarenraming			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	
Bestaand beleid en nieuw beleid							
1	Bestuur en dienstverlening	2.467	2.836	2.526	2.500	2.500	2.500
2	Openbare orde en veiligheid	2.292	2.399	2.375	2.378	2.376	2.376
3	Fysieke leefomgeving	5.816	8.309	7.494	7.511	7.542	7.542
4	Economie	199	515	325	328	357	357
5	WMO, Jeugdzorg en participatiewet	17.664	19.965	19.224	19.174	19.168	19.168
6	Onderwijs, sport en welzijn	4.321	4.988	4.391	4.466	4.497	4.497
AD	Overhead, VPB onvoorzien	-37.990	-33.718	-36.175	-36.460	-36.993	-36.993
8	Mutatie reserves	-1.751	-5.168	-1.080	-332	-301	-301
Geraamd resultaat		-6.983	127	-454	-1.607	-3.115	-132
bestaand beleid en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen							

Incidentele lasten en baten

In het overzicht hieronder zijn de geraamde incidentele baten en lasten per programma weergegeven. De begroting bevat structurele lasten en baten, incidentele lasten en baten en lasten en baten die worden gedekt ten laste van reserves.

Overzicht van incidentele lasten en baten					
Bedragen x 1000	Pr.	Begroting	Meerjarenraming		
		2023	2024	2025	2026
Incidentele lasten					
Taakveld Bestuur	P1	27	-	-	-
Openbare Orde en Veiligheid	P2	50	-	-	-
Verkeer en vervoer	P3	87	-	-	-
Samenkracht en burgerparticipatie	P5	33	-	-	-
Incidentele formatieuitbreiding	AD	666	666	666	
Behoedzaamheidsstelpost (samen trap op en af)	AD	750	750	500	
Toevoeging best. reserve ruimtelijke investeringen	P3 MR	10	-	-	-
Toevoeging best. reserve Duurzaamheid	P3 MR	3.000	-	-	-
Totaal incidentele lasten		4.623	1.416	1.166	
Incidentele baten					
Onttrekking uit de Algemene Reserve ter dekking van nieuw beleid, nieuwe ontwikkelingen en ambities (27K) en sluitend maken van jaarschijf 2023 (500K)	AD MR	-527	-	-	-
Onttrekking Reserve precario	AD MR	-3.000	-	-	-
Onttrekking AR	AD MR	-666	-666	-666	-
Totaal incidentele baten		-4.193	-666	-666	
Totaal aan incidentele lasten en baten 2023-2026		430	750	500	

Toelichting op de Incidentele Lasten en Baten

Incidentele Lasten

De incidentele lasten die de structurele financiële positie incidenteel beïnvloeden bedragen in totaal een bedrag van € 207.000 en spelen allemaal rond thema's en ambities met een incidenteel karakter. Daarnaast wordt er voor de komende drie jaar incidentele formatie uitbreiding opgenomen van jaarlijks € 666.000. Voor de verwachte schommelingen van de algemene uitkering uit het gemeentefonds (samen de trap op en samen de trap af) is voor de komende twee jaar een stelpost opgenomen van € 750.000 en voor 2025 een stelpost van € 500.000. Ook wordt er incidenteel een nieuwe bestemmingsreserve Duurzaamheid gevormd vanuit de bestemmingsreserve Precario.

Incidentele Baten

De incidentele baten hebben voor het jaar 2023 betrekking op het geven van dekking voor de incidentele lasten van € 27.000 voor het jaar 2023. Daarnaast een bedrag van € 500.000 aan de algemene reserve onttrokken voor het sluitend maken van de begrotingspositie voor het jaar 2023 (besluit genomen bij de begroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025). Voor de jaren 2023, 2024 en 2025 wordt een bedrag van € 666.000 onttrokken aan de Algemene Reserve ter dekking van incidentele formatie uitbreiding voor de komende drie jaar. Het bedrag van € 3.000.000 heeft betrekking op de overheveling van de bestemmingsreserve Precario naar de nieuw te vormen bestemmingsreserve Duurzaamheid.

Financiële positie 2023-2026 gecorrigeerd met incidentele lasten en baten

In onderstaand overzicht is onze financiële positie gecorrigeerd met incidentele lasten en baten. Het BBV schrijft voor dat inzichtelijk moet worden gemaakt of er sprake is van een structureel evenwicht. De incidentele baten en lasten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo.

Voor meer informatie over incidentele lasten en baten verwijzen wij u naar het 'Overzicht van incidentele lasten en baten'.

Als de incidentele baten en lasten buiten beschouwing worden gelaten, is het structureel evenwicht voor deze begroting als volgt:

Financiële Positie gecorrigeerd met incidentele lasten en baten				
Bedragen x 1000	begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	-454	-1.607	-3.115	-132
<u>Incidentele lasten en baten</u>				
Incidentele lasten	4.623	1.416	1.166	-
Incidentele baten	-4.193	-666	-666	-
Totaal incidentele lasten en baten	430	750	500	
Geraamd structureel begrotingspositie (Financiële positie gecorrigeerd met incidentele lasten en baten)	-884	-2.357	-3.615	-132

Het geraamde resultaat gecorrigeerd met incidentele lasten en baten laat voor het jaar 2023 een structureel begrotingssaldo zien met een overschot van € 884.000, voor het jaar 2024 een structureel begrotingssaldo met een overschot van 2.357.000, voor het jaar 2025 een structureel begrotingssaldo met een overschot van € 3.615.000 en het jaar 2026 laat een structureel begrotingssaldo zien met een overschot van € 132.000. Alle jaarschijven van deze begroting zijn structureel in evenwicht.

B: Uiteenzetting financiële positie en de toelichting

Inhoud

De uiteenzetting van de financiële positie is een onderdeel van de begroting, dat voorgeschreven wordt vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Artikel 20 van het BBV geeft aan dat de uiteenzetting van de financiële positie uit drie delen bestaat:

1. Een raming voor het begrotingsjaar van de financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen,
2. een vooruitblik van de begin- en eindbalans van het begrotingsjaar, die tenminste de posten bevat om het EMU-saldo te kunnen berekenen,
3. het EMU-saldo over het vorige begrotingsjaar, de berekening van het geraamde bedrag over het begrotingsjaar en het volgende jaar.

Afzonderlijke aandacht wordt tenminste besteed aan:

- I. de jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume,
- II. de investeringen; onderscheiden naar investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut,
- III. de financiering,
- IV. de stand en het gespecificeerde verloop van de reserves,
- V. de stand en het gespecificeerde verloop van de voorzieningen.

De financiële positie

De ramingen van de financiële gevolgen van het bestaande en nieuwe beleid, dat voor de begrotingsjaren in de programma's is opgenomen, worden in de financiële positie weergegeven. Deze financiële positie van de gemeente Neder-Betuwe is gesplitst in bestaand beleid en nieuw beleid. Het bestaande beleid is gebaseerd op de (financieel) beleidsmatige situatie tot en met besluitvormingen tijdens de raad van juli 2022.

Bestaand beleid

In de begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026 gaat bestaand beleid over de situatie tot en met uw besluitvormingen in de raad van juli 2022. Op basis van bestaand beleid geeft de financiële positie voor de jaren 2023 tot en met 2026 onderstaand beeld weer. Voor 2023 gaat het om een overschot van € 920.000, voor 2024 om een overschot van € 435.000, voor 2025 om een overschot van € 854.000 en voor 2026 om een overschot van € 854.000.

De financiële positie bestaand beleid is hieronder weergegeven.

Overzicht financiële positie						
Bedragen x € 1.000,-	Rekening		Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Lasten	65.872	74.441	63.648	62.709	63.639	63.639
Baten	-72.856	-74.355	-64.567	-63.144	-64.493	-64.493
Geraamd resultaat bestaand beleid	-6.983	85	-920	-435	-854	-854

Schommelingen in bestaand beleid

Jaarschijven 2023-2024

De lasten dalen in 2024 ten opzichte van 2023 met afgerond € 0,9 miljoen. De grootste verschillen (> € 100.000) worden hieronder toegelicht:

- Lasten stijgen met € 400.000 rond grondexploitaties niet-bedrijventerreinen. Dit moet u uiteraard in relatie zien met de daling van de baten. Per saldo is het effect op de financiële positie van deze afwijking budgettair neutraal,
- Lasten dalen met € 1.000.000 met betrekking tot grondexploitaties bedrijventerreinen. Dit kunt u uiteraard in relatie zien met de daling van de baten. Per saldo is het effect op de financiële positie van deze afwijking budgettair neutraal,
- Lasten dalen met € 350.000 van het jeugdbudget zorg in natura. Dit gaat hoofdzakelijk om het effect van de meerjarige taakstelling die u vorig jaar heeft besloten.
- Lasten stijgen met € 200.000 als gevolg van het cumulatieve effect van de stelpost indexeringen,
- Lasten dalen met € 200.000 als gevolg van een lagere dotatie aan de reserve ruimtelijke investeringen en de reserve bovenwijkse voorzieningen,
- Lasten dalen met € 100.000, waarvan de oorzaak ligt in overige kleine ontwikkelingen.

De baten dalen in 2024 ten opzichte van 2023 met afgerond € 1,4 miljoen. De grootste verschillen (> € 100.000) worden hieronder toegelicht:

- Baten stijgen met € 400.000, waarvan de oorzaak ligt in de grondexploitaties niet zijnde de bedrijventerreinen,
- Baten dalen met € 1.000.000, waarvan de oorzaak ligt in de grondexploitaties zijnde de bedrijventerreinen,
- Baten dalen met € 200.000, waarvan de oorzaak ligt in lagere doeluitkering Nationaal Programma Onderwijs,
- De baten stijgen met € 400.000, waarvan de oorzaak ligt in een hogere algemene uitkering,
- Baten dalen met € 900.000 als gevolg van een lagere onttrekking uit de reserves en met name de algemene reserve,
- Baten dalen met € 100.000, waarvan de oorzaak ligt in overige kleine ontwikkelingen.

Jaarschijven 2024-2025

De lasten stijgen in 2025 ten opzichte van 2024 met afgerond € 0,9 miljoen. De grootste verschillen (> € 100.000) worden hieronder toegelicht:

- Lasten dalen met € 500.000 rond grondexploitaties niet-bedrijventerreinen. Dit moet u uiteraard in relatie zien met de daling van de baten. Per saldo is het effect op de financiële positie van deze afwijking budgettair neutraal,
- Lasten stijgen met € 700.000 met betrekking tot grondexploitaties bedrijventerreinen. Dit kunt u uiteraard in relatie zien met de daling van de baten. Per saldo is het effect op de financiële positie van deze afwijking budgettair neutraal,
- Lasten stijgen met € 600.000 als gevolg van een hogere dotatie aan de reserves,
- Lasten stijgen met € 100.000, waarvan de oorzaak ligt in overige kleine ontwikkelingen.

De baten stijgen in 2025 ten opzichte van 2024 met afgerond € 1,4 miljoen. De grootste verschillen (> € 100.000) worden hieronder toegelicht:

- Baten dalen met € 500.000, waarvan de oorzaak ligt in de grondexploitaties niet zijnde de bedrijventerreinen,
- Baten stijgen met € 700.000, waarvan de oorzaak ligt in de grondexploitaties zijnde de bedrijventerreinen,
- De baten stijgen met € 800.000, waarvan de oorzaak ligt in een hogere algemene uitkering,
- Baten stijgen met € 500.000 als gevolg van een hogere onttrekking uit de reserves,
- Baten dalen met € 100.000, waarvan de oorzaak ligt in overige kleine ontwikkelingen.

Jaarschijven 2025-2026

De lasten en baten binnen het bestaand beleid van jaarschijf 2026 zijn nagenoeg gelijk aan de lasten en baten van jaarschijf 2025. Er is geen sprake van noemenswaardige verschillen.

Nieuw Beleid

In de begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026 zijn onder het hoofdstuk 'nieuw beleid' nieuw beleid, ambities, ontwikkelingen en heroverwegingen opgenomen.

Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen

In de begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026 zijn onder nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen de volgende onderdelen opgenomen.

Het betreft de volgende ontwikkelingen, voornemens en ambities:

- Ontvangstplicht baggerslib na baggeren A-watergangen
- Toename totaalbudget beheer openbare ruimte in verband met areaaluitbreiding
- Het vormen van een bestemmingsreserve Duurzaamheid
- Te realiseren bezuinigingen Jeugdzorg in samenspraak met het Rijk.
- Jongerenwerk en veiligheid
- NPO gelden
- Uitbreiding Pantarijn
- Nieuwbouw VCOG school te Kesteren
- Formatie-uitbreiding met een structureel en incidenteel karakter
- Wendbaarheidsbudget
- Jaarlijkse formatiegroei
- Bijstelling budget te ontvangen onroerende zaak belasting (OZB) met inflatie
- Extra budget voor toename financieringslasten
- Uitwerking meicirculaire 2022
- Extra te ontvangen Jeugdmiddelen vanaf 2024 en verdere jaren
- Behoedzaamheidstelpost (samen de trap op en samen de trap af)
- Benodigd budget voor beleidsvoornemens en nieuwe ambities coalitieakkoord
- Actualisatie urenrekening en kostendekkendheid leges

Toelichting op de actualisatie urenrekening en kostendekkendheid

In het kader van het jaarlijks samenstellen van de urenrekeningen en het bepalen van de kostendekkendheid van leges is de beschikbare ambtelijke capaciteit op een juiste wijze toegeschreven naar de betreffende taakvelden. Dit is gebaseerd op de meest recente rijksnotities in de BBV. Het gevolg is dat binnen al de programma's een verschuiving in ambtelijke uren heeft plaatsgevonden. Daarnaast is de kostendekkendheid van leges geactualiseerd, wat heeft geresulteerd in een actualisatie van de legesopbrengsten en bijkomende kosten. Het effect op de financiële positie van deze twee onderwerpen bedraagt in totaliteit voor alle programma's in deze begroting structureel € 15.000 nadelig.

Programma/overzicht	Bedrag	Voordelig/nadelig
Programma 1 Bestuur en dienstverlening	82.000	Nadelig
Programma 2 Openbare orde en veiligheid	6.000	Nadelig
Programma 3 Fysieke leefomgeving	238.000	Nadelig
Programma 4 Economie	11.000	Nadelig
Programma 5 Wmo, jeugdzorg en Participatiewet	158.000	Nadelig
Programma 6 Onderwijs, sport en welzijn	-42.000	Voordelig
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	-438.000	Voordelig
Totaal	15.000	Nadelig

Het betreft de volgende heroverwegingen:

- Intrekken heroverweging Halveren bijdrage aan opvang van (zwerf)dieren
- Intrekken heroverweging Niet meer meedoen aan boomfeestdag
- Intrekken heroverweging Vertragen verledden van lichtmasten
- Verlagen heroverweging Halveren bijdrage aan Laanboompact alleen 2023
- Intrekken heroverweging Taakstelling op de ambtelijke organisatie
- Verlagen heroverweging Verhogen inkomsten toeristenbelasting
- Verlagen heroverweging Efficiëntere inzet Avri in het beheer openbare ruimte

De financiële gevolgen van nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen zijn hieronder weergegeven.

Totaal Nieuw Beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen 2023-2026				
Bedragen x € 1.000,-	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen				
Lasten	7.697	4.802	4.594	4.546
Baten	-7.231	-5.974	-6.855	-3.824
Geraamd resultaat nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	466	-1.172	-2.261	722

Totaal beleid (bestaand en nieuw)

Rekening houdend met het opgenomen nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen bieden wij u nu een begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 aan met een overschot van € 454.000 voor 2023, een overschot van € 1.607.000 voor 2024, een overschot van € 3.115.000 voor 2025 en een overschot van €132.000 voor 2026.

Hieronder volgt een totaaloverzicht van de financiële positie.

Overzicht financiële positie						
Bedragen x € 1.000,-	Rekening	Begroting		Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid						
Lasten	65.872	74.441	63.648	62.709	63.639	63.639
Baten	-72.856	-74.355	-64.567	-63.144	-64.493	-64.493
Geraamd resultaat bestaand beleid	-6983	85	-920	-435	-854	-854
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen						
Lasten			7.697	4.802	4.594	4.546
Baten			-7.231	-5.974	-6.855	-3.824
Geraamd resultaat nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen			466	-1.172	-2.261	722
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	-6.983	85	-454	-1.607	-3.115	-132

Overzicht financiële positie met mutaties reserves

Bedragen x € 1.000,-	Rekening	Begroting	Meerjarenraming			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Geraamd resultaat begroting exclusief mutaties in reserves	-5.232	5.253	1.379	-609	-2.062	255
Geraamde mutaties reserves	-1.751	-5.168	-1.833	-998	-1.052	-386
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	-6.983	85	-454	-1.607	-3.115	-132

Conclusie financiële positie

Conform artikel 189 van de gemeentewet moet u erop toezien, dat de begroting reëel en structureel in evenwicht (sluitend) is. Wij moeten u een reële en structureel sluitende begroting 2023 en een meerjarenraming 2024-2026 ter vaststelling aanbieden.

Dit is de eerste begroting binnen deze nieuwe raadsperiode. Een raadsperiode, waaraan nog steeds de uitvoering van een stevige ambitie gekoppeld is. Een solide financiële positie is niet alleen noodzakelijk om onze ambities nu en in de toekomst waar te blijven maken, maar is zeker ook cruciaal voor de zelfstandigheid van onze gemeente.

De u aangeboden begroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025 was op termijn structureel meerjarig sluitend. Door een forse toename van de uitgaven voor de Jeugdzorg en de Wmo ontstond er een financiële positie die op basis van structurele baten en lasten niet meer sluitend was. De jaarschijf 2022 en 2023 van de begroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025 zijn sluitend gemaakt met eenmalige onttrekkingen uit ons vermogen (algemene reserve). Op deze wijze is het jaar 2022 en 2023 sluitend gemaakt. Ook hebben wij in de begroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025 voorstellen gedaan tot bezuinigingen en ombuigingen en heroverwegingen. Deze voorstellen zorgen ervoor dat het jaar 2024 en 2025 weer reëel structureel sluitend is.

De weg naar een reëel structureel begrotingsevenwicht hebben wij doorgezet. Hierbij zijn wij fors geholpen door het Rijk die de komende drie jaren forse investeringen hebben gepland waardoor onze bijdrage uit het gemeentefonds fors is gestegen. Opgemerkt moet worden dat hier sprake is van een incidentele toename van de bijdrage uit het gemeentefonds voor de jaren 2023, 2024 en 2025. Dit is ook de rede dat het begrotingsoverschot voor het jaar 2026 fors lager is.

De u aangeboden begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 laat u op basis van structurele en incidentele lasten en baten een financiële positie zien waarin jaarlijks sprake is van begrotingsoverschotten. Het jaar 2023 sluit met een overschot van afgerond € 454.000, het jaar 2024 met een overschot van € 1.607.000, het jaar 2025 met een overschot van € 3.115.000 en het jaar 2026 met een overschot van € 132.000.

Halen wij nu alle incidentele lasten en baten uit deze begroting en meerjarenraming - een vereiste vanuit de BBV - dan is er sprake van een structureel sluitende financiële positie met structurele begrotingsoverschotten voor alle jaren van deze begroting en meerjarenraming. Het jaar 2023 sluit met een overschot van afgerond € 884.000, het jaar 2024 sluit met een overschot van € 2.357.000, het jaar 2025 sluit met een overschot van € 3.615.000 en het jaar 2026 sluit met een overschot van € 132.000.

De begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 is structureel meerjarig sluitend.

De ratio weerstandsvermogen komt voor het jaar 2023 uit op 2,5 en wordt daarmee als uitstekend gekwalificeerd. In de jaren daarna loopt de ratio op naar 3,1 wat ook als uitstekend wordt gekwalificeerd. In deze begroting en meerjarenraming zijn de financiële effecten van de septembercirculaire 2022 niet meegenomen. De uitkomsten hiervan zullen via een afzonderlijke raadinformatiebrief aan u worden gemeld.

Geprognosticeerde balans meerjarig

ACTIVA					PASSIVA				
per 31 december									
Omschrijving	2023	2024	2025	2026	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Vaste activa:					Vaste Passiva:				
Materiële en immateriële vaste activa	71.162	78.778	81.871	81.872	Eigen vermogen:				
Financiële vaste activa (kapitaalverstrekking)	87	87	87	87	- Algemene reserve	6.841	6.147	5.481	5.481
Financiële vaste activa (overige langl. Leningen)	677	674	671	669	- Bestemmingsreserves	18.396	18.091	17.705	17.318
					- Nog te bestemmen resultaat				
					Voorzieningen	3.612	4.089	4.248	4.393
					Waarborgsommen	3	3	3	3
					Langlopende leningen (bestaande portefeuille)	14.213	13.386	12.559	11.732
					Nog af te sluiten leningen	22.000	32.000	37.000	38.000
Overlopende activa	900	900	900	900	Overlopende passiva	7.000	7.000	7.000	6.000
Vlottende activa:					Vlottende passiva:				
Vorraden (Grex)	2.860	2.337	2.556	2.556	Vlottende schulden < 1 jaar	11.821	10.259	9.288	10.356
Overige vlottende activa, uitzettingen < 1 jaar	8.000	8.000	7.000	7.000					
Liquide middelen	200	200	200	200					
Totaal	83.886	90.975	93.284	93.283	Totaal	83.886	90.975	93.284	93.283

Berekening EMU-saldo meerjarig

Centraal Bureau voor de Statistiek
www.cbs.nl/kredo

Vragenlijst

Berekening EMU-saldo
 Gemeente Neder-Betuwe (1740)

Algemene gegevens:

Overheidslaag:
Berichtgevernaam:
Berichtgevernummer:
Jaar:
Naam contactpersoon:
Telefoon:
E-mail:

Gemeente
Neder-Betuwe
1740
2023

Bestandsnaam:

EMU230061740.XLS

Omschrijving

	2022	2023	2024
	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2022, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2023	Volgens meerjarenraming in begroting 2024
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-1.355	-1.379	609
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	965	14.362	8.121
3. Mutatie voorzieningen	-56	213	477
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-956	989	-523
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0

Berekend EMU-saldo

-1.420

-16.517

-6.512

Ruimte voor uw toelichting

I. Jaarlijks terugkerende verplichtingen gerelateerd aan arbeid

Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en gemeenten (BBV) moet in de programmabegroting afzonderlijk aandacht worden besteed aan de verplichtingen van jaarlijks terugkerende arbeidskosten van vergelijkbaar volume. Voor deze verplichtingen mogen geen voorzieningen worden gevormd.

Aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zijn:

- **Voormalig personeel**

De verplichtingen voor voormalig personeel worden jaarlijks in de begroting opgenomen. Dit gaat o.a. over ziekte-uitkeringen en/of werkloosheidsuitkeringen van personeel uit dienst. Op basis van de begroting is er een bedrag opgenomen van € 14.877 in 2023.

- **Pensioen oud-wethouders en nabestaanden**

Dit betreft de verplichtingen aan oud-wethouders als gevolg van pensioen of nabestaandenpensioen op grond van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa regeling). Voor de huidige pensioenen van oud-wethouders of hun nabestaanden is meerjarig vanaf 2023 een bedrag van € 36.932 opgenomen in de begroting.

- **Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa uitkeringen)**

Wethouders, die aftreden of niet worden herkozen, hebben recht op een Appa uitkering. De gemeente kan zich hier niet voor verzekeren. De uitkeringslasten moeten als ze zich voordoen ten laste te worden gebracht van de lopende exploitatie, wat een negatieve invloed zal hebben op de financiële positie van de gemeente. Het eerste jaar ontvangt de ex-wethouder 80% van het laatste inkomen. Dat bedrag is inclusief vakantiegeld en eindejaarsuitkering. De resterende uitkeringsduur ontvangt de ex-wethouder 70%. Inkomsten die de ex-wethouder genereert, worden uiteraard gekort op de Appa uitkering. In het eerste jaar mag er tot 20% worden bijverdiend zonder korting op de Appa uitkering. Tijdens de resterende uitkeringsduur is deze marge 30%. In 2023 zijn er geen verplichtingen als het gaat om Appa uitkeringen.

- **Arbeidsongeschiktheidsverzekering van (ex-) burgemeesters en (ex-) wethouders**

Alle kosten van (volledige én gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid van (ex-) burgemeesters en (ex-) wethouders komen volledig voor rekening van de gemeente Neder-Betuwe. Deze kosten kunnen enorm oplopen en daardoor een grote invloed hebben op de financiële positie van de gemeente. Om dit risico af te dekken is er een arbeidsongeschiktheidsverzekering afgesloten bij Centraal Beheer (via VNG). In de begroting 2023 is hiervoor meerjarig een bedrag van € 20.711 opgenomen.

- **Opgebouwde vakantierechten**

Het IKB (Individueel Keuzebudget) is een persoonlijk budget, dat elke medewerker maandelijks opbouwt en flexibel kan inzetten voor bepaalde doelen. Het IKB bedraagt per 1 juli 2018 17,05 % van het bruto salaris en bestaat uit de volgende bronnen: 6,75% eindejaarsuitkering, 8% vakantietoelage, 1,5% levensloopbijdrage en 0,8% aan bovenwettelijk verlof. Het is fiscaal niet toegestaan om (een deel van) het IKB mee te nemen naar het volgende kalenderjaar. In de maand december worden jaarlijks (de restanten van) de opgebouwde rechten automatisch uitgekeerd.

II. Investeringen met economisch nut en investeringen met maatschappelijk nut

Alle investeringen moeten geactiveerd worden en over de verwachte levensduur worden afgeschreven. Overeenkomend met de BBV voorschriften moeten investeringen als volgt onderscheiden worden:

- investeringen met een economisch nut (verhandelbaar),
- investeringen met economisch nut waar heffingen tegenover staan (bijvoorbeeld rioolheffingen),
- investeringen met een maatschappelijk nut (niet verhandelbaar, bijvoorbeeld wegen, fietspaden, etc.)

In de begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 zijn alle investeringen geactiveerd en over de verwachte levensduur afgeschreven. Het onderscheid voor investeringen is in overeenstemming

met de BBV voorschriften toegepast. Investerings rond nieuw beleid zijn in deze begroting per programma afzonderlijk opgenomen.

III. De financiering

Voor verdere informatie over de financiering wordt verwezen naar de paragraaf financiering.

IV. Specificaties van de stand en het verloop van reserves en voorzieningen

DE STAND EN HET VERLOOP VAN DE RESERVES EN VOORZIENINGEN												
Naam reserve/voorziening	Saldo begin begrotingsjaar (1-1-2023)	Overige vermeerdingen	Verminder. beschik. over en bijdr. uit res. en voorz.	Saldo begin begrotingsjaar (1-1-2024)	Overige vermeerdingen	Verminder. beschik. over en bijdr. uit res. en voorz.	Saldo begin begrotingsjaar (1-1-2025)	Overige vermeerdingen	Verminder. beschik. over en bijdr. uit res. en voorz.	Saldo begin begrotingsjaar (1-1-2026)	Overige vermeerdingen	Verminder. beschik. over en bijdr. uit res. en voorz.
Inflatiepercentage												
RESERVES												
Algemene reserves												
Algemene reserve	8.190.234		1.349.498	6.840.736		693.586	6.147.150		666.086	5.481.064		
Algemene reserve	8.190.234	0	1.349.498	6.840.736	0	693.586	6.147.150	0	666.086	5.481.064	0	0
Bestemmingsreserves												
Reserve bovenwijkse voorziening	755.976	156.440	145.000	767.416	84.240	40	851.616	177.965	500.040	529.541	177.965	500.040
Reserve Fonds Ruimtelijke Inv.	284.620	40.600	100.000	225.220	27.000		252.220			252.220		
Reserve Verkeer en Vervoer	664.723		93.000	571.723		86.000	485.723		149.000	336.723		149.000
Reserve Precariobelasting	6.678.088		3.000.000	3.678.088			3.678.088			3.678.088		
Reserve Laanboomgebouw	231.628			231.628			231.628			231.628		
Reserve kapitaallasten	609.350	120.000	16.530	712.820		18.930	693.890	500.000	18.930	1.174.960	500.000	18.930
Reserve omgevingswet	878.965		250.000	628.965		115.000	513.965		115.000	398.965		115.000
Reserve essentaksterfte	0			0			0			0		
Reserve duurzaamheid	0	3.000.000		3.000.000			3.000.000			3.000.000		
Bestemmingsreserves	10.103.350	3.317.040	3.604.530	9.815.860	111.240	219.970	9.707.130	677.965	782.970	9.602.125	677.965	782.970
Bestemmingsreserves waar invest. tegenover staan												
Reserve huisv v Lodenstein College	5.353.425		195.760	5.157.665		195.760	4.961.905		195.760	4.766.145		195.760
Reserve huisv nieuwbouw Pantarijn	3.422.000			3.422.000			3.422.000		85.550	3.336.450		85.550
Bestemmingsreserves waar invest. tegenover staan	8.775.425	0	195.760	8.579.665	0	195.760	8.383.905	0	281.310	8.102.595	0	281.310
Totaal bestemmingsreserves	18.878.775	3.317.040	3.800.290	18.395.525	111.240	415.730	18.091.035	677.965	1.064.280	17.704.720	677.965	1.064.280
Nog te bestemmen resultaat jaarrekening	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTAAL RESERVES	27.069.009	3.317.040	5.149.788	25.236.261	111.240	1.109.316	24.238.185	677.965	1.730.366	23.185.784	677.965	1.064.280
VOORZIENINGEN												
Voorzieningen voor verplichtingen/verlezen,riscos												
Voorziening wethouderspensionen	0			0			0			0		
Totaal Voorzieningen voor verpl./verlezen,riscos	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egalisatievoorzieningen												
Voorz onderhoud wegen (incl. kunstwerken)	1.532.927	1.163.898	1.234.000	1.462.825	1.163.898	1.237.201	1.389.522	1.163.898	1.314.170	1.239.250	1.163.898	1.283.929
Voorz onderhoud gebouwen	233.115	241.028	267.307	206.836	241.028	126.351	321.513	241.028	312.969	249.572	241.028	357.734
Voorziening riolering	1.362.673	337.627		1.700.300	402.812		2.103.112	392.394		2.495.506	392.394	
Voorziening Onderhoud Begraafplaatsen	150.095	24.000	30.000	144.095	24.000	12.000	156.095	24.000	29.500	150.595	24.000	29.500
Voorziening speelruimtebeleid	120.066	91.757	113.750	98.073	91.757	71.000	118.830	91.757	97.300	113.287	91.757	97.300

Totaal Egalsatievoorzieningen	3.398.876	1.858.310	1.645.057	3.612.129	1.923.495	1.446.552	4.089.072	1.913.077	1.753.939	4.248.210	1.913.077	1.768.463
TOTAAL VOORZIENINGEN	3.398.876	1.858.310	1.645.057	3.612.129	1.923.495	1.446.552	4.089.072	1.913.077	1.753.939	4.248.210	1.913.077	1.768.463

C: Het overzicht van lasten en baten per taakveld

Lasten per programma/taakveld		2023	2024	2025	2026
0-1	Bestuur	1.999	1.972	1.973	1.973
0-2	Burgerzaken	961	961	961	961
P 1	BESTUUR EN DIENSTVERLENING	2.960	2.934	2.934	2.934
1-1	Crisisbeheersing en brandweer	1.792	1.795	1.792	1.792
1-2	Openbare orde en veiligheid	762	712	712	712
P 2	OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID	2.553	2.506	2.504	2.504
0-3	Beheer overige gebouwen en gronden	425	423	422	422
2-1	Verkeer en vervoer	3.220	3.152	3.299	3.299
2-2	Parkeren	35	35	35	35
2-4	Economische havens en waterwegen	0	0	0	0
2-5	Openbaar vervoer	117	117	117	117
5-5	Cultureel erfgoed	118	130	57	57
5-7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.193	2.158	1.918	1.848
7-2	Riolering	1.971	2.107	2.127	2.127
7-3	Afval	2.688	2.688	2.688	2.688
7-4	Milieubeheer	2.297	2.297	2.297	2.297
7-5	Begraafplaatsen en crematoria	288	288	288	288
8-1	Ruimte en leefomgeving	2.761	2.626	2.626	2.626
8-2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreine	1.932	2.359	1.754	1.754
8-3	Wonen en bouwen	582	582	582	582
2-3	Recreatieve havens	3	3	3	3
P 3	FYSIEKE LEEFOMGEVING	18.631	18.966	18.214	18.144
3-1	Economische ontwikkeling	148	148	148	148
3-2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.127	1.113	1.755	1.755
3-3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	41	41	41	41
3-4	Economische promotie	148	148	148	148
P 4	ECONOMIE	2.464	1.451	2.092	2.092
6-1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.273	1.240	1.240	1.240
6-2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.060	1.025	1.025	1.025
6-3	Inkomensregelingen	5.504	5.504	5.504	5.504
6-4	WSW en beschut werk	1.201	1.190	1.190	1.190
6-5	Arbeidsparticipatie	649	643	637	637
6-6	Maatwerkvoorziening (WMO)	1.279	1.279	1.279	1.279
6-71	Maatwerkdienstverlening 18+ (tot 2022)	0	0	0	0
6-72	Maatwerkdienstverlening 18- (tot 2022)+	0	0	0	0
6-81	Geëscaleerde zorg 18+ (tot 2022)	0	0	0	0
6-82	Geëscaleerde zorg 18-(tot 2022)	0	0	0	0
7-1	Volksgezondheid	1.151	1.152	1.152	1.152
6-71A	Hulp bij huishouden (WMO)	1.751	1.751	1.751	1.751
6-71B	Begeleiding (WMO)	1.552	1.552	1.552	1.552
6-71C	Dagbesteding (WMO)	433	433	433	433
6-72A	Jeugdhulp begeleiding	501	501	501	501
6-72B	Jeugdhulp behandeling	1.763	1.615	1.023	1.023
6-72C	Jeugdhulp dagbesteding	1.021	1.021	1.021	1.021
6-72D	Jeugdhulp zonder verblijf overig	210	210	210	210
6-73A	Pleegzorg	491	491	491	491
6-73B	Gezinsgericht	701	701	701	701
6-73C	Jeugdhulp met verblijf overig	210	210	210	210
6-74A	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	1.122	1.122	1.122	1.122
6-74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	771	771	771	771
6-74C	Gesloten plaatsing	75	75	75	75
6-81A	Beschermd Wonen (WMO)	283	283	283	283
6-82A	Jeugdbescherming	1.139	1.139	1.139	1.139
6-82B	Jeugdreclassering	70	70	70	70
P 5	WMO, JEUGDZORG EN PARTICIPATIEWET	24.210	23.979	23.381	23.381
4-1	Openbaar basisonderwijs	269	269	269	269
4-2	Onderwijshuisvesting	1.397	1.447	1.558	1.789
4-3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.217	2.055	2.055	2.055
5-1	Sportbeleid en activering	346	346	346	346
5-2	Sportaccommodaties	1.181	1.186	1.191	1.191
5-3	Cult.presentatie, -productie en -partic.	203	203	224	224

5-4	Musea	0	0	0	0
5-6	Media	461	461	461	461
P 6	ONDERWIJS, SPORT EN WELZIJN	6.075	5.969	6.104	6.336
SOPG23	Resultaat van baten (+) en lasten (-)	454	1.607	3.115	132
RES	Resultaat van baten (+) en lasten (-)	454	1.607	3.115	132
0-4	Overhead	8.895	9.021	9.280	8.854
0-5	Treasury	230	415	437	454
0-61	OZB woningen	294	294	294	294
0-62	OZB niet-woningen	57	57	57	57
0-64	Belastingen overig	85	85	85	85
0-7	Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	0	0	0	0
0-8	Overige baten en lasten	1.572	1.722	2.172	2.372
0-9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0
P 7	ALG.DEKK.MIDD, OVERHEAD, VPB, ONVOORZIEN	11.134	11.595	12.326	12.117
****	Totaal programma's	68.482	69.007	70.670	67.639
**	Stortingen (+) en onttrekkingen (-)	3.317	111	678	678
*****	Totaal lasten	71.799	69.118	71.348	68.317

Baten per programma/taakveld		2023	2024	2025	2026
0-1	Bestuur	-10	-10	-10	-10
0-2	Burgerzaken	-341	-341	-341	-341
P 1	BESTUUR EN DIENSTVERLENING	-351	-351	-351	-351
1-1	Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0
1-2	Openbare orde en veiligheid	-74	-74	-74	-74
P 2	OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID	-74	-74	-74	-74
0-3	Beheer overige gebouwen en gronden	-56	-56	-56	-56
2-1	Verkeer en vervoer	-104	-104	-104	-104
2-2	Parkeren	0	0	0	0
2-4	Economische havens en waterwegen	0	0	0	0
2-5	Openbaar vervoer	-68	-68	-68	-68
5-5	Cultureel erfgoed	-8	-8	-8	-8
5-7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-211	-211	-211	-211
7-2	Riolering	-2.376	-2.384	-2.384	-2.384
7-3	Afval	-3.002	-3.002	-3.002	-3.002
7-4	Milieubeheer	0	0	0	0
7-5	Begraafplaatsen en crematoria	-255	-255	-255	-255
8-1	Ruimte en leefomgeving	-1.644	-1.558	-1.625	-1.625
8-2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreine	-1.825	-2.223	-1.613	-1.613
8-3	Wonen en bouwen	-874	-874	-874	-874
2-3	Recreatieve havens	0	0	0	0
P 3	FYSIEKE LEEFOMGEVING	-10.425	-10.744	-10.201	-10.201
3-1	Economische ontwikkeling	0	0	0	0
3-2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-2.119	-1.103	-1.715	-1.715
3-3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-9	-9	-9	-9
3-4	Economische promotie	0	0	0	0
P 4	ECONOMIE	-2.128	-1.112	-1.724	-1.724
6-1	Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	0
6-2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	0
6-3	Inkomensregelingen	-4.474	-4.474	-4.474	-4.474
6-4	WSW en beschut werk	0	0	0	0
6-5	Arbeidsparticipatie	-150	-150	-150	-150
6-6	Maatwerkvoorziening (WMO)	-89	-89	-89	-89
6-71	Maatwerkdienstverlening 18+ (tot 2022)	0	0	0	0
6-72	Maatwerkdienstverlening 18- (tot 2022)+	0	0	0	0
6-81	Geëscaleerde zorg 18+ (tot 2022)	0	0	0	0
6-82	Geëscaleerde zorg 18-(tot 2022)	0	0	0	0
7-1	Volksgezondheid	0	0	0	0
6-71A	Hulp bij huishouden (WMO)	0	0	0	0
6-71B	Begeleiding (WMO)	0	0	0	0
6-71C	Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0
6-72A	Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	0
6-72B	Jeugdhulp behandeling	0	0	0	0
6-72C	Jeugdhulp dagbesteding	0	0	0	0
6-72D	Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	0	0
6-73A	Pleegzorg	0	0	0	0
6-73B	Gezinsgericht	0	0	0	0
6-73C	Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0
6-74A	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0
6-74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0
6-74C	Gesloten plaatsing	0	0	0	0
6-81A	Beschermd Wonen (WMO)	0	0	0	0
6-82A	Jeugdbescherming	0	0	0	0
6-82B	Jeugdreclassering	0	0	0	0
P 5	WMO, JEUGDZORG EN PARTICIPATIEWET	-4.713	-4.713	-4.713	-4.713
4-1	Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0
4-2	Onderwijshuisvesting	-100	-100	-50	-50
4-3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-958	-780	-780	-780
5-1	Sportbeleid en activering	0	0	0	0
5-2	Sportaccommodaties	-596	-596	-596	-596
5-3	Cult.presentatie, -productie en -partic.	-71	-71	-71	-71
5-4	Musea	0	0	0	0

5-6	Media	-9	-9	-9	-9
P 6	ONDERWIJS, SPORT EN WELZIJN	-1.735	-1.557	-1.507	-1.507
0-4	Overhead	-183	-183	-183	-183
0-5	Treasury	-36	-36	-36	-36
0-61	OZB woningen	-3.883	-3.922	-3.962	-4.001
0-62	OZB niet-woningen	-1.770	-1.788	-1.806	-1.824
0-64	Belastingen overig	-232	-232	-232	-232
0-7	Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	-41.118	-43.297	-44.829	-42.406
0-8	Overige baten en lasten	0	0	0	0
0-9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0
P 7	ALG.DEKK.MIDD, OVERHEAD, VPB, ONVOORZIEN	-47.223	-49.458	-51.048	-48.682
****	Totaal programma's	-66.649	-68.009	-69.618	-67.252
**	Stortingen (+) en onttrekkingen (-)	-5.150	-1.109	-1.730	-1.064
*****	Totaal baten	-71.799	-69.118	-71.348	-68.317